

ილია აბულაძე

ქართული წერის
ნიმუშები

ჰალეოგრაფიული ალბომი

მეორე შეესებული გამოცემა

პროფ. ილია აბულაძის პალეოგრაფიულ ალბომში „ქართული წერის ნიმუშები“ წარმოდგენილია ქართული დამწერლობის სამივე სახის (მთავრულის, ნუსხურისა და მხედრულის) ნიმუშები ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით V ს-დან XVIII ს-ის ჩათვლით. ნიმუშების პარალელურად მოცემულია მათი წაკითხვა თანამედროვე შრიფტით. პალეოგრაფიულ ალბომს ერთვის ქართული ანბანი ძეგლების მიხედვით, ნიმუშების სახით შესულ წარწერათა და ხელნაწერთა აღწერილობა და ქარაგმთა ვახსნა.

პალეოგრაფიული ალბომის მეორე გამოცემა რამდენაღმე შეიქმნა იმ შასალით, რომელზეც ავტორს თავის დროზე ხელი არ მიუწვდებოდა. პალეოგრაფიული ალბომის დანიშნულება სცილდება სასწავლო მიზანს, იგი სამსახურს უწევს ძველ ქართულ მწერლობაში მომუშავე სპეციალისტებსაც.

მეორე შეესებული გამოცემა რომზარია
ც ა ც ა ბ ა ნ ა ნ ი ვ ი ვ ა

რედაქტორი ე ლ ე ნ ე მ ი ბ რ ა ვ ე ლ ი

ს ა რ ჩ ე ვ ი

1. პირველი გამოცემის წინასიტყვაობა	V
2. მეორე გამოცემის წინასიტყვაობა	VIII
3. ქართული ანბანი ძეგლების მიხედვით	IX
4. ქართული წერის ნიმუშები (ტაბულები)	1
5. წყაროები და შემოკლებანი	331
ა. ალბომისათვის გამოყენებული წყაროები	333
ბ. ქარაგმები	387

ОБРАЗЦЫ ГРУЗИНСКОГО ПИСЬМА

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით

■

გამომცემლობის რედაქტორი ე. ქ ი მ შ ე ლ ე ი შ ვ ი ლ ი
ტექნედაქტორი ნ. ო კ უ ქ ა ვ ა
მხატვარი გ. ნ ა დ ი რ ა ძ ე
კორექტორი ლ. შ ი ი ს უ რ ა ძ ე

გადაეცა წარმოებას 9.4.1973; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 19.11.1973;
ქალაქის ზომა 60×90¹/₈; ნაბეჭდი თაბახი 45.78; სააღრიცხვო-საგამომცემლო
თაბახი 32.62; უე 01212; ტირაჟი 1500; შეკვეთა 126;
ფასი 3 მან. 35 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Издательство «Мецниереба», Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

Тил. АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19
საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ. 19.

პირველი გამოცემის წინასიტყვაობა

ქართული პალეოგრაფიის წინამდებარე ალბომი შედგენილია ქართული დაწერილობის შემსწავლელთათვის. ქართულ პალეოგრაფიას, როგორც სასწავლო დისციპლინას, პირველად თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში დაეთმო ადგილი. ამ საგნის შემოღება და დანერგვა აკად. ივ. ჯავახიშვილის სახელთან არის დაკავშირებული. მასვე ეკუთვნის ამ დარგში პირველი ძირითადი სახელმძღვანელოც, რომელიც სინამდვილეში ფუძემდებელ ვრცელ სამეცნიერო გამოკვლევას წარმოადგენს. ესაა მისი „ქართული დამწერლობათა-მცოდნეობა ანუ პალეოგრაფია“ (I გამოცემა 1926 წ., II კი — 1949 წ.).

ქართული პალეოგრაფიის ცალკეული საკითხი ქართული კულტურის ისტორიის ამა თუ იმ რიგის საკითხებთან დაკავშირებით წინათაც მუშავდებოდა, მაგრამ სრულად, სისტემებრ პირველად ესენი აკად. ივ. ჯავახიშვილმა დალაგა და ჭეროვანი პასუხიც გასცა. ქართული პალეოგრაფიის ცალკეული საკითხების ძიებისა თუ საზოგადოდ ქართული კულტურის ისტორიის სხვა პრობლემების კვლევისას ქართული მეცნიერების მოღვაწენი ამა თუ იმ დებულებისა და მოსაზრების მტკიცებისათვის ძველი ქართული დაწერილობის ნიმუშებსაც მოიხმობდნენ და მკითხველს უმთავრესად ლითოგრაფიულად, კალკის სახით აცნობდნენ. წინათაც ურთავდნენ და ახლაც ამკობენ ხელნაწერების ნიმუშებით ფილოლოგები მათ მიერ გამოქვეყნებულ ძეგლებსა და ძველი ქართული ხელნაწერების ამა თუ იმ კოლექციის დაწერილობას როგორც ლითოგრაფიული, ისე ფოტო-ცინკოგრაფიული წესით. ძველი ქართული მწერლობის თვალსაჩინო ესა თუ ის ძეგლი მთლიანადაც გამოცემულა ან ლითოგრაფიულად, ანდა ფოტო-ცინკოგრაფიულად. ძირითადად ასეთი ნაშრომები და საზოგადოდ ქართული პალეოგრაფიის შესახებ ლიტერატურა აღნიშნული აქვს აკად. ივ. ჯავახიშვილს ქართულ ხეშეშენებულ თავის ნაშრომში (I გამოცემის გვ. გვ. 21-25, II გამოცემისა — 19-23).

სასწავლო მიზნით წინათ ქართული დაწერილობის ნიმუშები ცალკე წიგნაკად დ. კაჩიშვილმა გამოცა — „ხუცური ანბანი“ (II გამოც., თბილისი, 1914 წ.). იგი ე. წ. სასულიერო სასწავლებლებისათვის ჩანს შედგენილი, რადგან რევოლუციამდე „ხუცურს“ ქალთა და ვაჟთა ასეთ სასწავლებლებში გადიოდნენ. ბექლური ხუცურის ნიმუშების გვერდით აქ მოყვანილია ქართული ძველი დაწერილობის ყველა სახის თითო-ოროლა ნიმუში X—XIII სს-ისა (გვ. 36—48).

ჩვენი უნივერსიტეტის საჭიროებისათვის, რომლის წიაღში, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ქართულ პალეოგრაფიას საფუძველი აკად. ივ. ჯავახიშვილმა დაუდო, ძველი დაწერილობის ერთ-ერთი სახის (XII—XIII სს-ის მხედრულის) შესასწავლად ცალკე პუბლიკაციით პროფ. ა. შანიძემ ლითოგრაფიული კალკით ხელმისაწვდომი გახადა „თარგმანებაი ქებისა ქებათისაი, პალეოგრაფიული რვეული, გამოქვეყნებული აკაკი შანიძის მიერ, ტფილისის უნივერსიტეტის სტუდენტთა კავშირის გამოცემა, უნივერსიტეტის ლითოგრაფია, ტფილისს, ჩუქდ (1924) წ.“.

ამავე მიზნით შემდეგში პროფ. ა. ჩიქობავამ ორ რვეულად გამოაქვეყნა „საეარ-ჭიშო ქართულ პალეოგრაფიაში“ (I რვეული, რომელიც მრგლოვანი დაწერილობის ნი-

მუშებს შეიცავს, 1928 წ. გამოვიდა, ხოლო II რვეული, კუთხოვანი დაწერილობის ნიმუშების შემცველი, — 1927 წ.). მრგლოვნისა და კუთხოვანი დაწერილობის ნიმუშები აქ ძველი ქართული ხელნაწერებიდან (X—XII სს.) არის კალკით აღებული და ლითოგრაფიულად დაბეჭდილი.

სასწავლო მიზნებით შედგენილ ამ ჩვენს „ქართულ პალეოგრაფიულ ალბომში“ ნიმუშები ფოტო-ციკლოგრაფიულად არის წარმოდგენილი, რითაც დიდნებთან სიახლოვე მგტი ზედმიწევნითადაა არის დაცული.

ალბომში აღბეჭდილია ქართული დაწერილობის სამივე ძირითადი სახის (მრგლოვნის, კუთხოვნისა და მხედრულის) ნიმუშები, რომლებიც თანმიყოლებითა და შიგნით, თითოეულის ფარგლებში, ნიმუშების ქრონოლოგიური რიგის მიხედვით არის დლაგებული.

მრგლოვანი დაწერილობის ჭერხნობით უძველესი ხანისათვის (V—VI სს.) მოხმობილია ეპიგრაფიკული მასალაც ამ ხანისა, ვინაიდან ამ პერიოდის ხელნაწერებს ჩვენამდის არ მოუღწევია. მართალია, ამ ხანისად მიჩნეულია ერთი წყება პალიმფსესტებისა, რომელთაც ხსენებულ ეპიგრაფიკულ მასალასთან პალეოგრაფიული სიახლოვე ახასიათებს და მასთან მეტად არაქული ენობრივი ნორმებიც, მაგრამ მათგან ძნელად აირჩევა ისეთები, რომ ფოტო-ციკლოგრაფიულად ისე აისახოს, კაცს შეეძლოს წარეცხილი ძველი ნაწერი ხეიიანიად წაითხვა*. მომდევნო საუკუნეებიდან, განსაკუთრებით IX ს-დან, მრგლოვანი დაწერილობის ხელნაწერები შედარებით ბლომად მოიპოვება და მათი ნიმუშები, თარიღიანებისა და უთარიღობისა (რომელთა ზოგადად განსაზღვრა მიიწ მოსახერხებელია), ძირითადად ყველა წარმოვადგინეთ, რამდენადაც კი ხელი მივიწვიდებოდა.

მთლიანად მრგლოვანი ხელით ნაწერი ძეგლები XI ს-მდის მოიპოვება. მერმინდელ საუკუნეებში ამ შრიფტს უმთავრესად სამკაულად გხვდებით, გარეით ნახმარს (სათაურად ან აბზაცის დასაწყისად) ნუსხად ქცეულ კუთხოვანში (რის გამოც მას უმკვიდრდება სახელწოდებაც „ასომთავარი“). ალბომშიც სწორედ მრგლოვანი დაწერილობის ნიმუშები იმის გამოა ამ დრომდის წარმოდგენილი, რომ აქამომდის მხოლოდ მით მთლიანი ხელნაწერებია შესრულებული.

კუთხოვანი დაწერილობის ნიმუშები მეტპერიოდს მოიცავს: IX—XVIII სს-ს. ეს კი იმ გასაგები მიზეზის გამო, რომ ეს ხელი ამ მანძილზე ჭერ, XI ს-მდის, მრგლოვნის გვერდით მთლიანი ხელნაწერების შრიფტს წარმოადგენს, და მერმე, XII—XVIII სს-ში, ნუსხად იქცა ის ძირითადად. პირველი ხანისათვის ნიმუშებად უთარილო ხელნაწერებიც საკმაოდ ავირჩიეთ, რადგან ისინი განვითარების თვალსაზრისით საგულისხმონი ჩანან, მაგრამ მეორისათვის (XII—XVIII სს.) მეტწილად თარიღიანი ხელნაწერებით შემოვიფარგლეთ.

მხედრული დაწერილობის ნიმუშები XI—XVIII სს-ს განეკუთვნება. ცნობილი და დამახასიათებელი ხელით შესრულებული საბუთი თუ წიგნი უყურადღებოდ არ გაგვივიში, მხოლოდ აღრინდელი საუკუნეებისათვის უფრო მგტი წარმოვადგინეთ ნიმუში, რადგან აქ ნაირსახეობა უფრო მრავალფეროვანია, ვიდრე მოგვიანო დროს.

ტაბულებზე აღბეჭდილი ნიმუშებს იქვე პირისპირ, ცალკე გვერდებზე, ჩვენი ამოკითხვა (ქარაგმათა და შემოკლებათა გაუხსნელად) მივეწყეთ თანამედროვე შრიფტით,

* ჩვენი მრკლოვანი პალიმფსესტების გაუჩინარებელი ძველი ნაწერი რომ საჩინო შეიქმნეს, საკირა ჩვენი მოწინავე ტექნიკის მიწვევითა გამოვენება ამ დარგში, რაც ვადაუღებელ ამოცანად უნდა გაიხადოს აღმავლობის გზით მიმავალმა ჩვენმა მეცნიერებამ. ვინ იცის, თუ რა შინაარსის ტექსტებს შეიცავს წარეცხილი ნაწერი, რომელიც ანუ გაუმეტებოთ ძველად ანდა რით იყო გამოწვეული მისი ასეთი გაწარვა, ნუთუ მართო ენობრივი ნორმების შეცვლით?

რათა აღმოვით მოსარგებლე პირს, რომელსაც ძველი დაწერილობის შესწავლა სწადია, საშუალება მიეცეს თავისი ამონაკითხის სისწორე შეამოწმოს.

ჩვენი წინაკითხი ტრანსლიტერაციას წარმოადგენს; არც ერთი ნიშანი არაა შეცვლილი, თუნდ იგი სხვა ბგერის გამოძახატველი იყოს. მაგალითად, ზოგან ხელნაწერებში ვსწერია, მაგრამ უ ბგერას გადმოსცემს (26,12; 34,17; 54,9...), აბდა უა-ს (176,12). ჩვენი ყველგან ჭი -ს გადმოსაცემად ვ გავუშვით. ასევე, უ ხელნაწერებში ხან ჳ-ს ადგილას არის (26,4-9; 54,14...), ხან უა-სა (176,15...) და ო-ს ადგილას (176,11-16; 190,5...), მაგრამ ის ამათ შესაბამისად არ შეგვიცვლია. ეხედებით, ჩვეულებრივ მხედრულ ხელნაწერებში, ო ბგერის ნაცულად უ-საც (92,3; 100,8; 144,6...), მაგრამ არც აქ გადავიხვევია ერთხელ არჩეული გზიდან.

უ ბგერა, მარცვლიანი თუ უმარცვლო, მრგლოვანი დაწერილობის ხელნაწერებში (ზოგან კუთხოვნისამიცი) ორი ნიშნით გადმოიცემა (ღჳ); ჩვენს ამონაკითხში ის ნაცულად ორი ნიშნისა გადმოვეციით ერთით, თანამედროვე შრიფტის უ ნიშნით, მაგრამ იმ შემთხვევებში, როცა ასეთი სახით დაწერილი ძველი უ სტრიქონიდან სტრიქონში გადასვლისას გაყოფილია (ღ | ჳ), ჩვენს ამონაკითხში წინა სტრიქონის ბოლოს უ-სა ვწერთ, ხოლო მომდევნო სტრიქონის დასაწყისში აბოსტროფსა () ვსვამთ.

ხელნაწერებში გვგვდებოდა ზედმეტად დაწერილი ასოც, გამეორებული უმთავრესად; ასეთი ზედმეტი ასო (და ზოგან მარცვლიცი) ტრანსლიტერაციისას ტეხილ ფრჩხილებში < > მოვათავსეთ. კავიანი ფრჩხილები [] ვიხმარეთ იმ დაზიანებული ადგილების საჩვენებლად, სადაც ნიშნები აღარ შემოგვრჩენია ან დაკლებულია. ჩვეულებრივი ფრჩხილები () იმ ადგილების გამოსახატავად მოვეციით, სადაც ნიშნები ძლივსა ემჩნევა, გამჭკრულია. კავიანი ფრჩხილების ზედა [] და ქვედა [] კიდურები იმ შემთხვევებისათვის დავსვით, როცა ნიშნების ზედა ან ქვედა ნაწილებია შეღახული.

პალეოგრაფიული აღბოძს დაეურთეთ იმ წარწერებისა და ხელნაწერების აღწერილობა, რომლებიც მასში შევიდა ნიმუშების სახით. შევეცადეთ აღწერილობაში ზედმიწევნით გადმოგვეცა როგორც წარწერა-ხელნაწერის, ისე თვით ნაწერის ბუნებრივი ზომა, საწერი მასალის რაობა, დაწერის ხანა და ყველა ის ძირითადი ცნობა, რომლებიც საზოგადოდ ხელნაწერის აღმოცენების ვითარებას გავვიუშუქებდა. ასეთი ხასიათის ცნობების დართვა, ცხადია, მხოლოდ იმ შემთხვევაშია შესაძლებელი, თუ გადამწერთა ანდერძები ახლავს ხელნაწერებს, წინააღმდეგ შემთხვევაში, რასაკვირველია, ხელნაწერის აღმოცენების ვითარებაზე საუბარი შეუძლებელია და თვით დაწერის დროის განსაზღვრაც კი სავარაუდოა.

დაეურთეთ აღბოძს ქარაგმებისა და სხვა სახის შემოკლებათა ახსნაც ანბანურ რიგზე. აღბოძში მოთავსებულია სხვადასხვა საუკუნის ტექსტები სხვადასხვა ორთოგრაფიით (მაგ. გ' ნკვრდეს და გ' ნკვირდა; ა გვიანდელ საუკუნეებში იწერებოდა, მაგრამ არ იკითხებოდა). აქ ქარაგმები ისეა გახსნილი, როგორც სათანადო ძველის გამოთქმას შეეფერება.

ანბანისავე რიგით ვათავსებთ ტაბულების სახით აგრეთვე ქართული დაწერილობის ნიშნებს (ქრონოლოგიური წესით) ყველა იმ ნიშანდობლივი ხელნაწერისას, რომლებიც ქართული დაწერილობის სამსავე სახეს ეკუთვნის. ეს ტაბულები ჩვენი მითითების თანახმად შესასრულა ქართული ხელნაწერების ხელრიის ინსტიტუტის უფროსმა მეცნიერმა თანამშრომელმა რ ე ნ უ შ მ ე რ ლ ი ნ გ მ ა.

აღბომის შედგენისას რჩევა-დარიგებას მაძლევდა აკად. ა. შ ა ნ ი ძ ე, რომელსაც დახმარებისათვის მაძლობას ვუცხადებ.

1949. 30. IX.

თ ბ ი ლ ი ს ი

ილია აბულაძე

მეორე გამოცემის წინასიტყვაობა

პროფესორ ილია აბულაძის პალეოგრაფიული აღბოძი „ქართული წერის ნიმუშები“ პირველად 1949 წელს გამოვიდა. აღბოძი დღემდე დიდ სამსახურს უწევს ძველი ქართული მწერლობის ყველა დარგის მუშაკს. წიგნი გამოსვლიდან სულ მალე იქცა ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობად, ამიტომ განსვენებული მეცნიერი ვარაუდობდა მეორე შევსებული გამოცემის მომზადებას. სამწუხაროდ, მისი ეს სურვილიც, სხვა სამეცნიერო გეგმებთან ერთად, განუხორციელებელი დარჩა.

მეორე გამოცემაში შეტანილია მცირეოდენი ცვლილებანი: 25-ე და 26-ე ტაბულები შეიცავდა ნიმუშებს A 359 ხელნაწერიდან, ხოლო 27-ე და 28-ე ტაბულები — S 405 ხელნაწერიდან. ამჟამად ეს ორი ხელნაწერი გავრთიანდა, ამის გამო 25-ე და 26-ე ტაბულები ამოვიღეთ. ამოვიღეთ 124-ე ტაბულაც — 1460 წლის სასისხლო სიგელი (Qd 7118), რადგან, ჩვეულებრივ, სასისხლო სიგლების თარიღი სარწმუნოდ არ არის მიჩნეული.

ტექნიკურად მიზანშეწონილი აღმოჩნდა პირველი გამოცემის ზოგი ტაბულის გაყოფა (ტაბ. № № 10, 66, 67, 75, 76, 95, 110) და 70-ე და 71-ე ტაბულების გაერთიანება.

მეორე გამოცემა შეივსა მისალით, რომელზეც ავტორის თავის დროზე ხელი არ მიუწვდებოდა: ტაბ. № № 1, 2 და 5 დაეთმო პალესტინის უძველეს ქართულ წარწერებს. № 8 ტაბულაზე წარმოდგენილია ერთი გვერდი ქართული პალიმფსესტიდან.

№ № 21, 22, 44, 55 და 56 ტაბულებზე ასახულია საბაწმინდური და სინური თარიღიანი ხელნაწერები. ამთვან სამი ტაბულა დათმობილი აქვს X ს-ის მოღვაწის იოვანე-ზოსიმეს ავტოგრაფებს, 42-ე ტაბულა — პაპირუსზე ნაწერ IX—X ს-ის სინური ხელნაწერის ფრაგმენტს.

ტაბ. № № 26, 74 და 113 დაეთმო მესტიის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის ორ უნიკალურ ხელნაწერს — მესტიისა და ლაბსყალდის ოთხთავებს.

43-ე ტაბულაზე გადაღებულია ნიმუში „მამათა სწავლანის“ უძველესი ნუსხიდან, რომელიც პროფესორმა ილია აბულაძემ მოგვიანებით გამოსცა.

98-ე ტაბულად შეტანილია ფერემ მცირის ავტოგრაფი, ხოლო 109-ე ტაბულად — ნიმუში გელათის ე. წ. კატენებიანი ბიბლიიდან იმის თვალსაჩინოებისათვის, თუ როგორ ათავსებდნენ ერთ გვერდზე ტექსტსა და კომენტარს.

დასასრულ, 147-ე ტაბულაზე მოცემულია ნიმუში „ეფესისტყაონის“ უძველესი ნუსხის ფრაგმენტიდან, რომელიც შეისწავლა და გამოსცა პროფესორმა ილია აბულაძემ.

დამატებული ტაბულებისთვის შედგა ბიბლიოგრაფია და ქარაგმების ახსნა.

ტაბულები გადაიღო კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის ფოტოლაბორატორიის გამგემ თ ა მ ა ზ ბ ა რ ა მ ი ძ ე მ.

ცაცა ჭანკიევი

ქართული ანბანი ძეგლების მიხედვით

Ⴀ Ⴁ
 Ⴂ Ⴃ
 Ⴄ Ⴅ
 Ⴆ Ⴇ
 Ⴈ Ⴉ
 Ⴊ Ⴋ
 Ⴌ Ⴍ
 Ⴎ Ⴏ
 Ⴐ Ⴑ
 Ⴒ Ⴓ
 Ⴔ Ⴕ
 Ⴖ Ⴗ
 Ⴘ Ⴙ
 Ⴚ Ⴛ
 Ⴜ Ⴝ
 Ⴞ Ⴟ
 Ⴀ Ⴁ
 Ⴂ Ⴃ
 Ⴄ Ⴅ
 Ⴆ Ⴇ
 Ⴈ Ⴉ
 Ⴊ Ⴋ
 Ⴌ Ⴍ
 Ⴎ Ⴏ
 Ⴐ Ⴑ
 Ⴒ Ⴓ
 Ⴔ Ⴕ
 Ⴖ Ⴗ
 Ⴘ Ⴙ
 Ⴚ Ⴛ
 Ⴜ Ⴝ
 Ⴞ Ⴟ

Ⴀ Ⴁ
 Ⴂ Ⴃ
 Ⴄ Ⴅ
 Ⴆ Ⴇ
 Ⴈ Ⴉ
 Ⴊ Ⴋ
 Ⴌ Ⴍ
 Ⴎ Ⴏ
 Ⴐ Ⴑ
 Ⴒ Ⴓ
 Ⴔ Ⴕ
 Ⴖ Ⴗ
 Ⴘ Ⴙ
 Ⴚ Ⴛ
 Ⴜ Ⴝ
 Ⴞ Ⴟ
 Ⴀ Ⴁ
 Ⴂ Ⴃ
 Ⴄ Ⴅ
 Ⴆ Ⴇ
 Ⴈ Ⴉ
 Ⴊ Ⴋ
 Ⴌ Ⴍ
 Ⴎ Ⴏ
 Ⴐ Ⴑ
 Ⴒ Ⴓ
 Ⴔ Ⴕ
 Ⴖ Ⴗ
 Ⴘ Ⴙ
 Ⴚ Ⴛ
 Ⴜ Ⴝ
 Ⴞ Ⴟ

Ⴀ Ⴁ
 Ⴂ Ⴃ
 Ⴄ Ⴅ
 Ⴆ Ⴇ
 Ⴈ Ⴉ
 Ⴊ Ⴋ
 Ⴌ Ⴍ
 Ⴎ Ⴏ
 Ⴐ Ⴑ
 Ⴒ Ⴓ
 Ⴔ Ⴕ
 Ⴖ Ⴗ
 Ⴘ Ⴙ
 Ⴚ Ⴛ
 Ⴜ Ⴝ
 Ⴞ Ⴟ
 Ⴀ Ⴁ
 Ⴂ Ⴃ
 Ⴄ Ⴅ
 Ⴆ Ⴇ
 Ⴈ Ⴉ
 Ⴊ Ⴋ
 Ⴌ Ⴍ
 Ⴎ Ⴏ
 Ⴐ Ⴑ
 Ⴒ Ⴓ
 Ⴔ Ⴕ
 Ⴖ Ⴗ
 Ⴘ Ⴙ
 Ⴚ Ⴛ
 Ⴜ Ⴝ
 Ⴞ Ⴟ

Ⴀ Ⴁ
 Ⴂ Ⴃ
 Ⴄ Ⴅ
 Ⴆ Ⴇ
 Ⴈ Ⴉ
 Ⴊ Ⴋ
 Ⴌ Ⴍ
 Ⴎ Ⴏ
 Ⴐ Ⴑ
 Ⴒ Ⴓ
 Ⴔ Ⴕ
 Ⴖ Ⴗ
 Ⴘ Ⴙ
 Ⴚ Ⴛ
 Ⴜ Ⴝ
 Ⴞ Ⴟ
 Ⴀ Ⴁ
 Ⴂ Ⴃ
 Ⴄ Ⴅ
 Ⴆ Ⴇ
 Ⴈ Ⴉ
 Ⴊ Ⴋ
 Ⴌ Ⴍ
 Ⴎ Ⴏ
 Ⴐ Ⴑ
 Ⴒ Ⴓ
 Ⴔ Ⴕ
 Ⴖ Ⴗ
 Ⴘ Ⴙ
 Ⴚ Ⴛ
 Ⴜ Ⴝ
 Ⴞ Ⴟ

1. ბოლნისის სიონი — 493/4 წ. ტაბ.3.

2. მცხეთის ჭვარი — VI—VII ს. ტაბ. 6—7.

4. სინური მრავალთავი — 864 წ. ტაბ. 11—12.

3. ხანმეტი ლექციონარი — VII ს. ტაბ. 10.

Շ	Տ	Շ	Տ	Շ	Տ	Շ	Տ	Շ	Տ
Կ	Լ	Կ	Լ	Կ	Լ	Կ	Լ	Կ	Լ
Ղ	Ր	Ղ	Ր	Ղ	Ր	Ղ	Ր	Ղ	Ր
Ծ	ՍԿ	Ծ	ՍԿ	Ծ	ՍԿ	Ծ	ՍԿ	Ծ	ՍԿ
Դ	Փ	Դ	Փ	Դ	Փ	Դ	Փ	Դ	Փ
Դ	Ժ	Դ	Ժ	Դ	Ժ	Դ	Ժ	Դ	Ժ
Ն	Ո	Ն	Ո	Ն	Ո	Ն	Ո	Ն	Ո
Ի	Կ	Ի	Կ	Ի	Կ	Ի	Կ	Ի	Կ
Գ	Յ	Գ	Յ	Գ	Յ	Գ	Յ	Գ	Յ
Դ	Ի	Դ	Ի	Դ	Ի	Դ	Ի	Դ	Ի
Կ	Շ	Կ	Շ	Կ	Շ	Կ	Շ	Կ	Շ
Ն	Տ	Ն	Տ	Ն	Տ	Ն	Տ	Ն	Տ
Թ	Բ	Թ	Բ	Թ	Բ	Թ	Բ	Թ	Բ
Ը	Տ	Ը	Տ	Ը	Տ	Ը	Տ	Ը	Տ
Օ	Ը	Օ	Ը	Օ	Ը	Օ	Ը	Օ	Ը
Ո	Կ	Ո	Կ	Ո	Կ	Ո	Կ	Ո	Կ
Ս	Ճ	Ս	Ճ	Ս	Ճ	Ս	Ճ	Ս	Ճ
	Ն		Ն		Ն		Ն		Ն

5. Վրացի լատինացի — 897 թ.

6. Գրառարկայի լատինացի — 936 թ.

7. լատինացի (S 405) — X—XI ს.

Շ. 13.

Շ. 14.

Շ. 34—35.

8. լատինացի (S 952) — 1054 թ.

9. Երևանի լատինացի — XI ს.

Շ. 39—40.

<p>1</p> <p>ა ბ გ დ ე ვ ზ</p> <p>თ ი კ ლ მ ნ</p> <p>ო პ რ ს ტ</p> <p>ც ცხ ქ ჭ</p> <p>ყ რ</p> <p>შ</p> <p>ჩ</p> <p>ცხ ქ ჭ</p> <p>ყ რ</p> <p>შ</p> <p>ჩ</p>	<p>2</p> <p>ა ბ გ დ ე ვ ზ</p> <p>თ ი კ ლ მ ნ</p> <p>ო პ რ ს ტ</p> <p>ც ცხ ქ ჭ</p> <p>ყ რ</p> <p>შ</p> <p>ჩ</p> <p>ცხ ქ ჭ</p> <p>ყ რ</p> <p>შ</p> <p>ჩ</p>	<p>3</p> <p>ა ბ გ დ ე ვ ზ</p> <p>თ ი კ ლ მ ნ</p> <p>ო პ რ ს ტ</p> <p>ც ცხ ქ ჭ</p> <p>ყ რ</p> <p>შ</p> <p>ჩ</p> <p>ცხ ქ ჭ</p> <p>ყ რ</p> <p>შ</p> <p>ჩ</p>	<p>4</p> <p>ა ბ გ დ ე ვ ზ</p> <p>თ ი კ ლ მ ნ</p> <p>ო პ რ ს ტ</p> <p>ც ცხ ქ ჭ</p> <p>ყ რ</p> <p>შ</p> <p>ჩ</p> <p>ცხ ქ ჭ</p> <p>ყ რ</p> <p>შ</p> <p>ჩ</p>
---	---	---	---

1. ბავრატ IV-ის სიგელი — 1060—1065 წწ.
ტაბ. 134.

3. ქება-ქებათს თარგმანება — 1188—1210 წწ.
ტაბ. 137.

2. კიაბერის შეწირულობის
ტაბ. 136.

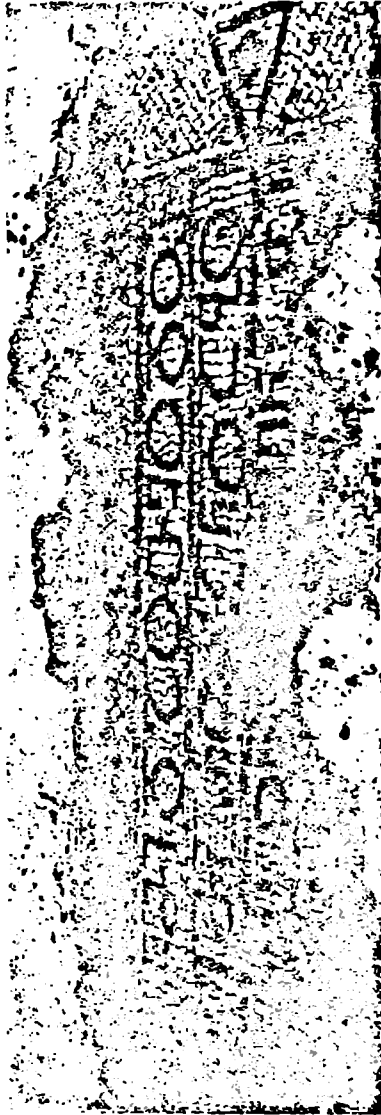
4. ძაგან აბულეთისძის

დაწერილი — 1184/85 წ.

დაწერილი — 1260 წ.
ტაბ. 139.

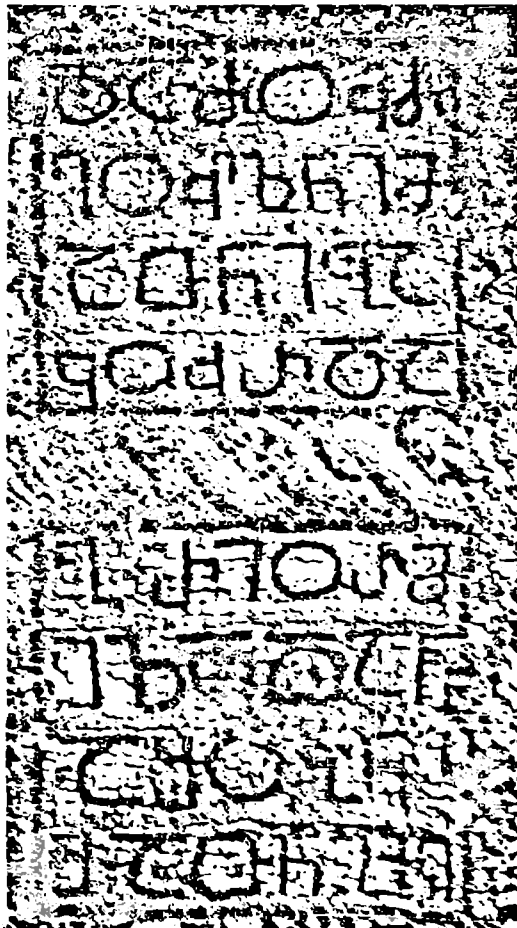
ଠି ଧ ଠ ପୁ ଣ ଶ ଠ ଠ

წმიდა თეოდორ-
ე მარქუან და ბუ-
კარ [ტ]ნ.... ეს ამი

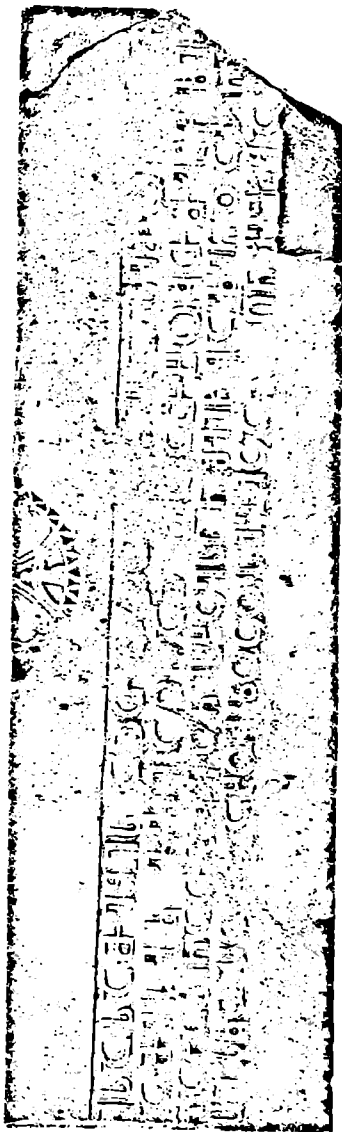
პაპიკაძის უღბნის ქართული მონაბრძო II წარწერა,
V ს-ის I ნახ.

და ძუძ-
ეულნი მ-
ათნი ბა-
კურ და
გრი- ორმ-
იზღ და ნ-
აშობნი
მათნი ქ'ე

პალესტინის უღაბნოს ქართული მონასტრის III წარწერა,
V ს-ის I ნახ.

[შეწევნეთა წმინდა საგებისათა ოც წლის ბერა[ზ] მწიგნოსა[სა ზე]
 [ხიკნა დაწვებათ] ამის ეკლესიასა და ათქუთმეტ წლისა[ა შემდგომად]
 [განხეშორა ვი]ნ აჲ შინა თაკანის-ხცის ღრნ შეიწილენ და ვინ [ამის ეკლ]-
 [ესიასა ღრთ ე]პისკოპოსი ბულსათის ოცის წინა შეიწილენ ან

ბრწყინის ხანა, 400/4 წ.

ქმ დ'თ ეპ'ისქი ოპოქსი კრებ'უ.-

'ლითურთ და ამის ეკ-

ლესია [ს] ა შინა შენდ-

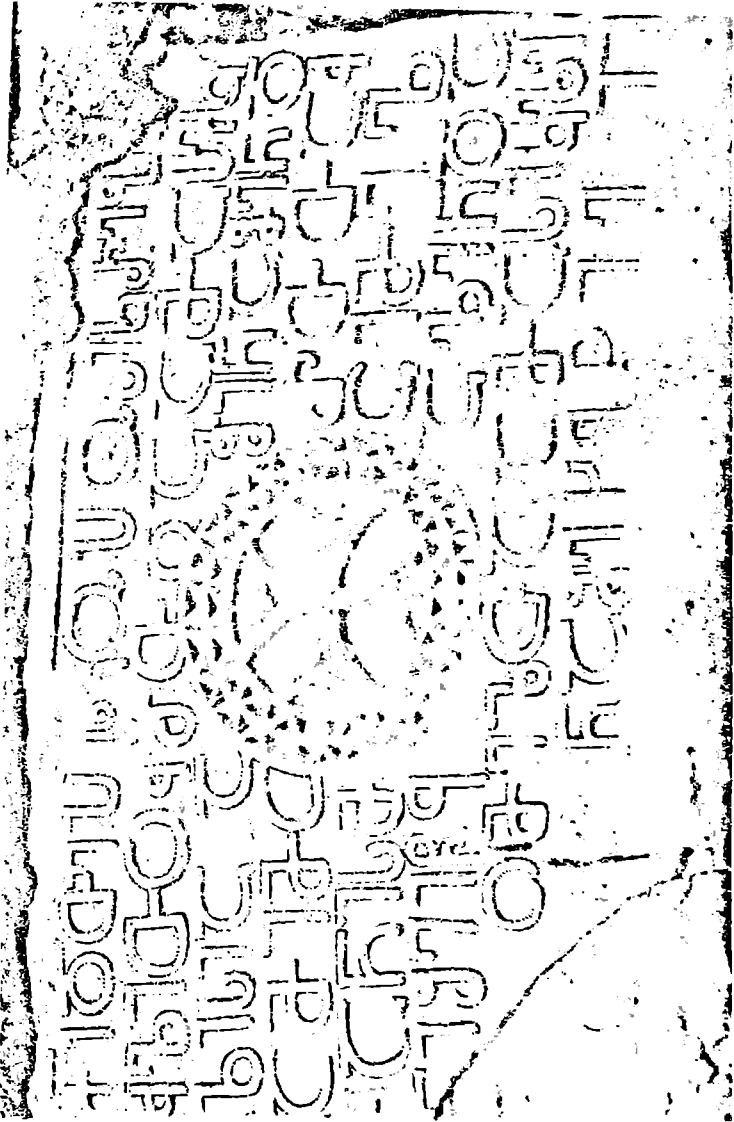
ა მიზართ თაუ-

უანის-მცემელ-

ქი ა შეიწყალუნ და

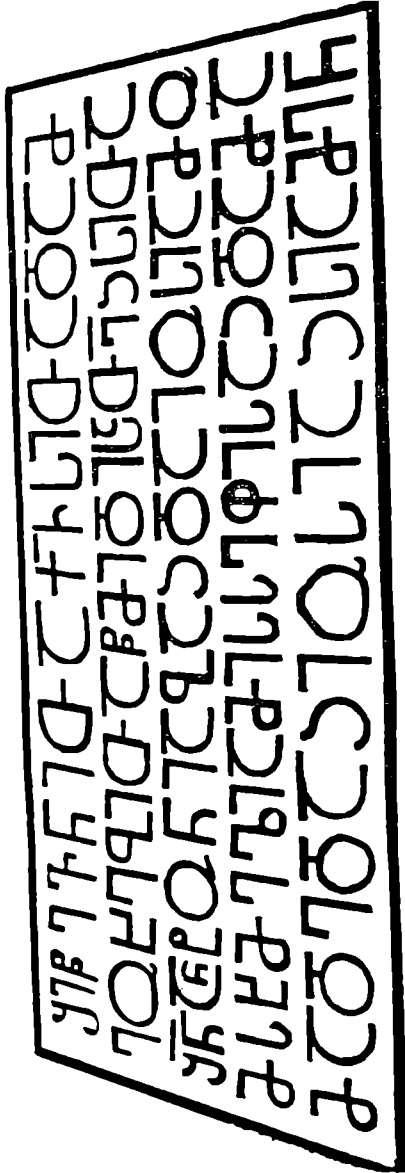
[შურ]ომელთა ამის გელე-

[სიასა ში]ნა შეხეუი იი

ბოლნისის სიონი, V ს-ის მიწურული.

შეწევნითა ქრსითა და მ-
ეოხებითა წმიდისა თქმასითა
შენ ანტონი აბაჲ და იოსია მო-
მსხმეული ამის სეფისაჲ და მა-
ზა-ღმედლაჲ იოსიაჲსი ამენ

ბალესტიანის უღაბნოს კართული მონასტრის I წარწერა, 682—552 წწ.

[ჭუარო მაც]-
ხოერისა-
ო სტეფანო-
ს ქართლის-
ა პატრი-
კოსი შუე

მცხეთის ჭვარი, სტეფანოს პატრიქიოსი, 585/6—604/5 წწ.

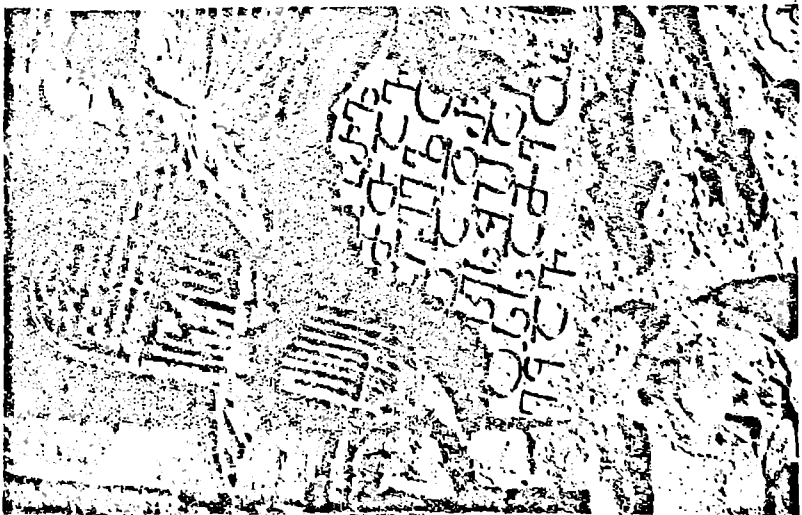
მ.შ. ა.შ.
შ.შ. ა.შ.
მ.შ. ა.შ.

მ.შ. ა.შ.
მ.შ. ა.შ.
მ.შ. ა.შ.
მ.შ. ა.შ.
მ.შ. ა.შ.
მ.შ. ა.შ.

ბ. ქობულა.

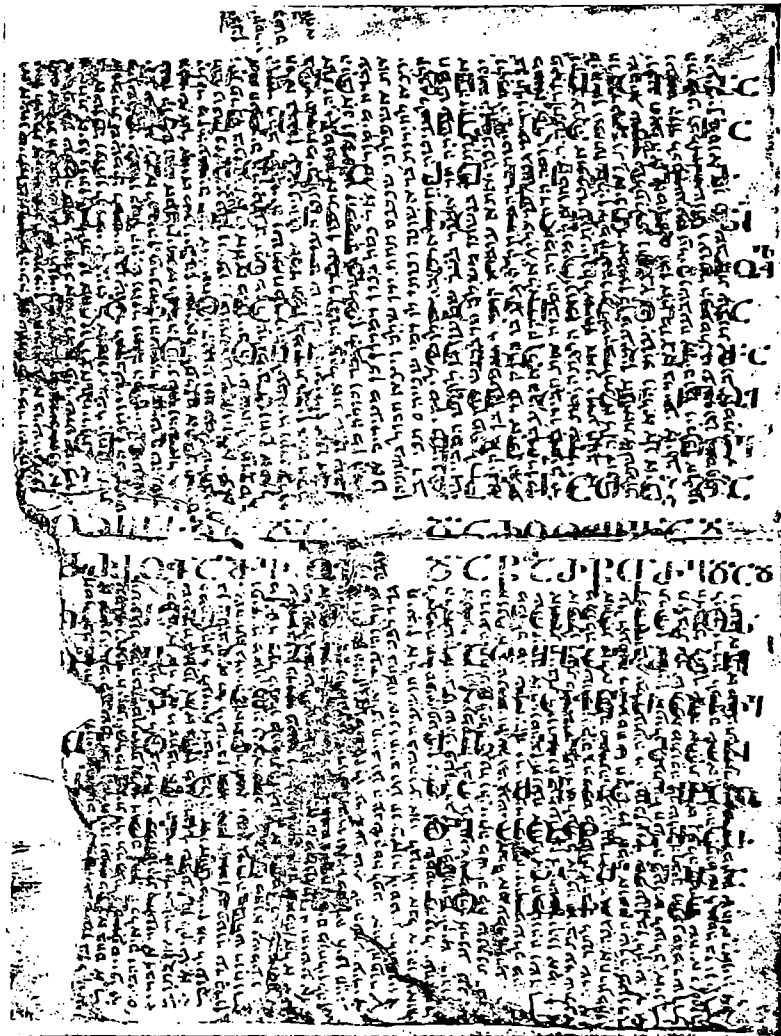
მცხეთის ქვაში, VI—VII ს.

ა. აღმწერნი ვახტანგისა.

ყუანებაჲ მისი და
ვ^ა მოხეხლა ხკი-
თხვიდა მას და ხრ-
ქუა რაჲ გნება-
5 ეს რაჲ ეყო შენ-
თვს და მან ხრქ-
უა მნებაეს რ^ა
აღვიბილნე და ი^რკ
ხრქუა მას აღი-
10 ხილენ სარწმუ-
ნოებაჲმან შენმან
გაცხოვნა შენ და

<p>კელითა თჳსითა [ლ]ოღსა მას ზ'ა და შეხიმესრა და კულად შექ- მნა იგი ჳურჳ- [რ]ად სხუად ვ'ა სათნო ხუჩნდა წინაშე მისსა საქმედ ღა ხიყო სიტყუ[აჲ] ო'ჲ ჩემდა და მრჳუა მე უ- კუეთუ ვ'ა მ[ე]- კეცესა ამას [ვ]ერ ძალ-მიც თქ'ნდა სახლო ი'ჭლისაო ხიტ- ყჳს ო'ი [ა]ჰა ესერა ვ'ა [თ]იკაჲ კელსა</p>	<p>5 10 15 20</p>	<p>შინა მეკეცისასა ეგრეცა თქ'ნ ხა- რთ კელსა ჩემ- სა სახლო ი'ჭლი- საო აღსასრულ- სა ხვტყოდი ნა- თესავეთა მიმა- რთ ანუ მეუ- ფებათა აღლე- ბად მათა და დარღუევად და წარწყმედად და მოხაქციოს ნათესაემან მან უკეთურე- ბისაგან მათი- სა რ'ლსა ხვტყო- დე ყოფად მათ ზ'ა და შევიწა- ნო ბოროტთა</p>
---	--	--

და აპა შეხვემთ- ხვა მათ და ხ'ქა გი- ხაროდენ	ხუთხართ ძმათა ჩემთა რ'ა წარვი- დენ გალილუად და მუნ მიხილონ მე
ხ' ივინი მოხუ- ქდეს და შეხუერ- დეს ფერკთა მისთა და თაყუანის-ბ'ცეს მას მაშინ ხ'ქა მათ ი'კ ნუ გეში- ნინ წარვედით და	და ივინი წარვიდეს და აპა ეყერა და- სისა მისგანნი მო- ვიდეს ქალაქად და ხუთხრეს მლ- დელთ მოძღუართა
	5
	10

- ივანი მივილიან და უ-
თხრეს ვ'დ პეტრეშსა მივილიან
მოუწოლა მათ აგრიბ-
- ა და ჰქ'ა ქრისტიაწამ-
ან მან გასწავა თქ'ნ
არა ზიარებულ ჩემლა
ესე უწყოლდეთ რ' თქ'ნცა
წარაგწემილდენ და იგი
ცეცხლთა დაეწუშა
ბ'ივინი იტყოლდეს ყ'ლთა
სატანჯველთა აგრი-
ბამათა თავს-დება-
დ გარნა ნუ-ბ-რ-მცა
შეიფინებთან მისგან
და განძლიერდეს ძალ-
ითა ქ'შსითა
- იყო ვინემ ერთი ფ'დ ქმნ-
ულ-კეთილი ალფიან-
ტსი ვისიმემ მეგობრის-
ა კეისრისა ცოლი რ'ლ-
სა სახელი ერტუა ქს-
ანთიბე ვ'ა იხილნა
სხუანოცა დიდანი
აზნაურნი მიმაგე-
- რომეს შინა და ალფი-
ანეცა აუწუა თავისი-
ა თუქსისა აგრიბას დ-
ა ჰქ'ა ანუ უ'ნ აგრიბ-
ა შური მომაგე მის კ-
აცისა რ'ნ-იგი განმ-
ყენა ცოლი ჩემი უკუ-
ეთუ არა მე თავით ჩე-
მით შური ვითო
- ღა აგრიბა ჰქ'ა მას ვ'დ
მე ეგრემე ვნებამ უმე-
მთხვა მისგან და ალ-
ფინოზ ჰქ'ა მას რაღ
უდებ გიყოფია აგრი-
ბა ა'დ შეეიპყრათ იგი
ვ'ა ძუარის მოქმედი კა-
ცი რ'ა ცოლნი ჩ'ნნი ჩ'ნ
თანა იყენენ რ'ა მით-
ცა შური მოვაგით
- რ'ნი ვერ შემქმეველ არი-
ან თავით თქით შურ-
ის-გებად რ'ლთა-იგი მა-
ნ განაშორნა ცოლნი
ღა ვ'ო-იგი ამას განიზ-
- რახვიდეს აგრიბა ქს-
ანთიბე ქროსის თქისი-
ა იგი ზიარებამ აგრი-
ბამას თანა
- 5 მიიუღწინა და აუწუა
პეტრეს რ'ა განვიდეს
პრომით ხ'რ პეტრემ ჰქ'ა
მათ აუ' უკუემ ვიე-
ლტოლითა ამანი ხ'რ
10 ივანი ეტყოლდეს არა
ეგრემ ა'დ ძალ-და-გიც
მსახურებად რ'ლთა
ხ'რ პეტრემ ერჩილა მით-
ა მათ და განვიდა
15 მორტოა და ჰქ'ა მათ
ნუენ თქ'ნვანი გამ-
ოვან ჩემ თანა ა'დ
მე ხ'რ განვიდემ მარტოა
და შევიცვალო ხატო
20 სამოსლისა ჩემისა
ღა ვ'ა განვიდოდა მე-
ტრემ ბუეთა ქალაქისა
პრომქსათა იხილა
ორ' შევიომავალი ჰი-

წყალობითა მაშისაჲთა
 და ძისაჲთა და ს^რლისა
 წ^რდისაჲთა ამის თაყუ-
 'ანის საცემელისა სა-
 მებისა წ^რდისა ლ^რთისა
 ჩ^რნისა მომადლებითა
 და მეოხებითა წ^რდისა
 ლ^რთის მშობელისა მ^რდს
 ქ^რლწლისა მარიამისითა
 ძალითა პ^რტიონისა და
 ცხოველს მყ^რფლის საუფ-
 ლოჲსა ჯ^რრისაჲთა
 ლა მადლითა წ^რდისა ად-
 გომისა სფლ^რვისა ო^რლის-
 ა ჩ^რნისა ი^რვ ქ^რშისაჲთა
 ლა მეოხებითა ყ^რლთა წინ-
 აწ^რმტყლთა მც^რკლთა მ-
 ახარებელთა მარტკლთა
 მართალთა და მწ^რმ^რთჲ-
 თა და ყ^რლთა წ^რთა მისთ-
 აჲთა და მადლითა წ^რდ-
 ისა წ^რწყლისა და დიდე-
 ბელისა მოსტისითა
 მე მაკარი ლეთეთელი ძმ

გ^რი გრძელისაჲ ცოდვილი ფ^რდ
 ლირს-მყო ლ^რნ შესაქმედ წ^რდი-
 სა ამის წიგნისა მრავალ-
 თავისა თანაშეწვენითა
 5 ძმისა ჩ^რნისა ს^რლიერად
 პიმენ კახისაჲთა და
 კელთწერითა დედის ძმის-
 წულისა ჩემისა ამონა
 ვახთანგ მოძარღულის-
 10 ა ძისაჲთა საკსენებელ-
 ად ს^რლთა ჩ^რნთათკს და სუ-
 ლთა მშობელთა ჩ^რნთათკს
 და ყ^რლთა გარდაცვალებ-
 ულთა თკსთა ჩ^რნთათკს
 15 აწ ლ^რნ დაგაჯეროს მამანო
 და ძმანო რ^რნი აღმოიკით-
 ხვიდეთ წ^რთა ამათ სიტყუ-
 ათა ამათ მიერ ჩ^რნ პირვე-
 ლ მოკსენებულნი ეს[ე] ცო-
 20 ცხალნი და მიცვალებულ-
 ნი მოგკსენენით ლ^რთისა-
 თკს წ^რთა ლ^რცვა[თა] თქ^რნთა შ^რა
 რ^რა თქ^რნ მიერ განვერნეთ ჩ^რნ
 ღლესა მას საშინელსა გან-

<p>ჩენ ზეთისაგან თქნი- სარ სანთელნი ჩრნ[ნი] დაშრტებიან მიუგეს ბრძენთა მთ და ჰქვს ნუუქ-</p>	5	<p>მათ არნ გეტყვ თქრ არა გიცნი თქრ ილ- კძებლით უკუე თქრნცა რ არა იციო დღე იგი არცა ქმი</p>
<p>უე ვერ გუეყოს ჩრნ და თქრ არდ წარვედ- ით სავაკროდ და იყიდეთ თავისა თქნი-</p>	10	<p>სით მრ-იგი რქს წარვალნ ბ კაცი გზას და მოუ- წოლა მონათა თეს- თა და მისცა მათ მონაგები თესი</p>
<p>სა ზეთი და ვა წარ- ვიდეს იგინი სყილად მოვიდა სიმქ იგი და გრნზადებულნი იგი შევიდეს სიძისა მის თანა ქორწილსა</p>	15	<p>სო და რლსამე მისცა ხუ- ერ თი ქანქარი და რლ- სამე ორი და რლსა- მე ერთი კაცად-კაც- ადსა მსგავსად ძალისა თვისისა და წარვიდა და მეყსე- ულად წარვიდა რნ-იგი ხუთი ქანქა-</p>
<p>მას და დაექმა კა- რი შემდგომად ამი- სა მერმე მოვიდეს სხუანიცა იგი ქლწლნი და იტყოდეს ორო ორო გრნკვლე ჩრნცა ბრ მან მიუგო და პრქა</p>	20	<p>რი მიიღო აქმნა მას ზა და შესძინა სხ- უაჟ-ლა ხუთი მ მრ ლ ს მთ რ ნ დ ს კ მ ს ო ს კ თ</p>

მრსე ვრთრ იხ[ი]ლა მზ იყვ ჩნთს
 ყლდ წო ქწლო წნგრ შბლსა მიმართ
 ღისა მრნთა შრთათს სხნი მრსე წრწყლმონ
 პრვლვე გამსხა სხჯ იგი ჯრსა ოდს
 5 გნპყრნა კრლნი თსნი მთსა ზა
 ამლკი ოკნ აქცა ხ ჩნ ქემონ
 მგცა მრწნთა ნიში ძლი ჯრსა
 ქბთ ვქბთ და მრესტო დდბჯ ოა
 რქმს ამლლდა ქრეა ჯრსა ზა და ლახ[უ]-
 10 რითა მრწყლა ორჩრლთგნ მრშნ ეზ-
 ოა იგი ტქრსაა მის გრპო და ყრი
 დბდბლი გრნკრვბთ იტყდა იგი
 მვრდთ ერნო თყნს-ესტო ჯრსა
 ქრეახასა ჩრნსა რითა გნდრენა
 15 ეშმქი და მრგნკა სძლვლდ მტე-
 რისა ჯარი ქბთ იგივე
 რ ქემონ ჯრთა მკლა მტრი და
 ჯრთა პტოსნთა ბკნი რვლსა-
 ნი შმსრნა და მგცა ჩნ წინამძ-
 20 ლ[უ]რად სმთხსა ჯარი ქბ იგივე
 რ მგცა ჩნ ბკდი მისი

15 16

ძლი ჯრსა რლსა ზათო იენო მაც-
 ხოვრამ რითა ღკსნა ამპარტა-
 ვანება მტრსა და მგმრლა მცე-
 ელად სლთა ჩრნთა ჯრი ქბთ ი გ ი ვ ე
 5 ღბრ აორცხლსა სლგრძლბსა მა-
 ცხოვრისა რ ყივე თვსრდეა
 ჯრსცა ჩრნთს ვა ავზჳი და ნთლთა
 ღმრთბსთა ბნლი გნგშრა და მო-
 გ[უ]ცა ჩრნ მრწნთა სმთხა სშბლდ
 10 სხნი წნწყლმნ მსე პირ მოველო-
 დე წყალო სშრნი და სკ მ
 ბნძრდსა ორისა მიერ ღრისა ჩ
 სძლო ქემ ჯრთა და მყფნი
 ბნლსნი ნთლდ აღმოიყენა და
 15 მსშნა ამლლდა ჯრი ძლვს <მ>
 მყფლი კცთა სქდლი
 სმრთლთ დამტკე ეკლსა შნი
 შს მრწნთა ორო და მსშნა ი გ ი ვ ე
 მკლომი ჩრნი მტრი ჯრთა ქე
 20 მდს კსნბმნ ცხვლს მყფლსა
 ჯრსა შნისამ ორო ყლნი კდნი
 ქყნსნი ქბლ შნდა შმკრბნა

სიტყუანი თვისნი ვ'დ შემ-
 ოქმელი არს კელოვანთ მო-
 ძლუარი სიტყვთ და საქმიო-
 ცა და არწმუნა სოფელ-
 სა და იმიერ და ამიერ მის-
 ცა არგანი დაბადებულთა
 რ' დასნეულდა კაცებაჲ ესე
 ჩ'ნი და განამრავლნა შეწ-
 ყნარებანი თვისნი რ' დას-
 ნეულდა თავისუფლებითა
 თვისითა რ' დაავიწყდა იგი
 დაითმინა მისი და შეაჯე-
 რა მას და ვ'ა შეეშინა მას
 სიმღიდრისაგან მისისა შეე-
 წია მას მარჯუენითა თვისი-
 თა შემდგომად ნათლისა
 მის მისისა ვ'დ განიძარცვეს
 დბ'ჲ რ'ლ შთაატუა ამას
 აღამსა შეირცხვნა მიხედ-
 ვად ვ'ა მ'მნი თვისნი რ'ლ გ-
 ანეძარცუნეს სამოთხე-
 სა მას შინა იხილა შიშულო-
 ბაჲ იგი მისი და გარე მიიქც-
 ია პირი მისი ცოდვათაგან
 განზანა და განწმიდა ესე
 ლხინებითა თვისითა და შე-
 ამკო და შემოსა დი<დი>დე-
 ბითა თვისითა და წყალობ-
 ითა თვისითა დაამტკიცა ესე
 დასაბამსავე და მათ გა-

მო ძიება ყო ო'კე არა თუ
 ხარკით დაჰბადა არცა
 ხარკით იქსნა და არცა ხა-
 რკით ქმნის კეთილი ნებითა
 თვისითა მოვიდა მეძიებელ-
 აღ ვნებათა ჩ'ნთა და წყა-
 ლობითა თვისითა გარდამო-
 კდა ქსნად აზნაურები-
 სა ჩ'ნისა ნებითა ჩ'ნითა
 თანამდებ ვიქმნენით და
 ნებითა ჩ'ნითა ვერეოდით
 შკუეთუ შეეზაენენ ნებანი
 ჩ'ნნი ნებასა მისსა ესუფ-
 ევლეთ მის თანა და თუ კლო-
 მად აღლუდგეთ მას თანამ-
 დებ ვიქმნეთ მისგან ძლევაჲ
 ჳის თვნიერ ვერ დამტყიცნეს
 და რ'ლი მას არა მიეახლოს არა
 განეშოვროს ბოროტსა რ'
 განსასუენებელი ცოდვილთ-
 აჲ ნათხოვი არს და ვასხ-
 ებული რ' უნდა წყალობით
 ფუფუნებაჲ ყ'ლთა ზ'ა ა-
 ვასხა ღ'ნ რ'ა გულისხ[მა]-ყონ კა-
 ტთა და უნებს რ'ამცა გუ-
 'ლისხმა-ყვეს და უფროჲ-
 სი მიილეს განკურნნეს ზეც-
 ისაჲთა რ'ლთა უნდეს კუ-
 რნებაჲ სულთაჲ
 რ'ა ღირს იყო ღ'თისა ნათელსა

5
 10
 15
 20
 25
 30

თ'ვი ა

სხ' რეზმ ლუკანს თავისა თავი

<p>ა^ა რ^ა მრავალთა ჳელი შეყვეს ალწერად მითხრობად გულ-სავესედ სარწმუნ- ნოვებისათვის ჩ'ნ შ'ს საქ- მეთა აღსრულეზულთ-</p>	<p>იყო დღეთა მათ ჳერო- დე მეფისა ჳურიასტა- ნისათა მღღელი ვინმე რ'ლისაჲ სახელი ჳაქარ-</p>	<p>ი'</p>
<p>ბ^ა აჲ ვ'ა-იგი მომცეს ჩ'ნ რ'ნი დასაბამითგან თვთ-მზილველ და მსახ- ურ ყოფილ იყვნეს სიტყვ- სა მის</p>	<p>5 ია შემდგომად დღითი- დღედისა მის მსახურ- ებისა აბიჲსა ჳა ცოლი მისი ასულთა- გან აპრონისთა და</p>	<p>5</p>
<p>გ^ა ჳა ჳერ-მიჩნდა მეცა რ'ი შეუღდეგ პირველითგან ყ'ლთა ჳეშმარტად შე- მდგომითი-შემდგომად მიწერად შენდა მკნეო</p>	<p>10 სახელი მისი ელისაბედ და იყვნეს ორნივე ესე წ'ე ლ'თისა მართალ ჳა ვიდოდეს ყ'ლთა მცნ- ებათა სიმართლისა</p>	<p>10</p>
<p>დ^ა ლ'თის მოყუარეო რ'ლ- თათვის ისწავე სიტყუ- ათა მათ კრძალუ- ლეზაჲ ლ' ო</p>	<p>15 ო'ლისათა უბიწონი და არა ესუა მათ შვი- ლი რ' ელისაბედ იყო ბერწ და ორნივე გარდასრ- ულ იყვნეს დღეთა მათთა</p>	<p>15</p>

ქეთა მათ ზა იჭლისათა და მსაჯულნი დადგებოდეს ამის ნათესავისაგან რ'ნი შჯოდეს იჭლსა ვა მეფენი		ბენიამენის ნათესავისაგ'ნ იყო ესთერ რ'ლისა გამო იქსნეს წარტყუნულნი იგი
და სხუანიცა კელშწიფენი და ძლიერნი აღდგებოდეს ამის ნათესავისაგან რ'ლთაგ'ნცა იქმნა საულ მეფე ვ'ე მეფობამდღ შ დ'ვიითისა რ'ი იყო ნათესავისაგან იუდაისი	5	ნანდკლვე საკვრელ არს ხილვა მთულისა მის ფრცხილისა მითქუმის ესე მერმე შჯულსა საკუმეველად სულნელად რ'ეს ნელსაცხებელთა სულთა შესზავებელ და საკუმეველთა უკუმეველ და თქვან ესე არს საკუმეველი ფრცხილი შტახში და ქალბანა და ფრცხილი
და შემდგომად ტყუენვისა მის ბაბილონელთაჲსა მრავალნი აღდგეს ნათესავისა მისგანნი რ'ლთა იქსნეს იჭლი	10	არს მერმე სხ'და ფრცხილი რ'ეს სულნელთა ნელსაცხებელთა ვინმე შესზავებნი და შეზავებულსა მას განკმზადებნი ნიქარსა თულისა ფრცხილისასა და შთასხმულ მას შეიზავნიან საცხებელნი იგი სულნელნი
ნათესავისა ბენიამენისი იყო ესთერ ასული ამინადაბისი მარდუქეს მამის ძმისაჲ	15	და აწ რა არა განვაგრძოთ თქუმად ყ'ი ბუნება დაყოენებითა მრავალ
ამის ნათესავისაგან იყო მარდუქესცა ძმ იერისი რ'ლ ივენეს დიდნი და წინამძღუარნი და მასწავლელნი იჭლისანი ბენიამენის ნათესავისაგან პირველ გამოჩნდა საულ მეფედ რ'ნ იქსნა იჭლი მტერთაგან	20	ჲამთაჲ თქუმად (ფრცხილისა (მისთვის და საკუ)-მეველთა და ნელ(საცხებელთა)
და შემდგომად წარტყუენვისა მის ბაბილონისა	25	

მათვს აწ დუმილით თანა-
წარეპქელ ამას ადგილსა
და ვიწყო სხუათა მათ გა-
მოთქუმად შემდგომითი-
შემდგომად
ბეთილად დაიწერა სახელი ბენ-
იამენისი ზ'ა თულსა მას
ფრცხილსა რ' არს ფრცხილი
საყუარელ შარავანდედთა
და სძალთა დიდად საყუ-
არელ იყო ნანდკლვე ყუდრ-
ოვებისა და სიმშკდისა მისი-
სათვს რ' იყო ზურგ და მცველ
ვისა და ძმისა თვისისა იოსე-
ბისა ნანდკლვე მართლად
უყუარდა იოსებს ბენი-
ამენი და მისცემდა უმე-
ტქს ძმათასა ხუთსა
ნაწილსა საყუარელ იყო
ბენიამენი მამისა თვისისა
და ძმათა თვსთა
რ' იყო იგი თავადი და ნათესა-
ვი მისი მოისარ და მბრძოლ
და მრავალთა ადგილთა
განარინებდეს ი'ჭლსა
ს[აყ]უარელ იყო ღ'თისაცა ბენი-
ამენ რ' ჰხუედა ი'ჭმი ნა-

წილად მკვდრობისა და სადა-
იგი ტაძარი და საყუარებ-
ველი აღიშენა სადა-იგი შეიწი-
რვოდეს მსხუერპლნი შეწ-
5 ყნარებისანი ღ'თისა მიმართ
მსე იქმნა პირველ დადგომილ
მეუფედ და მიუტყვებდა
ქელმწიფებასა მას იუდას
და შემდგომად ტყუენვისა
10 მის მქსნელნი გამოჩინებად
იყვნეს ნათესავისაგან ლევისი
ნათესავსა მას ზ'ა ი'ჭლისასა
ნანდკლვე შემდგომად ყ'ლთა
მცქ'ლთასა გამოჩნდა რჩე-
15 ულად პავლქ მცქ'ლი ნათეს-
ავისაგან ბენიამენისი ვ'ა ბე-
ნიამენი შემდგომ იყო ყ'ლთა
ძმათა ეგრეცა ესე გამოარჩე-
ულ შემდგომად და ვ'ა
20 ბენიამენი საყუარელ ყ'ლთა
მსგავსად თულისა ფრცხილისა
მგრეცა პავლქ მცქ'ლი შუენი-
ერ და საყუარელ იყო ეკლე-
სიათა და ყ'ლთა მორწმუ-
25 ნეთა ჭურ რჩეულ და ვ'ა
საყუარელ არს მეფეთა და
სძალთა თუალი ფრცხილი

ԵՍ ԴԻՄԻՆ
ԲԱՆՈՒՄԻ ԼՈՒԿԱ
ԳՆԻՆՆԱՆՈՒՄԻ
ՃԵ ԶԿՆՈՅՈՒ
ԼՈՒԿԱՆՆԱՆՈՒՄԻ
ՉԵՍ ԼՈՒԿԱՆՆԱՆՈՒՄԻ
ԲԱՆՈՒՄԻ ԼՈՒԿԱ

ԲՈՒՄԻ ԼՈՒԿԱ
ԳՆԻՆՆԱՆՈՒՄԻ
ՉԵՍ ԼՈՒԿԱՆՆԱՆՈՒՄԻ
ԲԱՆՈՒՄԻ ԼՈՒԿԱ
ԳՆԻՆՆԱՆՈՒՄԻ
ՉԵՍ ԼՈՒԿԱՆՆԱՆՈՒՄԻ
ԲԱՆՈՒՄԻ ԼՈՒԿԱ

Երևանի քաղաքի քաղաքապետարանի օրհանոց, 977 Վ, 90Վ—91Վ.
(Տիպ. 47)

<p>განძობად მუქ- ლისა თვისა რქი- თა მით რ'ლსა კა- მედ ღორნი და არ- აინ სცის მას ბანიზიზაციდა</p>	5	<p>შათა შრნთაჲანი ლა აღდგა და მი- ვიდა იგი მამისა თქისა და ე'ე იგი შორს-ლა იყო იბი- ლა იგი მამიან მიმან და შეწყე- ალა და მირბიო- და იგი და დავარ- და ქედსა ზ'ა მის- სა და ამბორს-</p>	10	<p>მას და შეაცუთ ბეკელი ქელსა მისსა და ქამლ- ნი შერქთა მისთა და მოიბთ ზუა- რავი იგი მსუქანქმ და დაყალთ და კეამოთ და ვი- ხარებდეთ რ' ძმ ესე ჩემი მომეუ- დარ იყო და გან- ცხოველდა და წარწყმელულ იყო და იბოვა და იწ- ყეს განცხრომად და იყო ძმ იგი მისი უხოცესი ველ- სა გარე და ე'ა მოვიდოდა და მოიახლა სახლსა მას ესმოდა კმაჲ სიხარ'ლისაჲ და განცხრომისაჲ</p>	15	<p>შუოფდა მას ჰქ'ა მას ძემან მან მამო კუო- დმ ცად მიბართ და წ'ე შენსა და არაღრა ღორს ვარ წოდებად ძედ შრ- და ჰქ'ა მამამ'ნ მიმან მონათა თქსთა ბამოილეო სამოსელო პირე- ელი და შეჰმოსეთ</p>	20	<p>და მოუწოდა ერ- თსა მონათაჲნ- სა და პითიხვიდა ე'დ რაჲ არს ესე ზ' მან ჰქ'ა მას რ' ძ- მამა შრნი მოსრ'ლ არს და მამამან შრნმ'ნ დაქლა ზუარა- კი იგი კამეზული რ' ცოცხლებით მო- იყვანა იგი ზ' იგი განრისხნა და არა უნდა შინა შესლვად ზ' მამამ მისი გა- მოვიდა და ჰლ- ოცვიდა მას და მან მიუგო და კ'კა მამასა თქსსა აკა ესერა ესო- დენი წელი გზო- ნებ შენ და არა- სადა მცნებასა</p>
<p>განძობად მუქ- ლისა თვისა რქი- თა მით რ'ლსა კა- მედ ღორნი და არ- აინ სცის მას ბანიზიზაციდა</p>	5	<p>შათა შრნთაჲანი ლა აღდგა და მი- ვიდა იგი მამისა თქისა და ე'ე იგი შორს-ლა იყო იბი- ლა იგი მამიან მიმან და შეწყე- ალა და მირბიო- და იგი და დავარ- და ქედსა ზ'ა მის- სა და ამბორს-</p>	10	<p>მას და შეაცუთ ბეკელი ქელსა მისსა და ქამლ- ნი შერქთა მისთა და მოიბთ ზუა- რავი იგი მსუქანქმ და დაყალთ და კეამოთ და ვი- ხარებდეთ რ' ძმ ესე ჩემი მომეუ- დარ იყო და გან- ცხოველდა და წარწყმელულ იყო და იბოვა და იწ- ყეს განცხრომად და იყო ძმ იგი მისი უხოცესი ველ- სა გარე და ე'ა მოვიდოდა და მოიახლა სახლსა მას ესმოდა კმაჲ სიხარ'ლისაჲ და განცხრომისაჲ</p>	15	<p>შუოფდა მას ჰქ'ა მას ძემან მან მამო კუო- დმ ცად მიბართ და წ'ე შენსა და არაღრა ღორს ვარ წოდებად ძედ შრ- და ჰქ'ა მამამ'ნ მიმან მონათა თქსთა ბამოილეო სამოსელო პირე- ელი და შეჰმოსეთ</p>	20	<p>და მოუწოდა ერ- თსა მონათაჲნ- სა და პითიხვიდა ე'დ რაჲ არს ესე ზ' მან ჰქ'ა მას რ' ძ- მამა შრნი მოსრ'ლ არს და მამამან შრნმ'ნ დაქლა ზუარა- კი იგი კამეზული რ' ცოცხლებით მო- იყვანა იგი ზ' იგი განრისხნა და არა უნდა შინა შესლვად ზ' მამამ მისი გა- მოვიდა და ჰლ- ოცვიდა მას და მან მიუგო და კ'კა მამასა თქსსა აკა ესერა ესო- დენი წელი გზო- ნებ შენ და არა- სადა მცნებასა</p>

საკურნებელად საღმობათა და მრ-
ლობდ ღრთისა მიმართ გრძლიერებლითა
გონებითა და შექუჩვილ გრე-შეცევით
სრლი თესი ასწავის მტერისა მიმართ

5 ლუაწლი ბრძოლისაჲ და ძლევაჲ და
ღრთისა გლბჲ და ღბჲ და ყრლით კერძ-
მძღვებლთა ასწაონ მღლბჲ ღრთისა
ბწ უკრთუ გინდეს რამცა მოინტრე
ვინმე მოილო სრხედ და წინამძღვრდ

10 დავითი და ისწაო მისგან თუ ვრ
ვინა თუ რაჲსათჳს ვინა თუ ვრ ჳერ-
არს სიტყუად ისმინე დავითისაჲ
და მოგცეს წინამძღვრდ პრვლი ფსნი

არ ნეტრ არს კცი რბ არა... ლა ნეტრ არინ რლთა მიეტ...

15 მ ნეტრ არს რნ გრლისხ... რა ნეტრ არს კცი რლსა ეში...

რე ნეტრ არინ უბიწონი... რჳ ნეტარ არინ

ყლნი რლთა ეშინის

და თუ მთვრთა გინა კელმწიფეთა

გინა თუ მონათა უკეთურთა

გნიზარზონ ბოროტი შენი სწხედ

მცხერისა აღპურობითა კელთჲთა

აყუედრე მტერსა და თქუ ფნი

ბრ რად აღიძრნეს წრმრთნი და ეწ იზრ..

5 ლა უკრთუ გწჰვრდე სახლეულთა

და მყრეთა თვსთა გინა თანა-

ცხრებრლისაგწ და მრვლნი აღდგენ

შენ ზა აღიპყრენ კელნი შენნი

ლრთისა მიმრთ და თქუ ფსწნი

10 გრ მრ რად გწმრვლდეს მრჰირებელნი ჩემნი

ლა კუეილი რაჲ შენი შეისმინოს ლწ

და ვილხინოს ურვასა

სიწრლით აღუარე ლა და ოგლბდ ფწსა

ღრ ხალილსა ჩემსა ესმა ჩემი ლა

15 რიდ შევიყუარე რრ ისმინა ოწ კრ ლცვ...

ლა უკრთუ მტერი ვინმე დადარანე-

ბული გიმიირდეს დათრგუნვად

და შენ აგრძნე და გინდეს მრდლისა

შეწირვაჲ ლრთისა და გწშოვრებრდ

თანათაჲ რ'ი არა ჭერ-არს ჰამად გა- რნა მდღელთაჲ ხ' კ'ე და ეტყოდა მათ შაბა- ბ'		აჲა შ'ს და ჰქ'ა მათ ი'ვ ჭერ-არსა შაბა- თსა კეთილისა სა- ქმშ ანუ ბოროტის- აჲ სულისაჲ ცხო- რებაჲ ანუ წარწ- ყმელაჲ ხ' იგინი დუ- მნეს
თი კაცისათჳს დაებ- ადა და არა თუ კა- ცი შაბათისათჳს ა'დ უფალცა არს ძქ კა- ცისაჲ შაბათისაჲ	5	და მიმოიხილა მათა რისხვით და მწუხა- რედ სიბრძნისათჳს გულისა მათისა და ჰქ'ა კაცისა მას გ'ნირათხ ჰელი შენი და მან გ'ნირთხა ჰელი და კ'დ მოეგო ჰელი იგი ვ'ა ერთი იგი
და მერმე შევიდა შეს- აკრებელსა და იყო მუნ კაცი რ'ლსა ჰე- ლი გ'ნქმელ ედგა და უზიარდეს მას უ- კუეთუ შაბათსა	10	ჰელი და კ'დ მოეგო ჰელი იგი ვ'ა ერთი იგი კ'ვ და ვ'ა გამოვიდეს მ'რ ლ'
გ'ნკურნოს იგი მას ეამსა ჰქ'ა ი'ვ კა- ცისა მას რ'ლსა-იგი ჰე- ლი გ'ნქმელ ედგა აღ- დებ და წარმოდებ	15	ფარისეველნი იგი ჰე- როდიანელთა თ'ნა მრ ი მ კვ მვ მე რიზ
მრ ლ მ კე მბ რიგ	20	

განკურნოს მონაჲ		ჩემისასა შემოხვდე
იგი მისი		რ'ლისაგან არცა თავი
ხ' რ'ლნი-იგი მივიდეს ი'კჲ-		ჩემი ღირს მიჩნდა მის-
სა ევედრებოდეს მას		ლვად შენდა ა'დ თქუ
რ'ა მწრაფლ მივიდეს	5	სიტყვთ და განიკურ-
და ეტყოდეს ვ'დ ღირს		ნოს მონაჲ ესე ჩემი
რ'ი-ესე ჰყო მისთვის რ'		რ' მეცა კაცი ვარ ჰელ-
უყუარს ნათესავი		მწიფებასა ქუეშე გ'ნ-
ჩ'ნი და შესაკრებელი		წესებულ და მქონან
მან აღმიშტნა	10	ჩემ ქუეშე ერისა კაცნი
და ი'კ წარვიდა მათ		და ვპრქჳ მას წარედ
თანა და ვ'რ მი-ოდენ-		და წარვიდის და სხ-
ახლეზულ იყო სახლ-		უასა მოედ და მო-
სა მას მიავლინნა		ვიდის და მონასა
ასისთავმან მან მისა	15	ჩემსა ვპრქჳ ყავ ესე
მეგობარნი და ჰრქ'ა		და ყვის
მ'ო ნუ მოჰშურები		ჰ'ა ესმა ესე ი'კს უპკრ-
რ' არა ღირს ვარ რ'ა		და და მიექცა ერსა
სართულსა სახლისა		მას რ'ი მისდევდა მას

შვილო მიეგტევე-		და ჰქა მ'თ
ნენ(!) შ'ნ ცოდვან-		რამსა მაგას ზრ-
ო შ'ნნი		ახავთ გ'ლთა თ-
ძევნეს ვინმე მუ-		ქ'ნთა რამ ოადე-
'ნ მსხდომარ-	5	ილეს არს სიტყ'რ
ეთა მწიგნობ-		გ'ნრღვეოლსა მ-
ართაგ'ნნი და ზ-		ას მიგტევენე-
რახვიდეს გ'ლთა		ნ(!) ცოდვ'ნი შ'ნნი
მ'თთა და იტყ'დეს		ბნუ თქვამად აღ-
ვ'რდ ესე გმობასა	10	დებ აღიღე ცხე-
იტყ'ს ვის ქელ-ეწიფ-		ღარი შ'ნი და ვი-
ების მითევებად		ლოდებ
ცოდვათა გარნ-		ხ' რ'ა ოწყოდით რ' ქ-
ა მხოლოსა ღ'ა		ელმწიფეებაჲ ა-
ჯ' ი'კ გ'ლისკმა-ყო ს'ლი-	15	ქვს ძესა კ'ცისსა
თა რ' ესრეთ ზრა-		ქ'ყნასა ზ'ა მიტე-
ხვენ გ'ლთა მ'თთა		ვებად ცოდვ'თა

ՅՈՒՆՈՒ ԶԻՊԿՆԻ
ԲՆԻՏ ՅՐ ԸԱՏԻՔԵՆ
ԴՅՏԻՐԻ

ԴԳԻՆՆԻ ԿՈՒՅԻ ԶԱ
ԴՈՒ ԶԻՊԿՆԻ ԶԵԾԻ

ԿՍԵ ԶԻՊԿՆԻ Գ
ԸՄԹԵ ՊՅՆԻ ԾԵՆ

ԺԵՐԿՆԻՆ ԿՆՍԵ
ԶԻՏԵ ԾԵՐԿՆԻՆ

ԴՅՐԻՆ ԴՅՐԻՆ ԸԵՆ
ԴՅՐԻՆ ԴՅՐԻՆ ԿՐԻՊ

ԿՐԻՆ ԶԻՊԿՆԻ ԶԵ
ԸԱՏԻՔԵՆ ԿՆՍԵ

ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ՈՒՇ
ԴՅՐԻՆ ԿՆՍԵ ԿՆՍԵ

ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ
ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ

ԾԵՐԿՆԻՆ ԸՄԹԵ
ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ

ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ
ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ

ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ
ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ

ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ
ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ

ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ
ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ

ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ
ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ

ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ
ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ

ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ
ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ

ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ
ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ ԸՄԹԵ

და ჰქა გრნრლეო-
ლსა მას შრნ გეტ-
უვი აღდეგ აღი-
ლე ცხედარი შრნი
და წარვედ სახე-
დ შრნდა

5

და აღდგა იგი მეყ-
სეოლად და აღი-
ლო ცხედარი იგი
და გამოვიდა
წყე ყლთასა

10

მრდ გრნოკვირდებ-
ოდა ყლთა და
აღიდებდეს ღა
და იტყრდს ვრდ არ-
ასადა ესრეთ
ვიხილეთ

15

კა

და მერმე გამოვიდა

ბ

ზღვის კიდესა და ყრი
იგი ერი მოსდევდა
მას და მუნ ასწ-
ავებდა მრთ

და მიერ წარმოვიდ-

ოდა და იხილა ლე-
ვი აღფესი ჯდა რ-
აჲ იგი საზუერესა
ზრა და ჰქა მას მო-
მდევედი მე და აღ-
დგა იგი და მისდე-
ვდა მას

კბ

და იყო ვრ ჯდა იგი

ბ

სახლსა შრა მისსა
და მრავალნი მ-
ეზუერენი და ცოდ-
მრ ლ მ

კე კთ რპთ ობ

კბ

166

ՍԵՄԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ

ՍԵՄԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ

ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ

ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ

ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ

ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ

ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ
ԿԵՆԵՆ ԿՆԻՐԻՍ

საყდართა მათ ქრეს- თა რწერილ არს მსაბიამსი ირგ მ		გინებულ არს თავით თვსით გარნა თუ რლ- იგი შე-ვინმე-ჰრაცხოს შეგინებულად იგი არს შეგინებულ შუეთუ საკმლი- სათვს მამა იგი შრნი წუხდეს არღარა სი- ყუარულით ხუალ ნუ საკმლითა მას წარსწყემდ რლისა- თვს ქშ მოკუდა და ნუმცა იგმობის კეთილი იგი თქნი რ ა- რა არს სასუფევე- ლი ლა საკმელ და სა- სუმელ არ სიმარ- თლშ მშუდობა და სიხარულ სულითა წრლითა რ ი ამას შრნა
ცხოველ ვარ მე იტყვს ონი რ ჩემდა მოღრკ- ეს ყნი მუკლი და ყნ ენამან აღუვაროს ლა აწ უკუე კაღღ- კაცადმან ჩნგნმნ თავისა თვისისათვს სიტყუა უგოს ლა ნულარამცა ურთი- ერთას გნვიკითხავთ ბღ ესელა იკითხეთ უ- ფროვს რა არა შეამ- თხვოთ დაბრკოლება გინა საცთური ძმსა მიცი და მრწამს იგი უფლისა ჩრნისა მიერ რგ ქრესა რ არარაჲ შე-	5 10 15 20	

ჰდე გრქუა შენ და ღირსად
 ცგალობელი იგი იტყვს
 შეფუტე წ'სა ჩემსა ღ'ოს და
 მე არა ვეცრუო მას ნათე-
 სავი მისი ო'კე ევოს და საყ-
 დარი მისი ვ'ა მზჭ წ'ე ჩემსა და
 ამბაკუმ წ'ნწტული იტყვს მე-
 რმე წუთ ერთ მცირედლა მო-
 მავალი იგი მოვიდეს და არა
 ყოენოს და სხუასა ადგილ-
 სა იტყვს აპა ესერა ღ'ი ჩ'ნი სა-
 შველით მიაგებს და მიაგოს
 თავადი მოვიდეს და მაცხ-
 ოვნნეს ჩ'ნ მრავალ არიან ჩ'ნმი-
 ერნი ესე თქუმულნი და სარ-
 წმუნოებისათვის მალალ არი-
 ან ა'დ უმრავლშს არს რ'ი ვი-
 ცით და-და-გვტვეებიეს
 რ' არა არს ჩ'ნი ესე წრაფაჲ რ'ა
 ამათვის ყ'ი ერთ სახედ ვთ-
 ქუათ ა'დ მცი[რე]დი რაჲმე ამ-
 ათგანი და რ'ა ვ'ა მკველეული
 რაჲ ჩ'ნისა ამის ნამუშა-
 კევისაგან კრებულსა ამას
 მოვართუათ ხ' თქ'ნ რ'ნი-ეგე
 ღ'თიაჲ წ'ე სდგათ და საიდუმ-
 ლოთა მსახურნი და სხუ-
 ანიცა ეგე ყ'ნი რ'ნი ყ'ლდ კეთილ-
 სა ამას ეკლესიასა მსგავ-
 სად ვენაჱისა რტო-შუენი-
 ერისა აღავსებთ და განაშ-
 უენებთ მერჩლით მე გონებ-

ითა თქ'ნითა უფროჲს ხ' აწ
 რ'ლსა-ესე ყ'ლათვის ცნობასა
 მიგითხრობდა მართლ დი-
 დებისა ნავთსაყუდელსა
 5 შეგიყვანებ თქ'ნ
 რ' ნანდვლვე ყუდრო არს ესე
 და მას თავადსა შეგყვანენ-
 ბს ჩ'ნ გამოუთქუმელსა
 მას მოლუაწებისა ჩ'ნისა
 10 სარწმუნოებასა ჯერ-არს
 უკუე თქ'ნდაცა რ'ნი-იგი ახ-
 ალ ნერგნი ხართ და ნაყოფ-
 ნი ეკლესიისანი აღმოცენებუ-
 ლნი დაბანასა მას მეორედ
 15 შობისასა ღირს ქმნული ზ'რთ
 რ'ა გრწმენეს და აღიაროთ
 მამისა მიმართ და ძისა და
 სულისა წ'დისა სამებაჲ
 ერთობით და ერთობაჲ სა-
 20 მებით საცნაურ ყოფილი
 რ' განიყოფვის შეერთებული
 და ერთ იქმნების განუყო-
 ფელი რ'ი საკვრელცა არს ა'დ
 საღმრთოჲსა მის მოლუა-
 25 წებისათვისცა და რ'ლ-იგი არს
 ერთი მისვე წინა და ერთ სა-
 სოებისა სამებისა სიტყუაჲ
 და თუ ვინმე გონებითა წ'ი-
 თა შეიწყნაროს ესე იგი ნათ-
 30 ლისა უბრწყინვალშსად გა-
 მიობრწყინდეს და წიგნთა
 და მამათა მიერ მოძლუ-

<p>მა-ღედათავგ'ნ და ძმათა და მეგო- ბართა და ნათესავ- თა და მოჰკლვიდენ თქ'ნგანთა</p>	5	<p>ხლებულ არს მო- ოჯრებაჲ მისი ს'ნგ მაშინ რ'ნი იყვნენ გ</p>									
<p>ღა იყვნეთ თქ'ნ მო- ძულეებულ ყ'ლთა- გან სახელისა ჩემ- ისათვის და თმაჲ თავისა თქ'ნისაჲ არა წარწყმდეს მ- ოთმინებითა თქ'ნი- თა მოიპოვნეთ სულნი თქ'ნნი ს'ნგ</p>	10	<p>ჰურიასტანს იელ- ტოდელ მთად და რ'ნი იყვნენ შ'ს მისა განივლტოდელ და რ'ნი ველსა იყვნენ ნუ შევლენელ მუნ რ' დღენი შურის-გები- სა მისისანი ესე არიან რ'ა აღესრულენენ ყ'ნი წერილნი ს'ნდ ხ' ვაჲ მიდგომილთა გ</p>									
<p>რ' ეს იხილ'თ ი'ჭმსა გარემოდგომილი ერი მაშინ გულის- ხმა-ყავთ რ' მოა-</p>	15	<p>და რ'ნი აწოვებდენ მათ დღეთა შინა ს'ნე რ' იყოს მაშინ კირი გ დიდი ქ'ყნსა ზ'ა</p>									
		<table border="0"> <tr> <td style="text-align: center;">ლ</td> <td style="text-align: center;">მ</td> <td style="text-align: center;">პრ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">ს მ დ</td> <td style="text-align: center;">ს კ ე</td> <td style="text-align: center;">რ ლ გ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">ს მ ე</td> <td style="text-align: center;">ს კ ე</td> <td style="text-align: center;">რ ლ დ</td> </tr> </table>	ლ	მ	პრ	ს მ დ	ს კ ე	რ ლ გ	ს მ ე	ს კ ე	რ ლ დ
ლ	მ	პრ									
ს მ დ	ს კ ე	რ ლ გ									
ს მ ე	ს კ ე	რ ლ დ									

წარვიდა სახიდ		მ' მისა მისისა
თვსა		ზაქარიაჲსა
ხ'ელისაბედისნი		და მიუგო ღედა-
აღივსნეს უ'მნი		მ'ნ მისმ'ნ და
შობისა მისისა-	5	ჰ'ქა არა არღ
ნი და შვა ძმ		ეწოდენ მაგას
და ესმა გარე-		იოვანე და
მოჲს ნთეს'ვთა		ჰ'ქეს მას რ'
რ' გ'ნადიდა ო'ნ		არავინ არს ნა-
წყ'ლბჲ თვისი მის	10	თესავი შ'ი რ'ლ-
თ'ნა და მის		სა ჰრქვანსა-
თ'ნა იხ'რებდეს		ხელი ეგე და
და იყო მერვესა		თუალ-უყოფ-
დღესა და მო-		დეს მ'მსა მის-
ვიდეს წინადა-	15	სა რაჲ-ძი უნ-
ცუეთად ყრმი-		დეს სახელის-დე-
სა მის და რ'ა-		ბად მისა და
მცა უწოდეს		მოითხოვა ფი-
სახელი სახელად		ცარი დაწერა

<p> ხ სარწმუნო არს ომი რან მტკიცე გყვენეს თქნ და დაგიცვენეს თქნ ბოროტისაგან ვეს- ავ ოა თქნთვს რ რ რლ- 5 იგი გამცენით ჰყო- ფთ და ჰყოთცა ხ ონ წარუმართენ გულთა თქნთა სიყ- უარულსა ღთისსა 10 და მოთმინებასა ქსსსა მოწოდება საქმესა და გნშრება უქმთაგნ და მიმომწულღველ- 15 თა თ ა ვ ი ე ბამცნებ თქნ ძმანო სახელითა ოლისა იკ ქსსითა განეშოვ- რენით თქნ ყრლისავე 20 </p>	<p> მისგან ძმისა რი უ- წესოდ ვილოდის და არა მოძღურე- ბისა მისებრ რლ-იგი ისწავა ჩნგან თქნ იციოთ ვრ-იგი ღირს ბაძვამ ჩნდა რ არა- რამ უჯეროა ვყა- ვთ თქნ შს არცაღა პური ვისგანმე ცუ- დად ვჰამეთ არღ შურომით და რუ- ღუნებით ღამე და ღლე ვიქმთ რა არა- ვის თქნგანსა დავა- ძძიმოთ არა თუ არა მაქუს კელმწ- იფებაა არ რა თავნი თვსნი სახედ მიგცნეთ თქნ რა მბაძვიდეთ ჩრნ </p>
--	--

და რქს-იგი ვიყავ თქნ		წავეთ და ნუ თნა-
თანა ამასვე გამც-		აღერევით მას რა შე-
ნებლით თქნ უკუეთ-		იკდომოს და ნუ ვა
უ ვისმე არა უნდეს		მტერი შეგირაცხიენ იგი
საქმის ნუცალა ჭამნ	5	არდ ასწავებლით ვა ძმსა
არ მესმის ვიეთვისმე		ლრცა მშდ ბისაა ღთისა მი-
არნი იქცევიან თქნ შს უ-		მართ თვ ი ვ
წესოდ არარას იქმან		ხრ თავადმან ღრნ მშუღ-
არდ მიმოიწულილვენ		ობისამან მოგვეცინ
ესევრთა მათ ვამც-	10	თქნ მშდ ბმ მს ყრლითა-
ნებთ და ვჰლოცავთ		ვე სახითა ორი თქნ ყრლ-
ორლისა მრ ირკ ქა რა ყუ-		თა თანა კითხვამ
დროებით იქმოდიან		კელითა ჩემითა რლ
და თვისა პურსა ჭა-		არს სასწაული ყრლსა
მდენ ხრ თქნ ძმანო	15	წიგნსა ესრტთ მივწერე
ნუ გეწყინებინ კეთილის		მადლი ორლისა ჩრნისა ირკ
ყოფამ უკუეთუ		ქრსი თქნ ყრლთა თნა არ
ვინმე არა გუერჩდეს		თესლწნიკლთამ ბ მიიწერა
სიტყუასა ჩრნსა წიგ-		ათენამთ მუკლი რლ
ნითა ამით იგი შეის-	20	

მრკლო
ბ

სნეულთა მშრომელთანი

რ'ლნი მიიმძლავრებიან ყ'თა

ულბინე ყ'ნი გ'ნთვისუფლენ

ფერად-ფერადთაგ'ნ სენთა ბ'მ-

5 ანი და ძმანი ჩ'ნნი

და ყ'ნი ს'ლნი ქ'ენეთანი კირვეუ-

ლნი ურვეულნი რ'ლნი წყალ-

ობასა და შეწეენასა შ'ნსა

ითხოენ მ'კსენენ კეთილსა

10 შ'ნა ყ'ნი ყ'ნი შეიწყალენ ო'ო

ყ'თა ულბინე ყ'თა მოხედე

დამშუიდე სიმრავლეშ ე-

რისა შ'ნისაჲ გ'ნაბნიენ ყ'ნი

საცთურნი გ'ნაქარვენ ყ'ლნი

მრვლთა ი' მლსა შ'ს
 და სსწ'ლდ სიტყვს მგ-
 ებელთა და თვთ შ'სს-
 აკა ს'ლსა გ'ნვიდეს მ-
 აკელი რ'ა გ'ნცხადნნ
 მრ'ვლთაგ'ნ გულთა ზ-
 მ' რახვანი
 და იყო ანა წწ'ყლი ასუ-
 'ლი ფანოელისი ტომი-
 საგ'ნ ასერიისი ესე გარ-
 დასრულ იყო დღეთა
 მრე'ლთა და ცხ'რბლ ი-
 ყო ქმრისა თვისისა თა-
 ნა შვდ წელ სიქალწულ-
 ითგ'ნ მისით
 და ესე იყო ქურციე ოთხმ-
 ეოც და ოთხ წელ რ'ი ა-
 რა განეშორებოდა ტ-
 აძრისა მისგ'ნ მარხ-
 ვითა და ვედრებითა
 და მსახურებითა და-
 მე და დღმ

5

10

15

20

მხე მ'სვე ე'რმსა შინა მო-
 იწია და აღუარებდა ღა
 და ეტყოდა მისთვის ყ'ლთა
 რ'ნი მოელოდეს გამოკ-
 სნასა ი' მლსისა
 და ვ'ა აღასრულეს მის
 ზ'ა ყ'ლივე მსგავსად
 შჯულისა მის მოიქცეს
 და წაჩვიდეს გლ'ლდ ქ'ლქ-
 აღ თუხა ნაზარეთად
 ხ' ყრმაჲ იგი ი'კ აღორძ-
 ნდებოდა და გ'ნმტკიც-
 ნებოდა ს'ლითა და აღი-
 ესებოდა სიბრძნითა
 და მ'დლი ღ'ჲ იყო მის ზ'ა
 და აღმოვიდიან მამა-
 დედანი მისნი წლითი-წლ-
 აღ ი' მმდ დღ'სსწლსა მ'ს
 პასეკისსა რ'ლ არს ვნე-
 ბაჲ და იყო რაჲ იგი
 ათორმეტის წლის აღმ-
 ოვიდეს იგინი ი' მმდ ვ'ა

<p>ՅԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ</p>	<p>ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ</p>
<p>ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ</p>	<p>ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ</p>
<p>ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ</p>	<p>ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՆԵՍԻ</p>

Երեմիայի քերականություն, XI և-ի յոթերորդ հանգրվան, 114v.
 (A 98)

ჩუეულ იყენ'ს დღს'სწ'ლსა
 მ'ს და აღასრულ'ს დღ-
 ენი იგი და წარსლვასა მ-
 ას ბ'თსა დაშთა ი'კ ყრ-
 ნაჲ ი'ქმს და არა უ-
 წყოდეს მამა-დედა-
 თა მისთა ჰგონებდეს
 მისა ე'დ მოგზაურთ-
 ა თანა არს იგი და მო-
 ვიდეს დღისა ერთისა
 გზასა და ეძიებდეს მ'ს
 ნთს'ეს<თ>ა შ'ს მ'თსა და
 მენიერთა და არა პ-
 ოვეს იგი და მოიქცეს იგი-
 ნი ი'ქმდვე და ეძიებლ'ს
 მ'ს და იყო შემდგომ-
 აღ სამისა დღისა პო-
 ეს იგი ტაძარსა მ'ს შ'ა
 მკლო<ლო>მარე შ'ს მ'ძლ-
 რთა და ისმენდა მ'თს-
 ა და ჰკითხვიდა მ'თ<ს>
 მანუკვრდებოდა მ'თ ყ'ლ-
 ლ მ მრ
 დ მღ მგ

5

10

15

20

თა რ'ლთა ესმოდა მისი
 გულისქმის-ყოფაჲ იგი
 და სიტყვის მიგებაჲ მ-
 ისი და იხილეს იგი და
 განუკვრდა
 და ჰ'ქა მ'ს დედამ'ნ მისმ-
 ან შვილო რაჲსა ესრე-
 თ მიყავ ჩ'ნ აჰა ესერა
 მე და მამაჲ შ'ნი ვრო-
 რინებთ და გეძიებთ შ'ნ
 და მ'ნ ჰ'ქა მ'თ და რაჲ-
 სა მეძიებთ მე არა უ-
 წყითა რ' მამისა ჩემი-
 სა თანა ჯერ-არს ჩემი
 ყოფაჲ
 და მ'თ ვერ გულისკმა-
 ყვეს სიტყუჲ იგი რ'ი ჰ'ქ-
 ა მ'თ და წარვიდა მ'თ
 თანა და მოვიდა ნა-
 ზარეთად და იყო და-
 მორჩილებულ მათდა
 ხ' დედასა მისსა დაე-
 ლ
 ე

კით[ხ]ვისა ჩ'ნისასა ტირილ-
ისაგან თუალთაჲსა

და ღრჰენისაგან კბილთ'ჲსა

და თქ'ნცა ორ'ნ მოგიკსენენინ

სასუფეველსა მისა ამ'ნ

და მოიკსენ'ინ ორ'ნ ყ'ნი რ'ლთა

ყვეს შეწეენაჲ წიგნისაჲ

ამის ს'ლთა მათთათჳს

დაიწერა ესე წიგნი იმ'ლმს

ლაგრა[სა] დიდსა წ'დი<დი>სა 10

და ნეტარისა მამისა ჩ'ნი-

სა საბაჲსა დღეთა

ღ'თის მ'ყრისა თევდოსი

პატრიაქისათა და სა-

ბა-წდ'ს პ'ტიოსნისა დ-

ა სანატრელისა სოლომ-

ონ მამასახლისისათა

და დაიწერა წ'ჲ ესე წიგნი

დასაბამითგან წ'ერთა (!)

ბ რ მ ყ

მრონიკონი იყო

ბ რ

ლც'ყთ ამონა მჩხრეკლის-

ათჳს ც'დვილისა ფ'დ წ'ნო

ზ'ა წელი ს'ნ ლც'ყთ

და მე გლახაკმან მაკა-

რი შეეწირე წ'ჲ ესე მრ-

ავალთავი წ'თ-წმიდა-

სა მთასა სინასა საქსე-

5 ნებელად და სარგებელად

თავთა ჩ'ნთა და ს'ლთ-

ა ჩ'ნთათჳს და ამას

შინა არს შემეკობაჲ წ-

ელიწდისა დღესასწაუ-

ლთა ყ'ლთაჲ თქ'ლი წ'თა

მოძლუარათაჲ

მოეც ო'ო პოვნად წყალ-

ობაჲ შენი მას დღესა

შინა ს'ლთა ჩ'ნთა ცო-

15 დვილთა და უწყალ-

ოდ გუმეულთა ბორო-

ტის მოძღურისა მიერ ეშმაკისა

ღ'ო იქსენ ს'ლი ჩ'ნი სიკ<კ>უ-

დილისაგან თუალნი ჩ'ნნი

ცრემლთაგან და ფერ-

კნი ჩ'ნნი ბრკომისაგ'ნ ა'ნ

ღ'ბჲ შენდა ო'ო რ'ნ ღირს მყ-

აჲ მე უღირსი ესე აღსრუ-

'ლუბად საქმისა ამის

...აღა მოქცევისათვის ანგეზ-

სა და ზაქარიასი ფ'ნი რ'ია

ნეტარ არს კაცი რ'ლსა ეშინის ო'ისა და მცნე[ბანი]

მისნი ჰნებვან ფ'დ

5 ძლიერ ყოს ქუეყანასა ზ'ა ნათესავი მისი და [თეს]-

ლი წრფელთა იკურთხოს

ღ'ბა და სიმდიდრეა სახლსა მისსა და სიმდიდრჭ მისი [ჰვი]ეს ოკ'ე

ბამოუბრწყინდა ბნელსა ნათელი წრფელთა მო[წ]-

ყალე მწყალობელ და მართალ ო'ი

10 ტკბილსა კაცსა ეწუალინ და ავასხის და განიგნის

სიტყუანი მისნი სარჩელსა

რ' არა ოკ'ე შეი[რყ]იოს საკსენებელ[ად საუ]-

კუნოდ იყოს მართალი

ბ[მბ]ავისაგან ბოროტისა მას არა ეშინოდ[ის]

15 [ბანმზად]ებულ არს გული მისი სასოებასა

[ო'ისა]სა განმტკიცებულ [არ]ს გული მისი და [არა]

[შეეშ]ინოს ვ'დს იხილოს [მტერთა მისთაჲ]

<p>აწ უკუე ნუმცა იტყვ სიტყუათა ცუდთა განცხრომისა და ლა- ლობისათა რ'ლნი ა- იძულებენ სიცილად ა'დ იყავნ გონებაა შე- ნი ყ'ლადვე მგლოვა- რე და შემუსრვილ და მოსწრაფე იქმენ ყ'ლითა ძალითა შენი- თა მოგებად გვრგვ- ნსა და უწყოდე რ' მრ- ავალთა ლელვათა და განსაცდელთა წი- ნა-აღდგომამ გელის შენ აწ უკუე საფ- უძველი მტკიცე და შეურყვევი დაუ- დეე სულსა შენსა რ' არა ერთი გინა ორი გინა სამი გან- საცდელი გეკუთებ- ის შენ ა'დ მრავლი- თა კირითა შეხუალ სასუფეველსა ც'თსა</p>	<p>5</p> <p>10</p> <p>15</p> <p>20</p> <p>25</p>	<p>და არა მსგავს არს ლუ- აწლი ჩ'ნი ლუაწლსა მსოფლიოთასა რ'ამცა რე'ს ვილუაწეთ ერთ- გზის გინა ორგზის ა- ნუ თუ სამგზის და მისსა შემდგომად გა- ხ-მცა-ვისუენეთ ა'დ ჯერ-არს ჩ'ნდა დღითი- დღედ რ'ა ვილუწიღეთ ლუაწლთა აურაც- ხელთა არა ხ' თუ ოდენ დღისი ა'დ ღამეცა ლუაწლი ჩ'ნი მდგომა- რე არს დაუცადებელად და მრავალთა სძლეს დღისი და იძლინეს და- მით რ' მრავალფერ ა- რს ბრძოლამ ჩ'ნი ფ'დ ანუ ვსძლოთ ანუ ვიწლინეთ ზნებაესა ხილვამ მა- თი რ'ლნი სძლევენ რ'ლნი იგინებიან და შეურაცხ კაცთა მიერ</p>
--	--	---

(რ)ნ დააფუძნე ქუჩა წყალთა ზა და მიეც

ნაყოფიერება ყლდვე კლდესა ზა ქმ მცნე-

ბათა შნთასა შეუძრვს და მტკცე ეკლესა

შნი მხლო სხრ და კტ-მყრე

5 სიბრძნითა ღათა გნისწველენი წნო და ძალად

გაქვნდა სარწმნობა მტკცე რლითა ყნი წარ-

მართნი მოიმოწუნით თქნ და ნათელ-სც-

ემდით მათ სახელითა სამზისაათა გამოუთქმლდ

მოგეცა თუალით ხილვა და კელით მსა-

10 ხურბა რლი სწადოდა წწრმტყლთა და

მამად-მთავრთა ხილვად და ვერ მიემ-

თხუნეს მას ამან გამოგირჩინა თქნ

სოფ[ე]ლი მოწაფედ თვსა და მოციქლად

სამოთხით გამომვლთა ოთხთა მდინარე-

15 თა მიემსგავსენით ოთხნო მახარებელნო

და ყლი ქუნა მორსწყეთ ნაკედულითა მაგით

և՛ ճաշաբնոյ ի վն թառառ: եւ ճաշ
և զարարեց: քաջոյ կամոն: եւ ի վն ճաշ
ջուտ: քիտա: եւ զարարեց ճաշոյ զկողմս
զն ճաշա կնի ճա: կտոմկոյ:

() Եւ զնոնառ: ուստ: զնոնառոյն թ հնա ճառառ:
զ: Կնա: եւ ճառառ: ճաշի ճառառ: զնոնառ
ճառառ ճառառառոյն աբի ճա: եւ ճառառ
դճառ ճառառառ: եւ ճառառառ: ճառառ:

() Եւ ճառառ: ճառառառ ճառառ: եւ ճառառառ:
ճառառառ ճառառառ: ճառառառառ: ճա:
ճա ճա ճա ճառառառ ճառառառ ճա ճառառառ

() Եւ ճառառառ ճառառառառ: առառառ: ճառառառ
առառառ ճառառառառառ առառառ ճառառառառառ
ճա: ճառառառառ ճառառառառառ և ճառառառառառառ:

Յլտից օճճահ, 954 Բ.
(Sin. 98)

შემდგომად დიდებულის აღვამისა მისისა მესამესა დღესა საფლავით ეჭრ-იგი ჭამეს კორცი შვილთა მათთ'ჲ ნაცვალად პურისა შიმშილთა	5	მოიწიოს თქ'ნ ზ'ა და იავარ-იქ- მნეს ნაყოფი თქ'ნი უმჯობეს არს თქ'ნდა ვინამაგზ'ნ არა ესაუთ ქ'ა შემშარიტსა ცხორებასა რ'ა დააკლდეთ წუთსაცა ამას ცხო- რებასა გ'ელარა დადგრომასა თქ'ნ- სა ცხორებით და უარის-ყოფასა მისსა მსახურებითა ყვრბათათა და გ'ნრისხებასა მისსა რ'ლი ზურდის თქ'ნ და არცა თუ ძაღლთა ი- ღუნ სწორ იქმნენით რ'ლთა დაიმ- არხიან სიყუარული უფალთა თ'სთ'ჲ და ჰყუარობედ გ'თ და ზოგნი მკ- ეტაგ'ნი მოისწავლებიან ე'ლ მოცა-უტევიან ნადირსა და კლ'დ იქ- ცის უფალთავე გ'თთა სიხარუ- ლითა დიდთა ხ' თქ'ნ უმედგრეს ხართ და უმდლო უფროჲს გ'თსა
შუქუთუ გნებაეს მოქცევაჲ ოთომისაგ'ნ თქ'ნისა მიველით წ'დისა ეზისკოპოზისა რ'ლ არს ქლ'ქსა ამას კეთილითა სარწმუნბთა და მივიძლ- უეს თქ'ნ სიმართლულდ რაჲ ძეს თქ'ნი და ტაძრისა მის ათენა- ჲს ბილწისა და აჰა ესერა გეტუ- ცები თქ'ნ უქუთუთ არა შეინა- ნით და ნათელ-ილოთ და გრწმე- ნეს ქ'ე მიეაწიო საქმე'ჟ თქ'ნი მე- ფეთა ლ'თის მსახურთა ვ'დ არა დაემორჩილებით ბრძანებათა გ'თთა არ დემურაცხ-ჰყავთ იგი და იხილოთ რ'ლი სიკვდილი ბოროტი	10	

- და არა ესაუბროს მზრდელსა თქვენსა
 ესე რაჲ ესმე ანთემიოს და კლდე ურტ-
 ხელი იქმნა და მიოგო იოვანს და ჰქვა
 არა ქვე არს რაღა მზრდის მე აღქვენა
 მოიქმნის კეთილად გქვემლოვრ
 და დაითესის და ნაყოფიერი იქნის
 და აღმოსცენდის და ჰაერგან გნზა-
 რდის და განასუქის ბრძანებითა
 თაღრთთაჲთა
- მაშინ შეესყუდულად შეიბყრა იგი ე-
 მაგმონ ბოროტმონ ანთემიოს და და-
 ეცა ქვენასა და იშთგებოდა მისგან
 უწყალოდ მრავალ ეამ და უქ-
 ცემდა თუალთა და პერიოთადა
 ვსქენი შექრწუნდეს და მრავალ-
 ნი ივლტოდეს და ემედობოდეს
 ნეტარსა იოვანს რაგნეყურნის იგი
 ღა მიუფროთ და ჰქვა უკუეთუთუ
- არა პრეპუნეს რაღა იგი გმოქველი
 ვერ შემთხოვოს კურნებასა
 ღა შეესყუდულად ანთემიოს შთობასა
 მას შუნა კმაყო და თქვა აღვიარებ
 რა არა არს ცათა შუნა და არცა ქვენა-
 სისა ზღაღრთი გარნაღრთი ქვეანეთრ
 რაღა პრეპუნს იოვანეს ბრძენსა
 ღა ვაღლიარა მუნთუქსევე განი-
 კურნა და იქმნა დაწყნარებულად
 და აღდგა ფერკთა თსთა ზღაღრს
 არა ვანი შეიბყრნა გნეკრეებამონ
 მსწრაფლ გარდაქცევისა მისისათრს
 ღრნეტარმონ იოვანე ჰქვა მას ანთე-
 მზე გამოცადეა საქმისა ამისგან
 რაღა შეგემთხვა რაგნეყურნის
 ღრთი ცხოველი რაჲსა არა მოივი-
 დეს შემწედ შუნდა ათენა და
 არტემი და ზოვის და ნეტენი იგი

მწიფენი არა თუ ქა რ'ლისა სა-
ხელითაცა ცხოვნდებინან

3 ა ესაიაჲს მიერ სიტყუა იგი ლაღა-
დებს რ'ლნი მმონებდენ მე იწოლ-
ოს მათ ზა სახელი ახალი რ'ნი მა- 5
დიდებდენ მე ქყენსა ზა რ' აკურთ-
ხედენ ლა ჰეშმარიტსა და რ'ლნი
ფუცივიდენ ლა ჰეშმარიტსა და
რ'ნი ფუცივენ ლა ცხოველსა და
მერმე იტყვს აჲა ესერა რ'ლნი 10
მმონებდენ მე იგინი იშუებდენ ხ'
თქნ გშოოდის აჲა ესერა რ'ნი
მმონებდენ მე იგინი იხარებდენ
და თქნ გწყუროდის

აჲა ესერა რ'ნი მმონებდენ მე იგი-
ნი იხარებდენ ხ' თქნ გრცხუენ-
ოდის ჲა მუნთქუესეუ შემდგო-
მად იტყვს იყავ შენ უფალ ძმისა
შენისა და თაყუანის-გცემდენ შენ
ძენი მამისა შენისანი ჲა იაკობსა 20
არავინ თაყუანის-სცა და არცა
იქმნა უფალ ძმისა თვისისა ესავისა
ჲა რ' მკდომ ექმნა ესავს ძმასა
თვისსა შეეშინა და ივლტოდა და
პირველ შვდგზის მას თყ'ნის-სცა 25
ხ' აწ თქუმული იგი აღესრულების
მქსნელსა ზა რ' რ'ლ-იგი ჰგონე-

ბდა ძმა-ყოფად მისა კორციელად
უფლად მის ზა გამოჩნდებოდა
რამცა მათგან ვა მეუფემან თა-
ყუანის-ცემამ მიიღო ამისთვის იტ-
ყვს რ'ნ გწყუოს შენ წყუელ იყავნ 5
და რ'ნ გაკურთხოს კურთხეულ
იყოს აწ კურთხევამ ესე სიტყვთ
იაკობის ზა ითქუა ხ' ჰეშმარიტად
ქ'ეს ზა აღესრულებნას

10 მიხილოთ რასა იტყვს შემდგომად
რ' იტყვს ჲა იყო შემდგომად კურ-
თხევამათთვის ისაკისთა
იაკობის ზა და იყო ვა გამოვიდო-
და იაკობ ისაკისგან მამისა თვისისა

15 მოვიდა ესავიცა ძმამ მისი ნადირი-
თურთ და უქმნა ჰამადი და მიუ-
პყრა მამასა თვისსა ხ' ესავის
ჰამადსა მას ამსგავსებს ერსა
მას რ'ლთა-იგი შჯულისა მიმართ

20 მსახურებამა აქუნდა რ'ნი-იგი სი-
ქადულთ ჰგონებდეს წინადაცუ-
ეთილებითა განმართლებასა
შეადგინებს ნათესავთა ვა ჰამა-
დსა მას რ'ნი ჰეშმარიტებისა სახ-
ელ გარჭ-წარკვლის და ზეცისასა

25 მას პურსა მიახლებად ვერ იკა-
დრებდეს ჰქა ესავ აღდევ მამო

ჩემო და ჰამე ნადირისაგან ძისა
შენისა და მაკურთხენ სულმან
შენმან ჰხედავა ამპარტავა-
ნებასა სიტყვასა და სიფიცხლესა
გულისა მისისასა რ' აქა ჟამამ-
ღეცა რ'ლ წინადაცუთილებასა
შინა არიან ეგრე იქადიან და ჰ-
გონებენ ვ'დ ივინი ხ' განმართლებ-
ულ არიან ხ' ნეტარი იგი იაკობ
მოშიშებით და სიმდაბლით წარდგა
და ჰ'ქა მამასა თვისსა ვ'დ ვყავ
რამცა მიბრძანე მე ხ' ესავ არა
ესრე ჰ'ქა ა'დ ფიცხლად ვ'დ აღ-
ღეგინ მამამ და ჰამენ ნადირისაჲ ა-
მის და მაკურთხენ მე სულმან შ'ნმ'ნ
15
ღა მან თქუა ვინ ხარ შენ ხ' მან
ჰ'ქა მე ვარ ესავ ძქ შენი პირ-
მშობა დასულბა ისაკი დაკვრევი-
თა დიდითა და ჰ'ქა და ვინ იყო იგი
რ'ი შენდა მოსლვადმდე მოვიდა და
20
მომართუა მე და ვჰამე ყ'ლისაგანი
და ვაკურთხე იგი და იყავნ კხ'ლ
ჰხედავა ვ'რ განიღვძა აქა სულ-
მან მან წ'ნწყლისამან რ' კურთხე-
ათა მათ შინა იაკობის მიმართ თქ-
25
უა ესრეთ რ'ნ გაკურთხოს შ'ნ კხ'ლ
იყავნ და რ'ნ გწყევოს წყევულ

ამისთვის განაკრძალა და მეორი-
თა მით დაამტკიცა წინაჲსწარი
იგი კურთხევამ და ჰ'ქა ვა-
კურთხმ' იგი და იყავნ კხ'ლ
5
ღა იყო ყოფილი იგი იაკობისგანი
ზრახვამ აღსრულებულ ქ'ა
ზ'ა წინაჲსწარ გამოცხადებულ
რ'ი იკურთხა მამისაგან შობილ
საუკუნითგან იყო კხ'ლ ო'კე
10
ა'დ რ' იტყვს წერილი იგი ვ'დ დაუ-
კვრდა ისაკს დაკვრევიბითა დი-
დითა ესე არს ვ'დ დაუკვრდა ზ'ა
ყოფადთა მათ წინაჲსწარ ეცნ-
ობა ვ'დ ნათესაგნი ყრმითა ამით
15
ძისა ამის ლ'ათა იკურთხნენ და
აღთქუმასა მას მამათა თ'ნა
შესლვად ჰ'ქა მოსეცა ყუედ-
რევიბით ერსა მას მაგას ო'ა ეგრე
მოაგებთ არამე ესე თავადი
20
არსა მამამ შენი გამოუჩინა წე-
რილმან მან რ'ა გულისხმა-ვეყვ-
ეთ თქუმულნი იგი
ღა რ'ლ-იგი თქუა ესავ ვ'დ ოდეს-
მე მოახნდენ დღენი სიყუდილი-
25
სა მაშისა ჩემისანი დღისა მისთვის
აღვსებისაჲსა რ'ლ მახლობელ
იყო სიტყუ'ა იგი მამათა მიმართ

<p>სარწმუნოებისა მათისა ამათ თითოეულთა ზა ანგუზი არს მც- ველად რათა სახელწოდების ვა- რსკულაიად ბრწყინვალეობი-</p>	5	<p>და პაოფენ იგინი მტყუფარ და მოთმინებაჲ გაქუს და იტყრთჲ სახელისა ჩემისათს და არა და- შუფარ არდ მაქუს შრნდა მომართ რ სიყრლი იგი შრი პირველი დაუ-</p>
<p>სათქს ბუნებისა მათისა მცჳსკ ანგლზსა ეფესოჲსა ეკლესიისასა არქუჲ ვორდ ამას იტყს რლსა უპყრიან შუდნი იგი ვარსკოლა- ვნი მარჯუენესა მისსა რი-იგი</p>	10	<p>ტევე მოიქცეუნებდ უკუეთუ სადაჲთ დაეცი და შეინანე და პი- რეულნივე სრქენი ქმენე თრბმენი აქნა საქმენი იგი მის ეკლესიისნი ყლნი ხრ ერთისათქს საქმისა რ- დენ აბრალა რ გონებაჲ და შრ- ომაჲ მისი და სარწმუნოებისა-</p>
<p>ვალს შუდთა მათ სასანთლეთა შრს ოქროჲსათა ვიცინი საქმენი შრ- ნი და შრომაჲ შრნი და მოთმინებაჲ ში დ ვორდ ვერ ძალ-გიც ტყრთ- ვად უკეთურთა მათ და გამო- სცადენ იგინი რნი იტყნ თაფთა თუ- სთა მოციქულად და არა არიან</p>	15	<p>თქს მოთმინებაჲ და უკეთურ- თაგნ უცხო-ყოფაჲ და რ არა ყლსა სრლისაჲ პრწმენა და გამო- ცადნა ცრუ მცქლნი იგი და ცნა ტყუ-</p>

<p>ილი მათი და გარე-მოაქცინა ესე ური აქოდ და კლდ რ სკმენი იგი უსეთურთა ნიკოლაელთანი სძ- ულდეს ხრ აბრაალ ამისორს რ ძ- მათა მგრით სეროლი და ქველის საქმე მისი განაგრილა რლისა- თვსცა ეტერს მცვლესად პირველივე საკმენი ქმენ უკრუ არა მოვალ ადრე და აღუქრა სასანთლქ ში ადგილისაგან თუ- სისა უკრუ არა შეინანო არდ ესე გაქუს რ გბულან საკმენი იგი ნიკოლაელთანი რნი-იგი მე მძულან თრბგრნი</p>	5	<p>საგნ რისა რი ჰფარავენ მას ხრ სკმენი იგი ნიკოლაელთანი თუ ვთრ საძაგელ არიან რისა ცნას უკრუ ვინ პონის საძაგელი იგი გრთა წვალუებაჲ მცვლესად</p>
<p>ბრლსა ჰქონან ყურნი ისმინენ რა- სა ეტერს რლი ეკლესიათა რნ სძ- ლის მივსცე მას ჰამად ქელისა მისგნ ცხოვრებისა რლი არს შრს სამოთხესა რისა ჰემისრსა თრბგრნი კორციელნი თუალნი ვრლსა კცსა ჰქონან ხრ რლიერნი რლიერთა ოდენ ხრ რი ესევრნი იყოს და სძ- ლის ბრძოლასა მას ეშვებოსა აღუთქუაშს მას მიცემულ ცხო- ვრებისა საუყუნოჲსა რრლსა სი- ხელ-სდვა ქელად მცვლესად</p>	10	<p>საგნ რისა რი ჰფარავენ მას ხრ სკმენი იგი ნიკოლაელთანი თუ ვთრ საძაგელ არიან რისა ცნას უკრუ ვინ პონის საძაგელი იგი გრთა წვალუებაჲ მცვლესად</p>
<p>ბრლსა ჰქონან ყურნი ისმინენ რა- სა ეტერს რლი ეკლესიათა რნ სძ- ლის მივსცე მას ჰამად ქელისა მისგნ ცხოვრებისა რლი არს შრს სამოთხესა რისა ჰემისრსა თრბგრნი კორციელნი თუალნი ვრლსა კცსა ჰქონან ხრ რლიერნი რლიერთა ოდენ ხრ რი ესევრნი იყოს და სძ- ლის ბრძოლასა მას ეშვებოსა აღუთქუაშს მას მიცემულ ცხო- ვრებისა საუყუნოჲსა რრლსა სი- ხელ-სდვა ქელად მცვლესად</p>	15	<p>საგნ რისა რი ჰფარავენ მას ხრ სკმენი იგი ნიკოლაელთანი თუ ვთრ საძაგელ არიან რისა ცნას უკრუ ვინ პონის საძაგელი იგი გრთა წვალუებაჲ მცვლესად</p>

<p>დაფუად მამის თვისა და მის თანა აღვიდეს ყ'ნი მონანი ფაროაინნი და მოხუცებულნი სახლის მისისანი და ყ'ნი მოხუცებულნი ქ'ყნისა ეგკტისანი და ყ'ნი სახლი იოსებისი და ყ'ნივე ძმისი მისნი და ყ'ნივე სახლისა მამულისა მისისა ნათესაენი ცხოვარი და ზროხაა დაუტევეს ქ'ყანასა მესუმისასა და მის თანა აღვიდა ეტლუბი და მკედრები და იყო ბანაყი იგი დიდ ფ'ლ და მოვიდეს იგინი კალოებას მის ზ'ა ატადისასა რ'ლ არს წიად იორღანქსა და ეტყვილეს მათს ტყეობითა დოდითა</p>	<p>და ძლიერითა ფ'ლ და ყო იოსებ გლოვაჲ მამისა თვისისაჲ უდ დღჳ და იხილეს მკუდრთა ქ'ყანისა ქანანისათა გლოვაჲ ალანისათა ატადისათა და თქ'ეს ესე გლოვაჲ დიდი არს ეგკტელთაჲ ამისთვის ყწოდა აღვიდსა მამს გლოვაჲ ეგკტისაჲ რ'ლ არს იორღანესა თანა და უყვეს მას ესრჳთ ძმთა ი'ჭლისათა</p> <p>ვ'ა-იგი ამცნო მათ და აღმოიღეს იგი ძეთა მისთაჲ კ'ნდ ქანანისა და დამადუსს იგი ქუხას მას მარბოლსა რ'ლ იგი მოიგო აბრაჰამ მოგებთ საფ-</p>	<p>ლაჲდ ძეთაჲნ ეფრონის ჩეტელისათა წ'ე გამბრჳსსა მოიქცა იოსებ ეგკტელდ იგი და ძმანი მისნი და რ'ნი მის თანა აღმოსრულ იყვნეს დაფუად მამისა მისისა შემდგომად დაფუდისა მამისა მისისა</p> <p>ვ'ა იხილეს ძმთა იოსებისთა რ' აღესრულა მამაჲ მათი თქ'ეს ნუჲსუე ძერი იყენოს იოსებ ჩ'ნთვს და მოგუავოს მოსამებელი ჩ'ნი ყ'რისა მისთვის ბოროტისა რ'ი შეეჩუენეთ მოვიდეს იოსებისა და ჰქ'ეს გამამან შრენან გაფუცა წ'ენ აღსრულდებულ მისა და გრქემდეს ესე არქუთ</p>	<p>იოსებს მოუტემენ სიტრუჲენი და ცოდენი მთნი რ' ბოროტი შეგებუნეს წ'ენ და აწ თაჲს-იდევ უტოდებდა მსახუროება რ'თისა მამისა შენისათაჲ და ტიროდა იოსებ სიტყუასა მათისა მისა მითსა მოუტედეს მას და ჰქ'ეს ჩ'ნ შენნი მონანი ვარი ზრქ'ა მათ იოსებ ნუ ვარი მე თქ'ნ რ'ლ ახეთ ჩემთვის ბოროტი რ'ლ ზრახა ჩემთვის ყითილი რ'ა იყოს ვ'ა-ესე დღჳს რ'ა გამოიზარდოს ერი მრავალი და ჰქ'ა მათ</p> <p>ნუ გემინინ მე გამოგზარდენ თქ'ნ და სახლნი თქ'ენნი და</p>	<p>5</p> <p>10</p> <p>15</p> <p>20</p> <p>25</p>
--	---	--	---	--

და სათნოებასა მას შენსა ზ'ა დაღვეს ბიწი		კეთილი რ'ი მოწრაფე იყ- ოს ძვრსა და რ'ნ განყოს კელი თვის მიცემად საწ- ყალობელისათვის
ნაბერწელისაგან ცეცხლ- ისა განმრავლნიან		მც კეთილის მოქმედსა მას და ნუ ქელსა აღუბყრ- ობ ცოდვილსა კეთილი
ნაკურცხალნი და კა- ცი ცოდვილი სისხლსა მზ- იჩინ ეკრძაღე უკეთ- ურისა მისგან რ' იგი ძვ- რსა ნივთებნ ნუუუუე	5	უყავ მდაბალსა და ნუ ჰსცემ უღმრთოსა დაბ- რკოლებულ იყავნ პუ- რი შენი და ნუ ჰსცემ მას
საყუედრელად საუკუ- ნოდ ზიგცეს შენ	10	რ'ა არა მრჩობლი ძვრი ჰპოვო ყ'ლისა მის წილ კეთილისა რაჲ-იგი უყო მას
შიგან თუ ივთებღე უც- ხოსა განგდრიკოს შენ დღესა მას განკართმი- სასა და უცხო გქმნეს	15	რ' მაღალმანცა მოიძულ- ნა ცოდვილნი და უღმრ- თოთა მიაგის მისაგებ- ელი ნუ თუალ-აღებ ცოდვილთა რ' არა საცნ-
შენს თუ იქმოდი უწ- ყიმცა ვისთვის-იგი ქვ- ელს იქმ რ'ა იპოვონ		აურ არნ კეთილსა ში- ნა მეგობარი და არცაღა დაეფარის ბოროტსა შინა
მადლი ქველის საქმი- სა მის შენისაჲ	20	მტერი
კეთილი უყავ შ'ნ ღ'ის მსახურსა და ჰპოვო		კეთილისა კაცისანი მწ-
მოსაგებელი და არა თ- უ მისგან ა'დ ღ'თისა	25	უხარე არიან მტერნი მისნი და ჰირსა შინა მისსა
მიერ არასაღა პოვოს		

ი ბ

ბ ქ ა მ დ ე გ რ ი ს ი ა ქ ა ჯ თ გ რ ნ მ ი ქ ა ე ლ ი ს ი წ ა ღ მ ა რ თ

078

მეკობარნიცა მისნი გრ-ვ-		ვინმე შეიწყალოს მსახ-
ე-ეშორნიან ნუ გრ-		ვალი გუელმან თუ
წამნ მტერი ოკუ		სცეს მას ანუ თუ ყ'ლთა
რ ვა რვალი დაგესლდ-		რ'ლთა კელნი მიყენიან
ის ეგრეთა უკეთურე-	5	და შეახიან პირსა მკეც-
ბაჰ იგი მისი და-ლათუ-		ისასა ეგრეთა რ'ი შეე-
ბერდეს და მღუნარედ		ხოს ცოდვილსა კაცსა
ვიღოდის ეკრძალევე		თ'ნა-შეესუაროს ცოდვა-
დაიცევ თავი შ'ნი მისგ'ნ		თა ეგვერ'ი ჟამ ერთ
და ექნენ მას ვა კაცი	10	შენ თანა დაბრკოლდეს
ერთი რ'ი განჰყენავნ		და თუ მიჰრიდო ვერ და-
სარკესა და გ'ლისხმა-		ითმინოს
ჰყო რ' არა ოკუ დავე-		ზაგითა დაგიტკბნებოდის
სლდეს ნუ განამტყეცებ		მტერი და გულითა თვ-
მას შ'ნ ზ'ა ნუუყუე სა-	15	სითა ზრახვიდეს შთაგ-
დამე მოაქციოს მან და		დებასა შენსა კნარკუ-
დაიპყრას სამკვდრებე-		ად თულათა მისთა იი-
ლი შენი		ძულეზდეს მტერი ცრემ-
ნუ დაისუამ მას მარჯუ-		ლთა და თუ პოვოს ჟა-
ლ შენსა რ'ა არა მიგთ-	20	მი არა გ'ნძღებოდის სი-
ხოვოს საქდომელი შ'ნი		სხლითა შენითა
ქეშმარტი და უკუან-		შირი თუ რამე შეგემთხვ-
აასკნელ მოიკსენენ სი-		ოს შენ პირველად-
ტყუანი ესე ჩემნი და		ვე იგი მუნ ჰპოვო და
მცნებათა ჩემთა ზ'ა ინ-	25	მიზეზად შეწევნისად და-
ანდე		გიდებდეს შენ საცთურსა

მოდერნიზაცია	კაცის სახლის ორჯერლი განვი- და განთიად დღეინებად მუ- შეთა ვეჯასა თქისა და აღ- უთქა მათ საყიდელი თითიე- ულად დრაჰკანი დღესა	5	და წარვილინა იგინი ვენკისა თქისა და განვიდა მესამესა ჯამსა და იხილნა სხუანი მღვო- მარენი უბანთა ზეა უქმად
ბრძოლა	აპა ესურა ყელად დაუბნეოთ და შე- ვიღვეთ შენ რაიმე იყოს ჩინოეს ხეოჲ კჲკა მათ აშენ გეუქუ თქენ ჩა თქენ რელინ-ვემ შემოხიდეით დე პერენსა მას მოსლუასა რეს დაქდეს ძე კაცისაჲ საყდართა	10	და კჲკა მათ მიველით თქენცა ვენკისა მას ჩემსა და რაჲ-იგი იყოს სამართალი მიგცე თქენ ხე იგინი წარვიდეს
ბრძოლა	დასხდეთ თქენცა ათორმეტთა საყ- დართა განშუად ათორმეტთა ნათესაეთა იქლისათა	15	და მერგე განვიდა მიემქუსესა და მეცხრესა ჯამსა და ყო ეგრე ხე შეათეოთმეტესა ჯამსა გხ- ვიდა და პოვნა სხუანი მღვო- მარენი და კჲკა მათ რაჲსა სდე- ვით თქენ აჲ დღე ყოველ უქმად
ბრძოლა	და ცხრებ და სუქმე დიამკვდროს ხე მრავალნი იყენენ პირველნი სუქანა და უქუანანი წინა	20	ხე მათ კჲქეს მას არავინ დამოდ- გინნა ჩენ კჲკა მათ წარვე- ლით თქენცა ვენკისა მას ჩემსა და ეა შემწუხრდა კჲკუა
ბრძოლა	და მისაგის არს სასუფეველი ცთაჲ	25	
ბრძოლა		30	
ბრძოლა		35	
ბრძოლა		40	
ბრძოლა		45	
ბრძოლა		50	
ბრძოლა		55	
ბრძოლა		60	
ბრძოლა		65	
ბრძოლა		70	
ბრძოლა		75	
ბრძოლა		80	
ბრძოლა		85	
ბრძოლა		90	
ბრძოლა		95	
ბრძოლა		100	

<p>ღოთიგ შეეწყენარებელსა საფლავსა შუენსა გციოდეს ოშქულონი დაისია თიანა დამეკედეს არღუნ უკუდავი ღოთი და <და> ყრღ ძლი[ე]რი ასდგ მესრმესა დღესა 5</p> <p>ნელსაცხებლის მიმღებელნი დედანი წადიერებისაგნ მისრულნი საფლაიესა შუნსა მატხვარ გეძიებდეს შუნ აღდგომისა გეძიებდეს და გნმეკარეებელსა ქჩხისისა ძლისსა ასდგ საფლაისაგნ ქეღღო ჩუნო მენელსაცხებლეთა პირეულად გამოუჩნდი გუნ ეტყოდე მათ რ იესენ ევა დასჯილებსაგან</p> <p>მისწრაფდეს დედანი ღოთის მოშინი საფლაიად ცრემლითა ტირიოდეს ნელსაცხებ-</p>	<p>ბელი მიელი შეგუეიად უხრქუნელთა ქორცთა ორისათა ხიზარული აღდგომისა შუნსია ახარა ანგლხმან სინატრელთა დედათა უთხართ მოწაფეთა ნელარა ხართ თქნ შეუხარე აღდგა ქე მკდართ წარვიდეს მენელსაცხებელნი დედანი ხარებად მოციქულთა გუნღო აღდა გეუღრეთითი რნ განანათლა სოფელი მოციქულთა კრებულმან გალილუას გიხილეს შუნ მატხვარ თქენისეს ღღღგდეს და იტყოდეს ღზა აღდგომისა შუნსა გუნს ბევიო ცათაო და საყდარო მკუფესიაო ტაძარო შემოქმედისა ღოთისაო ტაკუქო ოქრომასაო შეხავებული ოლაბატრო და სულნიელი</p>
--	--

- მხედრედა რაა დაუჭილად ქუარსა ზელა უბიწოა მშობელი შენი უფსლო და იხილა რაა გუერდი შენი გან-
 ლეზული ლახურითა გეკლერისაგან აღდგოსო ტკივილითა და აღდგებდა იგი სულგრიძლებასა შენსა სახიერ
 ცოდვისა საცთურთაგან ვითარცა ღამისაგან წუელადღისა მიკენ ქრისტე აღმშთობს სული ჩემი შენ-
 დამი გვედრეგების წარმიძელე მცნებათა შენთა ნათელსა კიბედ ცალ აღწევნულად ოდესმე ია-
 5 კობ გიხლა შენ ქალწული რომელსა გარდამოქდა მესენლი ყოველთაა ქრისტე რომელმან დაბნელ გლნი განანათლნა
 საცთურთაგან სოფლისათა დაბნელებული სული ჩემი განანათლე ქრისტე ნათელი შემეჩრიტო და წა-
 რამართენ ფერკნი ჩემნი აღაჯა მცნებათა შენთასა წინამძღუარო მშკდობისო
- 10 საცთურთაგან ცოდვისათა დაბნელებული სული ჩემი განანათლე ნათლისა დაუსაბამოჯასა მშო-
 ბელი სძალო ღმრთისო რაათა ბრწყინვალედ შევამკობდე გამოურეუმელსა შობასა შენსა
- 15 სიბნელე ღამისაა და საცთური ცოდვისაა სოფლისა ამის ბიროტთაა ბრწყინვალედ განანათლე ქრის-
 ტე რააჯამს ესაიას ნაყუერცხალი ცეცხლისაა შეახე ბაგეთა და ღალად-ყო მშკდობაა შენი მომეც ჩუენ
 უპირატეს ხარ შენ კერაბინთა ქალწული რამეთუ რომელ-იგი ესაიას შეეხო მარწუხითა მიშით
 ზარ-განკედლმან სერაბინმან შანთი ცეცხლისაა შემწუველი ჭოჯობეთისაა შენგან იშვა და ქალწულ დგ'ცვა
 მიზეზი იგი ბნელისაა და ცოდვისა საცთური განიდევნა ღმრთეებისა ნათითა რააჯამს წინამძღუარ
- 15 ეუწუა ღმრთის მგალობელსა ესაიას ზეტისა საიდუმლოა დაფარული უბიწოჯასა ქალწულისა
 მიდგომილებოა და განკერებული ესრეთ იტყოდა აწ იხილეთ ნათელი მყოფნი ბნელისანი რამე-
 თუ მივიდა მზეა სიმართლისაა და მამქსნელად ბნელსა მას კერაბინთაგანებისაა და ნათლად დაბნ' ღმრთა
 მადლით სიმდაბლედ მოვიდა სიტუუა იგი მალა და სულისა თანაარსი ქსნისათჳს მიმ-
 ძლავრებულთა მტერისა მიერ ბიროტისა სიუელილად მიცემულთათჳს ადამიანთა დაემკვდრა
- 20 უნივეოა შანთი ღმრთეებისაა კორეთა შინა მიწისაგანისათა და მშობელი თჳსი უაღრეს ყო
 კერაბინთა და უზემთავს'დ სერაბინთა საყდართა გამოაჩინა და მიჰმადლა მას მადლი მე-
 თებად სულთა ჩუენთათჳს ღ'ღბჳჳსა

მემარტივად დედათა შორის შენ მხოლოდ სანატრელ ხარ უბიწოო ღმრთის მშობელი
რამეთუ შენ-

- გან იშვა ცხოვრება ყოვლისა სოფლისაჲ
ბნელისაგან ცოდვითაჲსა აღმოიყვანენ მორწმუნენი შენნი სახიერო და განგუანათლენ მცენ-
ბათა შენთა ნათლითა სულნი რომელთა აღმსთუეს შენდამი სიხარულით რაჲთა ვადიდოთ
- 5 წყალობაჲ შენი კაცო-მოყუარე მამისაგან გამოსრული სიტყუაჲ დაუტყვევლი დატირე
უბიწო და უზეშთაჲს ბუნებათა გვშეე ჩუენ ღმერთო ქორციელ ქმნული განმანათლებ-
ლი სოფლისაჲ ამისთვის ჩუენცა ღმრთის მშობელად აღგვიარებთ შენ
სულთა ჩუენთა არმური განდევნე ნათლისა მომცემელი ქრისტე და პირაშუა იგი ბნელი-
- 10 მზეჯვიდა რაჲ დაშვილად ჭუარსა ზედა უბიწოჲ მშობელი შენი უფალო და იხილა რაჲ
ღებელი ლახურითა მკედრისაგან აღივსო ტკივილითა და ადიდებდა იგი სულგარბილ-
ბასა შენსა სახიერ
სოდვისა საკეთრთაგან ვითარცა ღამისაგან წყუდიადისა მიკსენ ქრისტე აღმსთობს სუ-
ლი ჩემი შენ-
- 15 საკეთრთაგან სოფლისათა დაბნელებული სული ჩემი განანათლე ქრისტე ნათელი კვშ-
მარტიო და წა-
რკმართენ ფერკნი ჩემნი ალაგსა მცნებათა შენთასა წინამძღუარო მშვედობისაო
საკეთრთაგან ცოდვისათა დაბნელებული სული ჩემი განანათლე ნათლისა დაუსაბამოჲსა მშო-
ბელო სძალო ღმრთისაო რაჲთა ბრწყინვალედ შევაქმობდე გამოუთქემელსა შობასა შენსა
სიბნელშ ღამისა და საკეთრი ცოდვისაჲ სოფლისა ამის ბოროტთაჲ ბრწყინვალედ
- 20 ტე რაჲჲ მს ესაიას ნაკუერცხალი ცეცხლისაჲ შეახე ბაგეთა და ღლაღ-ყო მშველობაჲ
განანათლე ქრის-
შენი მომეც ჩუენ
შპირატეს ხარ შენ ქერაბინთა ქალწულო რამეთუ რომელ-იგისაიას შეეხო მარწუხითა შიშით
ზარ-განქვლიმან სერაბინმან შართი ცეცხლისაჲ შემწუეული ჭოჯობეთისაჲ შენგან იშვა
და ქალწულ დ'ტკვა
მიზეზი იგი ბნელისაჲ და ცოდვისა საკეთრი განიდევნა ღმრთეებისა ნათლითა რაჲჲამს
წინაჲსწარ
- 25 ეუწყა ღმრთის მგალობელსა ესაიას ზეცისა საიდუმლოჲ დაფარული უბიწოჲსა ქალწულისა
მიღგომილებჲ და განკვრეებული ესრეთ იტყოდა აჲ იხილეთ ნათელი მყოფნო ბნე-
ლისანო რამე-
თუ მოვიდა მზეჲ სიპართლისაჲ და მკსნელად ბნელსა მას ეკრთმისახურებისასა და ნათლად
დაბნ'ლბლთა
- 30 მადლით სიმდაბლედ მოვიდა სიტყუაჲ იგი მაღალი მამისა და სულსა თანაარსი კსნისათეს მიმ-
ძლავრებულთა მტერისა მიერ ბოროტისა სიკუდილად მიცემულათეს ადამგანთა დაემკვდრა
უნივთოჲ შანთი ღმრთეებისაჲ კორცთა შინა მიწისაგანისათა და მშობელი თვისი უადრეს ყო
ქერაბინთა და უზეშთაჲს'დ სერაბინთა საყდართა გამოაჩინა და მიჰმადლა მას მადლი მე-
ოხებად სულთა ჩუენთათეს ღ'ლტჰჰსა
მომიტევენ სახიერ აურაცხელნი ცოდვანი ჩემნი რომლისათეს გიკმობ შენ მიკსენ მე
ბოროტთა-

გან შენდა მომართ ვლადდებ ისმინე ჩემი ღმერთო მაცხოვარო ჩემო
ბანეკერენით საკუთრსა ცოდვითა ჩუენთასა ეედრებითა შენითა ღმრთის მშობელი ქალწულო
ძისა შენისა მიმართ რომელი იშვა შენგან უზეშთაჲს ბუნებათა ძეჲ ღმრთისაჲ დაუსაბამო

შვილი ჩემი შეგამსმენს მუ-
ცელსა ჩემსა შინა ხლდების
რაჲ უკუე ვუო თავით
თვისით გარანა თუ ვსძლო
იოსებს დუმილითა სიტყუ-
ს-გებასა შევიკარნე დუმი-
ლითა ბაგენი და ანგელო-
ზისა მიერ უხილაჲად
ვეშჯოდი სადა ხარ აწ რ'ნ-
იგი გიხაროდენი მარტუ მე
რ'ლთა ადგილთა იქცევი
მითხარ რ'ა მუნ მოვიდე
დამოგევიდო ქელსა შ'ნსა
ვ'ე არა მოხვდე და არწმუნო
იოსებს ვისი ძქ არს ესე
რ'ი ჩემისა მუცლისა სასუე-
ნებელსა შინა იმღერის
მერ დავითენ მოხუცებუ-
ლისა ბრდენვასა და დრ-
ტენვასა და შ'ნ რ'ლსა ადგი-
ლსა ჰყოენი უმეცარ ვარ
მოვედ და ჩემთვის სამარ-
თალი თქუ
ამას მ'რმ იტყოდა რაჲ სწ-
რაფით ანგელოზი იოსე-
ბის თანა მოვიდა და არწმუ-
ნა ქ'წლისათვის და განგდე-
ბად დააყენა და ჰ'ქა ნუ
გეშინინ იოსებ შენგან არ-
აჲ თუ ქორწინებისა ზი-
არებაჲ ა'დ საღმართოჲსა

საიდუმლოჲსა განგებულე-
ბაჲ ცოლად შენდა ვიტყუ ა'დ
მამაჲ არა ხარ
მამასა ქ'ყნასა ზ'ა ნუ ეძიებ
ნუცა ცათა შინა დედასა რ'
ყ'ლისა სიობლისა ბუნებაჲ იც-
ვალა რ' მხოლოჲ მხოლოჲსა-
გან მხოლოდ პირველ საუ-
კუნეთა იშვა და კუალად
მხოლოჲ მხოლოჲსაგან ვ'ა
იცის მხოლომან
ნუ ს'ლმოკლე ჰყოფ მრ'მს ნუ
შეაწუხებ რ'ლ-იგი მრ'მისგ'ნ
არს ნუ ეძიებ თუ ვ'რ ნუ
სადა დაგიბუშოს ნათელი
ნუ გამოეძიებ საუწჯესა
ნუ სადა დაიზღვიო საფასქ
შეუგინებელი არს კურტქე-
რი უბიწოჲ სამკაული
აღუმრღუეველი ალაბას-
ტროჲ უთესლოჲ შობაჲ
უქორწინებელი სძალი
ბამოუკუეთეელი კლქ დაქ-
შული მტილი წყაროჲ და-
ბექდული უთესავი ყანაჲ
დაუნერგველი რქაჲ
მიუთხრობელი საკვრე-
ლი უცნაური შობაჲ
ხ' უკუეთუ ურწმუნო ხ'რ
რ'ლსა ვიტყუ ჟამსა შობისა-
სა მოელოდე და უკუეთუ

ნენ თქვენ ზა კე-		ვერ უძლონ წი-
ლნი მათნი და		ნაალდგომად და
გდევნიდენ და		სიტყვს-გებად ყლ-
მიგენენ თქვენ	5	თა წინააღმდ-
შესაკრებელთა		გომთა თქნთა
და საპყრობილესა		რ მიეცნეთ თქვენ
მეფეთა წყე და		მამა-დედათაგან
მთავართა მი-		და ძმათა და მეგო-
გიყვანენ თქვენ	10	ბართა და ნათე-
სახელისა ჩემი-		საეთაგან და მო-
სათვის და გეკმ-		ჰკლვიდენ თქვენ-
ნეს თქვენ ესე სა-		განთა და იყვენთ
წამებულ		თქვენ მოძულებ-
სნა		ულ ყლთაგნს სა-
დაისხენით ესე		ხელისა ჩემისათვის
გ	15	და თმამცა ერთი
გლთა თქნთა		თავისა თქნი-
რა არა წინამ-		სამ არა წარწ-
სწარ იწურ-		ყმდეს მოთმინები-
თიდეთ რამ სი-		თა თქნითა მოი-
ტყუამ მიუგოთ	20	პოვნეთ სრლნი
რ მე მოგცე თქვენ		თქნნი
პირი და სიბ-		
რძნჳ რლსა		
ლ მ მრ		
სნა მ მა		

նիկ. տ-ի-ն-ն-ն-ն
տնն անտնն և
դոզ տնն և
ճոզ տնն տ-ի-ն-ն
գլխի ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն

Դոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն

Զոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն

Դոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն

ի նն ճոզ տնն ճոզ տնն

դոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն

Դոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն

Զոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն
ճոզ տնն ճոզ տնն

- ვებდა შრნგრნ ქწლო უთესლოდ შობა-
 სა და ქლწლბისა კლდ ქწლად დადგრ-
 ომასა რლი ცცხლისა მისგრნ ლთებისა
 შეუწველად დაიცვებოდე და კუალად
- 5 კიღობანი ჟელისაჲ (!) ოქროჲთა წრთა ბრ-
 წყინვალედ გრნშუენებულნ ორნ მოგას-
 წავებდა ჰ დედაო ლრთისაო მარიაჲ და
 კლდ ქერობინი დიდებისაჲ რლიცა აგრ-
 ილობდა წრდასა მას წრთასა შენ მოგას-
- 10 წავებდა რლსა გფარვიდა სული
 წმიდაჲ და კულად კიბე რლიცა ეჩუენა
 მამად მთავარსა იაკობს შენ გამოგ-
 სახვიდა რლსა ზრა გარდამოკდა სი-
 ტუუაჲ ლრთისაჲ უყამოდ შობილი ეამთა
- 15 და არსთა მპყრობელი და კლად ფიცა-
 რნი იგი ლრთიე წერილნი შენ მიერ ჩრნისა
 კსნისა სახარებასა მოასწავებდეს
 და კლად ტაკუი იგი ოქროჲსაჲ საე-
 სე მანანაჲთა მით ტკბილითა შენ გა-
- 20 მოგსახვიდა შშობელად სიტკბოვება-
 სა სულთასა და ჩუენდა უკუდა-

379

Կրօնն զնորս քրտանս՝ սրտովն անհրաժեշտ
 Ես՝ ընդ ակտոսնս՝ կամ քրտանն՝ ընձնս
 անձեւս և սուս՝ զկրտանս ընդ քրտանս
 Կրտանս անհրաժեշտն՝ ընդ քրտանս
 Կրտանս անհրաժեշտն՝ սրտովն և քրտանս՝ կր
 քրտանս անհրաժեշտն՝ կրտանս անհրաժեշտ
 քրտանս՝ և ընդ քրտանս և ընդ քրտանս՝ ըն
 քրտանս՝ քրտանս և ընդ քրտանս՝ սրտովն և քրտանս
 և ընդ քրտանս և ընդ քրտանս՝ կրտանս անհրաժեշտ
 քրտանս՝ սրտովն և քրտանս և ընդ քրտանս
 քրտանս՝ ընդ քրտանս՝ կրտանս անհրաժեշտ
 ընդ քրտանս և ընդ քրտանս՝ սրտովն և քրտանս
 և ընդ քրտանս՝ սրտովն և քրտանս և ընդ քրտանս
 քրտանս՝ և ընդ քրտանս և ընդ քրտանս՝ կրտանս
 և ընդ քրտանս՝ կրտանս անհրաժեշտ և ընդ
 և ընդ քրտանս՝ ընդ քրտանս՝ կրտանս անհրաժեշտ
 և ընդ քրտանս՝ կրտանս անհրաժեշտ և ընդ
 և ընդ քրտանս՝ կրտանս անհրաժեշտ և ընդ
 և ընդ քրտանս՝ կրտանս անհրաժեշտ և ընդ

ձեռագր. I—XI b., 194v.
(A 608)

- ღსბმესა ღთისა სიტყვსა მკდგბლსა და-
 საბამსა სოფლისა სიხარლისსა მთიებსა
 მას მუწყებელსა მზისა სიმართლისასა
 დღეს აღმოაცენებენ ბერწნი სასოწარ-
- 5 ეუთილნი უნაყოფონი ნაყოფსა მადლისსა
 და წყაროსა უკდებისა უფსკრულთა
 პირველ წინა მომდინარესა
 ძყნისა ანგელოზი და ზეცისა კაცი სრული
 ძალითა და სულითა ელიაჲსითა დღს
- 10 გამოჩნდა სოფელსა შა მართალი იოვრნე
 და სსწლი იქმნა ჟამსა შობისა მისისასა
 რ უტყვ მრმე მისი ზქრია მწრაფლ
 აღიტყუა და წამა გრცხადებულად
 წწტყლდ მადლისა
- 15 ძქეს მოსლეისა ქდგი მეფეთა მამზილე-
 ბელი უდაბნოჲს მოყრე წინამორბედი
 სიბერისა წესთა დამკსნელი მთიები

Եւ թիւս տօնս • երգիւն ըփ Թիւցտե • Ծն
 եւսցեմնա եւարտուե • երկուսունե • ծտողցե
 • Եւ ըսպրտղցտե • ձնուե եւ ըստուտուե •
 • Եւսյն ուտմաւ ըրիցիցի • պրիւրիւ եւնա լուի
 կարդտան • ափեզապան • երգաքեւ ըս Թոնե •
 • Եւ լուր ընե • ափ Թիւցեւե ափեկեւարտե •
 ուտիլլո լուե ըս Թոնե իղե •
 Ի պնե ընիլլուե • Ծն իղլուե կըր նիափո •
 ըստուտե Ծն եւարտուե յ ուտեւնուե • Ծն
 ղեմափն Ծն եւարտուե լուե ըստուտու ուտիլլ •
 • Ծն եւարտու սփմե • սփմե լուցեւ ըստուե •
 • Եւ ալլալ • Ծն ըստուե • Եւսյն • Եւս
 • Եւսյն • Ծն ըստուե ղեւրեւն ղեւրեւն •
 լուրլուե • Ծն ուտուե •
 Ի ղեւ ըստուտուե • Ծն • Եւսյն • Եւսյն
 պրտու • ափ Թիւցեւե ըստուե լուե • Ծն • Եւսյն •
 եւարտուե լուե • Ծն • Եւսյն • Եւսյն

ՅԵՅՅԻՆ, I—XI b., 58r.
(A 598)

ესე რა იკითხვიდენ ამას მორწმუნენი რა ცნ-
ან სატნჯვლი იგი ც'დვილთა და გ'ნსუენებაა
წ'თა და ისწრაფონ ცხორებისა მიმართ მცპ'ლსმ
უსამართლოა იგი უსამარ[თ]ლოებდინ ჭერეთ

- 5 და შეგინებული იგი შეიგინებოდინ ჭერეთ
და მართლი სიმართლესა იქმოდენ ჭერეთ
და წ'ა იგი წ'და იქმნებოდენ ჭერეთ აჰა ეს-
ერა მოვალ ადრე და სასყიდელი ჩემი ჩემ თა
მიგებად თითოეულსა ვა საქმე მისი იყოს თბ'ნი
- 10 ბრა თუ უსამართლოებასა და შეგინებ'სა აწ-
უევეს ნუ იყოფინ ა'დ ესრეთ იტყვს მე არა
ვაიძულ'ბო თითოეულსა რ'იცა სათნო-ეყო-
ფოდის იქმოდენ რ' მე მიჩუ[ე]ნებია თითოეულ-
ისა საქმისა თუ რ'ა არს მისაგებ'ლი რ'ეს მო-
- 15 ვიდე შჯად მც'ქლსმ მე ვარ ანი და მ'პ'ლი
და უკუნ' მსკნლი დასაბამი და დასასრული თბ'ნი
რ' არცა უწინარეს და არცა შემ'გდ ჩემსა არს
სხ'ა ღ'ი ხ' დასაბამი ქ'მ არს ღ'თებითა და უ-
კუნ' მსკნლი კ'ცებითა მც'ქსმ ნ'ტრ არიან რ'ნი
- 20 იქმოდინ მცნებათა მისთა რა იყოს კელმწი-
ფ'ბა მ'თი ძელსა მას ზ'ა ცხორების'სა და ბჰეთა
მ'რ შევიდეს ქ'ლქად თბ'ნი მ'ე შ'ე...
მეშმ'რტდ ღირს არიან იგინი ნ'ტრებისა რ' კ'ლმწ-
იფ'ბა მიიღონ სუფ'ვად ძელსა მას ცხრ'ბისსა

ქს თნა სიხარული ხედვითა მისითა მც'ქლსდ
ბარე იყენენ შეგინებულნი და მწამლველნი და მე-
ძაენი და კ'ცისა მკლველნი და კერპთ-მსახურნი
და ყ'ი მოყუარე ტყუელისაჲ თბ'ნი

5 არა შევიდეს ამთგ'ნი ერთიცა ქლ'ქსა მას ზ'ცისსა მც'სდ
მე ი'კ მოვაელინე ანგ'ზი ჩემი რა გიწამოს ე-
სე ყ'ი თქ'ნ ეკლ'სიათა თბ'ნი აჰა კ'ლდ ქს დიდებ-
ულებ'ჲ ჩანს რ'ნ მოავლინა ანგ'ზი რა გამოუ-
ცხადოს ესე ყ'ი ეკლესიათა ' მც'ქლისად

10 მე ვარ ძირი და ნათესავი ღ'თისი თბ'ნი ჰ'მე შ'მე...
ძირი არს ქ'ე ღ'თისი ვ'ა ღ'ი ხ' ნათესავი მისი რ'
ქორციელად მისგ'ნ გამოვიდა მოციქ'ლისად
მარსკულ'ვი ბრწყინვალე გ'ნთიადისაჲ თბ'ნი
მარსკულავი არს გ'ნთიადისაჲ რ' გ'ნთიად მეს-

15 ამესა დლ'სა აღმობრწყინდა საფლ'ვით და შმ'გდ
ბნელისა ამის სოფლისა მერმისა აღდგომისა
გ'ნთიადსა აღმოუბრწყ[ყ]ინდეს წ'თა მც'ქლსდ
ღა ს'ლი და სძალი იტყვან მოვიდოდე და რ'ლსა
ესჲ თქუნ მოვიდოდენ თბ'ნი

20 რ' ეკლესიაჲ და მას შ'ა დამკვდრებული იგი ს'ლი იტ-
ყვან გ'ლთა შ'ა ჩ'ნთა აბბა მ'მო და მოუწოდენ
მოსლვასა ძისა ღ'ისსა და ყ'ნ მორწმუნემან
რ'ლსა უს<ა>წავიეს ვ'დ მოვედინ სუფ'ვა შ'ნი
იტყოდენ იგიცა ესრეთეჲ და ხადოდენ რ'ა მოსლვ'დ

მის თ'ნა

- რლსა აქუს უკუდავება და ნათელსა
 მყოფ არს მიუწლომელსა მეუფტს საუკუ-
 ნეთაჲ უხრწნელი უხილავი მხოლოჲ ბრ-
 ძენი ღთი უკრთუ ესე ყრი მამასა ხრ მიაჩემო
- 5 ძისათს რაჲმე სთქუა გრნაყენო იგი უკუ-
 დავებისაგრნ და ნათლისა და სიბრძნისა და
 მფრბისა და ღრთბისა რლ-იგი თავი არს ყრლისა
 ჭ შნ უგუნურო და ცოფო ესევერთა სიტყუ-
 ათა მეტყუელო ხრ ამის სიტყვსა ძალი ესრეთ
- 10 არს რლ თქა რა გიცნან შნ მხოლოჲ კშმრტი
 ღრი გრნსაქარეველად თქა მათდა რლნი
 არა არიან ღრთ და ეწოდების ესრეთ წარმა-
 რთთაგრნ მცბიერთა რ უკრთუმცა მხოლოჲ ჰე-
 შმარტი გრნსაყოფელად ძისა თქლ იყო არა-
- 15 მცა დაერთო თუ და რრი მოავლინე იკუ ქრ რ
 სიტყუაჲ ესე თუ მხოლოჲ კშმრტი ღრი ზოგადი
 არს და ზიარი მამისა და ძისა და წრისა სრლისაჲ
 ხრ იგი სიტყუაჲ თუ არავინ არს სახიერი არდ
 ერთი ღრი პასუხად ითქუა გამომცდელისა
- 20 მის მერჩულისა რნ-იგი ვრა კაცსა უწამა სა-
 ხიერებაჲ და კაცობრივ ეტყოდა და ღრთებისა
 მისისა მეცნიერებაჲ არა აქუნდა ამისთს

- ვილოცვიდეთ კაცად-კაცი ჩრნი
 ღა ვრ-მე გპოო შრნი მე არა უწყვი რ პირუტ-
 ყუ ვარ არ ღ შრნი უწყვი რ-ნ-ეგე მომიყვანე
 წესსა ამას ცხრბისსა შრნი ოო მაცხოვრე მე
 5 რ მე მონაჲ შრი ვარ დადაცათუ უკმარ ვა-
 რ და ძე მკველისა შრისაჲ ოო მაცხოვრე მე
 და მიძლოდე მე ნებასა შრნსა რ შრნი ხარ ღი
 მწყალობელი სრლთა მათ მონანულთაჲ
 და შრი არს დბჲ თანა მრ მით და სრლით წრითურ-
 10 თ აწ და მრს და უკრთი ოკე არ
 ლოცვა-ყავთ წრნი ღრისანო გლახაკისა ეფ-
 თემისთვის რრ წრდა ესე წიგნი ეთარგმნე
 სწავლანი წრისა და ნეტარისა მამისა ჩრნი-
 სა ეფრემისნი მიწერილნი იოვანეს მი-
 15 მართ მონაზონისა და მამასახლისისა
 ორნი ჩრნმრნი იკქრნი რი მოვიდა სრფლდ ცხორ-
 ებისათვის კრცთაჲსა გუამცნო ურთი-
 ერთას სიყრლი ხრ საქმე სიყრლისრჲ ესე
 არს რა ნუგეშინის-ესცემდეთ ურთი-
 20 ერთას შიშითა ღრ მთა ამისთვის უკუე
 ვინაჲთგრნი ითხოა შმრნი ღრის მოყუარე-
 ბამან ჩემისა სიგლახაკისაგრნი
 სიტყრჲ სარგებელისაჲ კელ-ვე-
 ავ საქმესა ამას მორჩილე-
 25 ბისათვის მადლითა ქრესითა
 და დავსწერ ამათ სიტყრთა

- ტანჯვად ქეანეთა რწინმე ცეცხლად მისცნის
 რწინმე მახვლითა მოსრნის და კორცნი მათნი
 მკეცთა საკმლდ მიუყარნის ღა დაეცა
 დიდი შიში და ძრწოლაჲ აღმოსავალისა
- 5 კერძოთა უკეთურებისაგწ უწყალოჲსა მის
 სელინოსისა რ იყო იგი მკეცებრ მძვნეარე
 და მტერ ქენეთა ხ ლკსიმახოს ქენისა დე-
 დისა შვილი იყო და სწყალობდა ქეანეთა
 ამისთვისცა ლამესა ერთსა მოუწოდა პრი-
- 10 მოს კომსსა და ჰქა მას შწ უწყი ორო ჩემო
 პრიმოს რ დაღაცათუ მქმ ჩემი წარმართო-
 ბასა შა და მონებასა კერპათასა მოკულა ად
 დედაჲ ჩემი ქეანე იყო და დიდი მოსწრაფე-
 ბჲ აქუნდა რამცა მეცა ქეანე მყო ად
- 15 შიშისაგწ მეფისა და რიღობისაგწ მქმისა
 ჩემისა ვერ აღასრულა ნებჲ მისი ხ მრავალ-
 გზის მეტყვენ ქესთვის და მცნებასა მომცემ
 რა არაოდეს ვტანჯო ქეანე ად რა მეცა
 ვისწრაფო ქეანე ყოფად და აწ ვხედა-
- 20 ვ ვრ უწყალოდ მოსწყუედს ქეანეთა
 უღთოჲ ესე და უწყალოჲ მამის ძმაჲ ჩემი
 და ეღმის ფდ სლსა ჩემსა აწ უკუე მნებავს
 რა რავდენცა ძალ-გიც ფარულად გწუტე-
 ობდუე ქეანეთა და არა მოსწყუედენ ყწნი ქე-
- 25 ლითა ამის ურჩულოჲსაჲთა ესე რაჲ
 ესმა პრიმოსს არღარა მოსწრაფე იყო
 ჰყრობად ქეანეთა ად უფრწდ მიუმცნე-
 ბდა

<p>რ შეიპყრნა იგინი გრ- კვრვებამრ ვრ დ- ლე ულ დამაშურა- ლ იყენეს და კინ- ოღენიცა ზეთი ვე-</p>	5	<p>ვალნი ჭელოვანნი და მოქმედნი შეკრი- ბნა საქმესა მას და მოუტრეწდა მრთ საზ- რდელსა</p>
<p>რ გამოეჭადა და რა- ჯუამს-იგი კ'ცმ'ნ მ'ნ ლ ისამრ წყალი დაა- სხა ესოდენი ზეთი</p>	10	<p>ხ' სიყმილისა მის გრნმ- რავლებითა პური დააკლდა და იწყეს მოქმედთა თხოად</p>
<p>გამოკლა და ჰმა- დლობდეს მას რ'ლ ზ- ეთისა თხოვად მი- ვიდა და უფრ'სდ მ'ნ</p>	15	<p>საზრდელისა ხ' კ'ცი იგი ღ'ჯ სიტყვთა ნუგეშინის-სცემ- და და უქადებდა მყის მოღებად პუ-</p>
<p>მდიდრად მისცა მრთ ზეთი და უმეტე- სად პატივ-სცემ- დეს მას</p>	20	<p>რისა რ'ლ-იგი არა აქუნდა ა'დ სასო- ებითა ღ'ჯთა ვ'ა ქონიერი უქადებდა</p>
<p>ამისა შმრდ იქმნა სიყმილი დიდი ქ'ყნ- ასა ამას ჩ'ნსა</p>	25	<p>მიმოვიდოდა უკუ- ე ს'ფლსა შ'ა ნუუ- კუე პოოს ვის თ'ამე პური და</p>
<p>ხ' იყო ს'ფლსა მას ეკლესიაჲ წ'დისა ლაგერენტი მოწ- ამისაჲ დამწუა-</p>	25	<p>არაჲ პოვა სლ- ეასა უკუე მისსა წარჰვლიდა მახ-</p>
<p>რი ლანგუეარ- დთაგ'ნ</p>		<p>ლობელად თორნისა შთახედნა მას შ'ა და</p>
<p>მნება უკუე ლი- რისა მას სანკტ- ულოს განახლ- ებ'ჯ მისი და მრა-</p>		<p>იხილა მას შ'ა მდე- ბარე პური საკვ- რველი სიდიდითა</p>

და მუშაკთა სეტყვანი და ზამთარ-
 ნი და თეატრონის მბრძოლთა და-
 ბძარენი კორცთა მ'თანი აღ-
 ვილ უჩნს და სუბუქ სასოებ-
 5 სა მისთ'ს ნიჭთა და პატივთა მეფი-
 სა ამის მოკუდავისათა გინა ნა-
 ყოფთათ'ს გ'ნსრწნადთა გინა
 საფასეთათ'ს წარმავალთა რ' ამათ
 ყ'თა ნაცვალთა შრომათა და ქირთა
 10 ნ'თთაჲ საწუთრო არს და წარმავ'ლ
 რავდენ უმეტესად სათნოებისა
 მუშაკთა და მოსაგრეთა ზეცისა
 მეუფისათა უქნს არარად შე-
 რაცხვაჲ შრომათა და ოფლთა ა-
 15 მათ მკირედ ქ'ისათა ვინაჲთუ'ნ
 იციან ვ'დ მოსაგრებლად მ'თდა
 გ'ნწესებულ არს ს'სფვლი ცათაჲ
 ჲა კ'თლი იგი მიუთხრობელნი და
 ნიქნი წარუვალნი ხ' უკ'თუ ამას
 20 ყ'ლსა ზ'ა ჳერეთ საჭირო ვიეთმე უჩნს
 კ'თლი იგი და სანატრელი გზაჲ და
 ს.წუწნო მ'თისა მის დაქსნილობისა
 და კორცთა მოყუარებისაგ'ნ არს
 იქვ ესე

- საყდარსა მრთსა ღირს იქმენ და საქმე მოიგე ნე-
 ტარო აღმყვანებელი ხედვად ამისთვის სიტყუა-
 სა მას კუმრიტბისასა მართლიად აღმოიტყოდე და
 ილუაწე კეთილად ევე სისნლთა დათხევადმდე მამა-
- 5 ვო წო ევედრე ქრესა ღა შეწყალებად სრლთა ჩრნთა-
 თვს ფნი ბ ბრი იხრბდით მრთლნი ორლისა მსდბლი შე<ნ>გე-
 სემინ ღა სპინვი პვლი ებრლთმ შე-ვე ესევრე-გვან-
 და მემ ორნ და არა კცმნ ჰპოო სეკდბრსა ბრსა ალდ ბ
 ბნეფინა მადლი ბ სხრბმ მრპზის თაპვისამ
- 10 მას ურმსა შინა მოვიდა ივ და მოწათენი მისინი კაპერ-
 ნაუმს და ვა შევიდა იგი სახლსა ჰკითხვიდა მათ
 რასა-იგი იცილობდით ურთიერთას გზასა ზა ხ იგი-
 ნი დუმნეს რ ურთიერთას იტყოდეს გზასა ზა ვდ
 ჩნგნი ვინმე უდიდეს იყოს და დაჯდა და მოუწო-
- 15 და ათორმეტთა მრთ და ჰრქე ვის უნდეს თქნ-
 გრნსა პრლ ყოფად იყოს იგი ყლთა მწემ და ყლთა მსა-
 ხურ და მოიყვანა ყრმაჲ და დაადგინა შრს მრთსა
 და მკლავთა მიიქუა იგი და ჰრქე მათ რნ ესე-
 ვრი ყრმაჲ შეიწყნაროს სახელისა ჩემისათვის მე
- 20 შემიწყნაროს და რნ მე შემიწყნაროს არა მე შემიწყნაროს ად მომავ-
 ლინებელი ჩემი მიუგო მას იოვანე და ჰრქე მოძ-
 ლუარ ვიხილეთ ვინმე რი სახელითა შრნითა ეშმ-
 აკთა განასხმიდა რი ჩრნ არა შეგვთქს და ვა-

და პოა მუნ უდაბნოთა მ'თ შ'ნა დიდი ბასილი
 ნქლომარე და იყოფოდა ღის თ'ნა დაყუდებით
 და ღ'თსა კმსახულებდა მოღ'წებითა ძლიერითა
 რ' ზოგად ისწავეს სიბრძნე და მკიერედ ეამ გ'ნე-
 5 შორნეს ურთიერთას და კ'ლად შეიერთნეს სა-
 ხითაცა და მოქ'ლპობითა და იყო ო'ი მათ შ'ნ
 სიტყვსა მისებრ სახარებისა და აღწერნეს მუნ
 წესნი და გ'ნებანი მონოზონებისანი და მრ-
 ვალნი ბაძვად თვისისა სათნ'ებისა მოიყვანნეს
 10 რ' მსგავსად მოსესსა ღრუბელსა შ'ნა საღ'თო-
 სა შევიდეს მთასა მას ზ'ა გ'ნშორებითა სოფ-
 ლისა სცოთთაგ'ნ და მჭულის მდებელ შ'ნა-
 ზონთა და ყ'ლთა ქ'ეანეთა გამოუჩნდეს
 და იყვნეს ესრეთ ეამთა მრავალთა
 15 ზ' მამაჲ სანატრელისა გრიგ'ლისი საბერისაგ'ნ და
 უძლურებისა იპირვოდა და უფროასად
 მწუხარებისაგ'ნ სიკ'დლისაოის ძისა მისისა
 კესარიოსისა რ'ლი უმრწემე იყო წ'დისა გრი-
 გელისა და ამისთ'ს მრავლითა ებისტოლითა
 20 ევეღრებოდა გრიგელის მისლვად მისავე
 ზ' მ'ნ საწინელად შეჭარაცბა ურჩებაჲ ზამისა
 მღვდელთ მოძღურისა და მოხუცებულისაჲ
 და კ'ლდ სურვილი იგი დაყუდებისა და მეუ-
 ლბნობებისაჲ აიძულებდა ურჩებად უკუ-

Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ

Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ

Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ

Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ

Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ
Եւ յաւիտեան յարմարեալ յաւիտեան յարմարեալ

ესრეთ უკუე ვიტყვთ და დავამტკიცებთ
 ა რ'ნი ჭორციელსა მას მოსლვასა და გრ-
 კაცებასა სიტყუსა ღთისსა სიტყვთ და
 საქმით პირითა და გ'ლითა და გო-
 5 ნებითა აღწერთა და გამოსახვითა
 აღიარებენ საუკუნუმცა არს
 საკსენებელი და კურთხევაჲ მ'თი
 ზ რ'ლთა იციან ერთისა მის ჟუამისა
 ქ'ვისისა ორთა ბ'ნბათა გ'ნყოფილე-
 10 ბაჲ და აღიარებენ ღ'თებისა მისისა
 უხილავსა და უვნებელსა და გა-
 რე შემოუწერელსა დიდ'ბასა ხ'კ'ცე-
 ბისა მისისა ხილულსა და ვნება-
 თა ჭ'რ-ცმისა და სიკ'დლისა თავს-მდე-
 15 ბელსა და გარე შემოწერილსა
 ბ'ნბასა ქადაგებენ სიტყვთ და გამო-
 სახვით ს'კნომცა არს სკსნბ'ლი და კ'რ...
 3 რ'ლთა ჰრწამს და ქადაგებენ და ახა-

դենկոս ասկաթի զորդարիտ **ՏԻՃԻՆՔԱՆԵՔԻՂՂԱՆՔ**

Միտ աստուծոսն յոսն ճանտուսնն **ՏԻՃԻՆՔ**
 կաշուսնն սղազենն յոսնն սղազիտ **ՏԻՃ**
 եւ-թմոս : յոսնն **ՏԻՃ** յոսնն **ՏԻՃ** յա
 նկոսնն : յոսնն **ՏԻՃ** յա ճանտուսնն
 յոսնն **ՏԻՃԻՆՔ** : եւ ասկաթիտ **ՏԻՃ** յոսն
 եւ յոսնն յոսն **ՏԻՃ** կաթնտղազիտ **ՏԻՃ**

Միտ **ՏԻՃԻՆՔ** յոսնն յոսնն **ՏԻՃ** յաթնննն
 յոսնն : յոսնն յոսնննն **ՏԻՃԻՆՔ** յոսնն
ՏԻՃ : **ՏԻՃ** յոսնննն **ՏԻՃԻՆՔ** յոսնննն
 ասկաթիտնն **ՏԻՃ** ասկաթիտնն : **ՏԻՃ** յա
 նն յոսնն ասկաթիտնն **ՏԻՃԻՆՔ** : **ՏԻՃ** կաշու
 սննն յոսնննն յոսնննն **ՏԻՃ** յոսնննն
 սննն **ՏԻՃ** յոսնննն **ՏԻՃ** եւ յոսնննն
 եւ յոսնննն : **ՏԻՃ** յոսնննն **ՏԻՃ** յոսնննն
 յոսնննն : **ՏԻՃ** յոսնննն **ՏԻՃ** յոսնննն
 յոսնննն յոսնննն **ՏԻՃ** յոսնննն **ՏԻՃ** յոսնննն
 եւ յոսնննն : **ՏԻՃ** յոսնննն **ՏԻՃ** յոսնննն

Միտ **ՏԻՃԻՆՔ** յոսնննն **ՏԻՃ** յոսնննն **ՏԻՃ** յոսնննն

- რებენ სიტყუათა წიგნის წერითა საქ-
მეთა გამოსახვითა და იციან ვ'დ ორ-
ივე ესე ერთად სარგებელად მსმე-
ნელთა მ'თ და მხილველთა იქმნების
- 5 სიტყვთ ქ' დგბაჲ და ხატთა მ'რ ჰეშმა-
რიტებისა დამტკიცებაჲ საუკუნე-
მცა საქსენებელი და კრთხ'გჲ მ'თი
ლ' რ'ნი სიტყუათა მ'რ კეთ'ლთა წ'და-ჰყო-
ფენ ბაგეთა და მსმენელთა სარგებე-
- 10 ლ ეყოფვიან და იციან და ჰადა-
გებენ ვ'დ პატიოს'ნთა ხატთა მ'რ წ'და
იქმნებიან თუალნი მხილველთანი
და ამაღლდებიან გონებაჲ მ'თი ლ'თის
მეცნიერებად ს'კნემცა არს სკს'ნბლი
- 15 რ'ნი მეცნიერ არიან ვ'დ კუერთხი იგი
ძუელისა შჯულის'ჲ კუერთხი ა-
პრონისი და ფიცარნი იგი და კიდ-
ობანი შჯულისაჲ და სასანთლუ და

ինչպէս Երեւանէն յարցեալ յայնքան : եւ ի
 Ժրայն : զի ճակատագրոս : Տէր որչա՛ն զի՛նսն
 որոյ զից զսուս՛ն Եւսեղ զսուս՛ն Ընկ
 հրատն ճն Տէր ճրտարտոս : Իմնկ զե
 Երայիս Իճնկզս : Տէր լարսն ճն զայնս 191
 ինչպէս Տէր ճերտկզս : Եւսեղ զայն
 ճրտ. եւս ինչպէս Տէր կտարտն ճուս :
 Ը Ինչ Երայիսն ճն կտարտն ճն ճուս
 կտն ճրտարտն Տէր ճն ճուսն Եւսեղ ճ
 Եւսեղ ճուսն Տէր որչա՛ն Տէր ճուսն
 ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն
 Իմնկ ճուսն սապտակն ճուսն ճուսն
 Տէր ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն
 ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն
 Ը Ինչ Երայիսն ճուսն ճուսն ճուսն
 ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն
 ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն
 ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն ճուսն

ლობაჲ იგი თესად იჩემიან
 აწ იწყებს კურნებად სენთა
 პირად-პირადთა და ცისად-
 ცისადთა რა ხილულისა ამის
 კურნებითა სარწმუნო
 იქმნეს უხრლვისაჲცა მის
 ბანაკდის ეშმაკთა სიტყუთა
 რა გამოაჩინოს ვრდ პი-
 რველ სიტყუთა გუელისაჲ-
 თა მოგებული იგი მათა
 სამკვდრბლი სიტყუთავე მი-
 ელოს და სრდ ექსორია
 იქმნენ მიერ
 აღადგინებს მკუდართა და
 აცნობებს სიკრდლსა ვრდ სიტ-
 ყუაჲ იგი რლ ითქუა და-
 საბამსა სიკუდილით მოჰკუ-
 დე არა სრდისა შერისხვი-
 საჲ იყო არდ გრწყუეთაჲ

ცოდვისაჲ და რა არა უკუ-
 დაე იყოს უკეთურბჲ
 აღუხილავს ბრმათა და გვ-
 ჩუენებს ვრდ ბოროტ იყო
 5 აღხილვაჲ იგი გუელისა
 ზრახვითა მოგებული და
 <და>არა უსნოჲ
 ბანსწმედს კეთროანთა და
 ამხილებს შჯულისა კო-
 10 რციელად მსმენელთა რლთა
 შეგინებულად აქუნდა
 სენი იგი რ რადმცა იყო
 რ ი რაჲვე შეგინებულ რ ი
 არა ნებსით მო-ვინმე-იტყუა
 15 და უკუეთუ შეგინებულ
 არს სენი ყრ ი ვრემე ბუნბჲ
 კცბრივი არს უკუე შეგი-
 ნებულ რ იგი არს აღზომა-
 ცენებელ სენთა და ესე ღა

619

տալսն ոչ տակն՝ սխման.

(Եւ որպէս կապիկցն՝ կրինս
արեան արեանմոս ինչոնն
ուննմոս միս շտապութեանն
կապիկցոս կապիկցախ
սխմիկ սխմութեանն ան

| անսխման սխմութե կրպոս
միս սխման (տինան զի՞նտ
մորոս տուլստե շաղկորեան
սու ճաղկախոս սխմութե
կապիկցոս տուլստոյ յ
դրասն ինչ ինչ սխմանս
սխմիկ միս

(Դուննիկիկի միս ինչոնն ինչ
անսխման կրպոս զի՞նտ
կապիկցն միս սխմանն ինչ
կապիկցն կապիկցոս ճաղկա
մի անսխման սխմութե
կապիկցն կրպոս

լաճորսան ինչոնն սխման
միս զի՞նտ սխմութե

(Դուննիկիկի միս ինչ
կապիկցն զի՞նտ սխման
անսխման սխմութե
միս ճաղկախոս մի
անսխման սխման

| անսխման կրպոս ինչ ինչ
անսխման սխմութե կապիկց
միս ճաղկախոս միս
կապիկցոս սխմանն
կրպոս մի սխմանն անսխման
կապիկցն կրպոս
անսխման սխմանն

- და მოსრევდით ნუ ჰრიდებთ ნუცა შეიწყურლბთ
 მოხუცებულსა და ჰაბუქსა და ჩჩვლსა და ქ'ლწ-
 ლსა და დედანი მოსრენით რ'ა აღიკონენ ხ' ყ'ლთა
 ზ'ა რ'ლთა იყოს სასწაული ნუ მიეახლებით
- 5 ლ'თი იტყოდა წ'დით გამო მისით განვიხარო და
 აღ[ვ]მალლდე განგყო სიკიმაჲ ხოფელი იგი რჩე-
 ული იოსებისი რ'ლი მისცა იაკობ სახედ მოილო
 ყ'ლისა მის აღთქუმისა რ'ლი საგონებელ არს
 თუ ი'შლსა ოდენ მიეცა იტყ'ს უკუე ვ'დ რჩეული
- 10 იგი აღთქუმაჲ და სამკვდრებელი ერისაჲ გან-
 ყოფილებად მოეიყვანო და ვყო იგი ზოგად
 ყ'ლთა მიმ'რთ ხ' რ'ეს აღთქუმაჲ იგი განიყოს და
 ყ'ლთა სარგებელად მიეცეს მაშინ ღელეცა იგი
 საყოფელთაჲ განიზომოს ესე იგი არს ყ'ლი-
- 15 ვე ს'ფლი ვ'ა წილის-გდებითა მიეცეს თითო-
 ეულისა ადგილ[ი]სა მკვდრობითა მაშინ განყო-
 ფილნი იგი შეაერთნეს მ'ნ რ'ნ-იგი ყო მშკდობაჲ
 ცათა შინა და ქ'ყნსა ზ'ა და შუა კედელი იგი ზღ-
 უდისაჲ დაქსნა ჩემი არს გალაღე ჩემი არს
- 20 მანასე ნაშობი მანასესი იყო გალაად რ'ა

თა შემუშრს და დრბლსა ტაძარსა წრისა პრტრე მცქლი-
სსა დასხნს რლთგნ სრლი სურნლბისა და წყარა კუ-
რნბთა დაუწყუედელდ აღმოდის სრწმნბით მვდრებლთათს
თრან მზნსა ირწ წრისა მწმისა ლეონტისი იპატისი და თე-

- 5 ოდულსი და პოპლიოასი და დომეტიანოასი წრე
მწმე ლეონტი იყო მაღლ პასაკითა და ძლიერ ძალი-
თა ხრ შობრე აქუნდა ელადით და გუნდსა შა მკედ-
რობისსა დაეწესა და წყობრთა შა მრვლი ახოვნბრე
და ძლევაა აჩუნა და ამის თნა იყო იგი შემკულ
- 10 სიბრძნითა და გონიერბითა ფრდითა ვინცა ერის-
თვდ დაიდგინა ხრ იქცეოდა რაე ტრიპოლის აფრი-
კეთისსა სმრ ფთა ნიქთაგნ და შესავალთა ზრდი-
და იგი სიმრავლესა გლხკთსა და წადიერბით და
ერთვრ ლებით ქა პმსახურებდა
- 15 მნა ესე ანდრიანე მთვრმრნ ფინიქისმრნ რრ იყო ურთა
ვესპასიანსთა და წარივლინა მისა იპატი ტრი-
გონი ორთა მკედართა თნა რლთაგნსა ერთსა თე-
უდულე ეწდებდა ვრ-იგი მივიდს მკურვრ ლებითა
მძაფრითა შეპყრბილ იქმნა იპატი და ესმაე ქრე
- 20 ანგლზისგრნ სამგზის ვრდ უკრთუ გნებვს გწკარნბა
სნეულებისგრნ ხადე შემწრდ ლრა ლეონტისსა და ქრისა
ამის სმენასა ლირს იქმნა თეუდულე მკედრრცა
რლისათსცა ხადა რაე იპატი ლრა ლეონტისსა მსგავ-
სრდ ბრწნბისა მყსრლდ სნლბისგრნ გწიკრნა და სიმრთე-
- 25 ლსა მიემთხვა ხრ მიიწია წრისა მისთნათა მრთ თნა
ისერს მის თნა რრ უმეცარ იყვნს თუ ვინ არს იგი

- ამისთჳს იტყვეს და სახლსა მისსა წარმარ-
 ონი ესვიდენ ბმის ყრლისათჳს გამოჩი-
 ნებად ვრდ მამასაცა ესევე სთნავს თქვა
 დაწყებასა ამის სიტყვასა
- 5 საყუარელი ჩმი რი სთნავს სრლსა ჩრმსა
 დავდვა სრლი ჩმი მის ზვა და სამართალი
 წარმართთა მიუთხრას
 მინათგრნ ქდგბ მისი და წყრლბ მისი ჰუ-
 რიათა არა შეიწყენარეს ამისთჳს სამარ-
- 10 თალი წარმართთა მიუთხრას და სახ-
 ელსა მისსა წარმართნი ესვიდენ დბრ
 კტმყრბასა მისსა სხრბრდ ძმე ეფთრმე
 მაშინ მოკუარეს მას ეშმაკეული
 ბრმა და ყრვ და გრეურნა იგი ვრდ ყრვ
- 15 იგი და ბრმა ჰხედვიდა და იტყოდა და გრნ-
 უკრდებოდა ერსა მას და იტყოდეს ნუ-
 უკუე ესე არს ძე ღრთისი ხრ ფარისეველ-
 თა შრთ ვა ესმა ესე იტყოდეს ესე არა გრნ-
 სხამს ეშმაკთა გარნა ბელზებულითა
- 20 ნთავრითა მით ეშმაკთაათა თრბრნი
 მ უკტრბ მ ესე ორთავე ეშმაკისადაცა და
 ფარისეველთადაცა მან ორნივე საცნო-
 ბელნი დაუყენა მის საწყალობელი-
 სანი თრლნი და ყურნი რა ვერცა იხილს
- 25 ქმ ვერცა ჰრწმენეს არდ ქრნ ორნივე
 გრეკურნა რლისათჳსცა ერნი იგი გრნ-

- კრებულ იყენეს და იტყოდეს ნუ-
 უკუე ესე არს ძე ღმრთისი ხრ ფარის-
 ეველთა კლდცა არა შეიკლდის გმო-
 ბად რ ვა ვთქუ მს მწუხარე იყ-
- 5 ვნეს სხუათა კთლისათს და არა-
 რაჲ ესრეთ იყო შემაუტრებელთა მრთ-
 და ვრ ცხორებაჲ კცთაჲ რ შური
 შესწუეიდა მათ და ჰე თუმცა სრ
 დაეწუნეს დაღაცათუ დაუტევენა
- 10 ქნ და განეშორა არღ კლდ ესმოდა მის-
 თს დიდებულეებაჲ და უძვრეს ეშმაკი-
 სა მის შეწუხნეს
- რ იგი გნეშორა კცსა მას და ივლტოდა
 დუმილით ხრ ესენი გმობდეს და მოკ-
- 15 ლეასა გრნიზრახვიდეს
 სწავლად მრ შურისათს არღ ჰ
 შერო მტეცო მძვნეარეო და ვე-
 ლერო უფროსი კვშისა გნმრავლ-
 ებელნი ვინმე გამოსახოს სახე შრნი
- 20 ზენეში და სასტიკი ვინმე აღმოთქს
 ჯეროვნად სიტუუაჲ გნქიქებისა
 შრნისაჲ რავდენი ძვრი შრნ სოფლად შე-
 მოილჷ რავდენთა წრთა მბრძოლად
 შრნ აღუდგინენ ჰერნი იგი უკეთუ-
- 25 რებისა შრნისანი და აწ ურლისა სოფლი-
 სა ცხორებდაცა შეგშურდა და ჰპოენ

կրկնորդուստ սրբնիկ: Ծե: Նրբաձե՛ր: Եւսայ
 ապկապղ զեղ աւիկն ձեզ ճարտես: Ը տրտնեւ
 ղըզդոտոտ: կրճնէ: աւեւս պղղիՅոմոյե ղճու
 զւեճ: Եւ ղրն ղրտոխապ ձե ձրտախաւոյ ղը
 սրնիկ: Եւսպոտո: կտոտուեւ տն: Ծե: աւեւս
 յուս ղրեւկտ ղրա պղ ճուսպեւրդպոտո: Ծո՛
 Ծե: ղրն ղրաւեւրդւեւ կրտո: Եւ պոպեւր
 պղկրտապրո՛ւե: Ծու: Ծե: տղ տոպղըւ Լեճ
 Ծե: ղրտապնիկ: Ծե: տըտոտալ Ծե: տալպրդրն
 Բն: Ծե: ղրեւկըսեւ: Եճ կրճնէ ղրեւճաւ Ծե
 տն: Ծո՛նըզապոտու: Եւ: ապրկիկն ղըճու
 ե: Ծո՛ն պղղապը կն: :

) ղը ղրեւկըսեւ: կրտն ձեւ Ծե: սրտաւ: Ծե:
 Ծալքոտոտ: Ը ղրն ղըճալճը: Ծե: Ծալ
 տըտու: Ը ղրն ձեւապրոմը:

(ՍԵՂԱՆԸ: Ծ: ՍԵՂԱՆԸ: (ԲԻ: [Խ Բ:
 ղրապեւ: Եւ ղրա ձեւեւրդուեւ: Ծե: ղը
 տապեւ: ապրեւստ Բպրեւ: Ը ղրն ձեւապո
 ղըճալտն: ղրն ձը ղըճաւտոպեւ Խալքըն
 ղընկը: Ծե: Խալքըն: ղրն ձը տըճաւտ Բ
 ղընտըն: Խալքըն: Խալքըն: Ը ղրն ձեւապո
 պնեւ: Խալքըն: Խալքըն: Ը ղրն ձեւապո
 Խալքըն: Խալքըն: Խալքըն: Ը ղրն ձեւապո
 Խալքըն: Խալքըն: Խալքըն: Ը ղրն ձեւապո
 Խալքըն: Խալքըն: Խալքըն: Ը ղրն ձեւապո
 Խալքըն: Խալքըն: Խալքըն: Ը ղրն ձեւապո

კანი ხ' ერთსა		ხ' ამან ცრემლი-
მას ერგასისი		თა დაალტენა
და ვ'რ არარ'ჲ		ფერკნი ჩ'მნი
აქ'ნდა მ'თ ორ-		და თმითა თვისი-
თავე მიუტევა	5	თა წარმტოცნა
აწ თქუ შ'ნ ვ-		ამბოვრის-ყ'ფჲ
ინ უფრ'ს შეიყ-		არა მომეც მე
უაროს იგი		ხ' ესე ვინაჲთგ'ნ
მიუგოს სიმონ		შემოვიდა არა
და თქ'ა მე ეგრ-	10	დასცხრების ამ-
ე ვჰგონებ ვ'დ		ბოვრის-ყოფი-
რ'ლსაცა-იგი უფრ-		თა ფერკთა
ოჲსი მიუტევა		ჩ'მთაჲთა
ხ' თ' ვდმ'ნ ჰ'ქა		ზეთი თავსა ჩ'მ-
მას მართლად	15	სა არა მცხქ ხ'
ჰსაჯჴ		ამან ნელსაცხ-
და მიექ'ცა დედაკ-		ებ'ლი მცხო
აცსა მას და სიმ-		რ'ისა მადლისა-
ონს ეტყ'და ხე-		თვს გეტყვ შ'ნ
დავა ამას დე-	20	მიეტევენ'ნ მა-
დაკ'ცსა შემოვ-		გას ცოდვანი
ელ სახლსა შ'ნ-		მაგისნი მრავა-
სა წყალი ფერ-		ლნი რ' შეიყუა-
კთა ჩ'მთა არა		რა ფ'დ
მეც		

Կրնի ի քրիստոս
 ձեռն քրիստոսեան .
 ինչ որ քրիստոսեան
 Եփեսոս . ձեռն քրիստոսեան
 սուրբ քրիստոսեան .
 Երբ որ քրիստոսեան
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
Երբ որ քրիստոսեան
 ինչ որ քրիստոսեան
 ինչ որ քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 ձեռն քրիստոսեան .
 քրիստոսեան .
Որ ձեռն քրիստոսեան
 քրիստոսեան ձեռն քրիստոսեան
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 ինչ որ քրիստոսեան
 ձեռն քրիստոսեան .
 ինչ որ քրիստոսեան .
 ինչ որ քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .

Ի ձեռն քրիստոսեան
 սուրբ քրիստոսեան
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 ձեռն քրիստոսեան .
 սուրբ քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
Ի ձեռն քրիստոսեան
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 ձեռն քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 սուրբ քրիստոսեան .
 քրիստոսեան .
Երբ որ քրիստոսեան
 ձեռն քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
Ի ձեռն քրիստոսեան
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .
 քրիստոսեան քրիստոսեան .

ოშ

ხ^რ იგავი იგი ესე

ბ

არს თესლი იგი

არს სიტყ^ა

ღ^ა ხ^რ გზასა ზ^ა

იგინი არიან რ^ლ-

თა ესმის მერმე

მივიდის ეშმაკი

და მოულის სიტ-

ყუაჲ იგი გ^ლ-

საგ^ნ მ^რ თისა რ^ა

არა ჰრწმენეს

და ცხონდენ

ხ^რ რ^ლ-იგი კლდესა

ზ^ა რ^ლთა-იგი

რ^{ეს} ისმინიან სიხა-

რულით შეიწყნარი-

ან სიტყ^ა იგი და ამ-

ათ ძირი არა უბნ

რ^{თა}-იგი ეამ ერთ

ჰრწამნ და

ე^ა გ^ნსაცდელი-

სასა გ^ნდგიან

ხ^რ რ^ი-იგი ეკალთა

შ^ა დავარდა ესე

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

ლ მ მრ

არიან

რ^ლთა ისმინიან სი-

ტყ^ა და ზრუნვისა-

გ^ნ და სიმდიდრისა

და გემოთაგ^ნ ამის

სოფლისათა ვლ-

ენედ და შეაშთე-

იან და არა ნაყო-

ფიერ იქმნიან

ხ^რ რ^ლ-იგი კეთილსა

ჰყენსა დაეთესა

რ^{თა} გ^ლითა კე-

თილითა და სახი-

ერითა ისმინიან

სიტყ^ა და შეიკრძა-

ლიან და ნაყოფი

გამოილიან მოთ-

მინებითა

ბრავინ სანთელი

ალანთის და დაფ-

არის ჰურკულითა

გინა ქუეშე ცხე-

დარსა შედგიან

ა^რდ სასანთლესა ზ^ა

5

10

15

20

<p>ეცით მაგათ ჭა- მადი და მ'თ ჰრ- ქუეს არა არს ჩ'ნ თანა უფრ'ს</p>	5	<p>პური და ორი თევზი და აღიხი- ლნა თულნი ზ- ეცად და აკურ-</p>
<p>გარნა ხუთი ქუეზაჲ პური და ორი თევზი ბარნა თუ ჩ'ნ წა-</p>	10	<p>თხნა იგინი და და- მუსრნა და მის- ცემდა მოწფ'თა რ'ა დაუგონ ერ-</p>
<p>რვიდეთ და უყი- დოთ ყ'ლსა ამას ერსა საზრდე-</p>	15	<p>სა მას და ჰამეს და გ'ნძღეს ყ'ნი და აღიღეს რ'ლ-</p>
<p>ლი რ' იყენეს კ- აცნი ვ'რ ხუთ ათას ოღენ</p>	20	<p>იგი დაუშთა მ'თ ლზ ნამუსრევი ათ- ორმეტი გოდორი ჟღ და იყო ლოცვასა</p>
<p>ჭრქა ი'კ მწ'ფთა თესთა დასხით კ'ცები ეგე პუ-</p>	25	<p>მას მისსა თესა- გ'ნ მის თანა იყ- ვნეს მწ'ფ'ნი და ჰკითხვიდა მ'თ</p>
<p>ტედ ერგასისე- ული და მ'თ ყვ- ეს ეგრჳ და და-</p>	30	<p>და ჰრქა ეინ ვ- ჰგონიე შე ერ- სა ამას რაჲ თქვ-</p>
<p>ხ' თავადმ'ნ მოი- ლო ხუთი იგი</p>	35	<p>ან ჩ'მთეს ყოფად ხ' მ'თ მიუგეს და ლ ი მ მრ ჟღ ოღ რაჲ ვ პბ</p>

პრქეს იწმ		მოდღრთა და
ნათლის-მცმლი		მწიგნობართა და
და სხთა ელია		მოკლვად და
და რწნიმე იტყუან		მესამესა დღესა
წწყლი ვინმე	5	აღღგომად
პრლთაგწნი აღ-		ღა ეტყღა ყღლთა
ღგომილ არს ხ		ბ
იკ პქა მთ თქწნ		რღლსა უნებს შე-
ვინ გგონიე მე		მოდღგომად ჩღმღა
მიუგო პე და	10	უვარ-ყავწნ თა-
პქა ცხებუ-		ვი თვისი და აღი-
ლი ლღთისაჲ		ღენ ჳღი თვისი დღი-
ჲ		თი-ღღღღღ და მომ-
ხღ თავადმწწნ შე-		ღღღღღინ მე
ბ		რღ რღლსა უნღღს თ-
პრისხწნა მთ და		ავი თვისი გწწრი-
ამცნო რა არა-	15	ნებად წარღწყ-
ვის უთხრან		მიღღს იგი და რწ
ესე		წარღწყმიღღს
ღა პქა ვღღ ჳე-		თავი თვისი ჩღმ-
რ-არს ძისა კა-		თვის მწწნ პოვღს
ცისა ფღღ ვნებ-	20	იგი
აჲ და შეურა-		რაჲ სარგებღღღ
ცხ-ყოფაჲ მო-		არს კღცისა შე-თ-
ხუტებულთა-		უ-იძინღს სო-
გწწნ და მღღღღღღ		ღ მ მღ
ღ მ მღ		მ მ რ ჲ ჳე
მე რაჲ ჳე		

ნაფი იგი მიახდა დანტუ- მად ხრკაცნი იგი ვენცებუ- დეს და გენკერებულნი ურთიერთას ხმდვიდეს და სსობაჲ ცხოვრებისაჲ მოაკლდა არდ მოლუაწჳ იგი ცხოვრებისა მრთისაჲ არნ საძაგელისა მის კურ- კლისა ზღუად შთავდებჲჲ უბრაბანა მეყსა შრნა გა- მოუწინდა და დელვისა მისგნ გნარინნა და საძა- გელისა მისგნ მყის გნა- შორნა და სულ-მყარალო- ბისა მისგნ გნარინნა და მოუვლინა მრთ ნაჳე სურნელი	5	და მშუკლობით მიუძღლუა ნავთსადგურად კე- თილად მიიწინეს უკუჳ მირონ ქლქდ ილოცეს სამარხოსა მას ნეტარი- სრსა და მიუთხრეს ყლთა დბლი ესე საკერეველი არლ ქმნა მრთ თრნა ჳრნ ნიკო- ლაოზ და ყრნი რლთა ესმა ადიდებდეს ღრთსა ჳ რთემეოსილო და სრსწა- ულთა მოქმედო ნიკოლა- ოზ ესრეთ გადიდა ღრნ ამასვე სოფელსა ცოც- ხრლ-ნა იყრე და შრდ მიიკრლმ- ბისაჲა შგმგავსებუ- ლად შრომათა და მო-
	10	
	15	

ლუწებათა შრნთა ხრ გერ-
 მისა მის საუკუნჯასა დგრა
 შრნი და პატივი და საშუშ-
 ბელი იგი არს რა რა ლი თუა-
 ლმან არა იხილა და ყურ-
 სა არა ესმა და გულსა
 კაცისსა არა მოუცდა
 რა რა იგი გრნუშზადა რა რა მო-
 ყუარეთა მისთა
 ში დიდო მღღრ ლთ მთაფარო
 და ბრწყინელყო მო-
 წამო და გვრგუნოსა-
 ნო ორითავე გვრგუნ-
 თა რა კეთილად ილუაწი
 ქრისთვს და სიმკე და
 ახოვნა და გულს-მო-
 დგინებრა შრნი აჩუშენ და

ლოცვითა შრნთა მპყრ-
 თა იბელობრა იგი უღმერთო-
 თა გრ ფმთაჲ დაჰკარნ და
 ძლევით შემოსილი გა-
 მოხუშდ საპყრობილი-
 თ მადლითა ქრისთა
 ცხოვრებისათეს აურაღ-
 ხმლთა სულთაჲსა
 და იქმნა უკუნაჲსკენე-
 ლი პრტივი და დგრა შრნი უმე-
 ტეს ქრლისა ხრ საღა-ეგე
 აწ გკვდარ ხრ უნუშთაჲს
 არს ბრნებისა ანგელოზთა
 თანა შუებრა და სრსუფე-
 ველსა რთასა დგომჲა
 წკე წისა სრმებისა ქრთ იკს<ს>
 გრა რა ისა ჩრნისა რა რა ლსა შუე-

5

10

15

მოქცეული არ ნუუყუ ვერ ჰბოი სსრ-
თამი ვსევერი შუნდობად ცდეთა შინა ყლ-
რულსა ეხილეთის გემოი ლოცვისაჲ გრ-

ავალგზის ერთისაცა სიტყვათა თქუითა
შეაშვიქლის გონებათ თსი და წარდგის რაჲ
ლოცვად საწადელთ იგი სიტყობებაჲ

აჲ
სსრ-ა არს ზედუა ზედაჲს-ზა გულსაჲ და
სსრ-ა არს ეპისკოპოსობაჲ გრ-ლისაჲ გონე-
ბისა გრ-ითაჲრისა და მღღელთ მოძღურისა
შეშვირველისა სიტყვართა მთ მსხუერ[კ]-
ლთა ქსთა

არ-ლთაჲმ მო-რაჲ-ვიდეს ცტხლი იგი წრ-ა და
ზეციისაჲ შესწუავს ვა იტყვს ღრის მეტე-
ულთაჲნი ვინმე ხე შესწუავს გრ-თ ნა-
კლუღეგანებისათს სიწმიდისა და ქლდ
არ-ლთაჲმ განანტოლებს საზომისათს
სისრულისა არ-მ-სკე ცეტელ შემწუველ-
ცა და ნათელ გნწმუღელცა ეწოდებს
ამისთ-სცა ვითინმე გამო-რაჲ-ვიდოდინ
ლოცვისაჲ გრ-ა საკუმოლისაჲ გმოვლენ
გწმუღილნი ნივთისა მისგნ ცდგითაჲს
და სხუნი ვა ნათლისაჲ განათლებულნი
და სხუნიოთა სიმდაბლისა და სიხარულისაჲ-
თა შემოსილნი ესრეთ გამოვლენ გრ-ა რ-ნი
თვნიერ ამის ორისა სახისა გამოვლენ

ლოც

ლოცვისაჲგნ ეგვერთა ქრტულდ ულო-
ცვის და არა სულთიერად
უკუთუ ქრ-ენი შეიხნენ რაჲ სიტყვისა
ქრტთა იცვლების სახე და წესი მრ-თისა
ბუნებისაჲ მამა ვრ-ა არა შეიცვალის
არ-ლთაჲ კორცსა ღრ-თის-სა შეეხებოდის კე-
ლთა უბრალოთა

სახეთაჲგრ ქრ-ენისა მეფეთაჲსა გბილ-
კეებისა რაჲმე სახიერსა მასცა ჩრნსა მემუ-
ვესი თნარ ოდესმე თვთ და უღდესმე მემ-
ობრისა მისისა გრ-ა და ოდესმე მონისა გრ-
და ოდესმე სრ-დ უცნაურადცა ნიჭთა თრ-სთა
მიმბოდლებს გმედართა მისთა ალ მსგ-
ავსად სიმდაბლისა ჩრ-ნისა განამრავლ-
ნის მადლნიცა მინი ჩრ-ნ თრ-სა

გრა საბაგელ არს ქრ-ენისა მეფისა უკრ-თლ
ვინ დღეს წრ-ე მისსა და მიიქცევდეს პირისა
თრ-სა და ზრახვიდეს მტერთა მეფის-თა
ეგრეთვე საბაგელ არს წრ-ე თრ-ისა რ-ლი
დღეს ლოცვისაჲ გრ-ა და შეიწინაგებდეს არა-
წრ-თა გრ-ლის სიტყუათა

არ-ეს მიგვიდეს ძალთი იგი წარმეტყუენენ-
რო გონებისაჲ საკუმეველთა მით ლო-
ცვისათა გრ-ნდევნე და რავედნგზისცა
გწვიცხდეს ნუ ლაიცალენ ნეტა იდგ-ლ-სკემ
ითხოვდ გლოვისა გრ-ა და ეძიებდ მოზრი-
ლებისა გრ-ა და ირეკდი სულგრემეებითა

კერპთა პატივ-სცემენ ვინაჲცა იგუემა ზროხისა ძარღვთა
უზელელითა ესულენ უწყ'ლოდ ვ'ე-ღა შიშულად იხილვე-
ბოდეს ქუალნი მისნი და მერმე ლომი ფ'დ დიდი მიუტევეს რ'ი-
სა ზახებაჲ და ბრდღვნება და საზარელად ხედვაჲ იხი-

- 5 ლა რაჲ წ'ნ მ'წმემ'ნ შეეშინა ხ' ლომი იგი მიეახლა რაჲ ყ'ისა
ცხოვრისა უმშდღესად გამოჩნდა და ვ'რმცა ელმოდა წ'ისა-
თ'ს ესრეთ იხილვა რ' ოფლთა მ'თ შიშისაგ'ნ გარდაცემუ-
ლთა მარჯუენითა ფერკითა ვ'ა ღრუბლითა მოკოცად
იწყო ხ' მ'წმემ'ნ იწყო ლოცუად და მადლობად ღ'ისა და ვ'ა
- 10 აღასრულა ლოცვაჲ მეყს'ლდ იქმნა ძრვაჲ დიდი და კერპი
ირაკლისი დაეცა და ვ'ა მტუერი დაიგალა და რაჲდენიმე კერ-
ძი ქ'ქისაჲ დაირღუა და მრავ'ლნი წ'არმ'თნი წ'არწყმიდნა
ამს'თ'ს უბრძანა მ'ფემ'ნ მახვლითა წ'არკუეთაჲ თავისა მი-
სისაჲ ზარნა ვინაჲთგ'ნ მტარვალი იგი უქმ იქმნა რ'ლსა
- 15 ეგულეზობდა მოკლვაჲ მისი რ' კელი მისი მახვლითურთ ქუე
დამოდებად ვერღარა უძლო დაჰქსნა მძღერმ'ნ მ'ნ
გ'ნჩინებაჲ იგი და დაჰკრა წ'ჲ იგი ურმის თუალსა და უბ-
რძანა ქ'ცევაჲ ნაკუერცხ'ლთა ზ'ა და ვ'რ-იგი დაიპერბო-
დეს კორცნი მისნი დაიწუებოდეს ილოცა ო'ისა მიმ'რთ და
- 20 მეყს'ლდ დაიქსნეს საკრვ'ლნი მისნი და ურმის თუალი იგი
დადგა და ც'ცხლი დაშრტა მაშინ ძმის წულმ'ნ მისმ'ნ ფოტი-
ოს მიისწრაფა და იწყო ამბორის-ყოფად მისა და მ'მად და მა-
ცხოვრად უწოდდა შეიკრა უკუშ წ'ისა თ'ნა და საპყრო-
ბილედ შეიყენა და მერმე გამოიყვ'ნნეს და იხუეტნეს და
- 25 ც'ცხლითა შეიწუნეს და სახილველსა შ'ა ერისა მ'რ ქ'ვა-ღა-
კრებულ იქმნნეს და ვ'რ უვნებელად დაიცვნეს ესევ'რ-
თა მ'თ ძკრთაგ'ნ მოაზნეს შეშასა ფერკნი მ'თნი და უმწ-
ყთა ცხენთა მ'რ თრევაჲ მ'თი უბრძანეს და კ'ლდცა იგუშ-
მნეს ფ'დ და მარილითა იქლიშნეს წყლულუებანი მ'თნი
- 30 და თვნიერ ყ'ისა მოღუაწუებისა სამ წელ საპყრობილე-

და ზღვს კიღისაჲ და ტვრ-
 ოსით და სიღონით
 რ'ლნი მოსრულ იყვნეს
 სმენად მისგ'ნ და გ'ნკუ-
 რნებად სნეულებათ-
 აგ'ნ მ'თთა და უძლო-
 რნი იგი ს'ლთაგ'ნ არაწ-
 მიღათა გ'ნიკურნებოდ-
 ეს და ყ'ლი იგი ერი ეძი-
 ებდა შეახლებად მისა რ'
 ძ'ლნი გამოვიდოდეს მ-
 ისგ'ნ და გ'ნკურნებ-
 და ყ'ლთა
 მე
 ღათვადმან აღიხილ-
 ნა თუალნი თვისნი მო-
 წაფეთა მიმართ თვის-
 თა და ეტყოდა
 ნეტარ ხ'რთ გლახანნი
 ს'ლითა რ' თქ'ნი არს ს'სო-

5

10

15

ფეველი ღ'თისაჲ
 მე
 ნეტარ ხართ რ'ლთა გმ-
 შიის აწ რ' გ'ნჰსძღეთ
 მე
 ნეტარ ხ'რთ რ'ლნი სტირ-
 თ აწ რ' იცინოდით
 მე
 ნეტარ იყვენეთ თქ'ნ რ'ქ-
 ს მოგიძულნენ კ'ცთ-
 ა და ოდეს გამოგა-
 სნენ თქ'ნ და გაყუე-
 დრებდენ თქ'ნ და გ'ნთქო-
 ან სახელი თქ'ნი ვ'ა ბ-
 ოროტთაჲ ძისათვის
 კაცისა
 მიხაროდენ და მხიარ-
 ულ იყვენით რ' აჰ-
 ა ესერა ს'სყიდელი თ-
 ქ'ნი დიდ არს ც'თა შ'ნა
 რ' ესრევე უყოფდეს
 წ'წლთა მამანი მათნი

նե ծովս կ'ընեսք ճե քյտ
ա նոտ ճեւոնս երօ:

Ս րօն ճակատոս պրհղկ
նմղե՞ծ ճեւոն. ճե շիկայ
սկոյցա՞ծ. նեղատողչբո
ւո ղի՞ ձօտօ. ճեւատաւ:
սկոնդո նոսրե ղի սեւե լո
ժ ճօտօ. ղի կախոնդչ...
ղև ճեւոն. ոչոչոնո. ոչոն
ղչճե պրաքաղչբ՞ ձոնե մ
ժոն. ղեւա ղոնմսճղն ժ
ղևոն. ճեղիւկպսիոյչ
ճե պօտօ:

Յի. Ե տա ղե՞ծ ճե հ ղ ղոս
Ե. տաբոնն տպնն ճա
րօ քղօրե ճիւնստ տպն
ոս ճեղքպն ճե:

Ղ ղեւ սիտ ղոս բոն կի
նտոնօս մ'տի՞ն բեկն նն

քղղղոտ ոտնեւս:
Ի ղեւս բեւոս ստօրե ղ՞
քչո ղե բո մ ղի ուսնո
Ի ղեւս բիտ սեւն կրոն.
քօ. տ. բո մ ոչոնս ճա:
Ի ղեւս ոչոնո տի՞ն սկ
և. ճա ղոտապրեղի կլո
ւ. ճեւ սկն ղեւա ղե
և բիղի. տի՞ն ճե ղեւա
ճեղչճի. տի՞ն ճե ղի տի
բ հ. կե ղոնո ոչոն. ղեւ
սախո բօս. ժոնե տպն
կե ղոնե:

Ղ ղեւսնս ճի՞ն ճե ղոնե
պրօ ոչոնո. սիւն
բ ղեղաւ. նկո ճիւնո
ի՞ն ճե ղեւսն ղօսե քիւ.
մ ղիւնո ղղ սկսա բճղև.
լղոնօսե ճե ճե հ ճե ղոն:

მას მკუდართა თანა
 არა არს აქა არღ
 აღდგა მოიქსენეთ ვრ-
 იგი ეტყოდა მათ თქნ
 ვე იყო-ღა იგი გალ- 5
 ელეს და თქა რ ჯ-
 ერ-არს ძისა კაცის-
 აჲ მიცემად ჳელთა კ-
 აცთა ცოდვილთასა
 ჳრ-ცუმად და მესამეს- 10
 აღღესა აღდგომად
 და მათ მოექსენეს ს-
 იტყუ[ა]ნი მისნი
 ტლთ
 ჳა მოიქცეს და უთხ-
 რნეს სიტყუ[ა]ნი ესე ა- 15
 თ<თ>ერთმეტთა მათ და
 სხუათა ყლთა ხ იყე-
 ნეს მადანელი მრამ
 და იოჰანა და მრამ

5

10

15

ბრსნი
 ორ ში

იაკობისი და სხნი ვინ-
 მე მათ თანა უთხრო-
 ბდეს მოციქულთა ა-
 მს და უჩნდეს სიტყნი
 მათნი ვა სიჩქურის-
 ნი მათ წე და არა ჰ-
 რწმენა მათი

ტმ

ხ პეტრე აღდგა და მი-
 რბიოდა საფლაგა-
 დ შთახედა საფლვე-
 სა მას და იხილნა ტი-
 ლუნი იგი ხ მდებარე-
 ნი და წარვიდა თვის-
 ისაგნ და დაუკვრ-
 და საქმე ესე
 ჳა აჰა ურნი მა-
 თგანნი მივიდოდე-
 ს მასჳე ღღესა შინა
 დაბასა რლი ჳშუ-

სცა მ'თ ათი მნაჲ და
 ჰ'ქა მ'თ ვაჰრობ-
 ღით ამ'ს ვ'ლდე მოვიდევ
 ხ' მოქლ'ქთა მისთა
 სძულდა იგი და მია-
 ვლინნეს მ'ცქლნი შ'დ
 მისა და ჰ'ქეს მას
 არა გუნებავს მა-
 გისი მეუფბ'ჲ ჩ'ნ ზ'ა
 ღა იყო მოქცევასა
 მას მისსა მო-რად-ა-
 ქუნდა მეუფბ'ჲ თ'სი
 და ბრძანა მოწოდე-
 ბაჲ მ'თ მონათაჲ რ'ლ-
 თა მიეცა ვეცხლი იგი
 რ'ა უწყოდის რად-ი-
 გი ივაჰრეს
 ღა მოვიდა პ'ლი იგი და
 ჰ'ქა ო'ო შ'მ'ნ მ'ნ ვეც-

5

10

15

ხლმ'ნ ათი სხ'ჲ შესძი-
 ნა სასწორი
 ჰ'ქა მას კთ'ლ სხ'რო მო-
 ნაო რ' მცირედსა ზ'ა
 სრწმ'ნო იქმენ და ი-
 ყავ შ'ნ კელმწიფმ
 ათთა ზ'ა ქ'ლქთა და
 მოვიდა მეორე იგი და
 ჰ'ქა ო'ო ვეცხლმ'ნ
 შ'მ'ნ სხ'ჲ-ლა ხუთი
 სასწორი ყო
 ჰ'ქა მასცა და შ'ნცა
 იყავ ხუთთა ზ'ა ქ-
 ალაქთა და მესა-
 მმ იგი მოვიდა და
 ჰ'ქა ო'ო აჰა ვეც-
 ხლი შ'ნ რ'ი მაქუნ-
 და კრძალული სუ-
 დარსა

Արե ծոն բտտ ճհւօ Են
Կաբե ծոն Կրե ջոսայ

() Ետ բժն Կրե ջոսայ

Ե Դու Կրե ջոսայ ճոսայ
Ետ Կրե ջոսայ ջոսայ
Ետ Կրե ջոսայ ջոսայ

Ետ Կրե ջոսայ ջոսայ
Ետ Կրե ջոսայ ջոսայ

() Ե Կրե ջոսայ ջոսայ

Ետ Կրե ջոսայ ջոսայ
Ետ Կրե ջոսայ ջոսայ
Ետ Կրե ջոսայ ջոսայ

Ետ Կրե ջոսայ ջոսայ
Ետ Կրե ջոսայ ջոսայ
Ետ Կրե ջոսայ ջոսայ

() Ե Կրե ջոսայ ջոսայ

Ետ Կրե ջոսայ ջոսայ

Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ
Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ

() Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ

Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ
Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ
Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ

Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ
Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ

() Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ

Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ
Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ
Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ

Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ
Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ
Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ

() Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ

Կրե ջոսայ ջոսայ ջոսայ

<p> ბეთბაგედ ბეთანი- აღ მთასა თნა რლ- სა ჰქენ ზეთის-ხი- ლთაჲ წარავლინ- ნა ორნი მწრფთავრნი და ჰქა მრთ </p>	5	<p> იგი მიავლინა ჰო- ვეს ეგრეთ ვა-იგი ჰქა მრთ და აღ-რად- ჰქსნიდეს იგნი კიცუ- სა მას ჰქეს მრთ უ- ფალთა მრთ მისთა რადსათს აღჰქსნ- ით კიცუსა მაგას ხრ მრთ ჰქეს ვრდ ორა უ- კმს ეგე და მოჰგუ- არეს იგი ირკს და და- ასხეს სამოსელი კი- ცუსა მას და დაჰდა ირკ მას ზრა და ვრ შევ- ილოდა იგი დაუფენ- დეს სამოსელსა მრთსა გზასა ზრა სრლგ და ვრა მიიწია იგი შთა- არ სავალსა მას მთისა </p>
<p> წარვედით წრე დაბასა მაგას რლსა შეხვდ- ეთ და ჰპოვოთ კი- ცკ დაბმული რლსა კცი არღვინ დაჯლო- მილ არს აღჰქსენ- ით და მომგუარეთ მე და უკრთე ვინმე გკითხვიდეს რადსა- თს აღჰქსნით ეს- რე არქუთ ვრდ ორა </p>	10	
<p> უქმს ეგე სრლგ და ვრა წარვიდეს რნი- ბრ </p>	15	

<p>მის ზეთის-ხილთადასა იწყო ყრნ მრნ სიმრვლე- მრნ მწრ ფთამრნ სიხა-</p>		<p>ლ^რ ღღებდენვე ს^რლე და ვა მიეახლა იხი- ი^რ</p>
<p>რულით ქებად ღრისა კმითა დიდითა ყლთ- ა მრთოს რნი იხილნეს ძალნი და იტყოდეს ძხლრს მომავალი მე- უფც სახელითა ორ- თა მშუდობრ და ცრთა ზრა და დბრ და მალათა შრა</p>	<p>5 10</p>	<p>ლა ქლქი იგი და ტი- როდა მას ზრა და იტყ- ოდა ვრდ უკრთუმცა გეცნა შრნ დღესა ამრს მშუდობრდ შრნდა ხრ აწ დაეფარა თლთაგრნ შრნთა რ^რ მოვლენან დღენი შრნ ზრა და მოგადგან შრნ</p>
<p>ს^რლდ და ფრისვლნი ვინმე ერ ერისა მისგრნნი ეტყო- დეს მას და ჰქს მო- ძღუარ შეჰრისხენ მწრ ფთა შრნთა ხრ ირკ მი- უგო და ჰქა მრთ ბეტყვ თქრნ დაღათუ ესენი ღუმრნრ ქეანო</p>	<p>15</p>	<p>მტერთა შრნთა ლაშ- ქარი და გარე მოგ- ადგენ შრნ და შეგკრ- იბონ შრნ ყრით კერძო და დაგარღვონ შრნ და შეილნი შრნნი შრნ შრს დაეცნენ ს^რლე და არა დაშთეს ქეაბ გ^რ</p>

ձոն նախան քրատուսուս : լին
 Դրապա կնննի և Կժնի Կժնի
 ձնն Երբեքուս : ձնն և Կժն
 և Կժն Կժն Կժն Կժն
 և Կժն Կժն Կժն Կժն
 և Կժն Կժն Կժն Կժն

Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն

Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն

Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն

Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն

Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն

Կժն Կժն Կժն Կժն
 Կժն Կժն Կժն Կժն

მიუგო ოკ და ჰქა მრთ
 გითხო თქნ სიტყა
 და მითხართ მე ნათ-
 ლის-ცემაჲ ივწისი ზ-
 ეცით იყო ანუ კტთ-
 აგნ ხრ იგწნი შეიზრახ-
 ნეს ურთიერთას
 და იტყოდეს
 უკრთუ ვთქრთ ვრდ
 ზეცით იყო მრქრას
 ჩრნ რაჲსათრს არა
 გრწმენა მისი და
 უკრთუ ვთქრთ კტთა-
 გრნ ყრნ ერმრნ ქვაჲ
 დამკრბოს ჩრნ რ ს-
 რწმ ნო არს ორე წწრულდ
 ჲ მიუგეს და ჰქეს
 არა ვიცით ვინაჲ იყო
 და ჰქა მრთ არცა მე

5

10

15

გითხრა თქნ რი-
 თა კრმწუბით ამრს
 ვიქმ
 სრგ
 ჲ იწყო იგავით სიტყრდ
 ჲ
 მრთა კცმრნ ვინმე და-
 ასხა ვენაქი და
 მისცა იგი მოქმედთა
 და წრვიდა მრვრლთა
 ურმა და ურსა თრსსა
 მიუვლინა მოქმედ-
 თა მრთ მონაჲ რა
 ნაყოფისა მისგრნ მო-
 სცენ მას ხრ მოქმე-
 დთა მრთ სცეს და ტა-
 ნჯეს და წარავლ-
 ინეს იგი ცარიელი
 და შესძინა მივლინე-
 ბად სხრჲ მონაჲ ხრ
 მრთ იგიცა გუემეს

- მართისაჲ და დედისა პურიის^გ ხ^რ იქმნა მოწა-
ფე საყუარელ წრისა პრელე მოციქ^ლლისა და ვრ-
თგულ მსახურ ქ^ს სხრ^ბსა და მწყემს ჳეშმარიტ
ერისა მორწმ^ნთსა ხ^რ გ^ნიტუნა კერპთ-მსხ^რთა
- 5 მ^რ კუერთხეებითა და ჳეთია უწყალოდ გუე-
მული რ^ა ასწავებდა მ^რთ გზასა ცხორბს^სა და
რ^ა გ^ნეყენ^ნ საქმ^რთაგ^ნ მწინეულეანთა და სი-
ციბილისაგ^ნ კერპთაჲსა ხ^რ უკუან^სკ^ნლ პატიოს-
ანნი ნაწ^ლნი მისნი კოსტ^ნტნეპოლის აღიყენ^ნს
- 10 და დაისხ^ნს ტაძ^რისა წ^რთა და ყ^დ ჳებ^ლთა მოციქ^ლ-
ულთასა შ^აგ^ნ საყურთხ^ვლისა ანდრია და
ლუკაჲს თ^ნა მოციქ^ლთა ბმ^სვე დ^ლსა წ^რისა ვიკ-
ენტი დიაკონის^გ მსე იყო ავღუსტოპოლით
მაქსმ^ნს ზე მ^რფსა და დატიანე მთ^ვრსა პატივი-
- 15 თა დიაკონი ეკლ^სსა ხ^რ შეპყრობ^ლ იქმნა ვალ-
ერიანე ეპისკოპოსისა თ^ნა და ვალენტია ჳ^ლქ-
სა საპყრობილესა შეიყენა და მერმე წარიდგი-
ნა დატიანე მთ^ვრსა და კუერთხითა იგუემა
და დამოკიდ^ბლი რკინისა ფრჩხილებითა ძლიერ^დ
- 20 იხუეტა და გუერდნი ლამპართა მ^რ ც^ცხისთა
უწყ^[ა]ლოდ მოეწუ^ნს და რკინისა შამფურთა მ^რ
გ^ნქურეებულთა იწერტა ხ^რ ქ^ს მადლითამცა
რვალნი მოუძღურდეს და წ^გჲ ესე გ^ნიკურნა
მაშინ იცვალა სახე მძლ^ვრმ^ნ მ^რნ საძაგ^ლმ^ნ
- 25 და ლიქნითა ჳ^ლ-ყო ცთუნ^ბჲ მისი ა^დ მ^რნ ს^რლი თ^სი
ჳ^ლთა ღ^ნისთა შეჳედრა და წოდ^ბჲ სახ^ლისა
თ^სსაჲ საქმით დაამტ^კცა რ^ა ვიკენტი ჳრომაუ-
ლისაგ^ნ მძლედ ითარგმ^ნბს რ^აისათ^სცა სძლო

- ზძლ'ერსა მას ახოვნებით და გკრგვნი ძღვე-
 ისაჲ ღ'ისა მ'რ დაიდგა მ'სვე დღესა წ'ისა ანას-
 ტასი სპარს'სჲ რ'ი იყო სპარსეთს მეფობასა
 ხუასროჲსსა ხ' საბერძნეთს პერაკლესსა მა-
- 5 მულად რაზიქი სოფლისაგ'ნ ზარბუნისა
 ძე მოგვსა ვისიჲ რ'ლსა ერქუა ვაჲ რ'ისა მ'რ
 სწავლაჲ მოგუობისაჲ ისწავა ხ' პ'ლდ ეწო-
 დებოდა მას მალუნდად მსე ახლად ოდენ
 მკედრად დაწესებ'ლ იყო გონდსა
- 10 შ'ა ტირონთასა რ'ეს-იგი სპარსთა მოარბინეს
 წ'ნი ადგილნი და მრ'ვლნი ქ'შან'ნი წარტყუნნ'ს
 რ'ლთა თ'ნა წარიყვნ'ს პატიოსანი და ცხოვ'ლს
 მყოფ'ლი ძელი ცხოვ'რ'სჲ რ'ლსა ზ'ა ქ'შ წ'რს-ეცუა
 და სსწ'ლთა მ'თო'ს რ'ნი მის მ'რ აღესრლბ'დს გ'ნი-
- 15 თქუა სიტყ'ჲ ესე სპარსთა შ'ს ვ'დ ღ'ი ქ'შან'თაჲ
 მოსრულ არს აჲა მაშინ პ'ლ მოქსნ'ბლმ'ნ
 ამ'ნ მალუნდად მადლისა მ'რ საღ'თოჲსა აღძ-
 რულმ'ნ უმკუტრვალესად-რე ძიება-ყო პატ-
 იონისისა წ'ისათ'ს და მორწმ'ნემ'ნ ვინმე აუწ-
- 20 ყა მას ყ'ივე საიდუმლოჲ ჯ'ჲ რ'ისათ'სცა პ'რწ-
 მენა ქ'შ და ამისსა შ'დ მკედრობ'სა თ'ნა სპარს-
 თასა ქალკიდონს მოვიდა ხ' ვ'ა ცნა პერაკლე
 მ'ფისა მ'რ სპარსეთისა შემუსრვაჲ იერაპო-
 ლის მივიდა იგი და ვეცხლის მკედ'ლსა ვისმე თ'ნა
- 25 საეანე ყო და მის თ'ნა შურებოდა ქელოვნ'ბთა
 მით და მ'რ იშლ'მს მიიწია და წ'აჲ ნ'თლს-ღებ'ჲ მოილო
 და წ'ისა საბაჲს ლაერ'სა მივიდა და სახე მ'ნ'ზნ'ბსჲ
 შეიმოსა სიდა-იგი ყ'ივე სათნ'ბჲ წარჰმართა რ'

წავე და ვერვინ უძლოს
 თქუმაღ თუ უცნებად რა-
 მე ჰყო რ' ამისთვის სამ დღე
 გწავო საფლავსა შ'ნა ყოფა-
 ღ რ' ა ვერვინ ურწმუნო 5
 იქმნას სიკუდილისა მისსა და
 არა ჯ'რ-ცმითა დაამტკიცა <ე>
 ესე არ დ სამ დღე დაფლავითა-
 ცა რ' აღდგომისა მოწამე 10
 იყო ყ'ლივე იგი შემდგომი
 ეამი ხ' სიკუდილისა მისი-
 სა სამი იგი დღე იყო დაამტკ-
 კიცებულ რ' ა აღდგომადცა
 სარწმუნო იქმნას ჳშმ'რტლ 15
 ხ' ამასცა ვითინივე გამოე-
 ძიებენ თუ ვ'რ არს სიტყ'ა
 ესე თქ'ა ო'ნ ვ'ა-იგი იყო
 იონა მოცელსა ვეშაპისა-
 სა სამ დღე და სამ ღამე ე-
 გრეთ იყოს ძე კაცისაჲ გ'ლ-
 სა ქ'ყნისსა სამ დღე და სამ
 ღამე ვ'რ იბოების რიცხვ
 სამისა მის დღისა და სამისა
 მის ღამისაჲ ვინამთგ'ნ პა-
 რასკეცესა შევიდა ო'ნი ჩ'ნი სა-
 ფლავად და კვრავესა გ'ნ-
 თიად აღდგა
 ამის უკუე ჳერისათვის და-
 ღაცათუ მრავალი არს
 გ'ნსამარტებელად სიტყ'ა
 თქ'მლი სხუთა მ'რ ძმათა
 ჩ'ნთა გარნა მოკლე და უჳი-
 რველი მივით[ხ]რა ჩ'ნ გურ-
 წამს ვ'რ ო'ნი ჩ'ნი ი'კ ქ'ე ცხო-
 რებისათვის ჩ'ნისა ჳ'რს-ეც- 35
 უა დაეფლა და მესამესა
 დღესა აღდგა ხ' სახისა მის-
 თვის იონამისისა რ'ლ თქ'ა
 თუ ვ'რცა-იგი იყო იონა
 მუცელსა ვეშაპისასა ე-
 გრეთ იყოს ძე კაცისაჲ გ'ლ[სა] 40
 ქ'ყნისსა მ'ნ კეთილად იყო-

და თუ რაჲზომი ეამი დაყო
 იონა მუცელსა ვეშაპისა-
 სა რ' შედვიდა შთანთქმა-
 საცა მისსა და გამოსლვა-
 საცა მისსა ქ'ყნად უტუთუ-
 მელად აღასრულა იგი
 ვინამთგ'ნ ბრძანა სახისა
 მის აღსრულებად და ესო-
 დენი დაყო საფლავსა შ'ნა
 რავედენ მ'ნ მუცელსა შ'ნა
 რ' ა ჳშმ'რტლ სარწმუნო და მტკი-
 ცე საიდუმლოჲ დაფლვისაჲ
 და სიკუდილისა მისისა და ე-
 სრეთ აღდგომადცა უეჳუ-
 ელ იქმნას ამისთვის ყ'ლსა
 ადგილსა სიკუდილისა მისსა
 ვქადაგებთ საიდუმლოთა
 ჳ'ა ეამის წირვისათა და
 ნათლის-ცემასა და სხუა-
 სა ყ'ლსავე ქადაგებასა
 ჩ'ნსა ამისთვის პავლე
 იტყოდა ბრწყინვალითა
 კმითა ხ' ჩემდა ნუ იყოფინ
 სიქადულ გარნა ჳ'რითა
 ო'რისა ჩ'ნისა ი'კ ქ'ესითა ხ'
 რ' ა არავინ ჳგონებდეს
 თუ ეგრეთ ყოფად არს შე-
 მდგომი საქმე მ'თი ვ'ა მაში-
 ნ ნინველთაჲ ჩ'ნი მოიქცე-
 ს სინანულად და გარე წა-
 რაქციეს რისხვამ არ სა-
 ცნაურ უყოს უკეთურთა
 მ'თ ჳურითათა უნანელო-
 ბამ და მ'თ ჳ'ა მომავალი-
 სა რისხვისა სამართლად
 მოსულამ ამისთ'ს იტყვის სხბ'ღ
 მ'ცნი იგი ნინველნი აღდგენ
 საშეცელსა მას ნათე-
 სავისა ამის თ'ნა და შჯ-
 იდენ მ'თ რ' შეინანეს ქა-
 დაგებასა მას იონამისსა
 და აჳა ესერა უდიდეს

იონაძესა არს აქა ორბნი
 იგი მონაჲ იყო და მე მეუფეჲ იგი
 ვეშაისაგან გწერა და მე
 მკუდრეთით აღვდგე იგი
 დაქცევასა ქადაგებდა და
 მე სსფეველსა ვახარებ
 მთ თვნიერ სასწაულთას [ა]
 ჰრწმენა და მე სასწაულნი
 ესოდენნი ვაჩუენ [ე]ნ მთ მცი-
 რედნი სიტყუანი ესმენს და
 მე ესოდენნი ესე სწავლანი
 შე [ვ]ჰმზადენ იგი მსახურები-
 სა აღსრულებად მოვიდა
 და მე ონი ყლთაჲ და შემოქმე-
 დი მოვედ არა ბრალთა
 მოკლად არცა ტანჯვად
 ად მიცემად ცდეთა შინდობისა
 იგინი კენი იევენს ბარბარ-
 ოზნი და ნათესავი ესე ა-
 ლბრდილი წწტყლთა თნა
 იონაძესთვს არარაჲ წინაჲ-
 სწარ მოასწავა და ჩემ-
 თვს ყნი წწტყლნი ქადაგე-
 ბდეს და საქმენი სიტყუათა
 ეწამებთან მან არცა თუ
 ყუდრებთისა თავს-დებად
 ინება გწრომილთა მთოს
 დაქცევისაგან მე სიკუდილი-
 თი თავს-ვიდევ სიკუდილი-
 თა მით ჯრისათა და ამი-
 სსა შრ კლდ სხუთა მივა-
 ვლენ რა უქადაგონ და
 მოაქცინენ არს უკუე
 სსხცა მრავალი რლითა
 გამოჩნდების რავედნ მა-
 ლალ იყოს და საკვრველ
 მეუფისა ჩნისა ქეს ქადაგე-
 ბაჲ და უმჯულოთა მთ
 არა ჰრწმენა სამართ-
 ლად უაუე დასაშველ
 მთდა იყენენ ნინეველნი-
 ცა რ მთ ქადაგებდა იონრ მსი

ჰრწმენა და ამთ ქესი
 არა ჰრწმენა ამის)თვსცა
 სსხ ეკლ სახე მთისა ურწმუ-
 ნობისაჲ და მშველი მო-
 ილო და თქუა სსხბდ
 დედოფალი სამხრისაჲ აღდ-
 გეს საშველსა მას ნათესა-
 ვისა მის თნა და დასაჯოს
 იგი რ მოვიდა კიდით ქყნი-
 საჲთ სმენად სიბრძნესა სო-
 ლომონისსა და აჰა ესერა
 უდიდეს სოლომონისსა არს
 აჰა ორბნი
 მსე პრლისა მის უმეტესი სა-
 შველი იყო რ იონა ნინე-
 ვად მივიდა ხ დედოფალი
 იგი არა სოლომონს მიელო-
 და მისსა მისულად ად იგი
 მოვიდა დედაკტი უცხოჲ და
 ესოდენ შორიელი თვნიერ
 რ შიშისა და თნა-ნადებისა რაჲ-
 სამე სურვილისათვს ხ სი-
 ტყუათა სიბრძნისათა
 და აჰა ესერა ოდიდესი სო-
 ლომონისსა არს აჰა იგი
 კიდეთაგან ქყნისათა მოვი-
 დოო ხ მე არა თქნ გაიძუ-
 ლე შორს წარსულაჲ ად
 მე მოვედ თქნდა და მოვ-
 ჰლი ქლქთა და სფელთა
 სოლომონს ნეთათვს და მცე-
 ნარეთა სიბრძნის მტყუე-
 ლებდა რლ-იგი მოსრულ-
 სა მას არა სარგებელ იყო-
 ფებს და მე მივითხრობ საჲ-
 დუმლოთა შესაძრწუნებ-
 ელთა და წინა-ვიყოფ ცხო-
 რებასა სლთა თქნთა და
 წარწემელისაგან განგაკრ-
 ძალეჲ ამისთვს უკუე
 დიდ არს დაშვილებაჲ
 თქნი რლ ამას ყლსა ზა არა
 გრწმენა

5
 10
 15
 20
 25
 30
 35
 40

და პქა გწრლუე- ულსა მას		გწლთა შა თქწნთა რაჲ უადვილეს არს
შვილო მიგეტევენ შწნ ცოდვანი შწნი ხრ		სიტყუად გწრლუე[უ]- ლისა ამის მიგეტე- ვენ ცოდვანი შწნი
იყვენეს ვინშე მუნ	5	ანუ თქუმად აღ- დგ აღილე ცხედარი
მსხდომარენი მწიგნ- ობართაგწნი და		შწნი და ვილოდე
ზრახვილეს გწლთა შა მრთთა და იტყო-		ხრ რა უწყოლით რ
დეს ვრდ ესე გმობა-	10	ქელმწიფებრ აქ-
სა იტყვს		უს ძესა კწისსა
მის კელწიფების მიტევებად ცოდვა-		ქყნასა ზა მიტე- ვებად ცოდვათა
თა გარნა მხოლოსა ღა		და პქა გწრლუე-
ხრ ივ მეყსეულად გწლი-	15	ულსა მას შწნ გეტ-
სხმაყო სწლითა რ		ყვ აღდგ და აღი-
ესრეთ ზრახვენ		ლე ცხედარი შწნი და
გწლთა შა მრთთა და		წარვედ სახიდ შწნ-
პქა მრთ რასა მ-		და და მეყსეულდ
გას პზრახავთ	20	აღდგა იგი და აღი-

<p> Երեստիս զհիմապ աբուևս ճակ։ </p> <p> Երեստիս զհիմապ զն շաքարեկն զնիս զգրեկն զն ճգ ճգ ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս աջս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս </p>	<p> Երեստիս զհիմապ աբուևս ճակ։ </p> <p> Երեստիս զհիմապ զն շաքարեկն զնիս զգրեկն զն ճգ ճգ ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս աջս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս </p>
<p> Երեստիս զհիմապ աբուևս ճակ։ </p> <p> Երեստիս զհիմապ զն շաքարեկն զնիս զգրեկն զն ճգ ճգ ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս աջս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս </p>	<p> Երեստիս զհիմապ աբուևս ճակ։ </p> <p> Երեստիս զհիմապ զն շաքարեկն զնիս զգրեկն զն ճգ ճգ ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս աջս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս ճիլեճս </p>

Յացմտեկ ոտեռաց, XI Ե-ձե Յըռոնց Ենեցցհոն, 100v.
(A 646)

მედნი ბრწყინველისა ძლევისანი
 მწინდა აღატყდა გოდებად ღელათაჲ
 მიიღეს რაჲ ფლობაჲ ცრემლთა და თი-
 თოეული ტირილით სხუსა ყრმისასა
 სხუთ შემოპკრებდეს ასოებსა შეილთა- 5
 სა და გწერილთა ძლით ურთიერთას
 შეანაწევრებდიან და ნეშტთა ეძი-
 ებდიან და პოვის რაჲ თითოეულ-
 მწნ თვისსაჲ მრველგზის შეტკობითა
 წიალთა შთადიდის ყლი იგი გუამი 10
 და კმობდის მძაფრიად შაჲ მე შეი-
 ლო ჩემო ვაჲ მე შეილო არა ესევრთა სა-
 სოებაათათჲს ჩწგწნ ნამუშავევო
 ვრ იმორჩე ვრმან რტომწნ რაბა-
 მითა სიყვითთა გწენენე რაბამი- 15
 სა კეთილ-სასოებისანი უკ-მომოზღენ
 მე თესლნი მყის აღჰფრინდი კე-
 ლთაგწნ ჩმთა ვაჲმე ვაჲმე ნათე-
 ლო თუალთა ჩმთაო აღდეგ მცირედ
 გწიყარე ძილი რწლი შურმწნ მეფისა- 20
 მწნ ზა დაგდვა მწნ კწდ მაჲე კწჲ მწნი სა-
 ხარულეეანი გწნირთხ საწყალო-
 ბელთა მომართ ძუძუთა შწნისა მწო-
 ბელისათა მიზიდევდ რწლი ძუძულ
 სადმე გიყუარდა ძუძუჲ დამოეკი- 25
 დე ჰედსა ღედისა შწნისასა ჰსდღუმა
 ჰმეყულროება ჰ მე ჰ მე ძკრთ-
 ილა ვრ კწდ თანა შევაქუსენე -
 სონი შწნი ურთიერთას შეილო ჩემო
 რწნი მახვლმწნ დაჰრწნა უწყალოებით 30
 რწლილა საწოჲ მსახურ მექმნეს მე
 კწდ გუამოვან ყოფად შწნდა რწლი-
 თა კელითა ზა მოგდვა მწნ საჰკროჲ
 მიწაჲ ვრ გწნვაწორო თწვი ჩმწნი სა-
 ხისა შწნისაგწნ მსევრითა გოდ- 35

ებითა აღივსებოდა ქწლქი რწ სხწჲ სხ-
 უსა აღჰლევიდის ტირილად
 და მოკულლთა ყრმთა გოდებად ცო-
 ცხალთაჲ მწთ ხილვაჲ დლითი-დღე აღა-
 ტყინებდა ხწ მეფე ვწა ძლევითა გვ-
 რგვწონსობდა ვრ თუმეცა ეძლია
 ძლევაჲ რწლის მსგავსი არაოდეს პწლ
 ვრ-იგი ჰგონებდა და ესოდენითა ბრა-
 ლითა მკლველობისაჲთა შემწინ-
 კულებული და ესოდენთა ნერგთა
 მომკრელი სამთავროჲთ თვისით
 დიდად მზრახვალობდა და აღუწინდე-
 ბოდა მიმთხუჭვაჲ ყწლისა უწნიშოები-
 საჲ და არა უწყოდა ყწდ უწნობომწნ
 მწნ ვრ გწნუღბულ იქმნა ბრძნისა
 მის სივერაგისა მისისაგწნ რწ რწლსა ეძი-
 ებდა ვერ შეეწყუდია მახეთა და
 რწლთაჲ-იგი მას არა უწნდა მერმეცა ფრ-
 თხილ ყოფაჲ იგინი ბოროტად წწარწ-
 ყმიდნა თვთ-შემამთობელობითა თწვისაჲთა
 შინაჲცა კწნ ყწლთა მეუფემწნ ესევრწი იგი
 მოუმდოვრებელი კელივანი
 არაწწთა ვენებათაჲ მალიადსა შეს-
 თხია პატიყისქუღშეგობასა ხწ უბ-
 რალოთა მწთ ყრმთა სულეები მწმისა
 მწთისა აბრაჰამის წიალთა შინა დაასა-
 ყდრწნა და თწვიდი კელმწიფეგბით შე-
 ვალს ეგვბტედ რწ დარღუღწვაჲ ჰ-
 ნებავს უღწთოებისა მწუღწრვალ
 ქწლქისაჲ და თვისთა შწარავანდღდთა
 მწრ აღმოკმობდა შეუვალთა შწს
 დაფარული საცთური კერპთაჲ რწა
 გწნუცხადოს ბოროტებაჲ მისი ძუძულ
 სადღე მის მწრ შეცთომილთა და შეამთხ-
 ვოს ეშმაესა გლოვაჲ უმძიმესი რწნ
 მცირე ჰგონა კწნესთჲს წწარწყმედაჲ
 ყრმთა იუღღეანთაჲ რწლთა-იგი უმეც-

<p>მე დ'შსა მოგატყუებდი შ'ნ და ამისთ'ს გარკუ შ'ნ ესე აწ უკუშ ანუ აღადგინენ ანუ აღადგინენ და უწყოდე ბ'რტას სტანკ'ლას შეგარდე მურ'ნ ჰ'კა მას ი'ე ნუ ესე ნოიტოანე გრანებათა შ'ნთა მამინ გ'ნრისხნა იგი და წარვიდა და მოელო ნარლ-უივი ტაძრისაჲ მის და მოუწოდა ეშმაკთა და წარმოუღღეს ათორ-მეტნი ეშმაკნი სახითა ათორმეტთა მ'თ მღღღ'ათა და ჰ'კა მ'თ ნოიტო-ანე შემომიღეით მე და მოვაკლ-ვიოთ ი'ე ჰ'კეს მას ეშმაკთა მ'თ ჩ'ნ ვერ მივეახლებით მას ა'ლ ვი-ყნეთ აქა და შ'ნ წარვედ და მო-იყვანე აქა ერი და გვბილენენ ჩ'ნ და წარვიდენ და მოკლან ი'ე ხ' ი'ე ცნა ს'ლითა და მრქუა მე რ'ქს მო-ვიდეს ნოიტოანე შ'ნ წარვედ სხუთ გზით და მივედ უკუანა დარღუე-ულითა მის ტაძრისა და პპოენე მუნ ათორმეტნი ვინმე სახედ ათ-ორმეტთა მ'თ მღღღ'ათა და არქუ ე'ლ მ'ცქლი ჰ'ესი გიბრძანებს ვ'რ</p>	<p>უინო იქმენით ადგილისა ამისგ'ნ და ადგილთა ურწყულთა იელტოდ-ეთ და ე'ელა ამას მეტყოდა მოვი-და ნოიტოანე და კმოზდა და იტყო-და კ'ცნი ძმანო რად ისმენთ მავ-ის მკეთულისა სიტყ'თა რ' აჲ ეს-ერა მე აღმიდგენიან მღღღ'ათი იგი რ'ლთა-ემე იტყოლა ულისხად ცხო-რებისა და მეგვულების ტაძრისაჲ აღმართებაჲ უკ'თუ ემე მოაკლ-ათ მოვედით უკუშ გარეშე მავ-ისსა და იხილენით მღღ'ლნი და ესმა რაჲ ერისა მღღ'ლთა აღდგმ'ა შეუდგ-ეს ნოიტოანეს და მივიღოდეს რაჲ გა-ნაზრახებდა ნოიტოანე თუ ვ'რითა სიკუდილითა მოკლან ი'ე</p>
<p>5</p>	<p>ბ' მი-რამ-ვიდეს სადა ეშმაკნი იგი დავის არაჲვიდ პოვეს მუნ რ' მე სიტყვას-ებრ ი'ესა წარსრულ ვიყ'ვ და უჩი-ნო მექმნენს იგინი ხ' ნოიტოანე კო-ბდა და ხადოდა ეშმაკთა მყუვარ ეამ და ვერარას იქმოდა და დიდ ეამ რაჲ დგა ერი იგი და ვერარაჲ უჩქუნა ნოიტოანე მ'უნ იწყეს გინ'ზდ</p>
<p>10</p>	<p>15</p>
<p>20</p>	<p>20</p>

მისა ვ'დ მაცთარი ხ'რ და გ'ნვეუაშორენ სწ'ვლისა მისგ'ნ ცხ'რებისა და აწ' რ'რლითადა თ'ლითა მიჭებულენთ მას რ'რლთა შ'რ დ' ესოდენისა სწ'ვლისა დაუტევეთ იგი და შ'რ მ'კთარისა შემოფიდევეთ და სხ'ნი ყივიდეს მოკლვად მისა და იტყ'რდ' ვ'დ რასა ეგე მ'კდრისათ'ს გ'ნვეუაზარაბებდა მგვას უყოთ და სხ'ნი იტყ'რდ' ვ'დ არა ჟერ-არს თჯნიერ მ'კ'ლისა ამისი ქენაჲ მოვიდეს უკუშ ი'ესა და ჰ'ქეს მძლ'რ ვევედრებით შ'რნსა სახიერებას ნუ გ'ნჯრისხნები შეილთა შ'რნათორს რ'რლესე უგუენურდ დაუტევეთ წყ'რაჲ სიტჯოვიბისაჲ და შეუდევით სიმუზარესა აწ' უკუშ რააცა გ'ნებაეს უყოთ ბორ-ორთა ნოტიანეს რ'რ თანამდებ სიკუდილისა არს

ჰ'ქა მ'რ მ'კ'კლმ'რ შეიწლი მიუშუთ 20
 ბნელსა რ'რა ბნელად წარვიდეს
 ხ'რ თქ'ნ შევიწლი ხ'რთ ნ'რთლისნი და ბნელი ვერ გეწიოს და არა შეუწლი მოკლვად ნოტიანესა და

ეკისა მას ასწავა და ნთ'ლ-სიკა ირ-ას ოცსა კ'ცსა მას დღესა ხ'რ ნოტიანენ კ'რლდ აბრკოლებდა რ'რლთა ჰ'ნვ'კ'ნ ნ'რთლის-დებ'ჲ მ'რ'შენ ი'ე ილოცა და თქ'ა ო'ო რ'რ მიწყლენ ნოტიანეს კორ-ციელნი თ'რლნი რ'რა აღუხილენ ს'რლი-ერნი და მყ'რ'ლდ დაბრამდა და წინამძღუროთა მოვიდა მ'კ'კლისა და ევედრებოდა რ'რა შეიწყალის და ღირს ყოს ქ'ეს სარწმენებას

ხ'რ ი'ე ჰ'ერ-უქსნებ'რლდ ჰ'ქა ვამად-ლობ დ'რ რ'რ ნ'რნამრავლა წელბ'ჲ მისი შ'რ ნ'ზ'რა და ვერ შევიძინა ეშმაგ'რ და ფ'დ ასწავა და ნთ'ლ-სიკა მას და მყ'რ'ლდ აღუხილენ თ'რლნი და ევედრებოდა მ'კ'კლსა რ'რა შევიდეს სახლ'რ მისა და შე-რაჲ-ვიდა იყენეს მუნ კე-რბნი მრ'ვლნი ყ'ნი დაეცნეს და შეიგ-უსხენეს და უმეტესად ჰ'რწმენა

მას ქ'ე და ნ'რთლინეს ცოლმ'რნცა მისგ'რ და შევილთა და ჰ'მადლობდეს რ'რა გ'ნვედით უკუშ ქ'რლქისა მისგ'რ და შევიდით კარო ქ'რლქისა და შევიგ-ყნარაჲ კ'რც'რ ნ'რეციერიგ'რ ჰ'რამან

5

10

15

20

აპა ესერა ღ'ი ჩ'ნი აპა ესე-
რა ო'ი ძლიერებით მოვალს
და მკლავი მისი უფლებით მო-
ვიდეს აპა ესერა სასყიდე-

5 ლი მის თანა და საქმენი წ'ე მის<ს>-
სა ვ'ა მწყემსი მწყსიდეს სამწ-
ყსოთა თვისა (!) და მკლავითა
თვისითა შეიკრიბნეს კრავნი და
მუცელ-ქმნულთა მათ ნუ-

10 გეშინის-სტეს

შინ აღწყუნა პევშითა თვისი-
თა წყალნი და ც'ნი მტკავლი-
თა და ქ'ყნაჲ ციდიოთა ვინ ა-
ღწონნა მთანი სასწორითა და

15 ბორცუნი უდლითა სასწო-
რისაჲთა ვინ ცნა გონებაჲ ო'ჲ
და ვინ თანა-მზრახვალ ეყო
მას ანუ ვისსა მიმართ გ'ნიზ-
რახა და გულისკმა-უყო მას

20 ანუ ვინ უჩუენა მას საშჭ-
ელი გინა გზაჲ გულისკ-
მის-ყოფისაჲ ვინ აუწყა ანუ

-Երես դեղանոց իմ քնն : Եւ իսկ
 ձուսանի մոտ գործող զուտ ձապուց իսկ :
 Ծե ձկնորս զիս ծուսի . սակարար զիս ձա
 դրիս Ծորի : Եւ իսկ մոտ եւս զիս Ծի
 ուտ ծուսանի : Ծե եւս փոքրիկ ընդ ծու
 եւ : Դե ընդ ընդ ընդ . ընդ ընդ ընդ եւ ընդ
 զիս ընդ : սակարար : Ծե ձկնորս զիս
 ընդ ընդ : Կրի զիս ընդ ընդ : Ծե
 ձապուց զիս : Կր ընդ ընդ ընդ ընդ
 ընդ ընդ ընդ եւ ընդ :

Ի ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ
 ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ
 ընդ : Ծե փոքրիկ ընդ ընդ : Դրի ըն
 ընդ ընդ եւ ընդ ընդ . եւս ընդ ընդ ընդ : Ծե
 զիս ընդ ընդ . սակարար ընդ եւս ընդ
 ընդ ընդ ընդ : Դրի ընդ ընդ ընդ ընդ
 Ծե ընդ ընդ . ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ
 Ծե ընդ ընդ . ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ
 ընդ ընդ . Դրի ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ
 ընդ ընդ : Դրի ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ
 ընդ ընդ : Դրի ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ

არა თუ უდარესთა მათთს-
 ცა შეწევნაჲ ანუ ძალი
 უკმს მოღებად არდ პატივი-
 ცემისათვის მამისა იქმს ესრეთ
 ამისთვისცა ოდეს ცოდვანი მი-
 უტევნა და ოდეს სამოთ-
 ხე განულო და ავაზაკი
 შეიყვანა და ძუელი იგი
 შჯული ჰელმწიფებით და-
 ჰქსნა და მკუდარნი აღა-
 დგინნა და ზღუესა აღკრ-
 ასხნა და დაფარულნი კაც-
 თანი გამოაცხადნა და თუ-
 აღნი ბრმათანი დაჰბადნა
 რლესე ყრნივე ღრისა საქმენი
 არიან და სხვსა არავისნი
 არა აჩუენა ლოცვაჲ და
 ვედრებაჲ ხო ოდეს პურთა
 მათ განამრავლებდა რლ-
 ესე ზემო თქუულთა მათ
 ფდ უდარეს იყო ზეცად აღი-
 ხილნა და აკურთხნა ერთდ
 რა განგებულებაჲ ესე აღე-
 სრულოს რლ ვთქუ და მე-
 ორედ რა გუასწაოს ჩრნ რქს
 მივიღებდეთ საზრდელსა ა-
 რა დაწყებაჲ ჰამად ვე არა
 პლდ შევეწიროთ მადლობაჲ
 ღრისა გამომზრდელისა მის
 ჩრნისა და ქველის მოქმედისა
 ხო თქას თუ ვინმე ვდ რაჲსა-

თვის არა არისისაგან არს ქ-
 მნა პური არდ პურნი იგი
 მიიხუნა მიზეზად ესე ამის-
 თვის რა დაუყოოს პირი მარ-
 კიანელთა და მანიქევე-
 ლთა უღრთოთა მათ მწვა-
 ლებელთაჲ და საქმით გა-
 მოაჩინოს ვდ ყრნივე ესე ხი-
 ლულნი უხილავთა თანა
 მის მრქ ქმნულ არიან
 იგი არს მომცემელი ნაყოფ-
 თაჲ და მან ბრძანა აღმო-
 აცენენ ქყნამან მწუანგილი
 თივისაჲ სათესავი თესლად-
 თესლადი და გამოიყვა-
 ნედ წყალთა ქუეწარმა-
 ვალი სამშენველთა ცხ-
 ოველთაჲ რ არა რაჲთა
 უდარეს მაშინ ქმნული-
 სა მის საკვრველებისა იყო
 ესე რ ვა მაშინ აღმოაცენ-
 ნა ქყნით მცენარენი და
 გამოიყვანნა წყალთაგან
 მშენვეერნი ეგრეთვე აწ
 ხუთთა პურთაგან და ო-
 რთა თევზთა ესოდენი გრნ-
 მრავლებდაჲ ქმნა რლესე
 სასწაული იყო ვდ იგი
 არს მფლობელი ცისა და
 ქყნისაჲ და ზღუეთაჲ
 რ იხილა რაჲ ერი იგი და შეეწ-
 ყალნეს

5 **ბ**ნ რნ ძე ღრე გამოუთქუმელად მუცლად-იღე უბიწოო და
 ესე ყრდ წრთა მრთ სისხლთა შრნთაგრ კორციელ ქმნული ჰმეგ
 უბიწოო სძალო სრლითა საცნაურითა და თვთ მფლობელი-
 თა რნცა ყრლითურთ ადამი შევიმოსა და მოწყალებით გრნა-
 10 ხლა სრხრმრ ამისთსცა ვქადაგებთ მას ორითა ბრნითა რრლითა
 ორ კერძოვე იქმოდა ძაღთა და სრწლოთა ქმ რრლსა ვევედრე
 მაიღებელთა შრნთათს ქწლო პოვნად დიდი წყრლბე
ბნ შეენიერებო იაკობისო რრლი შეგიყუარა რნ და ბქეო ცხო-
 ვნებულთო და დამქსნელო წყვევისო ყრდ კრხოლო რრსა დედრო
 15 ერთა და ნათესავთა დაცემულთა აღმმართველო უწმიდესო
 ქერობინთა და სერაბინთო დბდრბლთა უადრეს აღმატებულო
 გრუცდელი ჩუენებო სასმენელო ახალო სიტყუა უთარგმ-
 ნელო ეტლო და ღრუბელო სიტყესო ვინაჲ გამობრწყინდა
 ქე მზე სიმართლისაჲ და გრნანათლნა ბნელისა მყოფნი
 20 **ღ**რშაბრთსა მწრხრი ბნ ქყნაო უქმო რრლისაგრ ნაყოფი წყრბისაჲ
 აღმოქდა და პური ცბრბისაჲ მზრდელი დბდრბლთაჲ ქწლო წრო
 და მომფენელო წყლისა სდრთსა ცხოველისა უშურველი-
 საო და ვენაკო გამომღებელო ტევენსა ტბილსა გევედრე-
 ბი შრ შეპრისხენ სრლთა ბრტთა და დამქსნენ ზაკუენი მრთნი
 25 და დააცხრე სიტბილი და მიქსენ მონაჲ შრნი საცოთრთა მრთთა-
 გრნ მრვლთა ღრსო ვრა ხრ დედრე კრშტბისჲ და მომმადლე მე დიდი წყრლბე
 ნიეთი ცრდვთაჲ საძაგელი ფრდ შეეკრიბე და დაუუენე თავსა
 თრსსა და ვძრწი მე პირისაგრნ ძისა შრნისა სხრო ვრ წარმოუდგე
 სამშჯავროსა მას რქს მდინარე ცრცხლისაჲ დიოდის წრე მისსა და
 30 ურიცხუნი ანვრლზნი დვენ გარემოჲს მისსა და შეცოდებულთა
 შთასთხევედენ იგი (!) მას შრა აწ პრ სიკუდილ ჩემდამდე და გრნსლვად
 ცბრბისა ამისგრნ მეოხ მეყავ და ევედრე კრთ-მყრესა ქქეს რრა შე-
 მინდვენს მე ცრდვანი და მწყყე მექმნეს სძლო და მომცეს წყრლბე
 სამშბრთსა მწრხრი ბნრნთა ზრა მგოდებ და მწუხარე ვარ მწარედ
 35 შესამწრწუნებელისა მისთრ სიტყეს-გებისა რრ საქმეთაგრნ არაჲ
 მაქუს სიტყეს-გებრე და გევედრები შრნ რრსა დედრო პრ
 მოწყენადმდე აღსასრულისა უჩინოჲსა და მანგლისა სასიკ-
 უდინოჲსა მოსრვადმდე ჩემდა და ბრალთა ჩემთა თრნანადებთა
 მიქდისა და ცრცხლსა შრა დაშქისა და მატრლთა გრნლევისა და სხ-
 35 უთაო მრთ ყრლთა ძვრთა მწარეთა მოწენენისა ბრალთა

ოდეს წარმოშავლინა მე
 მოსქ მონაშრ ღრთისაშრ უდ-
 აბნოთგრ თნა ქუნასა ა-
 მას და აწ ვარ მე ოთხ-
 მეოცდა ხუთისა წლისრჲ
 და ვა შრ შნ ძალ-მედვა
 ეგრეთვე აწ ძალ-მიც
 შესლევა წყობათა შრნა
 მსრეთვე უკუშ და შრნცა უკ-
 უეთუ ძალ-გიც შემოსლ-
 ვად ვრ გრნხვლშ წარ-
 ვედ უკთუ კულა ვერ
 ძალ-გიც ყოფად ესე
 დაჯედ სქნაკსა შა შრნსა და
 სტიროლშ ცოდვათა შრნთა
 და უკთუ გიხილონ შრნ ძმ-
 ათა მტირალად ბრალ-
 თა შრნთა არღარა გაა-
 ძულონ შრნ გამოსლვად
 იგივე ეტყოდა მოწაფე-
 სა თვსსა პატივ-ვსც-
 ეთ ერთსა და ყლთავე
 პატივ-მცენ ჩრნ უკთუ
 კულა უგრ ლებელს-ვ-
 ყოთ ერთი იგი რლ არს
 ღრთი შეურაცხ-მყენენ
 ჩრნ ყლთა და წარსაწყმე-
 დელად წარვიდეთ
 იტყოდეს მისვე მამისა იეს-
 თვს ვლ წარვიდა ეკლ-
 ესიად სკიტქს და ესმა ცი-

5

10

15

20

25

30

ლობრჲ ძმათა და უკუშმო-
 იქცა სენაკად თვსა და შე-
 მოვლო მრგულივ გა-
 რეშე სქნაკისა სამგზის
 და ესრეთლა შევიდა შრნა
 იხილეს იგი ძმათა და ვ-
 ერ გრლისკმა-ყვეს თუ
 რამსათვს ყო მივიდეს
 მისა და ჰკითხვს ხრ შრნ ჰრქა
 მრთ ყურნი ჩემნი სავსქ
 იყვენეს ცილობითა და შე-
 მოვლშ მრგულივ სქ-
 ნაკი რა გრწვიწმინდენ სა-
 სპენელნი ჩემნი და ესრ-
 თლა შევიდენ დაწყნარებითა
 გონებისა ჩრისათა სენ-
 აკსა შინა ჩემსა
 მივიდა ოდესმე ძმაჲ სე-
 ნაკსა მამისა იესსა მიმწუ-
 ხრი და ისწრაფდა წარსლ-
 ვად და უბნობდეს რამ-იგი
 სათნოებათათვს იქმ-
 ნა გრნთიად და ვერ აგრ-
 ძნეს და გამოჰყვა
 თნა რა წარმგზავნოს იგი
 და დაადგრეს კლდცა
 მეტყრ ლებასა მას შრნა სრლი-
 ერსა ვრე შეუვადლედ-
 მლშ რლ არს ურ მექქ-
 უსე მერმე შეიყვანა
 იგი სენაკადვე და ისერქს

მძლე ექმნა რჩულთა მათ ბუნებ-
 ისათა და არა ოდენ პატიონსები-
 სა მისგან მამულისა ა'დ აზნაურე-
 ბისაგანცა ს'დ უცხო ყო ეგრეთ-
 ვე ესავ არა ძე იყოა ის'კსი
 და მის კერძო იყო მმ'ჟ მისი და
 სწადოდა რ'ამცა მან მიიღო
 კხვ'ჟ იგი ა'დ ვინამთგან უკე-
 თური იყო იგი არარაჟ ამისგანი
 ერგო მას ა'დ დალატათუ უხუ-
 ცესი პასაკითა იყო და მამაჟ
 თუსი აქუნდა შემწედ ვინამთგ'
 ლ'ი არა მის თ'ა იყო ყ'რვე ც'დ იქმნა
 ხ' ტიმოთეს მამაჟ წარმართი
 იყო რაჟ უკუე ევნო მას ანუ
 რაჟ დაბრკოლება ეცა სათნო-
 ებასა მისსა ამისთვის უკუე
 რამსათვს იქადი კ'ცო დიდებუ-
 ლებისათვს მშობელთა და პა-
 პთაჟსა იხილენ ესევე'რნი
 სახენი და გულისხმა-ყავ
 ვ'დ არაჟ სარგებელ არს მშო-
 ბელთა სიკეთე უკ'თუ ჩ'ნ არა
 კეთილად ვიქცეოდით
 ლა ესე ძუელსაცა და ახალსა-
 ცა შუქულსა იხილევების რ'
 იტყვს ი'ვნი ლ'თის მეტყუელი
 ხ' რავდენთა-იგი შეიწყნა-
 რეს მოსცა მათ კელმწიფე-
 ბაჟ შვილ ლ'თისა ყოფად
 არა ამათ შვილთაგანნი

მრავალნი იპოვებიან გ'ნმცე-
 მელ თუსისა აზნაურებისა
 და შთავარდებიან ცოდვასა
 და იქმნებიან შვილ წარ[წ]ყმედისა
 და მკვლარ ჯ'ჯხეთისა
 5 ს'რ ესე ყ'ლი ამისთვის ვთქუ რ'ა არცა
 სიმდიდრისათვს არცა დიდებულთა
 შვილებისათვს ვზუაობდეთ
 ნუცა სიგლახაკისათვს შეურვე-
 10 ბულ ვართ ა'დ მას ოდენ ვე-
 ძიებდეთ სიმდიდრესა რ'ი საქმე-
 თა მიერ კეთილთა იქმნების
 და სიგლახაკისა მისგან ვიელ-
 ტოდით რ'ი ცოდვთა მიერ მო-
 15 იწვევის რ'ლისათვსცა მდიდა-
 რი იგი ყ'ლთა უგლახაკეს იპოა
 ვ'ელა არცა წუეთისა ერთისა
 წყლისა უფალ იყო რ'ლისა-
 თვს ესოდენი ვედრებაჟ შეწირა
 20 და ვერ მიემთხვა სათხოელ-
 სა მას არა ყ'ლისა სიგლახაკი-
 სა უძკრეს იყოა მისი იგი სიგლა-
 ხაკე ვინმცა იპოა ესოდენ
 გლახაკი სოფელსა შინა
 25 რ'ლ არცა თუ წუეთისა ერ-
 თისა აქუნდა კელმწიფ[ებ]აჟ
 არავინ არს ესევე'რი ხ' მდი-
 დარი იგი ეგოდენ დაგლახაკნა
 რ'ლ ესეცა არა ეპოა რ' უძკ-
 30 რესი ესე იყო რ'ლ არასადაჟ
 პოა ნუგეშინის-ცემბაჟ ჰირისა
 მის და სიგლახაკისა თ'სისაჟ

ღამაზ-
უტკა-
სა

გომთაჲ მრ აღსაარებუ-
 ლნი ამისტსეა ვიტყვთ ეს-
 რეთ ვრდ ბრძენნი იგი წარ-
 მართთანი ყოფადთაგნი-
 სა ყრლისა ანუ ღა იტყვან 5
 მიზეზად ანუ საჭიროსა
 ანუ იძულებასა ანუ ბრძნ-
 ასა ანუ ბედსა ანუ თვთყ-
 ოფასა რ ღისა საქმე არიან-
 ნ არსებრ და გწნებრ და ხ საქი- 10
 რომსა რა მრდის იგივე და ე-
 რთი აქნდეს ძრვად ხ იძუ-
 ლებითისა რი იძულებით
 და მძლავრებით იქმნებოდის
 რ ესეცა საჭირომსა თანაძვე 15
 არს ხ ბრძნისანი არიან შობრ და
 აღზრდად და გწნაწნად
 ნერგნი და ცხოველნი ხ ბედი-
 სანი არიან იშუთნი რამე
 და მოულოდებელნი რ ესრე- 20
 თ გწნასზღვრებენ ბედსა
 თა შთამოვრდომითა და ერ-
 თად შემოკრებითა ორთა მი-
 ზეზთადათა რ ლთა-იგი წინა-
 გწნარჩევისგნ მიელის დასა- 25
 ბამი ხ არა წინაგწნარჩევი-
 სა მისებრ მიელის აღსსრულ-
 იცა არდ წინააღმდგომა-
 დ ვრ-იგი თხრინ ვინმე სრფლ-
 ავსა და მიემთხვის პო- 30
 ვნასა საფასისსა აწ უ-
 კუჭ არცა რწ-იგი დადვა
 ადგილსა მრს სფსე ამისტრს და-
 დვა რამცა სწნ პოვა იგი
 არცა რწ-იგი პოვა ამის- 35
 თს თხრიდა რა პოვოს სა-
 ფასე არდ პრლმნ მრ ამის-
 თს დაჰფლა რა უდესცა

უნდეს კრდ აღიღოს იგი ხ
 მეორემრ ამისტრს თხარა რა
 საფლავი აღმოკუჭთოს
 არდ შრს შთამოვარდა სწნ რდ-
 მე თვნიერ მისსა რამ-იგი ეგუ-
 ლებოდა ორთავე ხ თვთ-
 მყფად უწოდენ მშენიერთა
 ანუ პირუტყუთა ძრვა-
 სა რ თვრ რ ბრძნისა და კრლო-
 ვენებისა ქმნილად სწელს-სდებენ მრს
 აწ უკუჭ ვის ამთგწნა შევამს-
 გწნსნეთ საქმენი კრისანი გ-
 ინაძცა უკრთ არა კრცი არს
 მიზეზ და დასაბამ საქმეთა თვ-
 სთა შეუძლებელვე არს
 რამცა ღა მივაჩემენით ბილ-
 წნი და უსამართლონი საქ-
 მენი და ვერცა საჭირო-
 სა მივაჩემნეთ რ არა მრდის
 მრსვე და ერთსა ზა არიან
 ვერცა იძულებასა რ
 იძულებითიცა იგი საჭირო-
 მასავე მსგავს არს არ-
 ცა ბრძნსა რ ბრძნისა საქმენი
 არიან ცხოველნი და ნერ-
 გნი ვერცა ბედსა რ არა
 იშვთ და მოულოდებელ ა-
 რიან საქმენი კრცთნი არცა
 თვთყოფასა რ უსულოთა
 და პირუტყუთა საქმისა-
 თრს თქრს მრთ თვთყოფობად
 აწ უკუჭ თვთ მრთვე წინააღმ-
 დგომთა სიტყვსა თა მოწა-
 მებითა დაუშთინეთ კრცსა
 თრვით თრსით მწნებებელობრ და
 და ვერეთ მოქმედობრ და საქ-
 მეთ და რა დასაბამ და თვთ-
 მფლობელ იყოს სრქმეთა თრსთა ზა

- აბრეველსა წრისა კონონისივე რი იწამა ისაერისი ე-
 სე იყო ჟა წრთა მცკლთასა დაბისაგნ ვითანისა რი
 შორავს ისაორელთა კრქსა ათრვამეტ უტევეან
 რისა მრმასა ეწოდებოდა ნესტორ და დედასა ნადას ხ
 5 რქს ჰასაკად მოვიდა შეპრთეს მს ცოლი წესითა ქორ-
 წინებისა მთა გრნა ეგლებოდა რა მესლვ მუელლისა
 თსისა არწმუნა ფს რა ქწლებით დაადგრენ და მრითგნ
 იყოფოდა მის თნა არა ვა მეუღლესა ად ვა დასა
 და ზიარსა სიწრდისა და ქწლებისა ხ ამს საზომსა მისწუ-
 10 თა იგი წინამძღურებითა მქლ მთვრანგ ლზისა მთა
 რი გრმოუჩნდა მს სამოსლითა ბრწყნელითა და ქს მრთ
 სრწმნბ მასწავა და სახელი წრისა სრმბისა აუწყა ნათ-
 ელსცა და საღთოთა სადღუმლოთა აზიარა და ვე
 აღსსრლამდე არა დაუტევა ყოფ მის თნა და ღბლთა
 15 სსწლთა მინიჭებ მ რისა მრ მეუღლესა თსსა ანნას ქწლე-
 ბით და სიწრდით ცბრბ მ დააჯერა და მმბლნი თსნი ქს სრწმნ-
 ბებად მოიყვანა და ნთლსცა ხ თქმლ არს ესეცა ვლ
 მრმა მისი ქს სახელისათს წამბითა სრლ იქმნაო მსრთ უკ-
 უე წრ კონონ იწყო სიტყვს-გებლ კერბთ-მსახურთა მრთ
 20 და იტყდა ვლ ქე არს კტი ლი ხ იგნი წინა-აღუდგებოდეს და
 იტყდეს კერბათს ვლ იგნი არიან კტნი ღთნი რლთა ჩრ
 ვკმსახურებთ ველა გლს-სავებად და გმოცდილებად
 მოვიდა ცილოზ მ იგი ორთავე სახითა ესევე რითა რ ვ-
 ინა მთგნ ეგლებოდა მრ წარსლვამ ქუაბსა რასმე წყუ-
 25 დიადსა ზორვად მუნ დამკვდრებლისა მის ემპკისა ხ იყო ფ-
 რიადი სიშორე ქუაბისა მისგნ ყვეს უკუე ორთავე შე-
 თქუმულებ მ ესევე რი რა წარემართნენ იგნი ზოგად ცხენ-
 ბითა ხ წ მ კონონ ქუეით და რიცა პლ მიიწიოს აღვილსა პს

- უეკუტლდ მისი სრწმუნბა უაღრეს არს და ღთი მისი კრტ ხრ
 ესოდენ წარპკდა მრთ წა იგი ვრელა მივიდა საცილობე-
 ლსა მს აღგილსა და კრდ მოიქცა და მიეგება მრთ და იხილნა
 რ მრავლითა ოფლითა და ორთქლითა და ექვთა ფრდი-
 5 თა მივილოდეს ამისთსცა მრვლნი გრწკრდეს და ზარტეხ-
 ილ იქმნეს არდ ეგნესველა ცილობასავე ზა და ევე-
 დრნეს წა მს რა კერპისგნ ასწაოს მრთ თუ ვინ არს კრტი
 ღი მშნ უბრძანა კერპსა მს გარდამოსლგა თსით აღგი-
 ლით და ვა გარდამოვიდა კერპი იგი ეშმკითურთ რი
 10 მკვლრ იყო მის თნა და მოიწია ფრტთა თნა წრისათა ხრ მრნ ჰ-
 კითხა ვრდ ვინ არს კრტი ღი მეესრლდ კმაყო ვრდ ერთ არს
 ღი ივ ქრე რი შნ მრ იქადაგების ესე რაჲ ესაჲ ერსა მს
 კმაყვეს ყთა ვა ერთისა პირითა ვრდ ერთ არს ღთი
 კრტი რი თყნის-იციემების კონონის მრ ღნ კონონისმნ სძლო
 15 ხრ ესევრნი ესე კმანი ქსენებასა მწმისსა ვრე დღენდელლდ
 დღედმდე იქადაგებიან ისაორელთა მრ ზახილითა ძლრითა
 ხრ ეშმაკთა ზა ესევრი კლმწიფებრ მოილო ვრელა რაო-
 დენნიმე მრთგნნი ქყნასა შა შეაყენნა საფუძველსა ქუე-
 შე სახლისა თსისსა შეწყუდელუნი ქურპელსა შა კეცისსა
 20 ხრ სახე წმებისა მისისრ და ესრთ იქმნა რ მოიწია რაჲ მადნო მ-
 თავარი მრთ აღგილთა რლსა აქუნდა სამეუფოჲ გრწინე-
 ბაჲ ტრჯავად ქრეანეთა შეპყრობილ იქმნა წრ და წრე
 მისსა წარიდგინა რ ქრე ღი კადნიერად ქადგა და რ ზორვრ
 კერპთრ არა თეს-იღვა შეიკრა და ცემითა ფრდითა იგუშ-
 25 მა რი-ესე ცნა რაჲ სიმრავლემრნ ერისაჲ მყის მიისწრაფ-
 ეს ყთა გრწინებდ წრისა და გრწმარვად მრვრისა მის რ
 იყენეს ყრნივე ამის მრ გრწათლებლ და მეცნიერებასა კრტი-
 ბისასა მისრულ და სწავლულ ქს სრწმუნბასა არდ აგ-

5 ეამ უდაბნოს შეცთომილი და ურწყულობითა შე-
 ქმნილისა სიციხისა მრ წყურილითა შემშთვარი
 და სიყმილითა დამდნარი მორწყო და ზარდა უნა-
 კლულოდ და უხუჭბით და წყურილითა ღთი-
 10 სა უმეცრებისათა გნბიცებული ნაკადული-
 თა საღთოთა შჯრლთათა დაათრო და აღზარ-
 და ვა კრმტმნ მამამრ ად წრმრთთაგნიცა ეკ-
 ლესიაჲ შეიწუჭბოდა ოდესმე ქს მიმართითა წყ-
 ურილითა ხ აწ ირწყვის ტაკუკთა მრ გუამო-
 15 ენისა სიბრძნისათა რნ ღვნოჲ საცხორებელთა
 შჯრლთაჲ მახა-
 რებელი გრლემ-
 ისა კცთაჲსა გრ-
 ზაჲა და მალლ-
 20 ითა ქდგებითა
 ზიარებისა მისი-
 სა მომართ უწო-
 დს ყთა რა საიდ-
 უმლოთაგნ მო-
 25 ცემულისა კეთი-
 ლისა გონიერე-
 ბისა მრ კლ უ-
 გუნურებაჲ გ-
 ანავღონ
 30 მსე იგი არს დაიც-
 ვნა ძლითა
 თქსითა რ ვა
 მოვლებულისა
 მრგულისა შინა-
 გნ მყოფი არცა

ყო იგი უდაბნოს წყურილ-
 სა სიციხისასა ურწყულ-
 სა შა შეიცვა იგი და
 გრწწავლა იგი და და-
 იცვა იგი ვა გუგაჲ თ-
 უალისაჲ ვა არწ-
 იგმრ დაიფარის ბუღე-
 ნი თვსნი და მართუჭთა

ეს და მრ ქანანეადვე და იაკობ შუამდინარეს
 შთაყვანებული ალაბანის მსახურა რა მოთმინ-
 ებითა და სრსბითა პოონ მცხგრბჲ და ესოდენისა
 ცვისა აღირსნა რაოდენი მიაქუს გუგაჲ თუ-
 ალისსა რ ჰქონან ვა ეზონი რამე გარემოჲ-
 სნი მისნი წამნი და ნცვლდ ისართაჲსა წამწამნი
 და მაჩრდილობელობითა წარბთათა ვერარჲ
 ოფლთა თვისათა ნოტიობისაგნი აენებს მს
 ად საკეთეთა მომართ და მოსწუთის და დაწუთა
 საღთოჲსა კცთ-მწყრებისა უსაზღვროობასა მრ-
 და

ერთი რაჲ გარე-
 თ იპოების შემ-
 ცველობისა მის-
 ისა ეგრეთვე
 ერი იწლისაჲ
 ყრლით შინაგრ
 საღთოჲსა წინა-
 გრგებისა შეც-
 ული უენებელ-
 ად დაიცვებო-
 და ად გრწწ-
 ავლა იგი ორ
 ესე იგი არს გა-
 მოკურნებულ
 და გამოცდილ ყო
 თითოეულთა
 კირთა მრ რ მ-
 მანი მთნი ასურა-
 სტანით ქანანდ
 და მუნით ეგვბტ-

მკერდი ფართოა და მრვლთ-მყრე პირ-მრგუალი ტან-მრგუალი
და ქრის მყრე და ჰამაპასჰასა მრთლსა იტყრდის და ჰამაპა-
ჰასა ტყუოდის და სიტყასა მრვლფერად აქცევედა ვინცა ბ და მე-ილ
და მე-იშ დაარქსა იშვას ბელიანი იყოს და ღბბთი დღე არ აშუნდეს ესე
ეტლი

5

სარკინოზთაჲ არს
ლომი რლსა არაბლდ ჰრჰჰან ასაჲ

ივლისი

ლომისა ბურჯი მზისა სახლი არს და ზუალისა ვაბალი
ცკხლისაჲ არს და მის ცკხლისაჲ რლ ქეასა შიგნ არს და დლი-
10 საჲ არს და მქურვლი და კმელი არს და მამალი არს და კც-
ისა ნიეთთაგნ ზაფრაჲ მისი არს და აღმოსვლეთისაჲ არს და
რჲ მზე ამს ბურჯსა შიგნ მოვიდეს გვანად ამოჰქედების
და აღრე ჩაჰქედების და შუა ზახფლი(!) იყოს და სიცხისა ყრმი
ესე ბურჯი ქენათაჲ ეტლი არს და მეფეთა და მთვრთაჲ და კც-
15 ისა ასოთგნ გლი და სტომაქი და ღვძლი და ზურგი მისი ა-
რს და ქყნათგნ თურქეთი რჲცა აშენებლი არს მისია და
ხუარანისაგნ ტოსი და ნიშა[ბ]ური და თარმიდი მისი არს და იშლმი
მისი არს და ასკალონი და ნისიბინი მისი არს და მეღტენიაჲ და
ადგილთგნ სანადირონი და კოშენი მისნია მეფეთა საყდომი

ქრ მისთს რლსა-იგი კლი გნკმელი ედგა

არა აღმოვიკი-		უფროჲს არს აქა
თხავსა რაჲ-იგი		შკრთუმცა გეცნა რაჲ
ყო ღთ ოდეს-იგი		არს წყლბჲ მნებავს
შეემშია და მისთა-	5	და არა მსხრპლი
ნათა მრთ ვრ-იგი		არამცა დასაჯენი-
შევიდა სახლსა ღრი-		თ უბრალონი უფა-
სასა და პურნი ი-		კლ
გი შესაწირავთნი		ლ არს ძე კციისაჲ შა-
შეჰამნა რლთაჲ ა-	10	ბათ[ი]საცა
რა ჯერ-იყო ჰამად		რაჲ
მისა არცა მისთნა-		და წარმოვიდა მრ იკ
თა მათ გარნა მღ-		ბ
დელთა ხოლო		და მოვიდა შესაკრებე-
რჲე		ლსა მათსა და იყო
ანუ არა აღმოვი-	15	მუნ კცი ერთი რლსა
კითხავსა შკრლსა		ქელი გნკმელ ედგა
რ შაბათთა შინა მღ-		ჰკითხვიდეს მრს და
დელთა ტძარსა მრს		ეტყლდეს უკრთუ ჯერ-
შა შაბათი შეურაც-		არს შბთსა კურნებრჲ
ხ-ყვიან და უბრა-	20	რამცა შეასმინეს იგი
ლო იყვნიან ხრ გე-		ხრ იკჳ ჰქა მრთ ვინ ა-
ტყჳ თქენ ვრდ ტძარისა		რს თქნგნი კცი რლ-
		სა ედგას ცხოვარი
		ერთი და შთავარ-

დეს იგი დღესა შობათ-
 სა ჯურღმულსა
 არამე უბყრასა და
 აღმოიქუას იგი
 რაოდენ უმჯობეს 5
 არს კ'ცი ცხოვრისა
 ამისთს ჳერ-არს შა-
 ბათსა შ'ა კეთილისა
 საქმე
 შ'შინ ჰ'ქა ი'კ კ'ცსა მ'ს 10
 გ'ნირთხ ჳელი შ'ი და
 მ'ნ გ'ნირთხა კ'ლი
 და კ'დ მოეგო ცოცხალი
 ვ'ა ერთი იგი
 რ'იზ
 ხ' ფარისევ'ლნი იგი გა- 15
 ლ
 მოვიდეს და ზრახე-
 ა-ყვეს მისთვის რ'ა
 წარწყმიდონ იგი ხ'
 ი'კ გ'ლისკმა-ყო და
 გ'ნეშორა მ'რ და წარ- 20
 ვიდა

რ'იშ
 და მისდევდა მ'ს ერი
 ი
 მრავალი და გ'ნ-
 კურნა იგი ყ'ნი და
 ამცნო მ'თ რ'ა არ-
 ა გამოაცხადონ
 იგი რ'ა აღესრ[უ]ლო-
 ს თქ'მლი იგი ესაია
 წწყლისაჲ რ'ლსა იტყ'ს
 აჰა ესერა ძე ჩ'რი
 რ'ი მე სათნო ვიყავ
 საყუარელი ჩემი
 ზ'რი სთნავს ს'ლსა ჩე-
 მსა დაედვა ს'ლი
 ჩემი მის ზ'ა და სამა-
 რთალი წ'რმრთთა
 მიუთხრას არა ჰ-
 კდებოდის არცა და-
 ლადებდეს არცა ეს-
 მეს ვის უბანთა ზ'ა
 კმაჲ მისი
 ლერწამი შემუხსრვილი

მრთონაჲჲამს და სუამს
 ჶაჲ
 და ეტყუდა მრთ იგავსა
 ამრს და ჰრქა ვის თქრნ-
 ე
 გრნსა კრცსა ეღვას ას-
 ი ცხოვარი და წარ-
 უწყემდეს მრს ერთი მრთ-
 ვანი არამე დაუტე-
 ვნესა ოთხმეოცდა-
 ათცხრაშემეტნი იგი უ-
 დაბნოსა ზრა და წარ-
 ვიდეს წრწყემედულ-
 ისა მისთრს ვრემდე პო-
 ოს იგი და პოოს რრჲ
 დაისუას იგი მქარ-
 თა თრსთა ზრა სიხრალ-
 ით და მორრჲვიდეს
 იგი სახედ თვსა მო-
 უწოლოს მეგობარ-
 თა და მოძმეთა და
 ჰრქას მრთ ჩრმ თრნა გრხნ
 რრ ვპოვე ცსრვრი ჩრი

5

10

15

20

წარწყემედული
 ბეტუკ თქრნ ესრთ იყოს
 სიხრლი ცრთა შრა ერთ-
 ისათრს ცრდელისა რრნ
 შეინანოს ვრელარა
 ოთხმეოცდაათცხრა-
 მეტთა მრთ მართლთა
 რრლთა არა უქმს სნრნლი
 ჶაჲჲ
 მინა დედაკრცსა რრლსა
 აქუნდა დრაქმრჲ ათი
 •
 და წარწყემიდის ერთი
 არამე აღანთისა სან-
 თელი და მოჰმართ-
 ის სრხლი და ეძიებნ
 გრლს-მოღვინედ ვრდე
 პოის იგი და პოის რრჲ
 მოუწოდის მეგობარ-
 თა და მოძმეთა და ჰრ-
 ქვს მრთ ჩრმ თრა გხრნ რრ
 ვპოვე დრაქმრჲ იგი
 რრი წარწყემიდე

შენ მონათ ბრტო		ს მს ორო აქუს
იყოლე რ მე კცი		ათი სასწორი
ვარ სასტიკი მ-		სლ
ოვილი სადა ა-		ბეტყვ თქნ ვდ
რა დავდვი და	5	ბ
მოვიმი სადა		ყა რლსა აქუ-
არა დავსთესი		ნდეს მიეცეს ხ რლ-
და რახათს არა		სა არა აქნდე-
დასდევ ვეცხ-		ს და რლლა-იგ-
ლი ჩმი სავაქ-	10	ი აქნდეს მო-ვ-
როსა და მო-მ-		ე-ელოს მისგნ
ცა-ვედ მე და		სლა
ვაქმიტრთ ვ-		ხ მტრნი იგი ჩმნი
ქმენ იგი და ჰ-		ა
რქა წე მდგომ-	15	რლთა-იგი არა
ელთა მათ		უნდა შეუფბქ
მოუღეთ ვეც-		ჩმი მთ ზა მომ-
ხლი იგი და მიე-		გუარენით მე
ცით რლსა-იგი		აქა და მოსწ-
აქუს ათი სა-	20	ყკდენით წინაშე
სწორი ვეცხლ-		ჩმსა
ისქ და მთ ჰქმ-		სლა
		და ვა ესე წართ-
		ბ
		ქუა ვილოდა
		წე მრთსა და აღ-
		ვილოდა იმლმდ
		დ[ა] იყო ვა მიეახლ-

ნეს ბეთბაგ-		ქუთ ვ'ლ ო'ა
ელ და ბეთან-		უქმს ეგე
იად მთასა თ'ა		სღ
რ'ლსა ჰრქვა-		და ვ'ა წარვიდეს
ნ ზეთის-ხილთ'მ	5	ბ
წ'რვლინა ო-		რ'ნი-იგი მიაელ-
რნი მ'წუფეთაგ'ნ-		ინა პოვეს
ნი და ჰ'ქა მ'თ		ეგრეთ ვ'ა-იგი
წარვიდით წ'ე		ჰ'ქა მ'თ და ა-
დაბასა მაგა-	10	ლ-რ'მ-ჰქსნიდეს
ს რ'ლსა შეხვდე-		იგინი კიციუსა მ'ს
თ და ჰპოოთ		ჰქ'ტს მ'თ უფა-
კიცი დაბმული		ლთა მ'თ მისთა
რ'ლსა კ'ცი არა-		რამსათ'ს აჰქ-
ვინ დაჯდომი-	15	სნით კიციუსა მაგ'ს
ლ არს		ბ'მ'თ ჰქ'ტს ვ'ლ
ბჰქსენით და მ-		ო'ა უქმს ეგე
ომგუარეთ მე		და მოჰგუარე-
და უკ'თუ ვინ-		ს იგი ი'ვს და და-
მე გკითხვიდეს	20	ასხეს სამოსელ-
რ'მსათ'ს აჰქ-		ი კიციუსა მ'ს და
სნით ესრე არ-		დაჯდა ი'ვ მ'ს ზ'ა
		და ვ'რ შევიდოდა
		იგი დაუფენდეს

სა და გამოეცხად-
 ნეს მრველთა
 ტმ^ვ
 ხ^რ ასისთვმ^რ მ^რ და მის-
 ზ
 თანათა რ^რნი სციდ-
 ეს ი^რკს იხილეს რა^ა
 ძრ^ვა იგი და რ^ა-იგი
 იქმნა შეეშინა ფ^რდ
 და იტყ^ვდეს კ^რტლ ძე ლ^ა
 იყო ესე
 ტ^ა-ზ
 იყენეს მუნ დედანიცა
 ზ
 მრველნი რ^რნი შორით
 ხედვიდეს რ^რნი შეუდ-
 გეს ი^რკს გ^რლილუაჲთ
 და ჰმს^რხრებდეს მ^რს
 რ^რლთა თ^ა იყო მ^რრმ
 ჰაგდალუნელი და
 მ^რრმ იაკ^ბისი და იოსეს
 დედაჲ და დედაჲ ძე-
 თა ზებედესთაჲ
 ტმ^მ
 ლა ვ^ა შემწ^ვხრდა
 ა
 მოვიდა კ^რცი მდიდარი
 არიმათიჲთ სახე-
 ლით ი^რსბ რ^რ-იგიცა
 მ^რწფე ყოფილ იყო ი^რკსასი

მსე მოვიდა პილტესსა
 და გამოითხოა გუ-
 ამი ი^რკსი მ^რშნ პილტე
 უბრძ^ნა მიემ^რდ გუ-
 ა
 ამი იგი მისი
 ტ^რმთ
 ლა მოილო გუამი იგი
 ა
 მისი ი^რსბ და წ^რგრ^რგნა
 იგი არმენაკსა წ^რა
 და დადვა იგი ახა-
 10 ლსა მისსა ს^რფლესა
 რ^რი გამოეკუჭთა კლ-
 დისაგ^რნ და მიაგორ-
 ვა ლოდი დიდი კარ-
 სა მ^რს სფლ^ვვისსა და
 15 წ^რვიდა
 ტ^რნ
 იყო მუნ მ^რრმ მაგდალ-
 ვ
 ენელი და სხ^ა იგი
 მ^რრმ და სხდეს წ^რე ს^რფლესა მ^რს
 ტ^რნა
 ხ^რ ხვალისგ^რნ რ^რლ არს
 20 ო
 შ^რდ პ^რსკევისა შეკ-
 რბეს მდღელთ მძლ^რრ-
 ნი იგი და ფ^რ რისევე-
 ლნი პილტესა და
 ჰქ^რეს ო^რო მოვიქ^ნნეთ

ვე ვიდა იოსაფატ ერისა მის
 ბერსაბეთგან ვე მრთამდე ეფ-
 რემისა და მოაქცივნა იგი ორისა
 მრთ ღრთისა მრთა მრთაჲსა
 მსაჯულთა მრთის რნი დაადგინ-
 ნა იოსაფატ ლრბ და დადგინ-
 ა მსაჯულბი ყა ქყნასა იუდ-
 აჲსსა ძნელოვანთა ქლქთა
 და ჰქა მსაჯულთა მთ იხილე-
 თ თქნ რასაცა იქმოდით რა
 არა კცთა საშველსა სჯიდეთ თ-
 ქნ არ ღრთისსა და თქნ თა იყ-
 ვნენ სიტყუანი საშველისანი
 იუდაჲსნი იუდაჲსნი თქნ ზა დაიშარბ-
 ეთ და იქმოდით კთილსა რა
 რა [ა]რს ორისა ღრთისა ჩრნისა თა ს-
 იცრუვე არცა თლღება ა-
 რცა მიღება ქრთამისა იქლმსცა
 დაადგინნა იოსაფატ მღღელთა-
 გნნი და ლევიტელთა ტომთაგ-
 ნნი მთვრნი იქლმისნი მსაჯულ-
 აღ ორისა მრ რა სჯიდენ სამარ-
 თლად იქლმისა დამკვდრბლთა
 და ამცრო მრთ და ჰქა ესრეთ ი-
 ქმოდით შიშითა ორთა კრბი-
 თ სრულითა გლოთა ყრისათს
 კაცისა რლი სარჩელად მოვიდ-
 ოდის თქნ წყე მრთა თქნთა-
 განნი რნი მკვდრ არიან ქლქთ-
 ა მრთა შს სისხლისა შს ბრძ-

ანებასა სამართლსა და მშჯავრ-
 სა განუჩინებლით მრთ რა არა ც-
 ოლდიდენ ორისა მრთ და არა იყოს
 რისხეა თქნ ზა და მრთა თქნთა
 5 ზა ესრეთ იქმოდეთ და არა სცო-
 ლთ და აჰა ეგერა ამარია მ-
 ლღელი თქნ ზა მთავრად ყრვე
 სიტყუასა ორისა ზაბდია ძე იოვა-
 ისი მთვრი სრხლსა იუდაჲსსა მწიგ-
 ნობარნი და ლევიტელნი წყე თქ-
 10 ნსა განძლიერდით და იქმოდით
 და ორ იყოს თქნ თა ყრისათს კთილისა
 მრთის რნი აღდგეს იოსაფატის ზა დ-
 ა რთათს ილოცა ლღ და ამისსა
 15 შრდ მოვიდეს ძენი მოვიდეს მოაბი-
 სნი და ამონისნი და მრთ თა მინელელ-
 თგნნი ბრძოლად მოვიდეს და უ-
 თხრეს იოსაფატს და ჰქს მოვლ-
 ს შრ ზა ერი მრვლი წიად კერძ-
 20 ონი ზღვსა ასურეთით და აჰა
 არიან იგინი ასურასთანით რ ე-
 სე არს გადდი და შეეშა იოსაფა-
 ტს ფრ და მისცა გლი ორისა გამოძი-
 ებად ორისა და ქლღეს მარხვე ყა
 25 შს იუდასა და შეიკრია ვლი
 იუდაჲსა გამოძიებად ორისა ყრთაგნ
 ქლქთა და მოვიდეს მონებად ორ-
 ისა და აღდგა იოსაფატ კრებუ-
 30 ლსა შს იუდაჲსსა სრხლსა შა ორ-
 სსა წყე ეზოსა მრს კარვისსა და თქა

<p>ტელმურ ურნებზე მოსრანა წარგზავნი და დაწვრივნი იგინი ბრძოლ უკვე ვითა და გუნასხენ იგინი არ არა მახსოვლითა მართთა დაიმკვდრეს ქრეჲ და არცა მკლავებზე მთხენ იყნენა იგინი არდ მარჯვენებზე ურნებ და მკლავებზე ურნებ და წთლ- გრს პიროსა ურსამბრს არსთნი იყვენ ურს იგინი ურს თავადი ხრარს ურს და ღრს რს ჰბრძანე ცხარბა ოკბისი ურს გრმო მტრნი ჩრნი დაიგინეთ და სრლითა ურითა ურეურცხვანეთ იგინი რნი აღდგომილ არიან ჩრს ზრა არ არა მშუღლდა ჩრ ვესვ და არცა მრხელკლამს ჩრმ- გრს მაცხ[ო]ვნის მე რს ურს მრცხენ ჩრს მაკვირებლთა ჩრნთგრ და მოძულეთა ჩრნთა არცხენ ღრსა მრ ვიქებოლით ჩრს მრადლ და სრსლა ურსა აურბლით ურს</p>	<p>კნნი ვრ</p>	<p>ხრ აწ გრწმობრენ და მრცხენ ჩრს და არა გრმობულ ღრს ქრლად ჩრსდა მრთლულენ მარცხენ ჩრს ურს მს მტრთა ჩრნთასა და მომრნი ჩრნი მიმოდამიტაცებლეს ჩრს მიმცენ ჩრს ვრცხვრნი შესაქმელნი (ღ)ა წრგზობითა ურს გრწმესენ ჩრს (მ)იეცერი ურს უსასყიდლოდ და არა იყო სიმრვლენ სრსყიდლისა ჩრნისა (მ)ყვენ ჩრს სრყდრლ მრხლობელთა ჩრნთა (ს)აიციენლ და საიციენლ გრწმობითა ურს (მ)ყვენ ჩრს იგვ წრგზობითა ურს (ღ)ათვის სახრელდ ერთა ურს (მ)რლენ კდმულებზე ჩრს ჩრმს წრს არს (ღ)ა სირცხულმრს პიროსა ჩრისამრს დამფარა მე (მ)მისგრს მაკულმრს და ძვის მრცხულს (მ)ირისგრს მტრისა და მდევრისა (მ)სე ყო მითა ჩრს ზრა და ჩრს არა დავივიწყეთ ურს</p>
--	----------------	---

ელ-ეწიფების ცხო- რებად მიუგო ი'კ და პ'ქა მ'თ შეუძლებ- ელი კ'ცთგ'ნ შესაძ- ლებელ არს ღ'ჯ ნ'რ	5	ამ'ს და საუკ'ნესა მ- ომავალსა ცხ'რბჟ სკ'ნჟ ს'კჟ ღა წარიყვანა ათორმ- ბ
ჭ'ქა მ'ს პ'ტე აპა ე- სერაჟ ჩ'ნ დაუტეე- ეთ ყ'ი და შევიდებ- ით შენ		ეტნი იგი და პ'ქა მ'თ აპა ესერაჟ აღვალ- თ იმ'ლემად' და აღეს- რულნენ ყ'ნი წერი- ლნი წწ'ყლთანი ძე- სა ზ'ა კ'ცისასა რ' მიე-
ს'კჟ ზ' ი'კ პ'ქა მ'თ არნ გე-	10	ცეს კ'ლთა წ'რმართთა- სა და ეკიცხევედენ მ'ს და იგინოს და ჰნერ- წყუვიდენ და ტანჯონ და მოკლან იგი და მე-
ბ ტყუ თქ'ნ რ' არაეი- ნ არს რ'ნ დაუტე- ვა ს'ხლი გინა მ'მამ გინა დედაჟ გინა ძმა- ნი გინა ცოლი გინა	15	სამესა დღესა აღდგ'ს ს'კჟ ღა მ'თ არარ'ჟ გ'ლის- ო
შვილნი ს'სფელისაჟ- თჳს ღ'თისა რ'ნ არა მიილოს მრავ- ალი წილი ე'მსა		კმა-ყვეს ესე ა'დ ი- ყო სიტყ'ჟ იგი დაფარ- ულ მ'თგ'ნ და არა იცო-

Կ յո յղատարցան իրան
 ստացած ծնայդս ուն և
 բարե ծնի քղալ ծնայ
 դրսու կըստնն քղալ
 արդարա արևն ուն ծնի :
Դ քն ծն արդ արևն ք
 արևու ին և արդար
 դու քն և քղալ ծնայ
 րտ քնն :
Ե քն արևն ծնի քն քղ
 քղալ արևն արևու դու
 քն արևն արև և արդ
 դու կըստ քնն քղալ ծնայ :
 քղալ ծնայ քղալ ծնայ :
 քն քղալ ծնայ քղալ ծնայ :
 քն քղալ ծնայ քղալ ծնայ :
Զ քն արևն արևու քնն
 քղալ ծնայ քղալ ծնայ :

քնն և արևն արևն ծ
 արևն արևն քղալ ծնայ :
Ը քնն արևն արևն քնն
 քղալ ծնայ քղալ ծնայ :
 քնն արևն արևն քնն
 քղալ ծնայ քղալ ծնայ :
 քնն արևն արևն քնն
 քղալ ծնայ քղալ ծնայ :
 քնն արևն արևն քնն
 քղալ ծնայ քղալ ծնայ :
 քնն արևն արևն քնն
 քղալ ծնայ քղալ ծնայ :
 քնն արևն արևն քնն
 քղալ ծնայ քղալ ծնայ :
 քնն արևն արևն քնն
 քղալ ծնայ քղալ ծնայ :
 քնն արևն արևն քնն
 քղալ ծնայ քղալ ծնայ :

<p>ლადა უჩიტიორთას და მი-ვიინე-უგო გრს ერ- თმუნ მის ერისგნერს და პრქა მოძღორ მოვიე- ანი მე ჩრისი თა არს სრლი უტკეჭისს და სადაცა დააპირის ი- ვი დააუტმის და პ- ეროჲ და ილრქენ- ნ კბოლთა და გნემებ- ინ და უთხარ მოწუ- ეთა უნთა რამცა გრ- ქურნის და ვერ შეუ- ლეს მიუგო ირ და პრქა გრს ჳ ნ თესვი უ- რწმუნოჲ კემღე ვი- ყო თქნ თნა ვემღე თ- ავს-ვიდებდეთ თქნსა მ- ომგუარეთ მე იგი</p>	<p>აქა და მოპგუარე- ს იგი გრს და იხილა რამ იგი მეესსლ და სრლმუნ ა- რაწუნ დააკუშთა ი- გი და და-რა-უცა ქე- ნასა გორეილა და პ- ეროდა და ჰკითხა ირკ გრსა მისა რაედე- ნი ვი აქს ვინათგნ შეემთხვა ემე ხრ მუნ პრქა სიყრმიითგნ და მრვლგზის ცხლსა შთაგლო იმე და წყა- ლსა რამცა წრწყემი- და ემე არ ჳ ძლ- ვიც შეემეიენ ჩრს ორო და წერლოჲ ყვე ჩრთოს ხრ ირკ პრქა გრს უკრთუ ძ- ალ-ვიც რწმუნებდა</p>	<p>კრეე შესაძლებელ არს მორწმუნისა და მეესსლ კმაყო მამ- ამუნ მის ყრმისამუნ და თქრა ცრემლით გრ- წამს შემეწიე ურ- წგუნბასა ჩრშსა და ვე ახილა ირკ რ შე- კრებებოდა ერი მის ჭრა შეჭრისხნა სრლ- სა გრს და პრქა უტყ- ვისა და ყრუსა სრლ- ა მე გიბრძანებ გრს გრემდ მაგისგნ და ნულარა შეხებულ მაგისსა და დლდ-ყო და ფრდ გორეილა და გრწეოდა მისგნ და ი- ქმნა იგი ვრემეუ-</p>	<p>და რი ვრდ გრწლნი იტყოდესცა ვრდ მო- კუდა ხრ ირკ უპყრა კრლი მისი და აღადგ- ინა იგი და აღდგა ვრგ და ვრა შევიდა ირკ ს- ახიდ გრწმეთა მის- თა თესგნ ჰკით- ხეს გრს რამასთოს ჩრს ვერ შეუდლეთ გრწმებრდ გრს ხრ თვრდ- მუნ პრქა მრთ ესენ ათესვი ვერ შეეს- აძლებელ არს გრწ- სლუად გრწნა ლრ- ვითა და გრწმეთა ვრგ და გრწ გრწეილის და წრ- რმოპეოლის და რლოლასა და არა</p>
---	---	---	--

- კლთ უღვა ბრძოლაჲ ქეანეთაჲ და სწავლითა
 სიმწარის¹ათა აღკურა იგი ბრძოლად ქა და მისცა
 მს ორი გუნდი მკედრობისა და წარგზავნა ალექს-
 ანდრიად და ვა წარემართა იგი ფრდისა სიციხისგნ და-
- 5 მით ვიდოდა და ვა წარვლო აპამიელთა ქლქი
 აპა ესერაჲ იქმნა ძრვაჲ დიდი და ქუხილი სასტი-
 ღი ისმა და ელვაჲ საშინელი მოეფინა და კა ისმა
 რი ეტყოდა სადა წარმართებლ ხრ ანუ ვისდა ბ-
 რძოლად გნმზადებლ ხრ მრმნ აღიხილნა ნეანია და
- 10 იხილა ჳი ბრწყინვალე ბროლის სახედ და თქა მა-
 უწყე მე ო გვედრები თუ ვრ ჳრს-გაცუშს ჰუ-
 რიათა ხ ონ ყრვე გნგებლბჲ ვნებისა თსისჲ მრწმესა
 თსსა აუწყა და აღავსო გლი მისი სიბრლითა და სა-
 რწმნითა შინაჲცა მსვე დღესა შევიდა სკვთობო-
- 15 ლის და მოუწოდა ოქრომკედელსა არლსა ერქუა
 მარკოზ და მისცა ოქროჲ, და უბრძანა შექმნაჲ ჳრისჲ
 და ვა შექმნა გამოჩნდეს მს ჳა სამნი ხატნი ჳაწერ-
 ილითა საშუვალ ემმანოელ და ერთ კერძო მქლ
 და ერთ კერძო გბრლ ხ ნეანია იხილა რაჲ გრლის-
- 20 კმაყო ვდ ძალი სრლთჲ არს ჳა მს ჳა და მოწლედ
 თყნის-სცა და შეიტკბო იგი და მეყსლდ გნვიდა მრ და მი-
 ვიდა იშლმად და ბრძოლა-უყო არაბთა და სა-
 რკინოზთა რნი მოსრლ იყვნეს წარტყუშენვად და
 მოოკრებად მისა რ ევედრნეს მს მყოფნი ქლქისნი
- 25 და წინამძღურებითა ჳათა ძღვევაჲ დიდი აღადგინა
 და მოსრა მრთგნი ექუსი ათასი კცი და ვრ მოიქ-
 ცა ეტყოდა დედაჲ მისი შეწირვად მსხუტრბლსა ძლ-
 ევისსა კერბთა მრთ ხ წრნ მიუგო ვდ მე ღრსა ჩრისა
 შეეწირო მსხუტრბლი ქბისაჲ და აღსარებისაჲ და
- 30 რ მნ გნმადლიერა და მერმე შემუსრა ყრნივე კერბ-
 ნი და გამოიყვანა უბეთგნ ჳი იგი პტსნი და თყნის-სცა

ვდენთა აქუნდა უძლურები თითო-ს^რხეთგ^ნ სენთა მ-
 ოიყენნეს მისა ხ^რ თვედმ^ნ კ^რცლ-კ^რცლსა მ^რთსა დასდგა კ^რლი
 და გ^ნკ^რანნა იგ^ნი ღა გ^ნვიდოდეს ეშმ^კნი მ^რვლთგ^ნ ღ^რ-
 დებდეს და იტყ^რდეს ვ^რდ შ^ნ ხ^რკ^რე ქე ღ^რისა ცხოველისაჲ და
 5 არა უტევებდა მ^რთ სიტყ^რდ რ^რ იცოდეს ვ^რდ იგი არს ქ^რე
 ღა ვ^რა გ^ნთენა გ^ნმოვიდა მ^რრ და წ^რვიდა უდაბნოსა ადგილსა
 და ერი იგი ეძიებდა მ^რს და მოვიდეს მისა და იყენებდეს (!) მ^რს
 რ^რმცა არა წ^რვიდა მ^რთგ^ნ ხ^რ თვედმ^ნ ჰ^რქა მ^რთ ვ^რდ სხ^რდათა-
 ცა ქ^რლქთა ჰ^რერ^რს ჩ^რმდა ხ^რრებ^რდ ს^რსფლი ღ^რა რ^რ ამის-
 10 თ^რს მოვივლინე და ქ^რდგბდა ყ^რთა შესკ^რბლთა გალილ-
 გ^ნ ო^რ ზ^რ ე^რაჲსათა ს^რმ^რბთისა პ^რვ^რ ზ^რ კ^რრნთლთა ძ^რნო ვ^რა-იგი გ^რლს-
 მოდგინებ^რჲ ნებისგ^ნ ეგრეცა აღსრ^რლებ^რჲ ქ^რონებისგ^ნ რ^რ
 უყ^რთუ გ^რლს-მოდგინებ^რჲ იგი წ^რინა ძეს რაჲცა იგი აქუს
 ვის შეწირ^რლ^რს არა რ^რი-იგი არა აქუს რ^რ არა სხ^რთა
 15 ლხინი ხ^რ თქ^ნ კ^რირი ა^რდ გ^ნწორებით ამ^რს ე^რსა თქ^ნნი იგი
 ნამეტნ^რვი მ^რთისა მის ნაკლულევ^რნებისა რ^რა მ^რთიცა იგი ნა-
 მეტნ^რვი იყოს თქ^ნნისა მის ნაკლულევ^რნებისათ^რს რ^რა იყოს
 გ^ნწორებ^რლ ვ^რა წ^რერილ^რს რ^რნ ფ^რდ მიიღო არარაჲ ემატა
 და რ^რნ მ^რტირედ მ^რს არარაჲ დააკლდა ხ^რ მ^რდლი ღ^რა რ^რნ მოსცა ი-
 20 გივე სწ^რფაჲ თქ^ნნთ^რს გ^რლსა ტიტესსა რ^რ ვედრებ^რჲ იგი შეიწ-
 ყნ^რრა და უმოსწ^რფეს რაჲ იყო ნეფსით თ^რსით გ^ნვიდა თქ^ნ-
 და მ^რრთ და მის თ^რა მივაელინეთ ძ^რჲ რ^რისა-იგი ქ^რდგბჲ სხ^რრბჲ-
 სა შ^რა ყ^რთა მ^რრ ეკლესიათა და არა ხ^რ თუ ესე ა^რდ კ^რლთ და-
 სხმით იკ^რხა ეკლესიათგ^ნ თ^რა გუნდად ჩ^რნდა მ^რდლითა მით რ^რი
 25 იმსხ^რრბის ჩ^რნ მ^რრ თე^რღისა ო^რისა საიღებ^რლ^რდ და გ^რლს-მოდგინე-
 ბისა თქ^ნნისათ^რს გ^რერიდებით ამ^რს ანუ ვინმე გგუზობდეს
 ჩ^რნ ს:მ[ტ]კიცისა მისთ^რს რ^რი იმსხ^რრბის ჩ^რნ მ^რრ რ^რწ^რრ გ^ნვიზ^რხა-
 ვთ კ^რთილსა არა ხ^რ წ^რე ღ^რისა ა^რდ წ^რე კ^რცთაჲ ს^რმ^რბთისა პ^რვ
 გ^ნ ო^რ ზ^რ შ^რდლის^რსა სხ^რრბჲ ლ^რტკი მ^რს ე^რსა შ^რა ჰ^რქეს ი^რვს ფ^რრისევე^რლთა

ენაა ცდვთენ პლ მწმო სკრველ[ო] სტეფ[ან]ე იკოას მსწრა]-
 ფლი კრნბა მცხრ მომნიჰე და გონებ[ა]ე ჩი ქე გნანთლე ძლ-
 თაა შთაა ლევიტელო მართლო მხლოო მწყლო ვინაა
 გმოჩნდა პლ მლწე ყთა ყდვე მდწეთა შნთა და გვრგვენ ე-
 5 რთბმდ ღზა ქება სიქდლ ჩმდა და სიხრლ და სრწმნბა მტკიცე ზლ-
 უდე დიდ სიმტკიცისა რნი მოივლტიან სამარხოდ შნდა რი ა-
 ღმოდის კრნბთა ად აწ ნუ მოაკლებ მცხრისა მართ თხად ჩ-
 და პლ მწმო წო სტფნე წთა ორთა ბევრთაე ნიკომიდიი-
 ს დამწუარათა შობამნ შნმნ წთა ჩჩვლთა ყრმთა და წისა
 10 მრკილე დაუძინებლთა მონასტრისა მამასახლისისა შობამნ შნ
 სნა ზ შობილისა მის მფისგნ ძრწოდა და მოგუთა შეურც-
 ხებმას იგონებდა ჰეროდე და ჩჩვლნი სნტრლნი მოსრნა ჰგ-
 ონებდ[ა] დამტკიცებმასა თვისისა მეფობისსა უმეცარ იქმნაა
 უბადრკი ვდ შექმოქმედსა ყთა ქა ვერ შემძლებლ ექმნე-
 15 ს ხ ჩნ ვლდობთ ქე ღო ღზა შნდა იბკოა ზ გი ბეთლემს
 იშვქ რა მფე მოგუნი სპარსეთით ძლუმნითა მოიწინეს
 ვრსკლევისა მრ შდლით ძლომილნი ად ჰეროდე აღშფოთ-
 ნქების და მოიქის ჩჩვლთა ვა იექლსა და მგლოვრე იქმნებ-
 ის რ მთვრობა მისი დაემგობვის ადრე იკოსი ზემოთაა
 20 და ქუმშოთაა სიხრლსა რა რ ჰრამს ისმაე ვა ტყუბისაა უ-
 ზამაა იკბ იხრბს რაქელ რად მგლოვარე არს ისბ იცნ-
 ობა რაქელ რად სლთ-ითქუამს ბენიამენ ამლდა რად ტი-
 რს რაქელ შდლით უკუტ ვიხილოთ გოდებმ და გლოვაა
 რ აბა პლთა სტირს შეილთა არცა გნსყიდულსა და პო-
 25 ენილსა ად რნი-ესე აწ მოსრნა ჰეროდე მძენვრებითა
 რ ქი გმოიკითხაა გმოჩინბრლისა მის ვრსკლევისა და წრა-
 ვლინნა ბეთლემს და უშვილო ჰყენ რაქელს მრმის
 ჩჩვლისათს ად მნ სიხრლით პოენა იგნი ხ ჰროდე მგლო-
 ვარე არს რ ადრე დაემგობვის მეფობა მისი წისა მწმისა
 30 ანოსიასი და ზოტკიე ხუციასა თბოლთა მზრდელისაა
 ლტნა შობამნ შნმნ წისა მელანიაასი შობამნ შნმნ
 და წრგზენა დღესსწლისა

კვ
 კთ
 ლ

მ ცხერო

- ი კ ქე ლო ჩნო ისმინე ჩი უღირსისა ამის რ შნ ამპარტა-
ვენებრ აღილე და დააყენე ამისგნცა მრვლფერი საც-
თური ეშპკისა რნ-იგი მიჰფინის ღბა სიმღრბლისა სიბრ-
5 ძნის მოყვარეთა ზა თვთა წრთა მ ციქლთა შნთასა და
გვრგვონონ ჰყვენ იგინი დაუქნობრლითა და უხრწნე-
ლებითაჲ გვრგვნითა ცხორების[ა]თა და უძლოდი ამს იწ-
როსა მს გზასა ვინაცა შევიდეს წრნი იგი მმანი და მიილე-
ს მთ გნსსუტნებლი შრნი ოლო მოჰმადლე ამთ შრნმრჩი ძა-
10 ლი და მდლი შრისა ღთებისა სლთა და ქრცთა ამითთ-
ა რნი-ესე შემოსრულ არინ წრე ღთებისა შრნისა და მ-
იიღებენ იგინი უღელსა მარტოდ მყოფობისსა და მო-
ეც მთ თ წრლითა გრლითა და ყრითა ძრლითა შრითა გრწორ-
ებდღე ყრისგნ მსოფლიოსა და ქყნისა ამის ზრუნვათგნ
15 რა სახიერებისაებრ შრისა მოქ[ა]ლ[ა]ქობდეს და მიემთხვოს
სრკნესა მს ცსრებასა და აღთქმლთა მთ კთილთა რნი სა-
თნო გეყვენეს შრნ რ შრნ ხრ ღი რნი რლსა ყრთა კრცთა გ-
ნებაგს ცხორება და მეცნიერებასა ჰრტებისსა მოსლვ-
ა და ჩრნ შრნდა დბჰსა შეესწირ[ა]ეთ მრმისა და ძისა და წრისა
20 სრლისა აწ და მდის მღნ ჰქმს ნუთუჲ ჳირისა რახვა-
ნმე გინა ძლით იგენ სრფლისგნ ღა მრნ თქმს ბრა მამო

რა არა განიცადო ბორტი-
 სგან ად გრწმენინ იგი და
 მოგეცეს ყ ლივე თხოვა შრი
 ბრ ბასილი იხილა ვრდ ყი რა
 იყო გრსა მისსა უთხრა
 5 გრწმენა (!) და ჰქა მს
 მრწმენა და მრწმენს ად
 გრები მოძღვრ რა ევ-
 ედრო ლა შრსა რა მეს-
 უას შვლი ჰქა მს იე უკეთუ
 10 გრწმენეს იხილო ძლი ქსი
 და ფრდ ასწავა მს მოციქლ-
 მინ და წარვიდა ს[ა]ხედ თსად
 და მიუთხრაჲ ცოლისა თსსა
 და მოვიდეს ხვლისა დღე
 15 ორნივე იესსა და თყნისს-
 ცეს და ასწვა მთ მოციქ-
 ულმინ ყ ლივე სწ[ა]ვლა სღა
 და ევედრნეს მს რა ნთლ-
 სცეს მთ ხ <ნთლ> ნთლსცა
 20 რ[ა] მოვიდა მთ ზა მადლი
 სრისა და ევედრნეს მოცი-
 ქლსა რა შევიდეს სხლსა
 მთსა და აკხოს იგი და წა-
 რვიდა სხლსა მთსა და ა-
 კხა იგი და მოიქცა ს[ა]ხლადვე
 მირონისსა ბრ მუცლად-ილო
 ცოლმინ ბასილისმინ და შვაჲ
 25 ძე და სხელი უწოდა მს
 იე
 ბრ მთართუა მოციქლსა ბა-
 სილი ოქრო ფრდი მისაცემე-
 ლად გლხეთა ჰქა მს მო-
 ციქლმინ წარვედ შვილო

და თვისითა კელითა გან-
 უყვე ეგე გლხეთა და გა-
 ქუნდეს სრუწვე ცთა შა ბრ
 გარდა-რა-ჰქდა ორი წე-
 5 ლი გარდადგა მთვრობ-
 ისგან ლავრენტი ქმარი
 მირონის ასულისა და მი-
 ვიდა მოციქლისა და მოი-
 კითხა იგი და ჰქა მს მოძ-
 10 ლრ უცალოებმინ სრფლისა
 საქმეთმინ დამაკლო შინმრ-
 ისა სარგებელისგან ბრ აწ
 გეზი რა მომცე ქსმრნი ნთ-
 თე რა აღვოცნენ უსკლბნი
 15 ჩრმნი ბრ მოციქლმინ ასწვაჲ
 და ნთლსცა და წარვიდა
 იგი სრხედ თსად სიხრლითა
 ბრ იყო მს ქლქსა შა კცი ვინ-
 მე სრხელით ხუასრო და ეს-
 20 უა მს ძე მხლოდ შობილი სრლ-
 ისა მრ არაწრისა შეპყრობ-
 ილი და იყო ხუასრო ქლქ-
 პეტი და ესმა რა ვრდ იე დიდ-
 თა სრსწლთა იქმს აღილო
 25 ძე თსი და მოვიდა მოციქლ-
 ისა ბრ იე იხილა რა იგი ჰქა
 მს ხუასრო ცოდვინ შრნი მო-
 გაკუდინებენ შრ და ძესა შრსა
 მოიძულენ უკმ ქრომანი
 30 და თლ-ღებჲ რა ჰპოო წ-
 ყალ[ო]ბ[ა]ჲ ჰქა მს ხუასრო
 ორ რააცა არს სხლსა ჩა ა-
 ლიღე ოდენ გრდევნ<ა>ე
 სრლი ესე უკეთური ძისგან ჩრისა

და ვიკტორბ

ადრბ აღებდა პირსა შინდა მომართ ხ მე ვარ მიწა და ნაცა-
რი და მატლ და არა კტ სყუძლრლ კტთა და შეურტს ერისა
მოხეც ო სიტყა აღებდას პირისა ჩმცსსა რ ყი მდლი ნიჭი სრლ-

- 5 ლიპბით შეგივრდე და ჯეროვნად გვედრო და არა მ-
ოვეტყე დამღზღლი და სირცხვლი ად მივემთხვოა წყ-
ალობდას შნსა და მოვილო შნდობა ცდეთა ჩმთა
შე ლო დიღითა წყლბითა შნითა აპლოცე უშვლბა ჩი მ-
იწყლე მე ო რ უძლრ ვაზ მალხინე მე ო მკურნლო სლ-
- 10 თა და ვტრტო რ ვა წე სშინლისა სყდრისა შნისა წე მ-
დგომრე ესრთ შეგივრდბი შემუსრვილითა და მდაბლი-
თა გლითა ესრთ გილდდბ ლო მცლხინე ცდვილსა ამს ო
შეგოცოდე წემინდვე მომხედენ წყლბით მომხედენ მფოა
მონასა ამს უტმრსა მოიხილე მდლით წით შნით ვებდა-
- 15 სა ამს ცდვილისსა ვა კტმნ უძლრმნ შეგოცოდე ვა ლ ნ ს-
ასიეზმნ შეწინდვენ უწყი მფო რ მიდრეკილრს გნბა ჩში
გლს-მოდენიდ ბრტისა მრთ სყრმით ჩმითგნ მომიტსნე მე
რ მიწა ვარ რ შნ მხლოა ხრ წა უხრწნლ და უბიწო
ხ ჩნ ყნი ხრწნილბდას ქშე ნუ დამსჯი მე უშვლბთა ჩთა-
- 20 ვებრ და ნუცა ცდვთა ჩნთაებრ მომგბ უწყი მფო სიმბა-
ვლე ბრლთა ჩმთა ად უწყი უფსკარლი კტთ-მყრბისა
შნისა ვდ მიუწდომლრს და უძლვლ რ შნ ხრ რნ აიხ-
უმნ ცდვნი სფლისნი რი გრდმოპვედ ზცით ქუნად ძიე-
ბდად წრწყვედლისა ცხორისა რი მოხუძლ სფლად წა-

- ისსა ვკამ და ვსუამ არა გწმკითხუჭლი სხ-
 ეულისა და სისხლისა შრნისა ქს ღმ ჩრნისაჲ
 ად მინდობილი მოწყლბათა შრნთა მივალ შრნ-
 და მეტყუჭლისა ვდ მქამელსა კორცისა და მს-
- 5 მელსა სისხლისა ჩრმისსა აქს ცხრბჲ სკნოჲ და ჩრმ
 შს დაადგრეს და მე მის შს რ შრნ სთქუ ორა ვდ ა-
 რა მოვედ წოდებდ მრთლთა ად ცდვილთა სი-
 ნლად მოწყლე უკჭ იქმენ სხრო ორა და ნუ მ-
 ამხილებ მე ცდვილსა ად ყვე მონისა შრნისა თა
- 10 წყლობისაებრ შრნისა და იქმენინ ჩრმა სიწიდენი
 ესე მოსტევებლდ ცდვთა გრნსკრნებლდ სლი-
 სა და სხეულისა გრე მისაქცევლდ ყრისა ოცნე-
 ბისა ეშმკებრვისა ასოთა შა ჩრმა მოქმედებლ-
 სა კდნიებდ და სიყარლ შრნდამი გრმრთლბჲ ცხრ-
- 15 ებისა აღორძინებდ სრთნობდთა დასარლებისა

შენი არნ ცოდვლთა ს სოე-
ბა ს ტნჯლისაგნ კსნა
ა. ძეს სიკუდილი და ჯრ-
რის სისხლიანი მსხუტრბ-
ლი

ზ. მსხუტრბლი უსისხლ-
ო მრადლე წირვა

გ. შედრება ღის მშბლისა
წუე სრმებისა

ღ. ლ<ლ>ოცნი (!) წთანნი და ღ-
აღადება სისხლთა მთ-
თა დათხევითა

ე. ძეშლის საქმენი უწ-
ინრეს და შ[ე]მდგომად სიკუ-
დილისა ქმნულნი მო-
წყ[ა]ლებანი

ვ. მღვდლისაგნ გნკს-
ნა და მიტეება ცოდვს-
ა და უმეტეს აღსსრუ-
ლსა შა ეს სიკუდილი-
სასა

ზ. მკანსკენლის გ[ა]რდა-
კლა სკნონოსა აჟა ან-
უ მუნ ზვერისა მიცემ-
ა მთლისანი

გნზრხესა

გნზრხეს ლოცვასათეს
გნსლებელი მკურვლე-
დ რი გნღებს გლისა კა-
რთა და დაქშეს ცოდვთა (!)
მრ

5

გლისხმჰყვე სყვრელ-
ო აღმოპოვებელი
რ წიგნსა ამის ეწოდები-
ს გნსაღებლი და გნსკ-
პელი ცოდვთა (!) მრ დაქშე-
ლთა გლთა უქმთუმცა
არა გრწმუნეს წიგნისა

ამის რამცა ძლ-ვეღვას გ-
ანკმად ცოდვთა (!) მრ დაქ-

15

შულთა გლთა გნღებად
დალაცათუ მცირე რამე ი-
სმინო სწვლნი რი აღგ-
ვიწერია ვე დასსრლ-
ამღე წიგნისა ამის მრშ-

20

ინლა სცნა კტი რ გნმღე-
ბლი არს ესე რი გნკვე-
ამს გლთა ცოდვთასა (!) რა
შეიყვნოს მღლნი ღრისა-
ნი რ გნმსზღროთ მკ-

25

ურვლება იქმნა გნმ-
ღებლად ცოდვთ დაქშლ-
თა გლთა და რნიცა ცოდ-
ვლნი ამის მრ არა გნკ-
მენ გლთა თვისთა მრთო-

պիճի և թիւ թաճարստ անպի
ստ և թիւ ստեղծ անպի
եւ փոխ և թիւ ստեղծ անպի
նէ և նկարստ և թիւ ստեղծ ան
պի.

Կ. Թիւ ստեղծ անպի ստեղծ
ա, թիւ ստեղծ անպի ստեղծ.

Կ. Թիւ ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի.

Կ. Թիւ ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի.

Կ. Թիւ ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի.

Կ. Թիւ ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի.

Կ. Թիւ ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի.

Կ. Թիւ ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի.

Կ. Թիւ ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի.

Կ. Թիւ ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի.

Կ. Թիւ ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի.

Կ. Թիւ ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի ստեղծ ան
պի ստեղծ անպի.

- ხ ქუთაისში ვინმე ქვეყნისაგან მოუტანეს იღუმენი მეტლმეთა მთ
 რადა რაწმენბლი იყო განჯვა წრისა მწმისისა იკბისი
 და მისცეს სრფასე დიდძლი რა მისცენ მთ გუამი იგი ნე-
 ტარისა მის ხ მთ არა ინებეს ყფდ ესე უმისათს
 5 მფისა და ვა იყო მწმირი წრვიდეს მეტლმენი იგი სხიდ
 თსა უმისათს მეტლმენსა და დაუღვეეს გუამი ნტრ-
 ისა იკბისი ადგილსავე თსსა და მოვიდეს ლამე ქენი
 და წრიდეს გუამი იგი და დადევს ადგილსა დბლსა
 10 პატრიცია დიდითა ვა ლირს იყო და აღაშენეს ეკლ-
 ესია დიდად უმუნეიერი და შემკოპილი ხ ძუაღლთა მთ-
 გნ წრისა მწმისთა სსწლნი დიდი (1) იქნზბიან და მრავლ-
 ნი ერნა თითო-სხეთაგნ სენთა გნიკურანზბიან და ვნ-
 ებლთგნ სლნი უკთრნი გნისსმიან და აწ ამს ზა ყა
 მიესცეთ დბა ოა მგსნლსა და მტხვრსა ჩნსა იჯ
 15 ქა რ მისა უმუნის პტივი და თუნის-ცემა მმისა თა სლი-
 თ წითრ აწ და მდის და უკი უკე ან

* *
* *

- 20 დო შე ფდ ტდვილი ბედისმწერლის შვლი
 იესე ამა ახლისა რეეულ[ე]ბისა მწერ-
 ალი და ვინცა უნდბა ბრძნოთ თქნცა მო-
 გიგსნოს ონ უტბად წერისათს ნუ მწყ-
 ვეთ ღა გლისათს ონო ჩმნო

- რამცა მოაქცინა იგინი ღრთის მტყლისა მის გონებისა შთისაგან ბრ-
 ტისა შრთ ოდესმე კეთილსა აღუთქუმნ და ოდესმე ბრტსა და
 იტყუნ საკერდონს წე სდგთ რლსა ვერგინ ქვანეთაგნი პონტ-
 ოს და ვალატისათა მძლე ექნა ად მრვლნი მომიტყევიან
- 5 და მრვლნი მომიკლვან მოიქეციით უკშ რა დიდთა ნიჭთა ღირს-იქ-
 მნნეთ ჰქეს მს წთა მწმეთა ჩნ პატიესა დაღებასა ქესგნ მო-
 ველით რლი-იგი უხვად მიმნიტებელი არს რ არა ღირს არს
 ვნბნი ამის სწლისანი მერმეთა შთ დბათა თნა და ნიჭთა ღთისთა
- ხ საკერდონს ესმა რა ესე ყლი წთა შთგნ ბრძნა ხეცთა შთი
- 10 ვლდს გამოჩნდეს ძვალნი მათნი და იხილნა რა ვლ ყლსა-
 ვე ახოვნად თავს-იღებდეს მწარეთა შთ ტნჯვათა რ ძ-
 უალნი მათნი გმოჩნდეს და ნასმანი გწმიშვლდეს გწკვირ-
 და იგი და ბრძანა გარდამოხსნა შთი და მიყვნებრა საპყრობ-
- 15 საპყრობილდ ხ საწინელ იყო ხილვა შთი რ დაცოლდეს შთგნ გო-
 რტნი სისხლითრთ ქენად რლთაჲ კცნი ღრთის მოყრანი მიწი(რ)თრ-
 თ შეკრებდეს ხ ეუწყა ესე მეფესა მაქსიმოზეს და გნიცი-
 ნნა და თქა ეპა სკვირვლი რ საკერდონცა სახელოანი იძ-
 ლიაჲ (!)
- 20 და იყო ღრნ შთავარი ვინმე სახელით მაქსიმე ჰქა მეფ-
 ესა გვევლდებრ მეფეო რა მცე გაბოვცადნე კაცნი იგი და ვე-
 საე ძილსა ღრთისა ანუ მოჯაჭვინე ანუ მოვაცუდინნე და
 მისცა მს მღვდნ ზე-ნ(რ)წიფებრა ხ მნ იწყო წოდებდა წთაჲ
 და პატრი-სკემნ და კლდ მოუწოდის და სიყრლის სახელ ეტყუნ
- 25 და გრდავდა მს შა ეში რავედენიმე და იხილნა რა იგინი დამყა-

- მისისა ნუცა მონაზონობითა და ცრემლითა დღეთა მისთა
 ნუცა მარხვთა და ლოცვთა და იერუსალიმს წასულითა
 ესმისმცა მეორედ მოსლვასა ქსგრ ვითარმედ წარ-
 ვედ ჩემგრ მოქმედო უსჯულოებისაო თუ ვინმე
- 5 ველ-ჰყოს შლად და დაქცევად ამისდა გრგებულ-
 ისა და მოკსენებისა ამის ჩვენისა შე-მცა-ედების კეთ-
 რი გეზისა შიშთვლი იუდასი და მეხის-ტეხა დეოსკორ-
 ესი დანთქმა დათან და აბირონისი და კვნოლისი
 თანამცა დაისაჯოს რნცა შეშალოს რნიცა ჯვარცმასა
- 10 ლაღადებდეს ყოველნი გრგებულნი მისნი უკუ-
 ღმა მოუქციე აქა სოფელსა და მას საუკუნესა
 შენის რისხვთ ჰკითხე ღამამტკიცებელნი ამისნი
 აკურთხნეს ღრ აქა და მას საუკუნოსა ამინ
 ღაიწერა და განახლდა წიგნი და სიგელი ესე დასა-
- 15 ბამითგრ ქორონიკონსა შვიდი ათას ასოთხმოცდა ხუ-
 თსა ხრ მოქცევსა ქორონიკონისასა **ტმმ**
 მეფობასა მეფისა ბაგრატისსა და დედოფლობასა ბატ-
 ონის თამარისათა და ქელითა ჩემ ცოდვლისა კათოლი-
 კოზისა ილარიონისათა
- 20 ბავსინჯეთ ძუჭლი გუჯარი და დაძველებულ იყო
 და გრმოსცუალეთ არცარა შეგვმატებია და არცა-
 რა დაგკცლია

შენდ[ო]ბა ბრძანე ცოდვლისა
 ოსესთს რ ფრ დ დაშურა

Ծնենե հալը ծահեծահացու Յեշիդիտուս Ծողուս Ծնեսու .
 հալը Յեիշիվու Յեթաշիվու Յեողիպալեռոնն ըուճպոսու .
 րննննննն Յուպիդի Յաննոսու փնննն րոսուիժի ըուսի
 րդի իդիժի Յաֆիդի ակիլպաուսուցուեա . սուպ րոննն
 րոսու սպան ցուեժ Յե Յեֆրիդուրեժ րոննն Յե յնիլուցպու
 ուե Յե ճալփիդուցու րոնն իդիդուե . ցիժու րոՅուցու հիդ
 սի յդիժու ցուցուրո սպՅեժն Յե Յիլու Յուլու Ելան հիս
 րնն . Յե հեֆիժ Յե սեհ Յե րուսիսիսիս Յե հիհատոնն .
 սուհեժու Յե ունչալ սիժու ցիլուսան սիհու րուրեիժու
 րուրեՅուլու . ցաուրոսի յնիլուցպուսի Յոնն սիլպ
 րժու Յապիլուր րփ ևսրոսու Յեժն ևսիլպիդու .
 ցիդն սիսիլու սիհուլու : Եթ Յե ճիլուրուցուրոսի րոննն
 րփսիսիլու րի րփ Յեժն ևսիլպիսան րժն :
 Եթ ողու Յե յուհե ցուՅե ըուլի Յե յուլուրոս րու Յե
 ցեժուլի փսիսիսիսիս ցուժն րուս րև սուլուլու Յե ցա
 սու : չ Յաֆիդու փսիսիսիսիս . Բ Ս Մ :
 Եթ րուսու Յիլու ցուլու Յե Յե Յե Յե Յե Յե Յե Յե Յե
 սիսի սու Յե սիսու : Յե ցուրոս իդ ճալփուսու հեթաու .
 ճանն րուսիսիսիսու :

Եթ րոննիլու Յալփու յսիլու Յե Յե Յե Յե Յե Յե Յե Յե
 Յե յննննննն յսուրո . րիլուս ցիլու Յե Յե Յե Յե
 սի Յե յիլուրո :

Կրիճե ցիսիսի ըսիլուս
 սեկննն ի ժ Յե ցալու

- [რა]სცა ჟამსა ვითა მათსა დაწერილსა სწერია უქციოს და შალოს დაწერილი მათი გინა ჟამთა ცვალებითა გინა სიგრძოთაგან ჟამთაისა იკადროს ანო შლად ანო ცვალებად ანო შესავალად და საკვევისოფლოდ გაქადოს ანო ბეგარი და გამოსავალი რაი დასდვას და ვითა დაოწერია და გაოთავისოფლებია მას ზა მკოდრად და შეოვალად არა ი[პ]-ყრან ჰრისხავსმცა მამაი ქე და სლი წრი წრი ღრთის მშობელ[ი] და კროლმცა არიან დაოსაბამოსა ღრისა სიტყოითა ათორმეტთა წრთა მოციქოლთა მადლითა ექოსთა კრებათა მადლითა ხოთთა
- 10 პატრიაჟთა ჯოართა წრისა დედაქალაქისა და სოეტის ცხოვლისა მადლითა ჩემ გლახაკისა ჯოართა გაოკსნელად სლით და კორცით ამას ყოფასა და მას საოკონესა არსმცა ნაწილი მისი იოდას თანა ისკარიოტელსა და ყრლთა მწუველებელთა და ღრისა თარისმყოფე[ლ]-თა თანა შერაცხილია და ვინ დაამტკიცოს და არა შალოს ბრძანე-
- 15 ბოლი და დაწერილი მათი მიიღენ კორთხევაი ღრისაგრნ და ჩემ გლახაკისაგრნ
- :ქ: აღიღენ ღრნ ესე ვითა უძლეველსა

[წ'დთა]მან და ჭელ-ყავ ხარკებით საურავსა მათსა შევეკრ-
იბენ კარსა დარბაზისა ჩ'ნისასა მღდელთ მოძღუარნი
ერენი ე'ნი და ყ'ლთა ჳევთა ჳემოთა და ქუემოთა აზნა-
ურნი მეცნიერნი საბჰოთა საქმეთანი და დავსხენით წ'ე ჩ'ნ-
5 სა და წავიკითხენით მათნიცა და მათნიცა დაწერი-
ლნი და რ'ლი სიტყუის-გებაი იყო მათ შორის მოვი-
სმიწეთ და სამართლად ესე გავიგონეთ რ'ლ კელნი
ამათნი მრ'ენი და მტკიცენი იყუნეს და ჩ'ნგან მათი
გატეხაი არა ჳერ-იყო და სულსა მათ პირველთა მეფეთა-
10 სა არა დაუამძიმებდით და თუმცა ოპიზარნი უნუგეწინის-

- ითა საქმრითა და უკმრითა ვითა კათოლიკე ეკლესიისა-
 თა აქუს საქმარებლად რაიცა საქმარებელი ესე ყო-
 ელნი მათნი საქონებელნი შეუვალ გუიქმნიან ყ'ლისა შესავლისა-
 გან თუით ჩ'ნისა სასეფოისა და ყ'ლისა მათისა მოახლ-
- 5 ისაგან ვითა ძუელითგან შეუვალნი საე'ვოისა საციხისთ-
 ვოისა და საშურტაოისა ყ'ლისაგან ეგრეთვე ქ'ლქს რ'ლ ქუ-
 ლბაგნი აქუნ ხუთნი სპარსობითგანვე და ოთხნი რ'ლ უკა-
 ნის მოუყიდიან და შემოუწირვან თავისუფალნი და უხარა-
 ჟონი საამიროისა საამილოისა სარაისოისა საგუსტასიბოისა და ყ-
- 10 ოვლისა სანუკვრისაგან ეგრეთვე წ'ი იგი უდაბნოი მღუიშე
 პ'დ და მერმე სქაქონებელნი მათნი უბაჟონია ჩ'ნსა სამეფო-
 სა შიგან ყ'ლგან და ჩ'ნცა გაგუითავისუფლებიან ბაჟისაგან
 ვაჟარნი და გლეხნი მათნი ცხუარნი მათნი და მათთა სოფ-
 ელთა ცხევერელთა გავაზელთა ციხედიდელთა და სხ-
- 15 ალტბელთანი ვითა ძუელითგან უსაბანჯრონი ყოფილან ეგ[რ]-

11
 ար: և չեմ ան թայք թար: զոր քան քան ի վեր յա
 ր վայր: և չեմ զգար թ: ի նորա և չեմ զգար: զնորա
 թան ծան և չեմ զգար: զնորա թան ծան և չեմ զգար
 թ: արար ի թան և չեմ զգար: թ զնորա ծան և չեմ
 և չեմ: զոր ի թան արար: թ զնորա: և չեմ ծան
 + զան թան ծան արար և չեմ զնորա թան ծան: ի թան
 արար թան ծան: և չեմ ծան և չեմ զնորա թան ծան: ի թան
 և չեմ ծան թ: թ զնորա թան ծան: արար թան ծան
 թան: և չեմ ծան: և չեմ ծան: և չեմ ծան: և չեմ ծան
 արար և չեմ ծան թ: թ զնորա թան ծան: թ զնորա
 թ: թ զնորա: և չեմ ծան: արար թան ծան: ի թան
 և չեմ ծան թ: թ զնորա թան ծան: թ զնորա թան ծան
 թ զնորա թան ծան: թ զնորա թան ծան: թ զնորա
 թան: թ զնորա թան ծան: թ զնորա թան ծան: թ զնորա
 + թան: թ զնորա թան ծան: թ զնորա թան ծան: թ զնորա

ձորձո III-ու կնիք, 1170 Վ.
(Hd 1861)

- და კითხვითა გჯადრე და მოგაკსენე შენ წ'სა მამასა შიოს და შენთა ცრემლ-
 თა მიერ აღშენებულსა უდაბნოსა მლუიმესა და მუნ შინა დაპკოიდრებულთ[ა]
 მამათა და ძმათა ჟინოვნით მიხითარაის ძენი დავეითის შვილნი ოქ-
 რაი და მახარაი ბრაჰი და ი'ნე მათითა სახლითა და მამოლითა ნასყიდი[თა]
- 5 და უსყიდელითა რ'ლი მიიღებდენ ყ'ლთა წ'ელ'წდსა შინა ცუინსა თხუთ[მე]-
 ტსა ლიტრასა და ამისათუის გამიჩინეთ სალოც'ვდ დღეს'სწული წ'ისა ეფრ-
 ემისი იანვარსა უცდარვასა აღაპითა და წირვითა უცვ[ა]ლებელად გ-
 იბედნიერენ ღ'ნ მიუკ'ე ჟინოვნით მიხითარაის ძენი დავეითის შვილნი უქრა[ი] და [მა]-
 [ხ]არაი ბრაჰი და ი'ნე მათითა სახლითა და მამოლითა კელ-მოსხლეტითა და
- 10 მოუდევარად მომიკსენებთან და შეოვალად ყ'ლისა შესავლისაგან და არა
 ზედა-აყ ბეგარი ვითა სადაცა სხუაგ'ნ შემოწირულნი ვაჰარნი თქუენნი ყ'ლ[ი]-
 სა მანუებელისაგან შეოვალნი და ნებიერნი სხენან<ა> ეგრეთვე ესენი
 სხდენ და ყ'ლთა წ'ელიწადთა ამას ცოინსა მოგართომიდენ თხუთმეტ-
 სა ლიტრასა არა შეგეცევალოს ჩემგან არცა შე'დ ჩემსა ჟინოვნისა მქუენებ-
- 15 ელთაგან რაიდგან მე პატრონთა ღ'თისა სწორთა ბ'ბითა და კითხვითა

ერთითა თუალთაგან შენთა :წ: მართითა ესე იგი არს სიტყუითა აღსა

ხ' ესე მოიგეო იტყუის მართლად მხედველობითა ცხად არს ვ'ლ შინაგანთა თუა-
ლთათა :ჰ: ერთითა მძივითა ყ'ლისა შენისათა :ჰ: მართითა აღსაარებითა იტყუის

- 5 წარმოჩენაი აღსაარებისაი :ხ: ვითარ განშუენდეს ძუძუნი შენნი დაო ჩემუ სძალო
ვითარ გაშუენდეს ძუძუნი შენნი ღუინისა მიერ :ხ:ძ<ძ>უძუდ სძლისა სახარებისასა და სამო-
ციქულესა სიტყუასა იტყუის რ'ლიც საცნაურისა ღუინისა დაუსხმელისა ვენაქისაგან გამო-
წნეხილისა მიერ განშუენდა ესე იგი არს საკუირველ იქმნა :შ: და სურნელებაი
სამუსესლთა შენთაი უფრუის ყ'ლთა სურნელებათა :შ: შჯულთა იტყუის სამუსესლად
მისსა რ'ლნი

- 10 ზეშთა ყ'ლთა სურნელებათასა არიან რამეთუარცა რაი ერთი იპოვების შჯულსა შინა
ანუ წ'წარმეტყუელთა ესევითარი მცნებაი ვ'რ-ესე სახარებათა შინა :ჰ: გულეულნი
გარდამუსწუთიან ბაგეთა შენთა სძალუ :ჰ: ხახარებისაებრისა მოძღურებისა სიტყუა-
თა გულეულად სახელ-სდებს ხ' ბ'გედ მისსა იტყუის მუძღუართა :ჰ: თაფლი და სძე
ენასა ქუეშე შენსა :ჰ: ხძმდ უკუე უსრულსა მუძღურებასა უწუდს ხ' თაფლად მტკიცესა
- 15 სწავლასა სახარებისასა ძუელ სადამე თქუმულისა მისებრ და კლდისაგან თაფლისა განაძლნა
იგინი :შ: და სურნელებაი სამუსესლთა შენთაი ვ'ა სურნელებაი ღიბანისაი :შ: მ-
ცნებათამიერი განმართლებაი სულ იქმნების სურნელებათა ქრისტესთა თქუმულისა მისებრ
ვ'ლ სძე გასუ თქუენ რ' ვერდასადა მტკიცისა საზრდელისაი ძალ-გედვა ქუმევაი
მტილი დაჭრული წყაროი დაბეჭდული :ა: მბ რაითა დაბეჭდული გარნა თუ სულითა
- 20 წმიდითა რ'ლითა ცხებულ ვიქმნებით ნათელ-<ლ>ვილოთ რაი ბ: მივლინებულნი[ი]
შენნი წყარუ სამუთხისა :ბ: მოციქულნი ვ'ა სამოთხესა შუბლისაჲ საბანელსა მ'ს შ'ა

- ქ: ესე ვითა ერისთავთ-ერისთავსა ქართლის ერისთავსა გ'გლს
და ძმასა მისსა ივანეს თავისა კელითა დაუწერია და წმიდისა
შიოისდა ნასყიდი ოღაზნ[ო]ისა მისისაგან ძუელსავე წეს[სა]
ზედა გაოთავისოფლებია სოფელი გავაზელთაი კოტ-
- 5 მანიტურთ მოწამენი ვართ ჩუენ სამნივე ოღაზნონი გარესე-
ისანი და დავამტკიცებთ თ'ეს კელითა ან ვინ გ'გლისა სახლი-
სამან ან გარემან შეცვალოს ესე აღთქმეი და დაწერილი
გ'გლისი ოღესცა წყეოლმცა არს და შეჩუენებოლ წ'ე
ლ'თისა და ანგელოზთა. მისთა ვითა წმიდასა მამად მთავ'რსა
- 10 ქ'ს ქ'ზსა არსენის და მის თანა ლ'თშემოსილთა წმიდათა
მღდელთ მოძღუართა კანონითა დომტკიცებია კრულმცა
არს ცათა შინა და ქუეყანასა ზ'ა მიოკუნისამდე ცუცხალი და
მკუდარი და მათმცა წმიდათა ოღაზნოთა მადლითა და ლო-
ცვითა კრულია და წმიდანი შიო და დავით მოსაჯულად წარმო-
- 15 ოღებთან განსჯასა მას საშინ[ე]ლსა [წ'ე საყდართა ქირ'ტეს]თა

Բնական արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական

Բնական արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական
 արտադրանքները: Բնական արտադրանքները: Բնական

- და მზღვრითა და მ-მდგომითა მისითა საქმრითა და უკმრითა-
 თა რაიცა მას სოფელსა ძუელიდგან ჰქონებია არვის რაი საქმე
 უც არცა პ'ტრნსა ღ'ნისა სწორსა ამას ადგილსა თანა არცა ჩემთა
 შვილთა და მომავალთა არცა ჩემისა გუარისა კაცსა არცა რაი სათათროი
- 5 გამოსაღებელი ზედა-ოც ჩემისა სახლისაი ანგროენელთა
 და არცა რაი სხუაი გამოსავალი და ბეგარი თუ რას ვინ აწყენდეს
 საურავისაგან კიდე რაითა ლოცვისა იგინიცა მიიღებდენ წ'დათა მამათას[ა]
 და არცა რაი თეძამისა პ'ტრნთა კელი შეუუვიდოდეს მათ ზედა და სასე-
 ფოი თეძამისა პ'ტრნთაი არაი ზედა სდებია არცა კელისუფ'ლთა
- 10 შესულია და არცა რაი სხუაი და თქ'ნ გამიჩინეთ სამწირველოი
 და მწირველი სახლითა მღუიმეს პურითა ვენაქითა ფიჩხული-
 თა და მიუყენენით მიწანი ერთი გუთანნი ვენაქის ბოლოსა თრია-
 ლული ორი გუთანნი ნავენაქები თევდორული თხოთის
 აგარას და ორი გუთანნი სარბიელთა და ანგროინს ერთი გლეხი
- 15 და გამიჩინეთ ალაპი დღე თევდორობაი რაითა მღდელნ[ი]
 (წირვითა და მწირნი მუქლთ მოდრეკით ლოცვითა გარდაიქლი)-

[სახელითა] ლ' თისაითა დავითისგან ბაგრატიუნისა ნებო-

თა ლ' თისაითა აფხაზთა ქართველთა რან-

თა კახთა და სომეხთა მეფისა შარვაშე და შაპ-

ანშა და ყ' ლისა საქართველოსა კელმწიფედ

5 მპყრობელისა მოვიდა ჩუენ წინაშე კარმა-

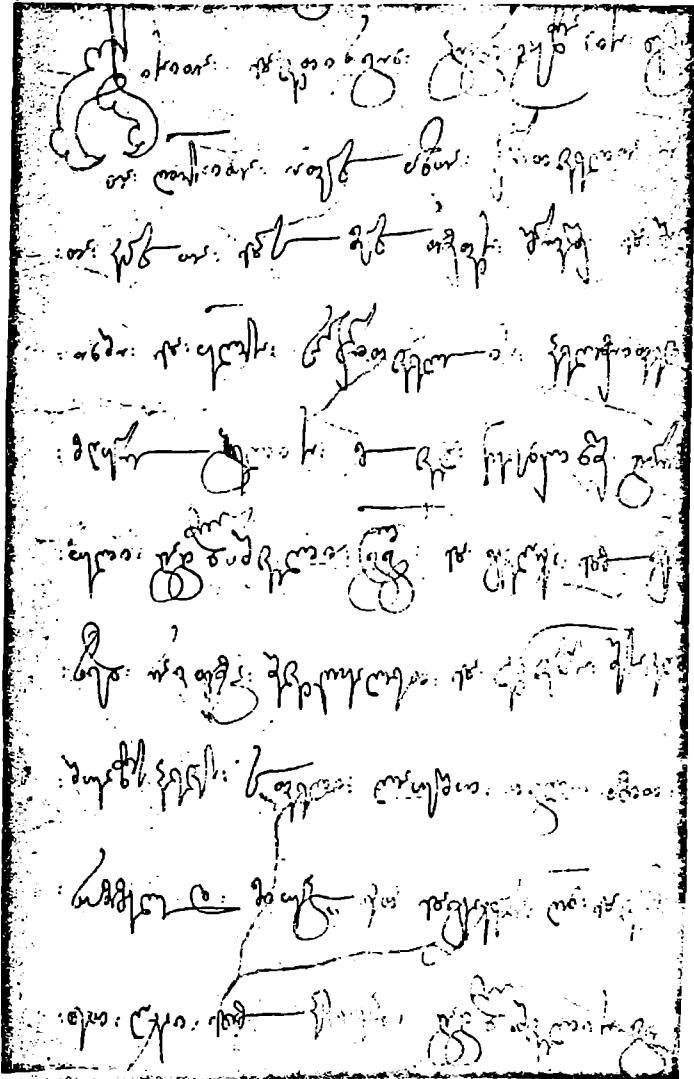
ული კაქნასშვილი გ' გლ და გუეჰაჯა და მოგუაჯ-

სენა რაითამცა შევიწყალეთ და ყინოვნისა შესავალი

შუანის კეეს სოფელი ლაუშაი სიგლითა ამით

სამამულოდ მიუბოძეთ დაგუაჯერა ლ' ნ და ვისმი-

10 ნეთ ჰაჯაი და მოქსენებაი კაქნასშვილისა გრ-

ღვთი მღვდის წყალობის ხელედი, XIII ს-ის მიწურულისა.
(Hd 1880)

ვინ<ა> გეცილებოდეს ვითა [შ]ენს..

...ღესა ჰმართებს<ა> ერ<ა>დ<ა>გოლ[ა]დ<ა> სამს[ა]ხ[ორსა]

შიგან<ა> მეფობის ჩ[უ]ენ[ი]ს[ა]სა ორდ[ო]ს ლაშქარ-

სა შინა<ა> და გარე და კაგიყოსო[ს] ო[რი]

5 გ<ა>ღესი მის[ი]თ მ[ი]წ[ი]თ და ს[ა]ქონებ<ა>ლითა (!)

კომნაკომასქე და ბორტყოლა შენსა ბიძას ძი-

ს შალვას<ა> შ<ა>ვილს ჰქონ<ა>ღესა მისისა

საქმის შეკაზ<ა>მამ<ა>ღის ნორ[ა]სა ეცილები და სა-

თათროსა და ს[ა]ყ[ა]ღნოსა და ს[ა] ჩ[უ]ენ[ო]ს[ა] ს[ა]მს[ა]ხორსა

10 თანა დაიყენებდი და ვერვინ რა საქ<ა>შე დაიგოს

შენს მეტმა დაიწერა ქვ'ნს ლ'გ ოკლომბ-

ერსა ი'ბ ბ'ბ ნ<ა>იშ<ა>ნად გ[უ]იბ[ო]ქებ[ია]

- წყალობათამან და ვითარ მიესაზღვრების ესრეთ დიდა-
 დ სურვილით და სატრფოდ ერდგულობასა მათსა ეგრეთ არ
 დავიშურვეთ და მივეციოთ და მიუბოძეთ გორის მოურა-
 ობა რათაცა წესითა ძუელითგან გორის მოურავთა გორ-
- 5 ს ბაჟი ჰქონებია და ანუ გორს და გორისა გარეშემოთა
 შიგან უსაქმებია მითავე წესითა ბაჟი თქუენ გქონდეს
 და მითავე წესითა გორს და გორისა გარეშემოთა ში-
 გან თქუენ საქმობლით გუიბოძებია გორისა მოუ-
 რავობა სამკუიდროდ თქუენ ჩუენთა დიდად ერდგ-
- 10 [უ]ლთა და თავდადებით ნამსახურთა ეზოს ჩუხჩარ-
 ეხისა ავთანდილისთუის და თქუენთა ძმის წულთა ჩუენ-
 თა თანა შეზრდილ-გაზრდილთა მოლარეთ უხუცესისა
 თაყასათუის და ზევდგინისთუის და თქუენთა შვილთა და
 მომავალთათუის და არასა ეამისა შემოსრ-
- 15 ულობისა და გადმოცვლებისათუის არასა
 ეამსა შიგან არ მოგეშალოს გქონდეს თქუენ
 ჩუენთა დიდად ერდგულთა და თავდადებით
 ნამსახურთა ეზოს ჩუხჩარეხსა ავთან-
 დილს და თქუენთა ძმის წულთა მო-
- 20 ლარეთ უხუცესისა თაყასა და ზევდგინს და
 არ წაგელოს და თუ რამე ასეთი რამე საქმე

- ლო არ სამეშაო არ ზროხა საკლავი არ
გოქ-ქათამი და არ საყველიერო და
არა სათხოვარი არ დიდი და არ მცირე ა-
რას თანა არა და ჩუენი მოსამსახურე ვერ-
- 5 ასა სათხოვრისა და გამოსაღებლისათუის რ-
ანიცა თქუენნი შემოსავალნი მამულნი არი-
ან ვერასა სათხოვრისა და გამოსაღებლის-
ათუის ვერ მივიდენ სადაც არა სათბილ-
ელო არის არას თანა სათხოვარი არ ე-
- 10 თხოებოდეს ესრეთ რომელ ჩუენისა ს-
ულისა საოხმან ჩუენმან მოძლუარმან თბ-
ილეღ-მანგლეღმან იოვანე ორი დ-
ლე ალაპი გაგუიჩინა ერთი დლე მ-
თავარანგელოზობა და ერთი დ-
- 15 ლე საბაობა ამას ყოველთა წილი-
წადთა (!) წარსამართებელად მეფობისა ჩუენ-
ისათუის და შესანდობელად სულისა ჩ-

- ვალეზისათვის აღარაოდეს გეტხოვბო-
 დეს სათათრო მალი და შემდგო-
 მად ჩუენსა ვერცა სხუათა მომავალ-
 თა მეფეთა და დედოფალთა გთხო-
 5 ნ და ესე ბ'ბა და სიგელი ასრე
 გაგითავდეს და ველარავინ შეგიცვალონ
 და აღარაოდეს გეტხოვბოდეს სათათრო
 ნალი ბ'ბა ნიშნად გუიბოძებია დაიწერა
 მტკიცე სიგელი ესე ქ'კნსა რ'ნვ მარტ-
 10 სა კ'ბ კელითა წირქუალელ გლონისთავაძისა
 რატისითა აწ ვინცა ესე შეგიცვალოს
 პრისხავსმცა მამა ძე და სული წმიდა და ნ-
 ურათამცა სინანულითა იკსნების სულ-
 ი მისი ჯოჯოხეთისაგან დამამტკიცე-

- კასპი ქალაქი შემუსრეს ტყუე ყვეს და წარიყვანეს დაჲ ვახტ-
ანგისი გურანდუხტ სამის წლის ქალი რომელ დაურჩ-
ეს წარუტყუენველად ჰვენი ქართლისანი კახეთი კლარჯეთი
და ეგრისი წავლეს რანისა და მოჰყანისა წარტყუენეს იგიცა და
- 5 განვლეს კარი დარუბანდისა რამეთუ თუით გზა სცეს დარ-
ბანდელთა და შევიდეს ოვსეთს განმარჯუებულნი მასვე ეამსა
გამოვიდეს ბერძენნი აფხაზეთად რამეთუ
ბერძენთა ჰქონდა ეგრის წყალს ქუემოთი კერძი ყოველი და
დაიპყრეს ეგრის წყლითგან ვიდრე ციხე გოჯდამდე მაშინ იქ-
- 10 მნა გლოვა და წუხილი ყოველთა ზედა ქართველთა და იტყოდ-
ეს განვაშრავლეთ ცოდვა ღმრთისა მიმართ და არა კეთილ-
ად ვიპყართ სჯული ქრისტესი და წესი იოვანეს მცნებისა სამა-
რთლად მოაწია ღმერთმან ჩუენ ზედა ესე რისხვა რამე-
თუ მიგუცნა ჩუენ წარტყუენვად უცხოთა ნათესავთა
- 15 მიგულიო ჩუენ საზღვარი ბერძენთაგან ვითარცა მიუღლო ვარ-
აზ ბაქარს მეფესა ცოდვითა ვარაზ ბაქარისითა მოიწია რამეთუ
ვერ კეთილად იპყართ სჯული ქრისტესი ესე არა მეფეთა ჩ-

- რობელმან თქუენ მიერ გუირგუინოსა[ნ]მან მეფეთ-
მეფემან ლუარსაბ და თანამეცხედრემან ჩუენ-
მან დედოფალთა დედოფალმან თამარ და ძეთა ჩუენტა
პატრონმან სუიმიონ და დავით ვიგულვეთ და ვიგულსმო-
- 5 დგინეთ და გუენება რათამცა ტფილის ქალაქს რანიცა
თქუენნი საყდრის შვილნი და ყმანი არიან ყოვლისა
სათხოვარისაგან განგუეთავისუფლენს მოვიდა და ისაჯა
თქუენისა საყდრისა მპყრობელი კაცი სათნო ღ'თის-
ა ტფილელ მთავარეპისკ'ზი დომენტი პირველ გაშვებულო-
ბისა და თარხნობისა სიგელნი მოგუართუნა და აწ
- 10 ჩუენ კუალად განვაახლეთ და შემოგწირეთ და მო-
გახსენეთ ღალა პურისა და ბამბისა რასაცა საყდრის
შვილნი და თქუენნი ყმანი ჰქნევდენ მისსა ღალასა
ტფილელი აიღებდეს წარსამართებელად მეფობისა ჩუე-

- [ზარი გა]კდა შემოაკრფა ქალაქისა ერნი სრულა[დ]
 [ოქით-აქ]ეთ იჯრებოდეს უკუტიტოთო ამას სრულა[დ]
 [ზოგნი ნ]დომით შეჰფრფინვიდეს ზოგნი დარჩეს სულ-წასულ[ად]
 [და მათთა] ცოლთა მოიძულევს ქმარნი დარჩეს გაბასრულ[ად]
- 5 [ფატმან ცოლი უ]სენისა გაეგე[ბა] კარ[თა წინა]
 [მხიარულად უსალა]მა სიხარულ[ი] დაიჩინ[ა]
 [ერთმანერთი მოიკით]ხეს მხიარულ[ნი დ]ასხდეს შინ[ა]
 [და ფატმან ხათ]უნს მისულა მისა შ[ე-ვით-]ვატყევე არ ეწყინ[ა]
 [ფატმან ხათ]უნ თულად მარჯუე არ-დუხჭირი მაგრა მზ[მელი]
- 10 [ნაკუთად] კარგი შავ-გურემანი პირ-მსუქანი არ პირ-ბნე[ლი]
 [მუტრი]ბთა და მომღერალთა მოყუარული ღვინის მსმელ[ი]
 [და . დია ეღვა] სასალუქო დასაბურავ-ჩასაცმელ[ი]
 [მას] ღამესა ფატმან ხათუნ უმასპინძლა მეტად კარგ[ა]
 [ყმამან] უძღუნა ძღვენი ტურფა მიმღებელთა თქუეს თუ [ვარგა]
- 15 [ფატმან] მისი მასპინძლობა უღირს ღ'თო არ დაჰკარგ[ა]
 [და სუეს] და ჰამეს დასაწოლად ყმა გავიდა ღამე გარ გ[ა]
 [დილასა ლარი] ყულაი უჩუენა გაახსნევიწ[ა]
 [ტურფანი სეფედ გა]რდასხნა ფასიცა დაათუღევიწ[ა]
 [ვაჰართა უთხრა წაი]ღეთ აჰიდა გააწევიწ[ა]
- 20 [და თქუენ ვითა გინდა] ვაჰრობდით ნუ გამამ[ყლაგნებთ მე ვინა]
 [ყმა ვაჰრულად იმოს]ების არ [ჩაიც]ვაშს [არას მისსა]

და ვიდრე მოსულვადმდე მისსა ტფილისის ეკლესია გაესრულა ხოლო ჟ-
 უარისა ეკლესიასა აკლიდა (!) და მან ჰერეკლე მეფემან ტფილის და მ-
 ცხეთას და უჯარმოს ქადაგნი განავლინნა რათა ყოველნი ქრისტიან-
 ნენი ეკლესიასა შევიდენ და ყოველნი მოგუნი და ცეცხლის მსახუ-
 5 რნი რომელნიცადა არა მოინათლნენ მოისრნენ ხოლო მათ ნათლი-
 ს-ლება არა ინებეს არამედ ზაკიცით (!) აღერივნეს ქრისტიანეთა თა-
 ნა და მიაწიეს ყოველთა მათ ზედა მახვილი და ეკლესიათა შინა მ-
 დინარენი სისხლთანი დიოდეს და განწმიდნა სჯული ქრისტეს ღ'თი-
 სა ჩუენისა და წარვიდა ჰერაკლე მეფე სამეფოდვე თუისად და ჰმთავრ-
 10 ობდა ქართლს იგივე სტეფანოზ დიდი ქათალიკოზი იყო მეორე ბა-
 რთლომე მის ზედავე და შემდგომად მისსა მთავრობდა ადარნასე ძე
 მის სტეფანოზისი და მის ზედა სამნი ქათალიკოზნი იცუალნეს იოვანე
 ბაბილა და თაბორ და ამისა შემდგომად სტეფანოზ ძე მისი და მა-
 ნ განასრულა ეკლესია და განაწიესა მუნ ჟუარისა კრება და დაჯდა
 15 ტფილის ცხორებად და ქათალიკოზი იყო სამოვლ და ენონ და მის ზე
 ქუეყანა ქართლისა აღწერეს და წარიდეს საბერძნეთს და ჰამბავი მო-
 იწია ვითარმედ ბადადი (!) დაიპყრეს აგარის ნათესავთაო და ამის სტეფა-
 ნოზისა შემდგომად ერისთაობდა ძე მისი გუარამ კურატბალ-
 ატი და შემდგომად მისსა ვარაზბაკურ ძე მისი ანთიპატრიკოსი რ-
 20 ომელმან გარბანელნი მოაქცივნა და მოისრა ნერსე და ძენი მისნი ფი-
 ლიპე

რა მოირიგება დღემ დამეს და გუმზათსა მზე მოვიდა
დაკოცილთა სისხლნი სდინან ქუეყანასა შეღებვიდა
თქუეს აეთანდილ აჯობაო მისად ქურეტად ჭარი ვიდა
და ყოვლგნით ალყა დაიშალა ოთხთ კიდეთა კმა გავიდა

5 ერთმანერთსა თუ მე გჯობო სიცილით ეუბნებოდეს.
ამხანაგობდეს ლალობდეს იქით და აქათ ღებოდეს
მერმე მოვიდეს მონანი რომელი უკან ჰყუებოდეს
და უბრძანა თქუითო მართალი ჩუენ თქუენგან არა გუთნებოდეს
იგი მისრე მონანი მეფეს წინ მოეგებოდა

i0 ჰკითხავს გაზრდილის ამბავსა სიცილით ეუბნებოდა
ჰკადრეს ვეკუთ მისი ნასროლი მზესაცა ეკუირვებოდა
და რასაცა ოდენ შესტყორცნა დაცთენა არ ეგებოდა
მონათა ჰკადრეს მართალსა გაადრებთ და ნუ გემცდარებით
მეფეო ყოლა ვერ ვიტყუით შენსა მაგისად დარებით

15 აწეცა დაგუკოც ვერა ჰგავ ვერათ ვერ მოგეკმარებით
და ვისგან ნაკრავნი გუინახავს მკეცნი ვერ წალმა წარებით

მონათა

ուն ձեռնդրա լրիվ լուծի և զքննարես թից ձեռք	բ	ս
լարա յարաս. անկարտ կուսն զքննարես ձեռքեր	բ	ս
տիվի պրսնեղա պրսնա ձեռք ձեռքդ զման զ	բ	ս
է պրսնուտ պրսն զարտա ռեպրոպրս քն լար	բ	ս
զմանս պրսնա սոց թից Եւ յարտ զքննար	բ	ժ
ձեռնար ձեռք լարա ձեռք սխտ և սխտ լար	բ	ժ
ձեռք ձեռքի ձեռնա ռեպրոպրս պրս կրք	բ	ժ
է պրսնուտ սխտ ձեռնար կրք սխտն սն լար	բ	ժ
ոց ձեռնից ձեռնա ձեռքի քն ձեռք	բ	ս
կրքնար զմանարտ ձեռնա. և յարտ զքննար	բ	ս
կրք սխտ զքննար. ձեռն. անկարտ ձեռնա յ զքննար	բ	ս
է անկարտ լար ձեռնարտ սն և յարտ սն ձեռք	բ	ս
ձեռնա կրքնար ձեռնարտ զքննար և սոց զքննար	-	-
ձեռք պրս և պրս զքննար. ձեռն. ձեռնար քն	ժ	ս
սխտ և սխտ. լար. կրքնար. պրս ձեռքնար	ժ	ս
է զման սխտար զքննար ձեռն յարտ քն քննար	ժ	ս

- მოსრულა შენად საძებრად მისი ძმად შეფიცებული
ავთანდილ მოყმე არაბი არაბეთს შიგან ქებული
სპასპეტი როსტან მეფისა ვერვისგან დაწუნებული
და შენ სწერდი შენსა ამბავსა ლალი ბრძნად გაგონებული
- 5 ჩუენ ამისთვის ესე მონა გამოვგზავნეთ თქუენსა წინა
ვსცნათ ამბავი ქაჭეთისა მოსრულანცა ქაჯნი შინა
მანდაურთა მეომართა ანგარიში წურილად გუინა
და ვინ არიან მცველნი შენნი ან თავადი მათი ვინ ა
რაცა იცი მანდაური მოგუიწერე გაამჟღავ<ვ>ნე
- 10 მერმე შენსა საყუარელსა ნიშანი რა გაუგზავნე
შენი ყუელა აქამდისი<სი> კირი ლხინსა გაათავნე
და ლთსა უნდეს მოყუარენი შესაფერნი შეგაზავნე
წადი უსტარო ისწრაფე თუ მუქლი გქონდეს მალეგი
დაგნატრი მიხუალ დაგხუდების ბროლი სათი და ლალები
- 15 ბედად შენ მჯობხარ უსტარო გნახუენ დამწუელის თუალები
და შენს უკან ჩემი სიცოცხლე თუ გესმის არ გებრალეგი

ვეთისაცა ერთისა და განკრილებად ენათა მისთა და რომელნი მხარეანი იყუნეს მათ აურატებელი იგი არაწოლა შეედლებოდა და აუბაკათა რისხვა მწარე და ბნელი გარესკნელი მიეცემოდა ხოლო რომელნი იყუნენ მისანნი და მოკვნი და მეცხლის მოყუარენი მათ უზომო იგი სიმკრავლე შესდიოდა ცხვირთა და პირთა შინა და გველნი და მატლნი არა მოაკლდებოდიან მაივან ეგრეთვე უწყლოთაცა და გულფიცხელთა ტარტაროზი იგი ულხინებელი და სიცივე ფრიად ბოროტი და ანაქმსთა და ნაწვეართა განამაპობელი შემემთვეოდა ხოლო კაცის გულელნი წარეიყუარებოდიან ღრუბნანას მას შინა მწარესა კბილთასა და კაცის მსყიდველნი და შემთრავალენი მისსა მას მღუღარესა შინა შთათხეოდნიან და კულად ფისოკუნელი იგი და უწესოსა მის და მეძაფრისა სიცილის მოქმედნი და მომღერალნი და ძვირის მერტყუელნი და ცოლის მწამებელნი წარვიდოდიან ტირილსა მას საღუკუნესა ხოლო რაჟამს კაცად-კაცადსა მათსა ყოველსავე კოლდვთა მათაგბრ პატარენი მრეკადნეს მამან აღობრა მსწრათელ მდინარე იგი ცეცხლისა და გამოქცდა კმა რამე

სამო

რამე საშინელი მსგავსად ქუხილისა დელვისა მისგან დიდისა რომელ თვით ანგელოზნიცა იგი განკრთებოდეს ზარისავან მისისა და მერამე ბრძანებითა უფლისათა გარე წარაქცია მდინარემან მან ცეცხლისამან ალი თვისი და შთავიდა ჭოჯობნეთს შინა ქვესკნელსა და სხვათა მათ თანავე ბოროტთა მათ სატანჯველსა ალაგთა სადა უკუემყოფ არს უკეთური იგი სატანა უკრული ძლიერად ყოველი ემზავით მისითური და მეყუესუელად იწვეს მდინარეთა მათ ცეცხლისათა ტანჯვად და დაწვად ემზავთა და ანგელოზთა მისთა და ყოველთა მათ კოლდელთა რომელნი არიან ჭოჯობნეთს შინა ხოლო ჭოჯობნეთი გამოითარებანების სიკუდილად საღუკუნოდ და ადგილად ქვესკნელისად რომელსა შინა არს საღუკუნო სიკუდილი ემზავთა მამინ აღსრულდენ თქმულნი იგი დავითისნი ვითარემოდ მიიქცენ კოლდვილნი და დაჟიწვიბიეს ღმთისა აბისსა შემდგომად ანგელოზნი იგი წავლენებულნი უფლისა მერე შთათხევად კოლდელთა მათ ჭოჯობნეთად მყესა შინა მიიქცენ კულად საყდრისა მამართ ღმთისა და იწვეს მათცა ტყბილთა

5

10

15

- ბრ არს ზღვა იგი უცხოებთა მკეცთაგან საცსე და ლელვათა შინა უკირველად ელენან დიდთა ნათა დიდებისა მგზავსად საშინელითა ძახილითა შეშინებულნი შეუღბიან (!) დიდისა კმითა ზღვისათა ვა უკვე დანთქმულნი ნავნი რათა დანთქას წყალთა მათ შინა და სხვა რაიცა მუნა მყოფთაგან სმენოდთ ბრ ესეცა ა-
- 5 მცნეს რ' ზღვასა მეწამულსა არა აქეს ფერი წყლისა მრავალთაგან სმენითა ად მეფისა მიერ ერიფროსა ეწოდების და იტყოდენ რ' არა არს შორედ ნაპირისაგან პალაკი რომელსა შინა არს მრავლად დანერგულნი ფინიკი და შ'ს სამოთხესა მას დგას სვეტი ბრწყინვალე ტაგრუცი ერითსა (!) მეფისა დაწერილი მისივე ენით ესრეთ რ' ხომალდებთა მრავალნი ნიფთნი მოიტ-
- 10 ანეს ვაპართა და შემოვიდენ მოძიებად ოქროსა და მენავენი იგი გამოვიდენ პალაკსა ამას და შ'დ მათგან უჩინონი იქმნენ ბრ სცნა რა ესე მეფემან აღევზნა დიდის სურვილითა და კ'დ თემით ბრძანა წარსვლად ვიდენ ევფრატად ხომალდით და მუნითგან შეღმართ მდინარითა მით ბაბილოვნად წარვიდა ად აქენდა გულთა შინა მრავალი განძრახვა და იტყოდა სა-
- 15 გონებელსა თვისსა ყოველთავე კიდეთა ზღვისათა აღმოსავლეთით კერძო დაპყრობად და განვიდა ასუსუსუთით აფრიკად მოკმარებად კართალენისა მუნითგან განვლო უღაბურნი ნუმიდიისა და წარემართა გზად ერთა მიმართ დადარინელთა რ' მუნ იქადაგების ლერკუროზისა სტეტნი და ეგრეთვე შპანიად რომელნიცა ტიბერიით მდინარით უწოდიან ელენნი

მიმართ კეთილ-მოყვარულ წამკითხველთა

მადლითა ღმრთისა და წყალობითა მისითა აღვასრულე და ვთარგმნე წიგნი ესე ათი ქველთქველობისა გინა შესმენილობისა კატალორიასა დიდისა ფილასოფოსთ ფილასოფოსისა არისტო-

- 5 ოტელისა სომხურის ენისაგან ქართულთა ენათა ზა ბრძანებით ძისა ცხებული მეფისა ქართულთასა ვახტანგ ბატონისა სიბრძნის მოყვარულ ვახუშტისათა და მისივე შემწეობითა წერიითა და განმარტებითა რა არ ვიყავ ფდ მოადგილე ქართულთა ენისა არ სიყვარულმან ძისა მეფისა
- 10 სამან მიმყოფინა კელ-ჰყვად და შემწეობამან მისმან აღმასრულებინა არა მარტივად თავით ჩემითა არ ნება-მოდგებითა ორთავე რეცა თუ ოთხთა თვალთაგან ერთ და იგივე კვალი ხილვისს მზერითა ჟამსა მწირობისასა მოსკოვს დედაქალაქსა ქკნსა 1736 დეკენბერს 20 მეფობასა იმპერატორცა ანნა
- 15 იოანოვნასა

ბრ აწ რწლი შეემთხვიოთ ამა ფილასოფიასა შეიწყნარებდით ვა წველილი იგი ქურივისაგან შთადგებული საუფლო საუნჯესა შა უკუტთუ კეთილ საგემებელ ვისდამე იყოს უფალსა მადლი ბრ არ უკუტთუ უგემებელ ვისდამე თავს-

- 20 ა თვისსა საყვედურ და ჩვენ ვიყვნეთ უძვირებულ ბრ უკუტთუ ვინმე მიწდომილობის კელოვნებითა ჰოოთ რაჟმე მეტ ანუ ნაკლებ რწსა არა ვეჰუ ესე არა არს ჩუშნის ნებით არ შეუძლებლობით რ შეძლება ჩუშნი ესოდენ იყო რწლისა განმარტებასა ვევედრები ბრ რომელმან
- 25 ნუ გარდმოსწერდეს წიგნსა ამას ნუ დააგდებდეთ დაუწერლად მოსახსენებელი ესე რა წეჩილმცა იყუნენ სახელნი თქუშნნი წერილსა მას საუკუნესა შა რწლმანც

ფრიალი შრომა დამიკ ამა წიგნსა ზედა რ ქართულთა ენათა აღარ იპოვებოდა ლექსიკონი ესა მთა ვითარებისაგან დაკარგულ იყო და ენა ქართველთა თუისთა ნებაზედ გაერყუნათ სხუისა ენათა ვნახე და მეც მათის ბაძით აღვსწერე რაოდენი ძალმედვა ანუ წერილთა შინა ვნახე გამოვსწერე სა-

5 დმრთო წერილთა და ლ'თის მეტყუელებათა შინა რომელიმე ღრმათა ფილასოფოსთა წიგნებთა ლ'თის მეტყუელებისა კავშირთა პროკლეს პლატონურსა დიოდოხოსთა არისტოტელის კათილორიათაგან გამოვიღე ნემესიოსა და იოვანე დამასკელის პლატონურის სიტყუის საქვეები აღვსწერე რომელიმე ა-

10 რა მათებრ ღვლარკნილად მათვე წ'თა მამათაგან სადა საადვილონი ვპოვე საადვილონი აღვსწერე რათა ისწავლონ ენა ქართული შესრულებული და განრკვეული ფარნავაზ ქართველთა პირველისა მეფისა მიერ ბრძნისა და გონიერისა რ'ი იყო წარმართი ძეთაგან ქართლოსისთა სასწავლო კეთილ გონიერთა მოსწავლეათათვის ხ' რ'ი ვიცოდი დავსწერე და რ'იცა ძ-

15 ნელი სიტყუა არა ვიცოდი ღრმათა წიგნებთა შინა ვიძიე რ'იმე სხუთა ენათა შევამოწმე რაოდენი ვპოვე გამოწულილებით აღვიღად თან დაუწერე რ'იც ვერა ვპოვე საცილობელად არ დავსწერე ა'დ მუნვე კიდეთა ზედა წითლით ნიშანი მოვაწერე და ვინცა პპოთთ სიტყუა უცხო ანუ მათი თარგმანი ანუ ღრმათა წერილთაგან გამოიღოთ ამა წიგნთა თანა ჩაურთევით რ' მე მრავალი სიტყუა დამიშთა რ'იმე დავიწყებითა რ'იმე არა

20 სმენითა და წერილთა უნახაობითა რ'იმე ნუსხათა დაკარგვიითა ხ' რაოდენი ძალმედვა ვეცადე ელვენთა ლათინთა სპანიათა სომხურთა და რუსთა წიგნებთა შემოწმებითა გარდმოვიღე და უმრავლესი დამიშთა ამისთვის რ' მე ქართულისა ენისაგან კიდე არა ვიცოდი და ამათ ენათა რ'ნი ყ'თა სწორად თქუეს ანუ დამაჭერეს იგი დავსწერე და რ'ნი არა ემოწმნეს არცა

25 მე დავირწმუნე თქუენ იგულსმოღვინეთ რომელთა მოგაცეს უ'ნ სიბრძნე და მეცნიერება თქუენ შესრულეთ არა უცებს გეტყუი შესრულებასა ა'დ ბრძენთა მოგახსენებ ვედრებით არიან ამა წიგნთა შინა სახელნი კეთილნი და ბოროტნი უბადონი და ცუდნიცა არა კიცხვისათ-

ვის აღ

რეთ ილოცეთ ერთსა დღესა და ღამე-სა თვისნი ლოცვანი აღასრულენ	ძლიერი ცხოვრების მომცემლო რომელმან-ეგე შეგქმენ და დამბა-
გულითა მღაბლითა და შემუსვრ-ილითა გინებს დღე და თუ გი-ნებსთ ღამე გინებს ზედგომით	დე კაცი მიწისაგან ხ' კაცი ქ-ვეყანით დავიბადენით და მიწად მ-ივიქცევით ჩვენ ვითარ-იგი სთქ-
და მკერდს ტემით თუ გინებსთ მუ-კლ დავიდომით და ცრემლით ხ' აწ მოგეტონ საყვარელო ცრემლი	უ შემოქმედმან ჩვენმა და მი-ბაანე ვითარმედ მიწა ხარ და მიწა-
და სინანული ამინ ცხებული მეფე საქართველოსა თეიმუ-რაზ ესწერ ნაწილი *	დვე მიიქმე საღა-იგი მიეიქცევით ყელნი მოკუდავნი ვინაცა დაფ-
ქ. გაზრაზეა სიკვდ[ი]ლისა ორშა-ფათსა შენ მხოლო ხარ უკვდავი ყოვლად	10 ლუისა ჩემისა გოდებხასა გვო-დებ და ვლადადებ ღ'თო და შემეწ-ყალუ მე ილტობოდე ცრემლით საწყალო თაო რაჟამს იხილ-ო გუამი მკუდრისა მღებ-

ამა წიგნისა მომღვაწებელსა სულხან საბა ორბელიანსა ლოცვით მოიკსენებდეთ მეფის არჩილისა და მეფის გიორგისა და ბატონის ლეონის დედის ძმის წულს საქართველოს მსაჯულის პატრონის ორბელის ძესა

ამა მეფეთა ბრძანებითა აღიწერა წიგნი ესე ფრიადითა შრომითა და რუდუნებით-

- 5 თა რ' ქართლისა ქვეყანასა ლექსიკონი აღარა იპოებოდა და ოცდაათს წელიწადს ძვილ შეაწყო განმარტებით რ' ერისაგანი იყო და წარჩინებული და სოფლისა საქმეთაგან უცალო იყო მაშინ ქორანიკონი იყო ჩ'ქპ'ე ამის შ'დ მონაზონ იქმნა და გარესჯის მრავალმთის წმიდის ნათლისმცემელის მონასტერის დაადგრა ქ'კოს ჩ'ქ'ქ'შ მარტს ი'შ მონაზონ იქმნა
- 10 ქ'კოს ჩ'ლი დეკემბრის ა' ხვარასანს წაეიდა მეფე ქაიხოსროს ეხმო და ფებერვალს ვ' გამოისტუმრა მრავლის ნიკითა მაის ი'ა ქართლს მოვიდა ქ'კოს ჩ'ლიბ აპრილს კ'გ მეფე ვახტანგს ისპაანს გააყვე ორს ნოენბერს გამობრუნდა და დეკემბერს კ' ქართლს მოვიდა ქ'კოსა ჩლი'გ აგვისტოს ი'ზ საფრანგეთს გაიპარა ფრანცა ჯენევეია სიკილია ჰრომი
- 15 ნახა ძრანციის მეფე რომ-პაპი კრანდუკა უცხოდ კარგად დახულდენ ყოველი კაცი გაჰკვირდა რაც იმ ქვეყნებსა შინა უცხო და ძვირად სანახავი იყო ყველა აჩვენეს წმიდამ პაპმა წმიდის ძელის კემმარტიის ჯვარის ნაქერი წმიდის კლემენტოზ მოწამის თავი და სხუანი მრავალნი ნაწილნი უბოძა ი'შ მარიამობის თვეს გამოისტუმრა გზაზედ წმიდა სახლები
- 20 ბი და მრავალი წმიდა ადგილები მოილოცა ვ' ღვინობის თვეს მალთას მოვიდა შ' დეკემბერს ძრანციის მეფის ხომალდი მოუვიდა და წამოვიდა ქ'კოს ჩლ'იე იანვარს ი'თ კოსტანტინეპოლეს მოვიდა ის წელიწადი იქ დაეგვიანა ძრანციის დესპანთან იღვა მრავლის კეთილ ქე-ლ-შეწყობითა

დაიწერა წიგნი ესე სამეუფოს ქალაქსა პეტრებუხ კელითა დავით თუ-
შმალაშვილის დიაკონისათა ეამსა მას როდეს მეფე საქართველოსა კეთილ-
ქსენებელი თეიმურაზ რუსეთს ელისაბედის რუს ხემწიფის მ-
იმართ მიბძანდა მაშინ ზაალ ავალისშვილი მეითრათ ახლდა და

- 5 ეს წიგნი ბაქარის ნათარგმნი რუსულიდამ ქართულად ნახა და მი-
თხრა მეითარმა და აღმაწერინა ახოვეთეგმატა ესე თავისთვის მრავალ
ქაიერ ყოს უფალმან დაიწერა ფებერვლის დ' ქ'კს ქ'ეს აქათ

ჩღაბ

- მიიცვალა დიდი კემწიფე იმპერატრიცა ელისაბედ პეტრეს ასული თვესა
!0 დეკემბერსა კ'ე რომელ არს შობა დღე საათსა მესამესა დღისასა დღესა სამშაფათსა
ქ'კს ქ'ეს აქათ ჩ'ღა

მიიცვალა მეფე საქართველოსა თეიმურაზ თვესა იანვარსა რვასა დღ-
ესა სამშაფათსა კემწიფის მიცვლის მეთხუთმეტეს დღესა საათსა მეორ-
ესა ღამისასა ქ'კს ქ'ეს აქათ ჩღაბ

დაიწყო: წიგნი: ესე: სვეუთეს: ქალქს: პეტრეზეს: უწით: ღვთ: თუ
 ვაღაფლონ: დავენოს: აქმს: მას: ზღეს: ვეუ: სქათიფონს: უთმ
 ქსენაბლო: თეიმურს: რუსეთს: წინაქისა: მათათ: რუსსენქიფეს: მ
 იართ: მამანა: მანი: მალ: ავლოს: შვლი: მეითხო: ახლღ: ღ
 ეს: წიგნი: ბაქარის: ნათარგნი: რუსიქადამ: ქანთულა: ნანა: ღვი
 თხს: მეითხა: ღ აღმარქინა: ამოვთქვაფა: ესე: თვსთვს: მსოქო:
 აქმიერ: ეს: უთქლამან: ღინეს: თქმერაქის: /ღ/. ქქ: ქქს: აქათ

1662

მიიღველ: დღი: უმწით: იმვესტრიცა: წინაბელ: პეტრესას: უწით: თქს:
 ლეუქმეს: ე: ღამან: ეზა: დღუ: სათს: ვესმეს: დღეს: სმთათის:
 ქქს: ქქს: აქათ: /ღ/

მიიღველ: მეუქსქანთიქმს: თეიმურს: თქს: იანერს: ზეს: ღ
 ეს: სეზათის: უმწით: მიცქის: მეთსუთიქეს: დღეს: სათს: მე
 ეს: ღამანს: ქქს: ქქს: აქათ: /ღ/

ჭ. უგანათლებულესსა და უსაყვარლესს-
ა ჩემსა დედიდას ცარეკნას

ა ნ ნ ა ს

- ჩემს სასურველს გულს კოცნას სურვი-
- 5 ლით გაუბედავ თქვენი ჩემთვის სას-
ურველი წიგნი რაოდენ გზის სიშორე-
ს შეემსგავსება არ მავლია და ახლა კიდემ
კნიაზ რატისშვილს ნიკოლას ყიზლარიდა-
მ გამოეგზავნა რომლისაცა ნახვით სი-
- 10 ხარულთან მწუხარებაც მივიღე და გებძანა რო-
მ ცარევიჩს რომ ცალკე მწუხარების წიგნ-
ი ვერ ვახელ საბაბი ეს იყო რადგანც თ-
ქვენს უგანათლებულესობას წიგნს ვახლ-
ებდი ხოლმე იმაშივე ჩემს მწუხარებას მო-
- 15 ვახსენებდი ხოლმე და ამისთვის ველარ მოვს-
წერ(ე) და ახლაც კიდემ მიწლოდა მომერთ-
მივა წიგნი მაგრამ ეს კაცი დიად ჩქა-
რა წამოვიდა და ველარ დავასწარ თვით აშ
წიგნის დაჩხაბას ეტყობა
- 20 თქვენს უგანათლებულესობას ოსმალზე მი-
სის დიდებულ[ე]ბის ჭარის გამარჯვება რომ ე-

<p>ბულისკმა-ყო ბრალი ურწმუნებისა თოსისა და ტყუილ-ქმნილისა მის დედაკაცი-სა ღ-თსა ხადა უგმწედ და ღირსსა მას საკვირეულეებისასა ტყუისა მოუხდა და ლოცვიდა მას რათა უჩუჭნოს მათ სახე აღშენებადისა მის ტაძრისა ხრ რ-ლნ</p>	<p>ბერძენთასა და ითხოოს მისგან მოვლინებად მოძღუარი ღ-თის მსახურებისა და მან მიიღო რაჲ მკნება ესე მისგან მუნქვესეც წარა-ვლინა მოციქული ხრ მეფემან ისწავა რა მი-ზეზი სათხოველისა რ- კოსტანტინე იყო მხუ-რვალედ ტრფიალი ღ-თის მსახურებისა რ-ლნ-იგი ფ-ღსა პატრიკსა ღირს-ყუნა მივლინებულნი იგი მისისა და კაცი ვინმე სარწმუნოებითა და ცხოვრებითა და გულისხმის-კოფითა შე-გეობილი ღირს-ქმნილი მღუდელთ</p>
<p>იგი აღავსო ბესელოელ სიბრძნითა ბუროთ-მოძღურებისათა ესეცა მასეე ღირს-ყო მადლსა ვიდრემდის საღმრთო დაუსახა მათ ტაძარი და იგი დასახვიდა ხრ იგინი აღმოკუჭთდეს და აუენებდეს ვინათგან უკუჭ სრულ იქმნა აღშენებაჲ და საბრთული განემართა და მხოლოდ მღუდელელა საძიებელ იყო ჰპოვა ამისიცა ლონე საკვირეულ-მან მან დედა-კაცმან და აზრახა მთავარსა ნათესაეთა-სა რათა მიუვლინოს მოციქული მეფესა</p>	<p>მთავრობისა ქადაგად მოუვლინა ნათესა-ვთა ამათ უფრომად მრავლითა ნიჭითა აზმს უკუჭ მუოლორიტე ესეოდენ მობისე-ნებს ხრ სხუათა წერილთა შ-ა საკელ-დე-მით პოვნილ არს სახელი ტყვესა მის ჩრ-ნ ტყვეთა მხსნელისა რ- ბერძულად ნონნა უწოდიან წმიდასა მას რ-ლსა ჩრ-ნ</p>
<p>ბერძე</p>	

- ნუ გრცხვენის ჩემთან მოსვლისა ნუ დამერიდებო
თუ ჩემს საწყენსა რაშიგმე თავი ჩანადგებო
ან გემთხვა რამე სოფლისა მით დაიკოდებო
აწ ეს არს მისი წაშალი წყლულზედ დაიდებო
- 5 ჩემს სახლამდის მოაწიო ამდენს ეცადებო
რაც მაწყინე მისი მითხარ გცოდე შემინდებო
თუ გულმკურველად ეს ბოღიში შენ მაიკადებო
მერმე შენი განსვენება ჩემზედ მოაგდებო
თუ ვითარ გაგაყმაწვილო აღარ დაბერდებო
- 10 არა გაქენდეს რა საჯავრო სულ იხარებდებო
თუ არ სხვას ვისმე უცხოთა მარტო მე მხადებო
ეს ყველა შენთვის მზა არის რაც რომ გიქადებო
მე შენ სხვას არას გენუევი ღმერთი აღიდებო
მე შენთვის ნებსით მომკედარსა მამიგონებდებო
- 15 მაგ ჩემს წერილსა წიგნებსა წაიკითხევდებო
რაც რომ ანდერძად დამეგდოს აღასრულებდებო
ლარბს აკმევდე მშვირსა მწყურვალს ასმევდებო
შიშველს შემოსდე უძლურსა სნეულს ნახევდებო
საკურობილემში მკმუნვართა ნუგეშსა სცემდებო
- 20 პატიმარს ტყვესა უცხოსა შეიწყნარებდებო
შეიმსუბუქე

შეიმსუბუქე ცოდვანი ვირემ ავსწონდეთ
 ასეთის სახით მეჩვენე გნახო მამწონდეთ
 ასეთს ცოდვილს ნუმცა გნახავ რომ გაგირისხდეთ
 მაქვს საპყრობილე ასეთი თუ შიგ შეგაგდეთ
 5 დაუშრეტელის ცეცხლითა უნდა იწოდეთ
 გჰამდენ გველნი და ბაყაყნი პატლში ეფლოდეთ
 ეშმაკნი ცეცხლის მათრაქთა გცემდენ მიძახდეთ
 ვამე დავიწვი მიშველე ღმერთო მომხედეთ
 10 ნუ გონებ კიდევ კელახლა ვიშვა და მოვკვდეთ
 ან მისებრ ჯოჯოხეთშიგან მელა მოვიდეთ
 ან ვით მამაშენს ადამსა კელი მოვკიდეთ
 ისე შენ კელი მოგკილო ან შამებრალდეთ
 უნდა იყო და იტანჯო უკუნისამდეთ
 და დავით მისთვის მოგახსენებ ამას უფრთხოდეთ
 15 ისევ ჯორკით შეინანე რაც ჯორკით სცოდეთ
 თორემ სულით ვერას ირგებ შენ ეს იცოდეთ
 და დავით მისთვის მოგახსენებ ამას უფრთხოდეთ
 თორემ სულით ვერას ირგებ შენ ეს იცოდეთ
 და დავით მისთვის მოგახსენებ ამას უფრთხოდეთ
 20 და დავით მისთვის მოგახსენებ ამას უფრთხოდეთ

აღექ აღექ

- ქ. ქება მეფის ბაქარისა მამუკა ბარათაშვილის მიერ თქმული ვის უპყრავს ცანი მაშიდ რა სცანი ქელთ მიწა ზღვანი კ[ა]ერთა რება ცხოველთა ზდანი მყის ანაზდანი რისხვა წყალობად არ ეღარება მისსა გვალაგებს აქით გვალაგებს მუნ სადმე ერთგუით შემონაკრება
- 5 და მსაყული ერთი ურიცხეთა ერთი ზის და მიეგოს ვის ვითარება ბრძანე ბაძ ალად წარმოთქმა ძალად ნათობდეს ქურთა კმა მზისა მუქად მდინარე ღენით სცან სახედენით აღმოქდეს კნობად რად იქვი უქად ვინ უზე მიკმობს საკეთეს მიკმობს არ ნიავ წველილად წყალობა ბუქად და მიგიტხრა მისად არ უშვირ მისად ცულ სამოსელად ვარ სასალუქად
- 10 ვინ პირველ მთქმელად ვითა ზღვა მთქმელად ეშმაკთა მწყეკლად თვით სასუფეველად წინწოლთა მცემლად თით მაქებელად კელ გვალობელად უმცირე ქველად ცხოფართა მღველად შურედულთა მქნველად გოლიათ მძლველად თვით შურეკველად და რ(ვ)ტო მისი მცველად გამოსცაშე ველად ქართლთა ნათელად შემცოდე შეველად

- სობრანის ზღვა არსად მისებრ სხვა არსად დაბადა ღრთ მისი სახენი
 ტანი ვით სარო მშვენიერ სარო ფერკნი ვით ლოდი მძიმედ სახენი
 ალვისა მკლავი ბეკ მთა მძლე მკლავი მებრძოლთა ცუდი სიტყვა მკვახენი
 და ვეფხისტერ მალის მებძოლმან მალის თავი უჩინო სად კლდე და ხენი
- 5 მშვილდი ფიცხელი უყრელ ფიცხელი სხვისათვის მისი მოსაწყენელად
 კრმალი ბარისა შეეგას რისა მჭნევი გოლიათთა მოსაწყვეველად
 მტერთა მრისხველი სწორ გამკითხველი გარნა ღრთ სხვათა შეუწყველად
 და ძლიერი დასცის შეიწყეს დას ცის თქვენ ღრთისა ძალთა და-ცა-მტეველად
 ქრისტეს მოსავსა შიშველთ მოსავსა სწორისა თხრობად არა აქეს ცოლი
 მსაჭულსა მართალს ვით ცეცხლი მართ აღს ადენს მტყუართა მიხედება წილი
 ჰარ უფერავსა შეიქს ფერავსა ვისცა შერისხნა დაღნა ვით ცვილი
 და მეფეს ბაქარას სიტბოდ შაქარას აქებს მამუკა ბართაშვილი
- 10

წეროები და შემოკლებანი

2. ალბომისათვის გამოყენებული წყაროები

ტაბ. 1 — პალესტინის უდაბნოს ქართული მონასტრის II წარწერა.

პალესტინაში, იუდას უდაბნოში, ბეთლემის მახლობლად, აღმოჩნდა ქართული კულტურის შესანიშნავი ძეგლი, ქართული მონასტერი. მონასტრის მონაიკის იატაკზე შემორჩენილია სამი უძველესი ქართული წარწერა.

II წარწერა მოთავსებულია სახელორიან სიბრტყეზე, მოღწეულია მხოლოდ სამი სტრიქონი და მეოთხე სტრიქონის ერთი ასოს კვალი. ასოთა ქსოვილის ფერი წითელია. ასოების სიმაღლე პირველ სტრიქონში 11,5 სმ, მეორეში — 10,5 სმ, მესამეში — 9 სმ. წარწერას გარს უვლის ორი რიგი თეთრი, მოლურჯო მწვანე და ყვითელი ქსოვილისა. ისტორიული და პალეოგრაფიული შესწავლის საფუძველზე შესაძლებელი გახდა წარწერის დათარიღება — იგი ნახევარი საუკუნით უსწრებს დღემდე ყველაზე ძველად მიჩნეულ ბოლნისის სიონის წარწერებს.

პალესტინის ქართულ წარწერათა შესახებ ცნობა გამოაქვეყნა მ. თარხნიშვილმა — Das neuentdeckte georgische Kloster in Bethlehem (ქართულად), Bedi Karthlisa, № 16, გვ. 12—17; მანვე უძენა წარწერებს სპეციალური გამოკვლევა—Le iscrizioni musive del monastero di Bir el'Qutt, რომელიც წარმოადგენს Virgilio Corbo-ს შრომის ნაწილს—Gli scavi di Kh. Siyar el-Ghanam (Campo dei Pastori) e i monasteri dei dintorni. Pubblicazioni dello Studium Biblicum Franciscanum, № 11, Gerusalemme, 1955, pp. 135—139; პალესტინური ქართული წარწერები გამოკვლევითურ გამოსცა გიორგი წერეთელმა—უძველესი ქართული წარწერები პალესტინიდან, თბ., 1960. ამ წარწერათა შესახებ იხ. აგრეთვე: Oriens Christianus 37, Wiesbaden, 1953, 142—143; ალ. გამყრელიძე, ლიტერატურული გახეთი, № 24, 1956; შ. ნუცუბიძე, მნათობი, № 1, 1959, გვ. 148; ს. ყაუხჩიშვილი, ქართლის ცხოვრება, II, თბ., 1959, გვ. 058—062; კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1960, გვ. 39.

ტაბ. 2 — პალესტინის უდაბნოს ქართული მონასტრის III წარწერა.

წარწერა შესრულებულია თეთრ ფონზე კუპრივით შავი ქსოვილით, სტრიქონები გამოყოფილია ერთმანეთისაგან ყვითელი ხაზებით. ზოლების ფერებია წითელი, ცისფერი და ყვითელი. წარწერა დეფექტურადაა მოღწეული. ეს წარწერა, ისევე როგორც პალესტინის II წარწერა, ბოლნისის სიონის წარწერაზე ნახევარი საუკუნით ადრე თარიღდება.

ბიბლიოგრაფიისათვის იხ. ტაბ. № 1.

ტაბ. 3 — ბოლნისის სიონის საღმშენებლო წარწერა.

უძველესი თარიღიანი წარწერაა დღემდის ცნობილ ეპიგრაფიკულ ძეგლთა შორის. იგი თარიღდება 493/4 წლით. შესრულებულია რელიეფური ასოებით ჩრდილოეთის შესავალი კარის ბალავრის ქვაზე. სიმაღლე ასოსი 4,6 სმ უდრის.

წარწერა დეფექტურად არის მოღწეული. ქვას ჩამოტყვნილი აქვს ნაწილები როგორც მარცხნივ, ისე მარჯვნივ, რომლებზეც წარწერილი სტრიქონები

გადდიოდა. დღეს ამ წარწერის სიგრძე 1,54 მეტრის უდრის, ხოლო სიგანე (სი-
მალღე) — 45 სანტიმეტრს. დანაკლისი ადგილების აღდგენა ა. შ ა ნ ი ძ ე ს
ეკუთვნის. დაკუთვლია ძეგლი საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმში.

წარწერას შიკვლია და გამოაქვეყნა ისტორიკოსმა ლ. მუსხელიშვილმა (იხ. მისი
„ბოლნისი“, აკად. 5. მარის სახელობის ენის, ისტორიისა და მატერიალური კულტურის ინს-
ტიტუტის შიკვლე, 111, თბილისი, 1938, გვ. 311—376); გ. ჩუბინაშვილის Болни-
ский Снон. исследование по истории грузинской архитектуры, იმავე ინსტიტუტის შიკვლე,
IX, თბილისი, 1940, განსაკუთრებით გვ. 68—69; შ. ა. შირაზაშვილის ბოლნისის ტაძ-
რის აგების თარიღის დასტურებისათვის, საქართველოს პოლიტექნიკ. ინსტ. შრ., 4 (61), თბ.,
1958, გვ. 3—5.

ტაბ. 4 — ბოლნისის სიონის წარწერა.

ეს წარწერა ტაძრის აღმოსავლეთის ფასადზეა, საკუთხეველის სარკმლის
თავზე. შესრულებულია მსხვილი რელიეფური ასოებით, რომელთა სიმაღლე
6 სანტიმეტრის უდრის. წარწერის ზომაა 63 X 90 სანტიმეტრი.

წარწერა მკვლევართა ყურადღებას დიდი ხანია, რაც იპყრობს. სამეცნიერ-
ო ლიტერატურაში ის ცნობილი ხდება გასული საუკუნის 50-იანი წლები-
დან. სწორი დაფასება ამ ძეგლისა პირველად ი. ვ. ავახიშვილმა მოგვცა.

გარდა პირველ წარწერასთან დაკავშირებული ლიტერატურისა იხ. აგრეთვე ი. ვ. ავა-
ხიშვილის ნაშრომები: 1. ახლად აღმოჩენილი უძველესი ქართული ხელნაწერები და მათი
შინაშეწობა მეცნიერებისათვის, ტფილისის უნივერსიტეტის შიკვლე, II, თბილისი, 1922—
1923, გვ. 313—370; 2. ქართული დამწერლობათმცოდნეობა ანუ პალეოგრაფია, II გამო-
ცემა, თბილისი, 1949, გვ.გვ. 163—166, 184—186 და 207—208.

ტაბ. 5 — პალესტინის უდაბნოს ქართული მონასტრის I წარწერა.

წარწერა ჩასმულია ჩარჩოში, რომელსაც მარცხნივ და მარჯვნივ ახლავს
სახელები. წარწერა შედგება ხუთი სტრიქონისგან. ასოების სიმაღლე აღ-
წევს 10-დან 11,5 (უკანასკნელი სტრიქონები) სანტიმეტრამდე. წარწერის წნუ-
ლის ფერი შავია. სტრიქონები დაყოფილია ერთმანეთისაგან თეთრი, ოდნავ
მოწითალო ფერის მოზაიკით. ისტორიული, ენობრივი და პალეოგრაფიული
შესწავლის საფუძველზე წარწერა დათარიღებულია 532—552 წლებით.

ბიბლიოგრაფიისათვის იხ. ტაბ. № 1.

ტაბ. 6 — მცხეთის ჭვარი, სტეფანოს პატრიარქოსის ქანდაკება.

ეს ბარელიეფი მოთავსებულია ტაძრის აღმოსავლეთ ფასადზე. სტეფანოს
პატრიარქოსის ქართლის მთავარი ანუ ერისთავი იყო 585/6—604/5 წწ.

სამეცნიერო ლიტერატურაში მცხეთის ჭვარსა და მის წარწერებს დიდი ხნიდანვე აქვს
ყურადღება მიპყრობილი, განსაკუთრებით მის ეხებთან აკად. ი. ვ. ავახიშვილი ზემოთ
დასახელებულ ნაშრომში (იხ. ტაბ. 4) და საქართ. მეც. აკად. ნ/წ, პროფ. გ. ჩუბინაშვილი-
ისი (Памятники типа Джвари, Тбилиси, 1948. შრ. აგრეთვე Н. Северцов, Г. Чу-
бининашвили, Мухета, стр. 34—40, Москва, 1948).

ტაბ. 7 ა, ბ — მცხეთის ჭვარი, ადრნერსე ვიპატოსისა და ქობულის ქან- დაკებები.

ორივე ბარელიეფი იმავე (აღმოსავლეთის) ფასადზეა წარმოდგენილი, რო-
მელზედაც წინა (სტეფანოსისა) იყო. ადრნერსე ვიპატოსი სტეფანოსის ქმა
იყო, ხოლო ქობულს ადრნერსეს შვილად მიიჩნევენ.

დაწერილებით იხ. ის ლიტერატურა, რომელიც სტეფანოს პატრიარქოსის ქანდაკებასთან
დაკავშირებით დაგვასახელებ.

ტაბ. 8 — ქართული პალიმფსესტი.

ტაბულაზე წარმოდგენილი პალიმფსესტი გამოვლენილია კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის ფოტო-ლაბორატორიაში. ტექსტი ამოიკითხა ამავე ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელმა ლ. ქაჭაიამ. ფურცელი H 999 ხელნაწერიდანაა, შეიცავს ლუკას XVIII თავის 40—43 მუხლებს. ამ ხელნაწერიდან რამდენიმე ფურცლის ქვედა ტექსტი ამოიკითხა და შეისწავლა ივანე ჯავახიშვილმა.

იხ. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული დამწერლობათაშემოდგომა ანუ პალეოგრაფია, თბილისი, 1949, გვ. 295—297.

ტაბ. 9 — ქართულ-ებრაული პალიმფსესტი.

პალიმფსესტი ინახება ოქსფორდის ბოლდეიანის ბიბლიოთეკაში. ძირითადი ტექსტი უძველესი ქართული დამწერლობის ნიმუშს წარმოადგენს, მერმინდელი კი ებრაულია—თალმუდის ნაწყვეტი. პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით ქართული VI—VII ს-ის ხელნაწერი უნდა იყოს. ტაბულაზე მოთავსებული ფრაგმენტი შეიცავს იერემიას წინასწარმეტყველებას, სახელდობრ XVIII, 4—8.

ამ პალიმფსესტის ებრაულ ტექსტს გამოკვლევა უძღვნა აკად. პ. კოკოცეცემა — *Еще один рукописный фрагмент Иерусалимского Талмуда*, ЗВО, 1899, XI, стр. 195—205. ხოლო ქართული — აკად. ივ. ჯავახიშვილმა (*ახლად აღმოჩენილი უძველესი ქართული ხელნაწერები და მათი მნიშვნელობა მეცნიერებისათვის*, ტფილისის უნივერსიტეტის მოამბე, II, 1922—23, გვ. 313—391).

ტაბულაზე წარმოდგენილი პირი აღებულია აკად. პ. კოკოცეცევის გამოცემიდან, ხოლო ტექსტის გაშიფრვა — აკად. ივ. ჯავახიშვილის პუბლიკაციიდან.

ტაბ. 10 — ხანშეტი ლექციონარი.

ხელნაწერი ინახება ქ. გრაცში, უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში, რომელსაც ის გადაეცა პ. შუხართის მიერ მის სიცოცხლეშივე (გარდაიცვალა 1927 წ.) თანახმად ანდერძისა. პროფ. პ. შუხართს ეს ხელნაწერი შეუძინა გასული საუკუნის მიწურულში ვინმე მხატვრისაგან, რომელსაც სხვა რამდენიმე ხელნაწერთან ერთად ის სინას მთიდან გაეტანა.

ხელნაწერი ეტრატისაა, ზომით 18×16,1 სმ, თეთ ნაწერის არე ზომით 16,5×10,6 სმ-ია. ხელი მრგოლვანია. გადამწერი, ისე როგორც მომგებელი და შემზადების ადგილი, უცნობია. ენობრივი და პალეოგრაფიული მაჩვენებლების მიხედვით VII ს-ში უნდა იყოს გადაწერილი.

ტაბულაზე მოთავსებული ტექსტი წარმოადგენს მათეს სახარებას, სახელდობრ XXVIII, 6—11.

ძეგლის შესწავლა და პუბლიკაცია ეკუთვნის ა. შანიძეს: 1. ქართული ხელნაწერები გრაცში, ტფილისის უნივერსიტეტის მოამბე, IX, თბილისი, 1929, გვ. 310—353; 2. ხანშეტი ლექციონარი, ფოტობოლოგიური რეპროდუქცია სოფონიოთურთ, ძველი ქართული ენის ძეგლები. 1, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამოცემა, თბილისი, 1944. იხ. ავრთვე G. Garitte. Les feuillets géorgiens de la collection Mineana à Selly Oak (Birmingham). Le Muséon 73 (1960); ბენარ უტიე, ქართული ხანშეტი ლექციონარის ეთი ფურცელი, მაენე, ენისა და ლიტერატურის სერია, 1, 1973, გვ. 173—175.

ამ ტაბულაზე წარმოდგენილი პირი აღებულია ა. შანიძის გამოცემიდან.

ტაბ. 11 (Sin. 82—57—83) — სინური მრავალთავი.

უძველესი ქართული თარიღიანი ეს ხელნაწერი ინახება სინას მთის მონასტრის ბიბლიოთეკაში (ალ. ცაგარის აღწერილობით № 83; ნ. მა-

რის აღწერილობით № 32—33; ე. გარტიის აღწერილობით № 32—57—33). ხელნაწერი ეტრატისაა, შეიცავს 275 ფურცელს. მისი ზომაა 24,3×20,3 სმ. ნაწერია ორ სვეტად, თითოეულის ზომაა 18,2×6,2 სმ. ხელი მრგოლოვანია. გადამწერი რამდენიმე პირი ჩანს (ორი ნ. მარის მიხედვით), როგორც ამას ანდერძი გვაძენობს (იხ. ტაბ. 12): „მე, მაკარი ლეთთელი, ძმ გრი გრძელსაჲ, ცოდვილი ვრდ, ღირს მყო ღნ შესაქმედ წრდისა ამის წიგნისა მრავალთა ვისა თანა-შეწევნითა ძმისა ჩრნისა სულიერად პიმენ კახისაჲთა და კელთწერითა დედის ძმის წულისა ჩემისა ამონა ვახთანგ მოძარღულისა ძისაჲთა...“ გადაწერილია ხელნაწერი იერუსალიმს, რასაც ანდერძივე გვაუწყებს: „დაიწერა ესე წიგნი იტლმს, ლავრა[სა] დიდსა წრდისა (!) და ნეტარისა მამისა ჩრნისა საბაჲსა“ (იხ. ტაბ. 41). იქვე ნაჩვენებია ხელნაწერის დაწერის დროც: „და დაიწერა წრდ ესე წიგნი დასაბამითჲან წელთა (სწერია: წერთა) ზვამს, ქრონიკონი იყო აღ“ ე. ი. 864 წ. (84+780).

ამ ხელნაწერიდან ამოცეცნილი რვეულები დასახელებული მონასტრის ბიბლიოთეკაში ცალკე ყოფილა აგრეთვე მოთავსებული (აღ. ცაგარლის აღწერილობით № 86, ხოლო ნ. მარის აღწერილობით № 57). ეს ნაწილი 60 ფურცლისაგან ყოფილა შემდგარი.

სინას მრავალთაღის აღწერილობა სხვა სინურ ხელნაწერთა აღწერილობასთან ერთად პირველად შეასრულა პროფ. ალ. ცაგარელმა. იგი შესულია მის ორს წიგნში: 1. Сведения о памятниках грузинской словесности, вып. 2, (СПб, 1889), стр. 51—98 და 2. Памятники грузинской старины в Святой земле и на Синае (Православный Палестинский Сборник, том IV, выпуск I, СПб, 1888), Приложение II, стр. 193—240, 1902 წელს სინას შიის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობას ხელი მიჰყვეს ნ. მარმა და ივ. ჯავახიშვილმა. ჩვენი მრავალთაღი აღწერილი აქვს ნ. მარს: Описание грузинских рукописей Синайского монастыря, М.-Л., 1940, стр. 1—26, 93—97 (აქ მოყვანილი ცნობები აქვს დაკავს აღებული). 1927 წელს სინას შიის ქართული ხელნაწერები აღწერა რ. ბლექიძემაც. ხელნაწერი აღწერა აგრეთვე ე. გარტიამ: Catalogue des manuscrits géorgiens littéraires du mont Sinaï, par Gérard Garitte, Louvain, 1956, pp. 72—97.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი წარმოადგენს პეტრეს წამების ნაწყვეტს.

წამების მთლიანი წიგნი ათონის ნუსხის მიხედვით ნ. მარს აქვს გამოცემული: *Le Synaxaire géorgien... publié... et traduit par N. Marr, Patrologia Orientalis, tome XIX, fasc. 5, Paris, 1926, pp. 715—725.*

ხელნაწერი გამოცემულია: სინური მრავალთაღი 864 წლისა, აკაკი შანიძის რედაქციით, წინასიტყვაობით და გამოკვლევით, თბილისი, 1959.

ტაბ. 12 (Sin. 82—57—88) — სინური მრავალთაღი.

ხელნაწერის დახასიათებისათვის იხ. შენიშვნები ტაბ. 11-ისა.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი ანდერძს წარმოადგენს ერთ-ერთი გადამწერისას — მაკარი ლეთთელისას.

ტაბ. 18 — ადიშის ოთხთავი.

თარიღიან ხელნაწერ ოთხთავთა შორის უძველესი ნუსხაა. დატულობის ადგილის მიხედვით ადიშურად იწოდება. ამჟამად ინახება ზემოსვანეთის სამხარეთმცოდნეო მუზეუმში.

ხელნაწერი ეტრატზეა წესრულებული. მისი ზომაა 38×32 სმ. მრგოლოვანი ხელით არის ნაწერი ორ სვეტად გვერდზე. ხელნაწერზე დართული ანდერძებიდან ჩანს, რომ გადამწერია ვინმე მიქაელი: „მწერ[ალი] ამის მიქაელ

ლოცვასა მომიჯს[ენ]ეთ და შემინდვეთ სიუცებ ჩემი“ (387r). გადაწერის ადგილი ანდერძებში პირდაპირ დასახელებული არაა; ფიქრობენ, რომ შატბერდს უნდა იყოს გადაწერილი. აი რას ამბობს ამის შესახებ ა. შ ა ნ ი ძ ე, რომელმაც გამოსცა „ქართული ოთხთავის ორი ძველი რედაქცია სამი შატბერდული ხელნაწერის მიხედვით“: „პირდაპირი ცნობები არ მოიპოვება იმის შესახებ, რომ ეს ხელნაწერი შატბერდი იყოს გადაწერილი, მაგრამ, ჭერ ერთი, მის მომგებლად მოხსენებულია სოფრონი, რომელიც უთუოდ ის სოფრონია, რომელიც გრ. ხანძთელის ცხორებაში ასეა შესხმული: „ღიდი სოფრონი, სანატრელი მამაჲ, შატბერდისა ეკლესიისა განახლებით აღმამენსებელი და უკუნისამდე გვრგვნი მისი“; ესლა მეორე: ნიკოლაოს ჭუმათლის მინაწერიდან ცხადია, რომ აღიშინოთხთავი. სხვა ხელნაწერებთან ერთად, შატბერდიდან არის გამოტანილი. ამით-ტომ ვეჭვრობთ, რომ მისი დაწერის ადგილი შატბერდია“ (გვ. 012). მომგებლად პირდაპირ არც სოფრონია დასახელებული, მაგრამ მისი ანდერძის სიტყვები: „ღირს ვიქმენ მე, გლახაჲი [ს]ოფრონი, აღსრულებად წმიდასა ამ[ან] წიგნსა სახ[არებ]ასა ოთხ[თავ]სა ფრიადიტა მოლ[უ]აწები(თა სუ)ლიერთა d(მ)ათა ჩემთათა...“ (ტაბ. 200,1) მეკლევართ (ე. თ ა ყ ა ი შ ე ი ლ ს, ა. შ ა ნ ი ძ ე ს) უფრო მომგებლად წარმოადგენინებს სოფრონს, ვიდრე მწერლად. ხელნაწერის გადაწერის თარიღი გადამწერის ანდერძშია აღნიშნული: „დააწერა წმიდაჲ ესე ოთხთავი დასაბამითგან წელთა ზფ[ა, ქრონიკო]ნსა რიჲ, შობ[ით-გან] უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესით წელთა ჩა...“ ყველა სათვალავი ერთპირად, როგორც ეს ნათლად კ. კ ე კ ე ლ ი ძ ე მ გაარკვია (როლისაა გადაწერის აღიშინის სახარება, ტფილისის უნივერსიტეტის მოამბე, II, გვ. 392—397). 197 წელს აღნიშნავს გადაწერის თარიღად.

ძველი თავისი უარესი მნიშვნელობის გამო გამოცემულია რამდენჯერმე: 1. Адышское евангелие, 200 фототипических таблиц и предисловие Е. С. Такайшвили, Материалы по археологии Кавказа, выпуск XIV, под редакцией графини П. С. Уваровой. А. С. Хаканова и Е. С. Такайшвили, Москва, 1916; 2. ქართული ოთხთავის ორი ძველი რედაქცია სამი შატბერდული ხელნაწერის მიხედვით (897, 936 და 973 წწ.), გამოსცა აკაი შ ა ნ ი ძ ე მ, ძველი ქართული ენის ძეგლები. 2 (საქართ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამოცემა), თბილისი, 1945; 3. ამ ოთხთავი სახარების ცალკე თავებს ცალკე წიგნებად აქვეყნებდა პარკარდის უნივერსიტეტის პროფესორი რ. ბლეიკი, რომელიც ქართულ ტექსტს ურთავდა ვარიანტებსაც ოპიზისა (913 წ.) და ტბეთის (995 წ.) ოთხთავების მიხედვით, ისე როგორც ლათინურ თარგმანსაც.

ტაბულაზე წარმოდგენილი ტექსტი ლუკას სახარებიდანაა, სახელდობრ XXIII, 30—40. იგი აღებულია ერ მ ა კ ი ე ს მ იერ გადაღებული ფოტოსურათებიდან (კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის ფოტოპირების კოლექცია № 62), რომლებიც საფუძვლად დაედო ზემოთ ხსენებულ ფოტო-ტიპურ გამოცემას (იხ. ამ გამოცემის ტაბ. 153).

ტაბ. 14 (H 1660) — ჭრუჭის ოთხთავი.

ერთ ხანს ჭრუჭის მონასტერში! დაცულობის გამო ეს ოთხთავი ამ სახელით არის ცნობილი. ამჟამად ის ინახება კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტში — H 1660.

ხელნაწერი შედგება 297 ფურცლისაგან. ნაწერია ეტრატზე ორ სვეტად შავი მელნით, გარდა სათაურებისა და ზოგიერთი ინიციალისა, რომლებიც წი-

¹ ჭ რ უ ჭ ი ზემო იმერეთშია, საჩხერის რაიონში.

თურად არის ნაწერი. ხელნაწერის ზომაა: 26×21 სმ, სვეტის ზომაა 21×6,7 სმ. ტექსტი ნაწერია ერთი ხელით მრგოლვანად.

ხელნაწერზე დართული ანდერძებიდან ჩანს, რომ დამკვეთი ანუ მომგებელი ვინმე გრიგოლი, გადამწერი კი — ვინმე გაბრიელ მღვდელი: „...ღრის ვეჟმენ მე, გრიგოლ, დაწერად წმიდაჲ ესე სახარებაჲ კელითა გაბრიელ მღვდელთა ნარჩევისათა...“ გადამწერის ადგილი ანდერძისავე თანახმად შატბერდია: „დაიწერა წმიდაჲ ესე სახარებაჲ შატბერდს კელითა უნებად მხსრეკალითა გაბრიელისითა, თანა-შეწევნითა და მოღუაწებითა გაბრიელისითა და გეორგისითა“. იქვე დაწერის თარიღიცაა აღნიშნული: „დასაბამითჲან წელნი იყენენჲ ხუმ, ქრონიკონი იყო რნვ“, რაც იძლევა 936 წ. (6540—5604=780+156).

ტაბულაზე წარმოდგენილი ტექსტი მათეს სახარებიდანაა, სახელდობრ XXV, 8—16. იგი აღებულია უშუალოდ ხელნაწერიდან.

ეს ხელნაწერი წინარესთან (აღიშის ოთხოვთან) ერთად გამოსცა პირველად აკაკი შანიძემ (იხ. ზემოთ დასახელებული შრომა).

ტაბ. 15 და 18 (H 2128) — ჰილ-ეტრატის იაღგარი.

ასეთ სახელს ატარებს ის იაღგარი (საგალობელთა კრებული), რომელიც ნაწილობრივ პაპირუსზე (ქილზე) და ნაწილობრივ ეტრატზეა ნაწერი. ხელნაწერი პალესტინური წარმოშობისა უნდა იყოს, იქიდან (საბას ლავრიდან) არის გამოტანილი პ. უსპენსკის მიერ XIX ს-ის 50-იან წლებში. ერთ ხანს ლენინგრადში იყო დაცული, ამჟამად კი კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტში ინახება — H 2123.

ხელნაწერი 313 ფურცლისაგან შედგება, აკინძულია 3 წიგნად (ფფ. 119+100+94). ნაწერია ცალ სვეტად ეტრატსა და ქილზე (პაპირუსზე) ასომთავრულით. სათაურები და ზოგიერთი ასოები წითლად არის ნაწერი. ხელნაწერის ზომაა: 11,1×9,7 სმ, ხოლო ნაწერისა — 9×7,2 სმ. მომგებელი, გადამწერი, დაწერის ადგილი და დრო უცნობია. ხელის მიხედვით ის გადამწერი უნდა იყოს IX—X ს-ში. დაწერის ადგილად შესაძლებელია პალესტინა ვივარაუდოთ, რადგან ქილი, როგორც სწერი მასალა, იქ უფრო იყო ხმარებაში.

ტაბულებზე წარმოდგენილი ტექსტი აღებულია იმ თავიდან, რომელსაც ეწოდება: „იდ სეკდემბერსა ჯ'რთა აპყრობაჲ...“ (245V).

ხელნაწერის დაწერილობითი აღწერილობა მოჰოვება აკად. კ. კეკელიძის წიგნში: *Литургические грузинские памятники в отечественных книгохранилищах и их научное значение*. Типолис, 1908, стр. 350—372; ხელნაწერთა აღწერილობა საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფ. მუზეუმის ხელნაწერები (კოლექცია H), V, შედგენილია და დასაბუჟად მომზადებული ლუბაძე მეთეორილის მიერ აღ. ბარამიძის რედაქციით, თბილისი, 1949, გვ. 76.

ტაბ. 17 (A 1109) — უდაბნოს მრავალთავი.

ასე იწოდება ის მრავალთავი, რომელიც დაცული იყო გურიაში. უდაბნოდ წოდებულ სავანეში, საიდანაც ის 1920 წელს მოიტანა ა. შანიძემ. ამჟამად ეს ხელნაწერი კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტშია დაცული. წარმომავლობით მრავალთავი კლარჯული უნდა იყოს; შატბერდიდან გამოტანილად ვარაუდობს მას ე. თაყაიშვილი (არქეოლ. ექსპედიცია კოლა-ოლთისში, გვ. 307).

ხელნაწერი სრულად არ არის შემონახული, მას საკმაოდ აკლია როგორც თავსა და ბოლოს, ისე შიგნითაც. ამჟამად ის 179 ფურცლისაგან შედგება. ნა-

წერია ეტრატზე ორ სვეტად, ძირითადად მრგოლოვანი ხელით. ხელნაწერის ზომა 35×30 სმ, ცალი სვეტისა კი — 26×9,5 სმ.

მომგებელი, გადაშვარი, დაწერილი ადგილი და დრო უცნობია. ხელის მიხედვით ხელნაწერი X ს. ეკუთვნის.

ტაბულაზე წარმოდგენილი ტექსტი ეკუთვნის იმ თავს, რომელიც სათაურად ატარებს: „მეორე თქმული ოქროპირისა და დღისათვის ამალგებისა უფლისა ჩუენისა“ („ამას დღესა შინა იხარებდელ ცანი“...).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის ხელნაწერები (A კოლექცია), IV, შეადგინა ქრისტინე შარაშიძემ, თბილისი, 1954, გვ. 93—101.

ტაბ. 18 (A 1450) — პარხლის ოთხთავი.

ასე იწოდება ის ერთ-ერთი ძველი რედაქციის ოთხთავი, რომელიც კლარჯეთში, შატბერდს არის გადაწერილი, მაგრამ მერმე ტაოში პარხლისათვის შეუწირავეთ.

ხელნაწერი შესრულებულია მრგოლოვანი ხელით მშვენიერად დამუშავებულ ეტრატზე. ნაწერია ორ სვეტად. ზომა ხელნაწერისა: 23×20,5 სმ, ცალი სვეტისა — 18×6,2. მელანი შავია, ინიციალებიც უმეტესად შავად არის ნაწერი, მაგრამ ზოგჯერ წითურადაც.

ხელნაწერს მოგაოვება ანდერძი კუთხოვანად. გადაშვარი ამბობს, რომ „ღირს ვიქმენ მე, გლახაკი იოვანე, ნართულად ბერაი, აღსრულებად წმიდასა ამას სახარებასა ოთხთავსა... სალოცველად მეფეთა ჩუენთათვის ღმრთივ დიდებულისა ბაგრატ ქართულთა მეფისა, დავით მაგისტროსისა, სუმბატ ერისთავთა-ერისთვისა და ღმრთივ მონიჭებულთა ძეთა მათთათვის... დაიწერა დასაბამითგანთა წელთა ზფოჲ, ქრონიკონი იყო მეცამეტედ ქცეული რჯჲ“. მაშასდააშე, ხელნაწერი გადაწერა იოვანე-ბერას 973 წელს. მომგებელი არსადა დასახელებული. ხელნაწერს მეორე ანდერძიც გააჩნია, საიდანაც ვიტყობთ ხელნაწერის დაწერისა და შეწირვის ადგილს. „მე, ივანე ბერამან, მწერალმან შატბერდელმან, შატბერდს დავწერე და პარხალს შევწირე სალოცველად ყოველთა ძმთა შატბერდელთა“-ო.

ტაბულაზე წარმოდგენილი ტექსტი ლუკას სახარების დასაწყისია I, 1-7.

ტაბულაზე, მარცხენა და მარჯვენა კიდეებზე სათავაღია მუხლებისა, მაგრამ მუხლებად დაოფა და სათავაღების აღნუსხვა იოვანე-ბერასი კი არაა, არაჲდ გვიანდელი ხანის (XVIII ს.). მწიგნობრის ნიკოლოზ შთაჲრადიაკვისისა.

ხელნაწერის დაწერილობითა აღწერილობა იხ. ა. შანიძესთან — ქართული ოთხთავის ორი ძველი რედაქცია სამი შატბერდული ხელნაწერის მიხედვით, თბილისი, 1945, გვ. 032—039.

ტაბ. 19 და 20 (S 1141) — შატბერდის მრავალთავი.

ხელნაწერი, რომელიც სხვადასხვა თარგმნის და ორიგინალურ თხზულებათაგან შედგება, კრებულს ანუ მრავალთავს წარმოადგენს. იწოდება ასეთი სახელწოდებით იმის გამო, რომ ის დაწერილია შატბერდს, კლარჯეთის განთქმულ მონასტერში, რომლის აშენება დაკავშირებულია IX ს-ის ცნობილი ქართველი მოღვაწის გრიგოლ ხანძთელის სახელთან.

ხელნაწერი შესრულებულია კარგ ეტრატზე მრგოლოვანი (1—255 გვ.) და კუთხოვანი (256—588 გვ.) ხელით. ნაწერია ორ სვეტად. ხელნაწერის ზომა 29×23 სმ, სვეტისა კი — 23×7,8 სმ; მელანი შავია, ინიციალებიც და თავებისა სათაურები წითურად არის ნაწერი.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი, რომელსაც სრულად არ მოუღწევია. აქ გადაიწერი აცხადებს: „შეუდგე კეთილს გულსმოდგინებასა მე, ცოდვილი და უნარჩვევის ყოველთა მოწესეთაჲ, იოვანე ბერაი და გაეასრულე წმიდაჲ ესე წიგნი... მოლუწებითა [და თანა-დგომითა] დედისა ძმისა ჩემისა მიქაელისა და ძმისა ჩემისა დავითისითა... და შევწირე შატბერდს, საყოფელსა წმიდისა ღმრთისა-შშობლისასა, რომელსაცა შინა აღ[ვიზა]რდე, სალოცველად... მეფეთა ჩ[უენთა] ბაგრატ მეფისა და ყოველთა შვილთა მათათჳს...“ ამრიგად, ამ ხელნაწერის ერთ-ერთი ვადაწერი ყოფილა იოვანე-ბერა (პარხლის ოთხთავის დაწერივე, იხ. ზემოთ, ტაბ. 18), აღზრდილი შატბერდის მოსახლემში. დრო ხელნაწერის დაწერისა არ ჩანს (ანდერძის ნაწილის მოუღწევლობის გამო), მაგრამ უნდა ვიფიქროთ, რომ ის პარხლის ოთხთავის დაწერის ახლო ხანს უნდა შესრულებინა იოვანე-ბერას, ე. ი. 973—976 წწ-ში.

ტაბულებზე წარმოდგენილი ტექსტი ეკუთვნის იმ თავს, რომელიც სათაურად ატარებს: „ეპიფანშ კჳპრელისა თქუმული. ეპიფანშ ეპისკოპოსი კონსტანცია ქალაქისაჲ, რომელ არს დედა ქალაქთაჲ კჳპროს ქალაქისაჲ, რომელ თქუა ათორმეტთა მათ თუალთათჳს“.

ხელნაწერის დაწერილობითი აღწერილობისათვის იხ. 1. ნ. შარო, Ипполит, Толкование Песни песней, грузинский текст по рукописи X в.: Тексты и разыскания по армяно-грузинской филологии, книга III, СПб, 1901 (წინასიტყვაობა); 2. ე. თაყაიშვილი, Описание рукописей, Общества распространения грамотности среди грузинского населения, II, вып. 1—4, Тифлис, 1906—1912, стр. 632—651; 3. ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექციისა, II, თბილისი, 1961, გვ. 36—40.

ტაბ. 21 (Sin. 47) — სახარებანი საციცკრონი წმიდათა კჳრიაკეთანი.

ხელნაწერი შეიცავს 92 ფ., ზომაა 14,2×12 სმ, ნაწერია ეტრატზე მთავრულით (2r—73r) და ნუსხურით (73r—91r). ხელნაწერს ერთვის ანდერძი: „...მოემადლა მე, იოვანეს, ფრიად ცოდვილსა ამას, და დაეჩხრიკე წმიდაჲ ესე წიგნაჲ კელთა ჩემ ცოდვილისაჲთა სინა-წმიდას, ეამსა ოდენ ბოროტად მოხუცებულებისათა ჩემისათა, წმიდანი ესე სახარებანი საციცკრონი წმიდათა კჳრიაკეთანი ყოველთა კმათა ზედა ყოვლითავე განგებითა სრულად, ვითარცა არს ბერძულად, სინა-წმიდას შინა, ბრძანებითა... მღღელისა კჳრიკე, წმიდისა მთისა სინა-წმიდისა დეკანოზისაჲთა... ოდეს ესე დაიწერა და შეიმოსა ქელთა იოვანე ცოდვილისაჲთა, დასაბამითგანნი წელნი იყვნეს ზჳა და ქრონიკონი იყო რჳჳ“ (88r—91r). ანდერძიდან ჩანს, რომ ხელნაწერი ვადაწერილია იოვანე-ზოსიმეს მიერ სინაზე 977 წ. სინელი დეკანოზის კჳრიკეს დაკვეთით.

ტაბულაზე აღბეჭდილია მათეს XXVIII თავის 11—14 მუხლები.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. А. А. Цагарели, Сведения о памятниках грузинской письменности, II, СПб, 1889, стр. 75, ხელნაწერი № 53; Н. Я. Марр, Описание грузинских рукописей Синайского монастыря, Москва, Ленинград, 1940, стр. 53—55.

ტაბ. 22 (Sin. 88) — ოთხთავი.

ხელნაწერი შეიცავს 144 ფ., ზომაა 26×20,5 სმ, ნაწერია ეტრატზე ორ სვეტად, მთავრულით. ხელნაწერს ერთვის ანდერძი: „...ოდეს ესე წიგნი დაიწერა და შეიმოსა და განსრულდა კელითა იოვანე ფრიად ცოდვილისა ზოსიმესითა სინა-წმიდას, დასაბამითგანნი წელნი იყვნეს ბერძულად ზჳა და ქრონიკონი იყო პჳ; და ქართულად დასაბამითგანნი წელნი იყვნეს ზჳაჲ და ქრო-

ნიკონი იყო რთო...“ (143r). ანდერძიდან ჩანს, რომ ხელნაწერი გადაწერილია იოვანე-ზოსიმეს ხელით სინაზე 979 წ. ხელნაწერი თავნაკლულია, იწყება ლუკას XIII თავის მე-2-ე მუხლიდან. ნაკლული მათესა და მარკოზის თავები გადაწერილი ყოფილა ეზრა დაყუდებულის ხელით. ხელნაწერის მომგებელია სინაწმიდის დეკანოზი კვირიკე მიძნაძორელი (142 v).

ტაბულაზე აღბეჭდილია ლუკას XV თავის 16—29 მუხლები.

ხელნაწერის აღწერილობისთვის იხ. А. А. Цагарели, Сведения о памятниках грузинской письменности, II, СПб, 1889, стр. 59—62, ხელნაწერი № 12; ივ. ჟავახიშვილი, სინის შთის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, თბილისი, 1947, გვ. 101—105; Catalogue des manuscrits géorgiens littéraires du mont Sinaï, par Gérard Garitte, professeur à l' Université de Louvain, Louvain, 1956, pp. 144—152.

ტაბ. 28 და 24 (A 88) — მცხეთის დავითნი.

ასე იწოდება ყველაზე უძველესი ხელნაწერი ფსალმუნთა წიგნისა, რომელიც რედაქციულად ძველ ტექსტს შეიცავს. 150 ფსალმუნს წინ უძღვის ერთგვარ შესავლად ათახასე ალექსანდრიელის „ძალისათვის ფსალმუნთაჲსა“, ხოლო ბოლოს დართული აქვს დამატებად სხვადასხვა პირთა გალობანი და ლოცვები (209—238), „ქრონიკონი“ (239—248), ფსალმუნთა განაწილება (249—251) და სხვ...

ხელნაწერი შესრულებულია კარგ ეტრატზე მრგლოვანი ხელით. ნაწერია ცალ სვეტად. ხელნაწერის ზომაა 19,5×15 სმ, ნაწერისა კი — 14×9,5 სმ. მელანი შავია, აქა-იქ ნაზმარია წითელიც.

ანდერძი, მაუწყებელი გადაწერის ვინაობისა, დროისა და ადგილისა, წიგნს არ გააჩნია. გადაწერის დროდ მკვლევართა ერთი ნაწილი 974 წელს მიიხსენებს, ხოლო მეორენი — 904 წელს. ამის საფუძველს იძლევა ის შენიშვნა, რომელიც „ქრონიკონშია“ (237r): „დასაბამითგან რომელ წელნი გარდასრულ არიან, ესრჳთ იცნობების: ჭუარკუმამდე უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა წელნი ჰფლდ (5534), შემდგომად ჭუარკუმისა ვიდე მოაქამომდე (ე. ი. გადაწერამდე) შოდ“ (974). აკად. კ. ქეკელიძის მტკიცებით, ასეთი თვლის სისტემა (დასაბამიდან ჭუარკმა-ამალუბამდე) შემოღებულია VII ს-ში შედგენილ Chronicon Paschale-ში, რომელიც ძველად ჩვენშიც ყოფილა ცნობილი და ხმარებული. ითვალისწინებს რა ამ პრინციპს, ხსენებული მკვლევარი ასკვას: „მცხეთის «დავითნის» შენიშვნაში სამი რიცხობრივი მონაცემი გვაქვს: 1) ქვეყნის დასაბამიდან ქრისტემდე 5500 წელი ანიაზე ალექსანდრიელის სისტემისა, 2) 34 წელი ქრისტეს ქვეყნად არსებობისა მის ამალუბამდე და 3) 974 წელი ამალუბებიდან (resp. ჭუარკმიდან) ძეგლის გადაწერამდე. ეს სამი ციფრი გეაძლევს ჯამში (5500+34+974) 6508 წელს, ასე რომ, ანიაზე ალექსანდრიელის ერას გათვალისწინებით და Chronicon Paschale-ს პრინციპის მიხედვით, ქვეყნის დასაბამიდან ძეგლის გადაწერამდე გასულა 6508 წელიწადი. ქართული ეროვნული წულთარიცხვით კი, რომელიც ქვეყნის დასაბამიდან ქრისტემდე ითვლის არა 5500-ს, არამედ 5604 წელიწადს, ჩვენ მივიღებთ 6508—5604, ესე იგი — 904 წელს, როგორც თარიღს ამ საინტერესო ძეგლის გადაწერისას“. არსებობს ხელნაწერის დათარიღების სხვა ვარაუდიც. მზექალა შანიძე, ვარაუდის სახით, შესაძლებლად მიიჩნევს ხელნაწერის დათარიღებას 1016 წლით (იხ. ფსალმუნის ძველი ქართული რედაქციები X—XIII საუკუნეთა ხელნაწერების მიხედვით, გამოსცა მზექალა შანიძემ, თბილისი, 1960, გვ. 016—017).

შეთე საუკუნის ამ ხელნაწერის შესახებ იხ. 1. მ. ჯანაშვილი, ქართული მწერლობა, წიგნი 1, თბ., 1900, გვ. 139—191; 2. თ. კორანიძე, Описание рукописей церковного музея, 1, სტр. 29—34 და 3. კ. ეკელიძე, ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიადან, 11, თბილისი, 1945, გვ. 339—341. ხელნაწერი გამოცემულია მ. შანაძის მიერ, იხ. ზემოთ დასახელებული წიგნი.

ტაბულებზე წარმოდგენილი ტექსტი ეკუთვნის იმ ნაწილს, რომელიც იწოდება „თქმული ნეტარისა ათანასი მთავარეპისკოპოსისა ალექსანდრიელისა, ვითარ-იგი დიდითა წადიერებითა გულსმოდგინე ყოფილ არს გამოკუთვლად ძალსა ფსალმუნთასა და უპოვნია ვინმე მოხუცებული ერთი, მარტოდ მყოფი, საესქ მადლითა სულისა წმიდისაათა და მისგან ზედამიწვეულ არს ძალსა ფსალმუნთასა დავითისთა გულისხმის-ყოფად“.

ტაბ. 25 — ბერთის ოთხთავი.

ეს ოთხთავი ბერთას არის გადაწერილი (ბერთა კლარჯეთის სამონასტრო პუნქტი იყო). ნაკულევენად მოღწეულ ანდერძში თარიღი არ იხსენიება, მაგრამ იქ დასახელებულია ისტორიული პირი — ერისთავთ-ერისთავი სუმბატ არტანუჯი, რომელიც 988 წ. გარდაიცვალა. ამ მაჩვენებლის მიხედვით ბერთის ოთხთავი ამ წლამდის გადაწერილად მიაჩნით. აღნიშნული ანდერძიდან ეტუობილობთ, რომ ხელნაწერის მომგებელი ყოფილა ვინმე გაბრიელი.

ეს ხელნაწერი 1830 წ. გაუტანით ყარსიდან ამერიკის შეერთებულ შტატებში ამერიკელ მისიონერებს. ახლა ის ინახება იქ, Andover — Newton Theological School-ში. ოთხთავის რამდენიმე ფურცლის ფოტო-პირი ამერიკელმა მეცნიერმა პროფ. R. Blake-მ გადმოუგზავნა აკად. ა. შანაძეს, რომლის ნებართვით ერთ-ერთი გვერდი ნიმუშებში შევიტანეთ.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი წარმოადგენს მარკოზის სახარების II, 26 — III, 6.

ბერთის ოთხთავი აღწერილი იქვთ R. Blake-სა და S. Der-Nersessian-ს: The Gospels of Bert' hay... «Byzantion», 16 (1944), fasc. 1, pp. 226—285. მცირე ცნობები ამ ხელნაწერის შესახებ გამოაქვეყნა ქართულად აკად. ა. შანაძემ: ამერიკაში აღმოჩენილი ძველი ქართული ხელნაწერი, გაზ. კომუნისტი, № 231, 17. XI. 1944 წ. (საქლესის ცნობა).

ტაბ. 28 — მესტიის ოთხთავი.

ხელნაწერი შეიცავს 621 გვ. ნაწერია ეტრატზე ორ სვეტად მთავრულით (5—597 გვ.) და ნუსხურით (598—619 გვ.). ხელნაწერის ზომაა 26,5×22,5 სმ, სვეტისა — 18×7 სმ. სვეტებს შორის მანძილია 1,5 სმ. სვეტში 18-19 სტრიქონია. ხელნაწერი ჩანსმულია შავი ტვიფრული ტყავით შემოსილ ხის ყდაში, ყდაზე გამოყვანილია ვერცხლის ჭვარი.

ხელნაწერს ერთგვის ანდერძი: „...ილარიონ, ძემან მასორისმან, იშხნელ ეპისკოპოსმან, მოვევი წმიდაჲ ესე ოთხთავი... აღწერე ლავრასა შინა კურთხეულსა წმიდისა წინამორბედისა იოვანესა, ოშკის, კელითა გლახაკისა გაბრიელ, გიორგის ძმისწულისაათა, ქრონიკუნსა [ხ]ნგ-სა, სალოცველად და სადიდებლად ღმრთიე მორწმუნეთა მეფეთა ჩუენთა ბაგრატ კურაპალატისა და დედისა მათისა მარიამ, ღედოფალთა-ღედოფლისა, ადიდენ ღმერთმან...“ (გვ. 617—618).

ამრიგად, ხელნაწერის მომგებელია ილარიონ, იშხნელი ეპისკოპოსი, გადამწერი — გაბრიელ. ოთხთავი გადაწერილია ოშკში, იოანე წინამორბედის

ლაერაში 1033 წ. ხელნაწერი ამჟამად დაცულია მესტიის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში. ტაბულაზე აღბეჭდილია ლუკას VII თავის 3—9 მუხლები.

ტაბ. 26 ქრონოლოგიურად თავსდება ტაბ. 39-ის წინ.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. Д. Бакрадзе, Сванетия, Записки КОРГО, кн. VI, 1861; А. Хачапашвили, О Сванетских рукописных евангелиях и надписях, Материалы по археологии Кавказа, Москва, 1904, стр. 9—13; ე. კ. თაყაიშვილი, არქეოლოგიური ექსპედიცია ლეჩხუმ-სვანეთში 1910 წელს, პარიზი, 1937, გვ. 279—282.

ტაბ. 27 და 28 (S 301) — მარტვილის ოთხთავი.

ხელნაწერი მარტვილის ოთხთავად იწოდება, რადგან იგი მარტვილიდან არის შემოსული საქართველოს მუზეუმის ხელნაწერთა S ფონდში.

ეს ნუსხა ორნაირი ხელით ნაწერია ეტრატზე. პირველი, რომელიც მრგლოვანს წარმოადგენს, შეიცავს ფურცლებს 1—130-მდის. ის X ს-ისად ითვლება. მეორე ნაწილი კი, რომელიც შეიცავს ფურცლებს 131—184-მდის, კუთხოვნით არის შესრულებული. ხელნაწერის ამ ნაწილზე დართული ანდერძიდან ირკვევა, რომ ის 1050 წ. არის გადაწერილი.

მრგლოვანით ნაწერი ნაწილის გვერდები ორ-ორი სვეტისაგან შედგება. ხელნაწერის ზომაა 24×18,5 სმ, ხოლო ცალკე სვეტისა — 17×5,5 სმ. არც დრო და არც ადგილი, ისე როგორც მომგებელი და გადამწერი ამ ნაწილისა, ცნობილი არ არის. ათარიღებენ მას მხოლოდ პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით.

ტაბულებზე წარმოდგენილი ტექსტი წარმოადგენს მარკოზის სახარებას, სახელდობრ: II, 5—15.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექციისა, I, თბილისი, 1959, გვ. 489—490.

ტაბ. 29 (S 1188) — სამოციქულო.

ეს ხელნაწერი სამოციქულოს უძველეს ნუსხათაგანია. ნაწერია მრგლოვანი ხელით ეტრატზე (176 ფურც.) ორ სვეტად. ზომა ხელნაწერისა არის 24×22 სმ, ხოლო ნაწერისა — 19,5×15 სმ. საწერელი შავია, ალაგ-ალაგ, გარკვეული მიზნით, წითელიც.

ხელნაწერს ანდერძი არ გააჩნია, რის გამო უცნობია დაწერის დრო და ადგილი, ისე როგორც გადამწერი და მომგებელი. საფიქრებელია, რომ ხელნაწერის 106v-ზე ნუსხის ხელითვე სინგურით შესრულებულ მინაწერში მოხსენებული პირი, ვინმე გაბრიელი („ქრისტე, შეიწყალე გაბრიელი“), გადამწერი იყოს. პალეოგრაფიულად ხელნაწერი X ს-ისა უნდა იყოს.

ტაბულაზე წარმოდგენილი ტექსტია პრომეელთა მიმართ ეპისტოლისი XIV, 10—18.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ჯორდანიას, Описание рукописей церковного музея, I, 1901, № 345 (ერთ ხანს ეს ხელნაწერი ამ მუზეუმში ყოფილა, მერმე კი წერა-კითხვის საზ-ბის მუზეუმისათვის დაუბრუნებიათ და ახლა კ. კეკელიძის საბელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის S ფონდშია შესული — № 1138); ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექციისა, II, თბილისი, 1961, გვ. 30—31.

ტაბ. 80 და 81 (A 10) — სვანური მრავალთავი.

ასე იწოდება მრავალთავის ეს ერთ-ერთი უძველესი ნუსხა. მისი ასეთი სახელწოდება იმით არის დაკავშირებული სვანეთთან, რომ იგი ერთ დროს

აქ იყო დატული. ნაწერია ეტრატზე ორ სვეტად მრგოლოვანი ხელით. ხელნაწერის ზომა 38×23,5 სმ, ხოლო ნაწერისა (ცალკე სვეტისა) — 33,5×10,5 სმ. სათაურებში ნახმარია სინგური საწერელი, ხოლო დანარჩენი ნაწილი შავი საწერლით არის შესრულებული.

ხელნაწერს ანდერძი არ გააჩნია. ამიტომ არც დრო და ადგილი აღმოცენებისა, და არც გადაწერი თუ მომგებელი ხელნაწერისა ცნობილი არაა. პალეოგრაფიული ნიშნებით ხელნაწერი X ს-ისად ითვლება.

ტაბულებზე წარმოდგენილია ტექსტი მე-11 თავიდან, ანუ საკითხავიდან, რომელიც სათაურად ატარებს: „ია საკითხავი, თქმული წმიდისა და ნეტარისა პეტრე მთავარეპისკოპოსისა იტრუსალემელისაა შობისათვის უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა“.

ხელნაწერი დაწერილებით აქვს აღწერილი ს. გორგაძეს (სვანეთის მრავალთავი, საქართველოს არქივი, III, თბ., 1927, გვ. 27—33).

ტაბ. 82 და 88 (A 509) — ქსნის ოთხთავი.

ოთხთავის ერთ-ერთი ძველ ნუსხათაგანია ქსნის ოთხთავი, რომელიც ასეთ სახელს იმის გამო ატარებს, რომ ის ქსნის ხეობაში (ახალგორის ეკლესიის ნანგრევებში) აღმოაჩინა 1880 წ. ცნობილმა ისტორიკოსმა დ. ბაქრაძემ.

ნუსხა, რომელსაც ბლომად აკლია ფურცლები, ნაწერია მრგოლოვანი ეტრატზე ორ სვეტად. მისი ზომაა 22,5×19 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 16,5×5,3 სმ (ცალკე სვეტისა).

ანდერძი, მაუწყებელი ხელნაწერის დაწერის ადგილისა ან დროს შესახებ, ისე როგორც მისი მომგებლისა და გადაწერის შესახებ, ნუსხას არ მოეპოვება. დაწერის თარიღი მხოლოდ პალეოგრაფიული ნიშნებით არის განსაზღვრული (X ს.).

ტაბულებზე აღბეჭდილი ტექსტი ლუკას სახარებიდანაა: XXI, 9—23.

ხელნაწერას აღწერილობისათვის იხ. იმნაიშვილი, ქსნის ოთხთავის რედაქცია, ლიტერატურული ძეგანი, V, თბილისი, 1949, გვ. 291—321. ქსნის ოთხთავის ფრაგმენტები მათეს და ლუკას თავებიდან დატულია ქ. ლენინგრადის სალტიკოვ-შჩედრინის სახ. ბიბლიოთეკას ხელნაწერთა განყოფილებაში — Рукописная новая серия № 8—9 (იხ. ც. კანკიძე, ქსნის ოთხთავის ლენინგრადული ფრაგმენტები, საქართველოს სსრ მეცნ. აკად. ხელნაწერთა ინსტიტუტის შოკბე, IV, თბილისი, 1962, გვ. 163—223).

ტაბ. 84 და 85 (S 405) — ოთხთავი.

ნუსხა, ერთ-ერთი ძველი ოთხთავი, ნაწერია კარგ ეტრატზე მრგოლოვანი ხელით ორ სვეტად, შეიცავს 162 ფურცელს. მისი ზომაა 29×23 სმ, თვით ნაწერისა კი — 21,5×5,5 სმ (ცალი სვეტისა).

ანდერძი, მაუწყებელი ხელნაწერის აღმოცენების დროსა და პირობების შესახებ, ხელნაწერს არ გააჩნია. ხელნაწერს ორი მიწაწერი აქვს; საფიქრებელია, ესენი ორივე გადაწერისა იყოს. ერთი, ასომთავრულით შესრულებული, ასე იკითხება „ქრისტე, შეიწყალე გიორგი (გ'ი), ამენ“ (48v); ხოლო მეორე, ნუსხა-ხუცურით შესრულებული, ასე: „წმიდაო მახარებელი მარტო, მეოხ შეევა წინაშე ქრისტესა. ლოცვა ყავო, მონანო ქრისტესნო, გაბრიელის-თვს (გ'ბლისთვს)“. ვინ არიან გიორგი ან გაბრიელი, არა ჩანს. უკანასკნელი, შესაძლებელია, გადაწერი იყოს. ხელის მიხედვით იგი X—XI ს-ისაა.

ტაბულებზე აღბეჭდილი ტექსტები წარმოადგენს ლუკას სახარებას:

I, 48—63.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექციისა, I, თბილისი, 1959, გვ. 507—508.

ტაბ. 36 და 37 (S 407) — სამოციქულო.

ერთი უძველესი ნუსხათაგანი, რომელიც შეიცავს ახალი აღთქმის წიგნებს (პავლეს ეპისტოლეებს, საქმე მოციქულთასა და კათოლიკე ეპისტოლეებს) ერთგვარი შესავლით, რაც ევთალის სტიქომეტრიად იწოდება სამეცნიერო ლიტერატურაში.

ხელნაწერი შეიცავს 265 ფურცელს. ნაწერია კარგ ეტრატზე, ორ სვეტად, მრგლოვანი. ხელნაწერის ზომაა 25,2×21,3 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 18,5×6 სმ (ცალი სვეტისა).

ანდერძი, მუშუყებელი მომგებლის ან დამწერის ვინაობისა, თუ გადაწერის ადგილისა და თარიღისა, ხელნაწერს არ შემორჩენია. ერთგან (256r) ნუსხა-ხუტურით სწერია: „იესუ ქრისტე, აღუტოცენ ყოველნი ბრალნი მონასა შესნა ბასილს ბერს“-ო. რაც შეიძლება გვაფიქრებინებდა, აქ გადაწერილი თუ იგულისხმებდა, მაგრამ სიტყვები „ასილს ბერს“ განსხვავებული ხელით არის შესრულებული, რის გამო ნამდვილად მას გადაწერად ვერ მივიჩნევთ. ნუსხის ხელის მიხედვით სამოციქულო X ს-ის დასასრულისა ჩანს.

ხელნაწერი გამოცემულია — საქმე მოციქულთა ძველი ხელნაწერების მიხედვით, გამოსცა ილია აბულაძემ, თბილისი, 1950.

ტაბულებზე აღბეჭდილია II ეპისტოლე თესალონიკელთადმი — III, 3-18.

ტაბ. 38 (A 80) — იაკობის უამის-წირვა.

ასეთი სახელწოდებით ცნობილი ნაწარმოების აღრინდელი ხელნაწერია. ნაწერია კარგ ეტრატზე (86 ფურც.) მრგლოვანი ხელით ერთ სვეტად. მისი ზომაა 19,5×14 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 14×8,5 სმ.

ანდერძში, რომელსაც ნაკლული სახით მოუწვევია, ვკითხულობთ: „მე, ქრისტტს მიერ სკემონ (სრმნ) ქართლისა კათალიკოზმან, დაწერენ წმიდანი ესე უამის-წირვანი სამღვდელთ-მოძღუროდ საწირავად...“ (85v). სხვა ადგილიდან უფრო მკაფიოდ ჩანს ამ სკემონის როლი: „მოიქსნენ, უფალო, და აღიდგე მომგებელი ამთ უამის-წირვათაჲ სკემონ (სრმნ) ქართლისა კათალიკოზი“ (30v). მამსადამე, ხელნაწერის მომგებელი, ე. ი. დამკვეთი ყოფილა სკემონ ქართლისა კათალიკოზი, რომელსაც XI ს-ის დამდევის მოღვაწედ მიიჩნევენ. ერთი ადგილიდან (36r) გადაწერიც ჩანს. ის ვინმე ცისკარა მწერალი ყოფილა.

ხელნაწერის გადაწერის თარიღი აღარსად გვხვდება (ალბათ, ანდერძის დაკლებულ ნაწილში იხსენიებოდა), რის გამო დათარიღება სკემონ კათალიკოზის ზეობით ხერხდება მხოლოდ.

ტაბულაზე წარმოდგენილი ტექსტი უამის-წირვიდანაა, რომლის სრული სათაური შემდეგია: „უამის-წირვაჲ წმიდისა იაკობ მოციქულისა, ძმისა უფლისა, პირველ მთავარეპისკოპოსისა იერუსალტმელისაჲ“.

ხელნაწერის აღწერილობა იხ. თ. გორდანიასთან — Описание рукописей церковного музея, I, стр. 35—87 და ე. კეკელიძესთან — Древо-грузинский архиепископ. грузинский текст... под редакцией и с предисловием К. С. Кекелидзе, Тифлис, 1912, стр. XVI—XIX.

ტაბ. 39 და 40 (A 28) — ურბნისის ოთხთავი.

ასეთ სახელწოდებას იმიტომ ატარებს ეს ხელნაწერი, რომ ის თბილისის სიძველეთსაცემში შემოსულია ურბნისის ეკლესიიდან. ნაწერია მრგოლოვნი ორ სვეტად კარგ ეტრატზე (222 ფურც.). ხელნაწერის ზომაა 19,8×14,5 სმ, თვითონ ნაწერისა კი — 15,5×4,5 სმ (ცალი სვეტისა).

ანდერძი, მთუწვებელი ხელნაწერის აღმოცენების შესახებ, ხელნაწერს არ გააჩნია. ერთგან (173v) ნუსხა-ხუცურად ნაწერი მინაწერი მოეპოვება: „შ, წმინდანო ღმრთისანო, მოქსენეთ სული იოვანესი გლახ ტატანელისა ლაცვასა შინა წმინდასა თქუენსა“. საფიქრებელია, რომ აქ მოხსენებული იოვანე ტატანელი გადამწერი იყოს. ხელის მიხედვით ხელნაწერი XI ს-ის პირველი ნახევრისა უნდა იყოს.

ტექსტი, ტაბულაზე წარმოდგენილი, ლუკას სახარებიდანაა: II, 34—51.

ხელნაწერის აღწერილობა იხ. თ. ჯორდანიასთან — Описание рукописей церковного музея, I, стр. 21—23.

ტაბ. 41 (Sin. 82—57—83) — სინური მრავალთავი.

ამ მრავალთავს წინათაც შეეხებთ. მისი აღწერილობა იხილეთ მეფერთმე-ტე ტაბულასთან.

ტაბულაზე წარმოდგენილია ორნაირი ხელით ნაწერი ტექსტი: მრგოლოვნი და კუთხოვნი. პირველი ხელით ნაწერი ტექსტი გაგრძელება იმისა, რაც მეფერთმეტე ტაბულაზეა აღბეჭდილი, სახელდობრ ანდერძისა. ხოლო მეორე ხელით, კუთხოვნით ნაწერი (აქ მოყვანილი, როგორც ამ ხელის უძველესი თარიღიანი ნიმუში) ანდერძის იმავე აუტორს — მაკარის — ეკუთვნის და დაწერილია იმავე გადამწერის — ამონას — მიერ, რომელიც ხელნაწერის ერთი გადამწერია.

ტაბ. 42 — დავითნი (ფრაგმენტი).

სინური ხელნაწერის ფრაგმენტი, ნაწერია ნუსხურით პაპირუსზე. ეს ფრაგმენტი, რამდენიმე ფურცელთან ერთად, პორფირი უსპენსკიმ წამოიღო სინაღში. ამჟამად დატულია ქ. ლენინგრადის სალტიკოვ-შჩედრინის სახ. ბიბლიოთეკის ხელნაწერთა განყოფილებაში. სინური ხელნაწერი, რომელსაც ეს ფრაგმენტი ეკუთვნის, დაკარგულად ითვლებოდა. ხელნაწერს მიაკვლია ე. გარითმა (იხ. მისი Une édition critique du psautier Géorgien, Bedi Karthlixa, XI—XII, № 36—37, Paris, 1961, pp. 14—16). ა. ცაგარელი ფრაკქუტს VII—VIII ს. ათარილებს, კ. კეკელიძე — IX ს., ა. შანიძე — IX-X ს. მიწვე გამოაქვეყნა ამ ფრაგმენტიდან CVIII ფსალმუნის 68—80 მუსლები.

ტაბულაზე წარმოდგენილია CXI ფსალმუნის 1—8 მუსლები.

ფრაგმენტის შესახებ იხ. А. Цагарели, Сведения о памятниках грузинской письменности, II, 1889, стр. 51—53; ა. შანიძე, ძველა ქართულის ქრესტომათია, 1935, გვ. 109. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბილისი, 1960, გვ. 416—417.

ტაბ. 43 (S 1180) — მამათა სწავლანი.

ხელნაწერი შეიცავს 448 გვ., ნაწერია ეტრატზე ნუსხურით, ორ სვეტად. კაბადონის ზომაა 26,7×22 სმ, ხოლო ნაწერი სვეტისა — 22,7×7,3 სმ. სვეტებს შორის მანძილია 1,6 სმ. ხელნაწერი ნაკლულია, გადამწერილია ორი ხელით: I ხელით—1-25 გვ. და 26 გვ-ის I სვეტი, II ხელით — ხელნაწერის უმეტესი

ნაწილი (422 გვ.). ხელნაწერის დათარიღება ხერხდება ერთ-ერთი მინაწერთი: „[ქრისტეშან] დაიკვირნ მამფალი დავით დღეგრელოზობით და სიმართლით, ამენ“ (გვ. 18). სუმბატ დავითის-ძის ქრონიკონის მიხედვით, დავით მამფალი გარდაიცვალა 943 წ. ხელნაწერი დავითის გარდაცვალებამდეა გადაწერილი, დაახლ. 930—40-იან წლებში. (იხ. მამათა სწავლანი X და XI ს-თა ხელნაწერების მიხედვით, გამოსცა ილია აბულაძემ, თბილისი, 1955, გვ. VI—VII).

ხელნაწერი გამოცემულია: იხ. ილ. აბულაძის დასახ. წიგნი, ხელნაწერი S 1139 გამოცემაში აღნიშნულია A ლიტრით.

ხელნაწერი დაწერილობითაა აღწერილი ილ. აბულაძის დასახ. წიგნში, გვ. V—X. იხ. აგრეთვე ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექციისა, II, თბილისი, 1961, გვ. 32—35.

ტაბ. 44 (Sin. 26) — მცირე იადგარი.

ხელნაწერი შეიცავს 305 ფ., ზომაა 15×13 სმ, ნაწერია ეტრატზე ნუსხურით, სხვადასხვა ხელით. ფფ. 40—51 პალიმფესტურია; ხელნაწერის ძირითადი ნაწილი დაწერილია ივანე-ზოსიმეს ხელით. თარიღი ახლავს ხელნაწერის ერთ-ერთი გადაწერის, ივანეს, გადაწერილ ტექსტს: „ქრისტე, შეიწყალე ივანე ცოდვილი, ამისი მწერალი. რომელი დამეკლოს, შემინდვე და ლოცვასა მომიკსენე. ქრონიკონი როდ“ (184v). ანდერძიდან ჩანს, რომ კრებულის ეს ნაწილი გადაწერილია 954 წ.

ტაბულაზე აღბეჭდილია ნიმუში თარიღიანი ტექსტიდან (155v), თავიდან „დასდებულნი მოციქულთანი ვისთვისცა გინდენ“.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ივ. ჭავჭავაძის შვილი, სინის მთის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, თბილისი, 1947, გვ. 48—50; პ. ინგოროყვა, თხზულებათა კრებული, II, თბილისი, 1965, გვ. 558—560; ძლისიძისი და ღმრთაშემოხლისისი, ირი ძველი რედაქცია X—XI სს. ხელნაწერების მიხედვით, გამოსცა და გამოკლევა დაუარო ელენე მეტრეველი, თბილისი, 1971, გვ. 0108—0109.

ტაბ. 45 და 46 (H 2124) — იოანე ოქროპირის ცხოვრება.

ერთი უძველესი თარიღიანი ხელნაწერია ნუსხა-ხუცურით ნაწერებს შორის. იგი 257 ფურცელს შეიცავს. ნაწერია კარგ ეტრატზე. ხელნაწერის ზომაა 16×13 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 11,5×8,5 სმ.

ხელნაწერს ანდერძი მოეპოვება; იგი გვაუწყებს გადაწერისა და მომგებლის ვინაობას, გადაწერის აღვილსა და დაწერის თარიღს — „...მე, შიქელ ხუცემან ფანასკერტელმან, უცემან ცნობითა და უგუწურმან გონებითა და უნარჩევსმან ყოველთა მონაზონთა, გულს-ვიდგინე მოგება ამის წიგნისა და დავაწერი სულიერსა ძმას ჩემსა ივანე საფარელსა სალომეოლა სულისა ჩემისა... და შევეწირე წმიდასა მთასა სინასა, საყოფელსა წმიდისა მოსესა, სადაცა მე თვთ მკვდრ ვიყავ... მე გლახაკი და უღებე და ფრიად ცოდვილი მწარალი ამისი ივანე საფარელი და სულიერნი ძმანი ჩემნი... ლოცვასა წმიდასა მოგკცუნენით... და რომელი დამეკლოს, შემინდვეთ ღმრთისათეს, ღიდასა სწარფასა და უძმურებასა შინა დავწერე სიყუარულითა ძმისა ჩემისა შიქელისითა... დაიწერა ესე წმიდაა წიგნი ივანე ოქროპირისაა ლაერასა შინა ძველსა მამისა ჩუენისა ხარტონ მოღუაწისა და მოწამისაა. დასაბამითაგანი წელნი იყენს ხფობ, ქრონიკონი იყო რაჰჰ“.

ამ მოწმობიდან ჩანს, რომ ხელნაწერის დამკვეთი ანუ მომგებელია შიქელ ხუცესი, ფანასკერტელი, დამწერია ივანე საფარელი, რომელსაც ის გადაუწერია 968 წ., „ლაერასა შინა ძველსა მამისა ჩუენისა ხარტონ მოღუაწისა და მოწა-

მისასა“, რაც, როგორც აკად. კ. კეკელიძე აღნიშნავს, პალესტინის პალაე-
რა, ან უკეთ, პალეა ლავრა არის (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატუ-
რის ისტორია, I², გვ. 83).

იოანე ოქროპირის ცხოვრების ამ ხელნაწერის შესახებ იხ. ილ. აბულაძე, ქართული
წიგნები იოანე ოქროპირის ცხოვრებისა და მისი გამოძახილი ძველ ქართულ მწერლობაში,
ენიკანს მ ო ა მ ბ ე, XIV, გვ. 57—72; ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და
საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფ. მუზეუმის ხელნაწერები (კოლექცია H), V, თბილისი,
1947, გვ. 77—79.

ტაბ. 47 (ათონის ხელნაწ.) — ათონის სამოციქულო.

ერთი უძველეს ნუსხათაგანი, რომელიც შეიცავს ახალი აღთქმის წიგ-
ნებს — პავლეს ეპისტოლეებს, საქმე მოციქულთასა და კათოლიკე ეპისტოლე-
ებს. თავნაკლული, შედგება 237 ფურცლისაგან.

ხელნაწერი ნუსხა-ხუცურით არის შესრულებული ეტრატზე. თითო გვერ-
დზე ორი სვეტია. მისი ზომაა 223×172 მმ, ხოლო ნაწერისა — 182×118 მმ.
სვეტებს შორის მანძილი 18 მმ შეადგენს.

ნუსხას ანდერძი მოეპოვება (236 r), საიდანაც ირკვევა მომგებელი პირის
ვინაობა, დაწერის ადგილი და დრო: „...მე, მიქაელ გლახაკმან, სახელად ხუცეს-
მან... მოვიგე წმიდაჲ ესე პავლე... დაიწერა წმიდასა მთასა ოლინბოხსასა, საყო-
ფელსა წმიდათა კოზმან-დამიანეთასა, პატრიარქობასა კოსტანტინეპოლეს პო-
ლიოქტოქსა, მეფობასა ნიკიფორესა...“ აქედან ჩანს, რომ ნუსხის მომგებელი
ყოფილა მიქაელ ხუცესი და გადაუწერიათ ის კოზმასა და დამიანეს მონასტერ-
ში ოლიმპოს მთაზე, ბითინიაში, ნიკიფორე ფოკას მეფობისას (959—969 წწ.)
და კოსტანტინეპოლის პატრიარქ პოლიექტის მღვდელ-მთავრობისას (956—
970 წწ.).

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი წარმოადგენს საქმე მოციქულთას XXIII,
14—29.

ხე-ნაწერს აღწერილობასთვის იხ. R. Blake, Catalogue des manuscrits géorgiens de
la bibliothèque de la lavre d'Iviron au mont Athos. Revue de l'Orient Chrétien, 3-e serie,
IX (XXIX) № 3—4 (1933-34), pp. 225-271. ხელნაწერი აქ შეუღლია № 42-ით. ზემოთ მოყ-
ვნილი ცნობები ამ აღწერილობიდან აიღეთ.

ტაბ. 48 და 49 (S 1141) — შატბერდის მრავალთავი.

ამ მეტად საგულისხმო ხელნაწერის შესახებ საკირო ცნობები ზემოთ,
ტაბ. 19 და 20-თან დაკავშირებით მოვეცით. აქ მხოლოდ ის უნდა დავსძინოთ,
რომ ტაბულებზე წარმოდგენილი მრავალთავის ტექსტი იმ თავიდანაა, რომე-
ლიც სათაურად ატარებს: „წმიდისა იპოლიტეს თქუმული კურთხევითა მითთვის
იაკობისთა, ვითარ-იგი აუღრამეტნი ნახბეტნი აკურთხნა“.

ტაბ. 50 და 51 (H 1840) — იოანეს გამოცხადების თარგმანება.

ნუსხა-ხუცურით შესრულებულ თარიღიან ხელნაწერთა შორის ერთი უძ-
ველესთაგანი ნუსხა შეიცავს ეფთვმე ათონელის მიერ თარგმნილ იოანე ღვთის-
მეტყველის გამოცხადებასა და ამ უკანასკნელის ანდრია კესარიელისეულ კო-
მენტარებს.

ხელნაწერი შედგება 210 ეტრატის ფურცლისაგან. მისი ზომაა 17,5×13
სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 11,8×7,5 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი, მაუწყებელი გადამწერის ვინაობისა,
დაწერის ადგილისა და თარიღისა — „...ლირს ვიქმენ მე, უღირსი და ცოდვი-

ლი საბა კუტი დაწერად კელითა ჩემითა წმიდასა ამას და ჰეშმარტსა წიგნსა გამოცხადებისასა... ბრძანებითა სულიერისა მოძღურისა ჩემისა გრიგოლისითა და ძმისა ჩემისა იოვანესითა. და გულსმოდგინედ ვიხარე, რათა უცთომელად დაწერო, და კულად შევაწამე, და სადაცა ვპოვე გინა თუ დაკლებული ანუ შემატებული, ვიდრე ასოდ ერთადმე, ყოველივე ვავშმართე და, ვგვრანებ, თუ პირველსა უმჯობეს არს. აწ თქუენცა, რომელნი სწერდეთ, ევრეთვე ყავთ... დაიწერა საბერძნეთს, მთასა წმიდასა ოლიმპოსს, საყოფელსა წმიდისა ღმრთის-მშობელისასა, ლავრასა შინა სასწელით კრანიას, მეფობასა ბასილისსა და კონსტანტინესსა, პატრიარქობასა ანტონისსა და ფიცხლად განდგომილებასა ვარდა სკლეროსისა, კირსა დიდსა საბერძნეთისასა, ოკრებასა გლახკათასა და აწყუედასა ჰაბუკათასა უწყალოდ ურთიერთს მახვლითა — ძმა ძმისა ზედა და მამა შვილისა ზედა. ესე ყოველი იქმნებოდა, ამას რაჲ წიგნსა ეწერდი. ხოლო თუ ძლევაჲ ვის მიეცემოდა, არავინ უწყოდა თვნიერ ღმრთისა... დასაბამითვანი წელნი იყენეს ხფაჲ, ქრონიკონი იყო რფჲ“ (208v—210r). ამრიგად, გადამწერი ყოფილა საბა კუტი, დუწერია დიდი ზედმიწევნითა და გულმოდგინებით ოლიმპოს მთაზე. ბითვინიას, კრანიას სახელით ცნობილ ლავრაში, 978 წელს (6582—5604=198+780), ისეთ დროს, როცა ბიზანტიის კეისრებს — ბასილსა და კონსტანტინეს — მასდგომით ვარდა სკლიაროსი.

ტაბულეზე წარმოდგენილი ტექსტი ანდრია კესარიელის განმარტებიდანაა: „წმიდისა ძმისა ჩუენისა ანდრიაჲს მთავარებისკომოსისა კესარი-კაბადულ-კიელისა თარგმანებაჲ გამოცხადებისაჲ წმიდისა იოვანე მახარებლისაჲ. რომელი სთხოა სხუამან ებისკომოსმან და ამან მიწერა ესე მისა...“.

ხელნაწერის აღწერა-აღმოსაზრება იხ. ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზ-ბის ყოფ. შუბუეუმის ხელნაწერები (H კოდექსი), III, შედგენილი და დასაბუქლად დამზადებული კრისტინე შარაშიძის ხელმძღვანელობითა რედაქციით, თბილისი, 1948, გვ. 292—293. ხელნაწერი გამოცემულია — იოვანეს გამოცხადება და მისი თარგმანება, ძველი ქართული ვერსია, ტექსტი გამოცემაზე მოამზადა და გამოკლევდა და ლექსიკონი დაურთო ი. იმნაიშვილმა, ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები, 7, თბილისი, 1961, გვ. 3—205.

ტაბ. 52, 58 და 54 — ოშკის ბიბლია.

ბიბლიის ცნობილ ქართულ ხელნაწერთა შორის ყველაზე უძველესი თარიღიანი ნუსხა ასე იწოდება იმის გამო, რომ ოშკშია (ტაოშია) გადაწერილი. ხოლო დღეს საბერძნეთს, ათონის მთაზე ინახება.

ხელნაწერი ორი ნაწილისაგან შედგება: 532 და 428 ეტრატის ფურცლი-საგან. ნაწერია ნუსხა-ხუცურით ორ სვეტად. ხელნაწერის ზომაა 445×323 მმ, ნაწერი სვეტისა კი — 330×102 მმ.

ხელნაწერს ანდერძ-მოსახსენებლები გააჩნია, საიდანაც ვტყობილობთ ცნობებს წიგნის მომეგებლისა და გადამწერის ვინაობის შესახებ, ისე როგორც მისი დაწერის ადგილისა და დროს შესახებ: 1. „...დაიწერა წმიდაჲ ესე წიგნი ლავრასა შინა დიდსა უშკის, საყოფელსა წმიდისა ნათლისმცემლისასა...“ (მეფეთა IV წიგნის ბოლოს, 219 v). 2. „...მე, იოანე, თორნიკ ყოფილმან, ძემან სულკურთხეულისა ჩორდვანელისმან, მოვიგე წმიდაჲ ესე წიგნი მეფეთა სალოცველად თავისა ჩემისა და ძმათა ჩემთა და შვილთა ჩემთათვს... დაიწერა წმიდაჲ ესე წიგნი კელითა სამთა მწერალთაჲთა: მიქაელისითა, გიორგისითა და სტეფანესითა... ქრონიკონს რფჲ“ (მალაქია წინასწარმეტყველის წიგნის ბოლოს, 427r—428v).

მოყვანილი ამონაწერებიდან ნათლად ჩანს, რომ ხელნაწერის მომგებელია ცნობილი იოანე-თორნიკ; გადამწერია სამი პირი: მიქაელი, გიორგი და სტეფანე; გადაწერის ადგილია ოშკი და დაწერის თარიღია 978 წ. (198+780).

ტაბულეზე წარმოდგენილია სამივე ხელი. ტაბ. 53-ზე აღბეჭდილია გვერდის (309v) ძირა კიდეზე არსებული შენიშვნა: „აქამდე გიორგისი, აქათგან მიქაელისი წაღმართ“ო, გვიჩვენებს, რომ მომღვენო 310r (ტაბ. 54) ნამღვილად მიქაელის ნაწერია, ხოლო ამისგან განსხვავებული წინა ტაბულეზე წარმოდგენილი გვერდების ხელი, უნდა ვიფიქროთ, ერთი (ტაბ. 52) სტეფანესია და მეორე (ტაბ. 53) — გიორგისი.

ტაბ. 52-ზე აღბეჭდილი ტექსტი წარმოდგენს შექმნათას L, 6-21, ხოლო ტაბ. 53 და 54-ზე აღბეჭდილი — ისო ზირაქის წიგნის XI, 28—XII, 16.

აღწერლობისათვის იხ. R. Blake, Catalogue des manuscrits géorgiens de la Bibliothèque de la Lavre d'Ivroun au mont Athos, Revue de l'Orient Chrétien, 3e série, t. VIII (XXVIII), 1932, რომელშიც ეს ხელნაწერი აღწერილია № 1-ად (ზემოთ მოყვანილი ცნობების ნაწილი აქედან აღმოღწეულ). იხ. აგრეთვე თ. ეზრდანიას Описание рукописей церковного музея, II, Тифлис, 1902, стр. 35—41 (სადაც მოცემულია აღწერლობა ოშკის ბიბლიისაგან გადღებული ერთ-ერთი პარაი).
აკად. ა. შანიძემ ხელნაწერიდან გადმოღებული ფოტო-პირების მიხედვით გამოსცა I ტომის ორი ნაკვეთი: წიგნის ძეგლისა აღთქუმისანი, ტ. I, ნაკვ. 1, თბილისი, 1947 და ტ. I, ნაკვ. 2, თბილისი, 1948.

ტაბ. 55 (Sin. 15) — ოთხთავი.

ხელნაწერი შეიცავს 293 ფ., ზომაა 19×14 სმ, ნაწერია ეტრატზე ნუსხურით, ნაკლებია. ხელნაწერს ერთვის ანდერძი: „...ოდეს ესე დაიწერა სინა-წმიდას ქ[ელთა] იოვანე ფრიად ცოდვილისა იოვანე-ზოსიმესითა, [დასაბამით] განი წელი იყენეს ხვამ და ქრონიკონი იყო...“ (292r). ანდერძიდან ჩანს, რომ ხელნაწერი გადაწერილია იოვანე-ზოსიმეს მიერ სინაზე 978 წ.

ტაბულაზე აღბეჭდილია ტექსტი მათეს XIX, 26—XX, 8.

ხელნაწერის აღწერლობისათვის იხ. A. A. Цагарели, Сведения о памятниках грузинской письменности, II, СПб, 1889, стр. 57, ხელნაწერი № 8; ივ. ჯავახიშვილი, სინის მთის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, თბილისი, 1947, გვ. 34—36; Catalogue des manuscrits géorgiens littéraires du mont Sinaï, par G. Gérard Garitte, professeur à l'Université de Louvain, Louvain, 1956, pp. 43—49.

ტაბ. 56 (Sin. 20) — მცირე იადგარი.

ხელნაწერი შეიცავს 132 ფ., ზომაა 15,8×12 სმ, ნაწერია ეტრატზე ნუსხურით, თავნაკლებია. ხელნაწერს ერთვის ანდერძი: „დაიწერა წმიდად ესე წიგნი კელითა იოვანესითა, ბრძანებითა კკრიკე, მთისა ხუცისათა. ვინ იმსახურებდეთ, ლოცვა-ყავთ ჩუენ ცოდვილთათეს და თქუენცა უფალმან შეგიწყალენ, ამენ. ქრონიკონი იყო სჴ“ (130v). ანდერძიდან ჩანს, რომ ხელნაწერი გადაწერილია 987 წ. იოვანეს მიერ სინის მთის ხუცეს კკრიკეს დაკვეთით.

პ. ინგოროყვა ხელნაწერ Sin. 20-ს ცნობილი საბაწმიდელ-სინელი მოღვაწის იოვანე-ზოსიმეს ავტოგრაფად მიიჩნევს (იხ. მისი თხზულებათა კრებული, III, თბილისი, 1965, გვ. 558—559). Sin. 20-ის გადამწერი არ არის იოვანე-ზოსიმე (მღრ. იოვანე-ზოსიმეს ავტოგრაფს, ტაბ. 55).

ხელნაწერის აღწერლობისათვის იხ. A. A. Цагарели, Сведения о памятниках грузинской письменности, II, СПб. 1889, стр. 82, ხელნაწერი № 64; ივ. ჯავახიშვილი,

ყუიხე ანაჲსი. 1908 (გვ. 372 და მომდ.); ელ. მეტრეველის აღწერილობა, ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექცია. I, თბილისი, 1959, გვ. 544—567; პავლე ინგოროვიჩი, ოხხულებათა კრებული, 111, თბილისი, 1965, გვ. 222—226.

ტაბ. 59 (A 95) — პარხლის მრავალთავი.

ქართულ ხელნაწერთა შორის მოცულობით ყველაზე უდიდესი ეს ნუსხა გადაწერილია პარხლს (ტაოში) და ამიტომ პარხლისად იწოდება. ნაწერია კარგ ეტრატზე ორ სვეტად ნუსხა-ხუტურით. ხელნაწერი 658 ფურცელს შეიცავს. მისი ზომაა 48×35 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 36,5×10 სმ (სვეტისა).

ხელნაწერს ერთგან გადამწერისავე ხელთ მოსახსენებელი მოვპოვება, საიდანაც ვეცობილობთ გადამწერის ვინაობასა და გადაწერის ადგილს — „პირველ, ოდეს ამას წიგნსა დავიწერე, ესრე მედვა გულსა, ვითა დედათა წამებდა და ცხოვრებაჲ ოდენ დავწერო... ვძებნე დედაჲ და ესთენ ვპოვე, ვერღარა შემეძლო ძებნაჲ. მეტრევე ესე მამათა მოწამეთაჲ, რომელი პარხლს არა ეწერა, იშხნით მოვიღე და მით გაეასრულე... სული გაბრიელ პატარაისა მოიქნენით...“ (გვ. 1211—1212). აქედან აშკარაა, რომ გადამწერი ხელნაწერისა გაბრიელ პატარაი არის და ადგილი, სადაც მას ის უწერია, პარხალია.

დაწერის თარიღი ნუსხას არ გააჩნია. ხელისა და შინაარსის მიხედვით, მას ამ ბოლო ხანებში, X ს-ის ნაცვლად XI ს-ის დამდეგისად მიიჩნევენ.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი იმ თავიდან არის, რომელიც იწოდება: „თქუმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოვანე ოქროპირისაჲ, კონსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისაჲ, ხარებისათვის წმიდისა ღმრთის-შრობელისა მარიაშისა მთავარანგელოზისა გაბრიელის მიერ“ (ტექსტი გამოცემულია ილია აბო აბულაძის მიერ, მრავალთავი, ენიქმის მოამბე, XIV, გვ. 255—260).

ხელნაწერს აღწერილობისთვის იხ. თ. ჟორდანიას Описание рукописей церковного музея. I, стр. 96—111 და მ. ჭანაშვილის ქართული მწერლობა, წიგნი I, თბილისი, 1929, გვ. 134—136.

ტაბ. 60 (S 4027) — პარხლის ოთხთავი.

ნუსხა-ხუტურით ნაწერი ერთი უძველეს ოთხთავთვანია. ნაწერია ეტრატზე (147 ფ.) ორ სვეტად. ხელნაწერის ზომაა 29×21 სმ, ხოლო ნაწერისა — 23,5×8 (ცალი სვეტისა).

ხელნაწერის 133რ-ზე გადამწერის ანდერძი მოიპოვება. იქ ვკითხულობთ: „დიდებაჲ ვენდა... სამებაო წმიდაო, რომელმან ღირს მყავ ცოდვილი ესე აღსრულებად საქმისა ამის კეთილისა. დაესრულა სახარებაჲ ოთხი თავი ქელითა ჩემ ცოდვილისა გაბრიელ პატარაისაჲთა“. როგორც აქედან ირკვევა, ხელნაწერის გადამწერია გაბრიელ პატარაი, ჩვენთვის უკვე ცნობილი პირი, ეხლახან აღწერილი ხელნაწერის (A 95) გადამწერი. ვინაიდან გაბრიელ პატარაი პარხლის მონასტრის მოღვაწედ ჩანდა X—XI ს-ში, ამიტომ ეს ოთხთავიც მას იმავე ადგილსა და დროს უნდა ჰქონდეს გადაწერილი. ამაში ეჭვს არ სტოვებს არც ხელი, რომელიც ორივეგან ყოველმხრივ ერთნაირია.

ხელნაწერთა აღწერილობისთვის იხ. ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექცია, VI, თბილისი, 1969, გვ. 174—175. ტაბულას წარწერაჲ, (გვ. 121) გაპარულია კორექტურა, ხელნაწერის ნომერი უნდა იყოს S 4927.

ტაბ. 61 (A 603) — იადგარი.

საგალობლების წიგნთა შორის უძველეს ხელნაწერთაგანია ეს იადგარი, რომელიც შეიცავს დღესასწაულების გარკვეული რიგით დაწყობილ საგალობლებს სანოტო ნიშნებით. ნაწერია ეტრატზე ნუსხა-ხუცურით. შედგება 229 ფურცლისაგან. ხელნაწერის ზომაა 16,7×11,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 13,7×7,2 სმ.

სხვადასხვა ადგილს გადამწერისავე ხელით აღბეჭდილია: „ქრისტე, შეიწყალე იორდანე და იოვანე, ამენ“ (59r), რაც გადამწერთ უნდა ეხებოდეს. ხელისა და შინაარსის მიხედვით ეს იადგარი X—XI ს-ისა უნდა იყოს.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი არის იმ თავიდან, რომელიც ასეთ სათაურს ატარებს: „შესხმანი წმიდისა ღმრთისმშობლისანი“.

აღწერილობისათვის იხ. თ. ეორდანას Описание рукописей церковного музея, II, стр. 106—107; ძლისარანი და ღმრთისმშობლისანი, ორი ძველი რედაქცია X—XI სს. ხელნაწერების მიხედვით, გამოსცა და გამოკვლევა დაუთმო ელენე მეტრეველმა, თბილისი, 1971, გვ. 0105.

ტაბ. 62 (A 596) — იადგარი.

ეს იადგარიც, საუფლო და მთავარი დღესასწაულებისა, ერთი უძველეს ნუსხათაგანია. ნაწერია ეტრატზე ნუსხურად. შეიცავს 179 ფურცელს. ხელნაწერის ზომაა 18×13,7 სმ, ხოლო ნაწერისა — 15,2×9 სმ.

ანდერძი, მომთხრობი ხელნაწერის აღმოცენების შესახებ, ხელნაწერს არ შემორჩენია, რადგან მას ბლომად აკლია ფურცლები. ხელის მიხედვით იგი X—XI ს. უნდა ეკუთვნოდეს.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი იმ თავიდანაა, რომელიც სათაურად ატარებს „იენისსა კ, მამაისი“.

აღწერილობისათვის იხ. თ. ეორდანას Описание рукописей церковного музея, II, стр. 104.

ტაბ. 63 და 64 (A 897) — ამოკალიძის თარგმანება ანდრია კესარიელისა.

ამოკალიძის ანდრია კესარიელისეული კომენტარების ქართული თარგმანის ერთი უძველეს ნუსხათაგანი ნაწერია ეტრატზე ნუსხა-ხუცურით. ხელნაწერი 452 გვერდს შეიცავს, რომელთაგან პირველი 54 გვერდი გვიანა (XVII ს.) დართული. ძველი ხელნაწერისა. მამასადამე, 398 გვერდია შემორჩენილი. ამ ნუსხის ზომაა 26×19 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 20×12,2 სმ.

ხელნაწერში მრავალი მინაწერი მოიპოვება, ზოგი დაწერილი ხელითვეა შესრულებული. ასე. მაგალითად იმ თხზულებას ბოლოს, რომელიც სათაურად ატარებს — „წმიდისა მამისა ჩუენისა ანდრიაჲს მთავარეპისკოპოსისაჲ კესარია-კაბადუკელისაჲ თარგმანებაჲ გამოცხადებისაჲ წმიდისა იოვანე მახარებელისაჲ“ და რომლის ნაწილი ტაბულებზეა აღბეჭდილი, კვითხულობთ: 1. „უფალო ღმერთო, აღიდე სული მამისა ეფთჳმესი, რომელმან ესე წმიდაჲ წიგნი თარგმნა, ამენ“; 2. „...ლოცვა ყავთ უღირისა და ფრიად ცოდვილისა დღოსითესთეს და ზომად წერისა და დაკლებისათეს შემინდებით“ (110v). აქედან ირკვევა, რომ ამ თხზულების მთარგმნელია ეფთვიმე ათონელი, ხოლო გადამწერია ვინმე დოსითე.

ხელნაწერი უთარიღოა, ხელით კი X—XI ს-ისა უნდა იყოს.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ეორდანას Описание рукописей церковного музея, I, стр. 392—395.

ტაბ. 65 (A 02) — არიოზისა და ევნომიოსის მიმართ გრიგოლ ღვთისმეტყველისა.

ხელნაწერი, რომელიც ეფთვიმე ათონელის მიერ ნათარგმნ გრიგოლ ღვთისმეტყველის თხზულებებს შეიცავს, ნაწერია კარგ ეტრატზე ნუსხა-ხუცურად. ნუსხა სულ 845 გვერდისაგან შედგება, მაგრამ აქედან მხოლოდ 680 გვერდია ძველი ხელნაწერისა. ამის ზომაა 26,2×20,5 სმ, თვით ნაწერისა კი— 20×13,6 სმ.

ხელნაწერში გადაშვებისავე ხელით შესრულებული მრავალი მინაწერი მოიპოვება. მათით ირკვევა წიგნის მთარგმნელი, მომგებელი და გადაშვებელი. ასეთებია, მაგალითად: 1. „ქრისტე, აღიდე მაჰა ეფთვიმე, ამისი გამომთარგმანებელი, ორთავე შინა სოფელთა საუკუნოდ, ამენ“ (ასომთავრული ხუცურით, 106v); 2. „ამის წიგნისა მომგებელსა მიჰაელ ხუცესს შეუნდვენ ღმერთმან“ (ნუსხა-ხუცურით, 182v); 3. „დაიწერა ჭელთა ზაქარიასითა, არსენისითა და ბასილისითა, ღმერთმან გარწმუნოს, კსენებულ ჯუჟყვნით წმიდათა ლოცვათა თქუნთა“ (ნუსხა-ხუცურით, 284v). დასახელებული პირები ათონის შთაზე მოღვაწედ არიან მიჩნეული, ასე რომ ხელნაწერი ათონური წარმოშობისა ჩანს.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი იმ თავიდანაა, რომელიც ატარებს სათაურად: „თქუმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა გრიგოლ ღმრთისმეტყველისაჲ ძისათვის, პირველ საუკუნეთა მამისაგან შობილისა. თავი ა: ხოლო საკითხავი ესე სიტყუს გებაჲ არს მწვალებელთა მიმართ არიოზ და ევენუმის და მსგავსთა მათთა და მხილებაჲ ურჩულოჲსა მის და ბოროტისა წვალებისა მათისაჲ. ძ ი ს ა თ ე ს ვ ე, თავი მეორე“ (234r).

ხელნაწერი უთარიღია, ხელის მიხედვით XI ს-ის დამდეგისა ჩანს.

აღწერილობისათვის იხ. თ. ე ო რ დ ა ნ ი ა ს Описанне рукописей церковного музея, I, стр. 93—94.

ტაბ. 66 და 67 (A 1769) — მამათა სწავლანი (ფრაგმენტი).

მამათა სწავლანი, რომელთაგან ერთი ეფრემ ასურისაა, როგორც ეს აღნიშნულია 66-ე ტაბულაზე წარმოდგენილ ტექსტში, ფრაგმენტის სახით არის მოღწეული ჩვენამდე. ამ ნაწყვეტს დიდი მნიშვნელობა აქვს იმის გამო, რომ ის ავტოგრაფს წარმოადგენს ქართველი დიდი მოღვაწის ეფთვიმე ათონელისას.

ორად-ორი ფურცელია გადარჩენილი თავის ღროზე საკმაოდ დიდი მოცულობისად სავარაუდებელი წიგნიდან, რომელიც ეფთვიმეს უთარგმნია ბერძნულიდან. მისი ზომაა 16,3×13 სმ, თვით ნაწერისა კი — 13×9 სმ.

რომ ეს ფრაგმენტი, ნუსხა-ხუცურით ნაწერი, ეფთვიმეს ხელით არის შესრულებული, ამას მოწმობს, ჯერ ერთი, მასზე აღბეჭდილი ეფთვიმეს მინაწერი: „ლოცვა ყავთ, წმიდანო ღმრთისანო, გლახაკისა ეფთვიმისთვის, რომელმან წმიდაჲ ესე წიგნი ვთარგმნე“-ო (1v) და, მეორეც, შედარება პროფ. ალ. ცაგარლის მიერ ავტოგრაფად მიჩნეულ იმ ნიმუშთან, რომელიც მას გამოქვეყნებული აქვს ნაშრომში: Сведения о памятниках грузинской письменности, вып. I, СПб, 1886, стр. 92 (ხელნაწ. № 72, რაც შტრ. წიგნზე დართულ ტაბულას— V ა-ს და მის примечания-ს к палеографической таблице).

ფრაგმენტი უთარიღია. საფიქრებელია XI ს-ის დამდეგისა იყოს.

ფრაგმენტის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის ხელნაწერები (A კოლექცია), V, შედგინა დიდი ქუთათელიძე მ., თბილისი, 1955, გვ. 249.

ტაბ. 68 (A 1108) — დიალოღონი.

ხელნაწერი ათონურია. ის შედგება 286 ფურცლისაგან. ნაწერია ნუსხა-ხუცური ხელით ეტრატზე ორ სვეტად. მისი ზომაა 36×29,5 სმ, თვით ნაწერისა კი — 29,5×10,5 სმ (სვეტისა).

ხელნაწერს ანდერძები მოეპოვება. ერთი მათგანი ეხება ხელნაწერის დაწერის ადგილსა და თარაღს: „ხოლო დაიწერა მთაწმიდას, ათონას, მონასტერისა წმიდათა მამათა აწმებულსა იოვანე და ეფთვმესა, საყოფელსა წმიდისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთის-მშობელისას[ა]. ბერძულად დასაბამითგანნი წელნი იყენეს ზჳ, ინდიკტიონი — ჭუარკუმიოვან შჳ; ქართულად დასაბამითგანნი წელნი ზჳ, ქრონიკონი იყო მეცამეტედ მოქცეული ს ჭუარკუმიოვან — მეფობასა ბერძენთა ზედა ვასილისსა და ძმისა მათისა კოსტანტისა ძეთა, კოსტანტინეოვლეს პატრიარქობასა...“ (286v). მაგრამ ამას ჩვენ ხელნაწერის დასათარბებელ საყრდენად ვერ გამოვიყენებთ, ვინაიდან, როგორც ირკვევა, ანდერძი წინასწარ ჩანს დამზადებული ხელნაწერის გადაწერის დამთავრებამდე. ქრონოლოგიის შესახებად ადგილი თავისუფლად გაუშვიათ, სადაც, მართლაც, შემდეგში რიცხვები სხვა ხელით ჩაუწერიათ; თავისუფალი გაუშვიათ პატრიარქის სახელიც. ასე რომ ეს, თითქოსდა ანდერძი, გამოუსადეგარია. საეულისხმობა მეორე ანდერძი, რომელიც გვაცნობს გადამწერთა ვინაობასა და დიალოღონის თარგმანის შესრულების თარიღს: „...ხოლო მე, გლახკი იოვანე გრძელის ძე, ამას დავსწერ... და კუალად ლოცვა ყავთ წმიდისა მამად-მთავრისა არსენისთვის, ფრიალ უშრომია და უეკეთესი მათი დაწერილია ... და ჩუენ ცოდვილთა და არა ღირსთა უფროას ყოველთა ქრისტიანეთა შეიღისა ჩემისა ოქროპირისა და საბაას და ჩემ საწყალობელისა იოვანე გრძელის ძისათვის. ზოგი ჩუენ დაგვწერია... ხოლო ოდეს ესე ითარგმანა, ქართული ქრონიკონი იყო სლა, ბერძულად დასაბამითგანნი წელნი ზფთი და ქრისტიეს ჭუარკუმიოვან შჳგ, ინდიკტიონი თ...“ (117v—118r). ხელნაწერის დაწერის დროს გასარკვევად საინტერესოა ერთ-ერთი მინაწერიც: „ლოცვა ყავთ ღმრთ-შემოსილისა სულით და კორცით წმიდისა მამისა ეფთვმესთვის, რომლისა ზეობ[ა]სა ვწერთ“ (131v). როგორც ამ ცნობებიდან ირკვევა, ხელნაწერი დაწერილია ათონს, დაუწერიათ ის იოვანე გრძელისძეს, ოქროპირს, საბასა და მამათ-მთავარს არსენის. თხზულება უთარგმნია ეფთვიმე ათონელს 1011 წელს, ხოლო ჩვენი ნუსხა შესრულებული უნდა იყოს 1011—1019 წწ. შორის (ეკანასკნელი წელი ეფთვიმეს ზეობის დასასრულია; ამ წელს მან დაანება თავი მამასახლისობას). ყოველ შემთხვევაში, XI ს-ის მეორე ათეულში.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი გრიგოლ რომთა პაპის დიალოღონის II თავიდანაა.

ხელნაწერის აღწერალობისთვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერალობა, ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის ხელნაწერები (A კოლექცია), IV, შეადგინა ქრისტინე შარაშიძემ, თბილისი, 1954, გვ. 76—84.

ტაბ. 69 (A 91) — ოთხოვის თარგმანება.

ხელნაწერი ნუსხა-ხუცურიით არის შესრულებული ეტრატზე. შედგება 258 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 26,5×20,3 სმ, ნაწერისა კი — 21×14 სმ.

ხელნაწერს მისი აღმოცენების მაჩვენებელი არც ანდერძი და არც რაიმე სხვა მინაწერი არ გააჩნია. მხოლოდ შემოსელია ერთს მინაწერში აღნიშნული: „შემიღოსა წმიდაჲ ესე წიგნი გაბრიელ ზრბითელისა კელითა“ (258r). ხელის მიხედვით XI ს-ის დამდეგისად მიიჩნევა.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი წარმოადგენს თარგმანებას სახარების სი-
ტყვებისას: „შევდლით იწროსაგან ბჰისა, რამეთუ ვრცელ არს ბჰე და ფართო
არს გზაჲ, რომელსა მიჰყავს წარსაწყმედელად და მრავალნი ვლენან მას. ვი-
თა-ოგი იწრო არს ბჰე და საჰირველ გზაჲ, რომელი მიიყვანებს ცხორებასა
და მცირედ არიან მავალნი მას შინა“ (226r). ეს აღვლილი მათეს სახარებიდანაა
(VII, 13-14), ამიტომ ის მათეს სახარების თარგმანებას წარმოადგენს და არა
ლუკასას, როგორც ეს თ. ჟორდანიას აქვს აღნიშნული (Описание руко-
писей церковного музея, I, стр. 93).

ტაბ. 70 (A 648) — მცირე სვინაქსარი.

უძველესი ხელნაწერი ქართული სვინაქსარისა, რომლის გადმოღება
ეკუთვნის ეფთვიმე ათონელს. იგი 72 ფურცლისაგან შედგება. ნაწერია ეტ-
რატზე ნუსხა-ხუცური ხელით. ხელნაწერის ზომაა 27×20,5 სმ, თვით ნაწე-
რისა კი — 21×14,5 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი სულ ბოლო ფურცელზე, რომელსაც
კ. კეკელიძე ამ ხელნაწერს არ აკუთვნებს. იქ ვკითხულობთ: „...დაიწერა
ქალაქსა შინა დიდსა კოსტანტინოპოლის, ახალსა პრომსა, დასაბამითგანთა
წელთა ვითარ ბერძენნი ითულავენ ზფლჲ, ინდიკტიონსა იგ, ქართველთა
ქრონიკონსა ხნ... ჩემსა მწირობასა პილურისა მონასტერსა კელითა შეიღისა
ჩემისა ბასილი ეტრატამსითა...“ (72r). აჭედან ნათელია, რომ თარიღი ხელ-
ნაწერის დაწერისა, რაც კოსტანტინეპოლს შეუსრულებიათ, 1030 წელია და
დამწერი კიდევ ბასილი ეტრატაჲ არის. ეს ანდერძი რომ მართლაც ამ წიგნი-
სა არ იყოს, იგი მაინც ამ ხანისად უნდა მივიჩნიოთ, ვინაიდან მის მიწაწე-
რებში იხსენიება ზაქარია ვალაშკერტელი, რომელიც დაახლოებით ამ დროს
მოღვაწეობდა.

სვინაქსარი, რომლის ტექსტის ნიმუში ტაბულაზეა აღბეჭდილი, უძვე-
ლესია ამ ტიპის ნაწარმოებთა შორის. ის, როგორც აღვნიშნეთ, ბერძნული-
დან გადმოიღო ეფთვიმე ათონელმა. მისი სახელწოდება „სვინაქსარი საწელი-
წლოჲ უმცროჲ“ მოწმობს, რომ ის მცირე სვინაქსარს წარმოადგენს (შემდეგ
გიორგი ათონელმა გადმოიღო აგრეთვე „დიდი სვინაქსარი“).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. კ. კეკელიძის Иерусалимский канонарь VII в.
(грузинская версия), Тифлис, 1912, стр. 297—300 და თ. ჟორდანიას Описание руко-
писей церковного музея, II, Тифлис, 1902, стр. 132—133.

ტაბ. 71 (A 1) — გრივოლ ღვთისმეტყველის ცხოვრება.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცური შესრულებული კარგ ეტრატზე, შეიცავს
456 ფურცელს. მისი ზომაა 28,5×21,5 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 21,7×
14,7 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება მინაწერი (456r): „ქრისტე, მეუფეო დიდებისაო,
აღიდე შენმიერთა ზეგარდამოათა დიდებითა ორთავე შინა სუფევათა ზაქა-
რია სვანგლოზი, ბანაელი მამად-მთავარი... ლოცვა ყავთ უღირსისა და ფრიად
ცოდვილისა უცბად მჩხრეკლისა ბასილისთვის...“ აქ მოხსენებულ ზაქარია ბანა-
ელს ზაქარია ვალაშკერტელად მიიჩნევენ და ამიტომ ფიქრობენ, რომ ეს ხელ-
ნაწერიც, წინას მსგავსად, დაახლოებით ერთსადაიმევე ხანაში უნდა იყოს და-
წერილი, ე. ი. 1030 წლის ახლოს. ანდერძი ნუსხას თემცა აღარ შემორჩენია,
მაგრამ ამ ხელნაწერის პირად მიჩნეულ ერთს XVIII ს-ის ნუსხას (A 16) გააჩ-

საყოფელსა წმიდისა ღმრთისა-მშობელისასა... დაიწერა ქრონიკონსა სენ“ (256r—v). ამ ცნობებით, მაასადამე, ირკვევა, რომ ნუსხა დაწერილია 1035 წელს, შატბერდს, რომლისთვისაც ის შეუწერავთ.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი ბასილი კესარიელის ფსალმუნთა თარგმანებიდანაა, სახელდობრ, ეკუთვნის თავს, რომელიც შემდეგნაირად არის წარწერილი: „წმიდისა მამისა ჩუენისა ბასილისი თარგმანებაჲ ნო ფსალმუნისაჲ“ (179v). ამ თხზულების ქართული თარგმანი ეფთვიმე ათონელს ეკუთვნის.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ე რ დ ა ნ ი ა ს Описание рукописей церковного музея. I, Тифлис, 1901, стр. 142—144. ხელნაწერი აღწერილია და მასზე დართული ანდერძი გამოქვეყნებულია ელ. მეტრეველის მიერ (იხ. მისი „შავი მთის მწიგნობრული კერის ისტორიისათვის XI საუკუნის პირველ ნახევარში“, აკად. ს. ჭანაშვიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის მოამბე, XX—B, თბილისი, 1959, გვ. 83—104).

ტაბ. 76 (H 2211) — ხვინაქსარი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით შესრულებული კარგ ეტრატზე, შედგება 452 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 21×16 სმ, თვით ნაწერისა კი — 17,5×12,5 სმ.

ანდერძი ხელნაწერს ბოლოს გააჩნია (450v—452v), მაგრამ ნაწერი გადალუულია და კარგად აღარ ირჩევა. ანდერძი გამოქვეყნებულია ელ. მეტრეველის მიერ (იხ. მისი „შავი მთის მწიგნობრული კერის ისტორიისათვის XI საუკუნის პირველ ნახევარში, აკად. ს. ჭანაშვიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის მოამბე, XX—B, თბილისი, 1959, გვ. 83—104). გარკვევა, რომ ხელნაწერის გადაწერა იოანე ჭიბისძე, მომგებელი — დავით ჭიბისძე. მის სახელთან დაკავშირებული ერთი ხელნაწერი ახლახან (ტაბ. 75) დაეახსიათეთ. აქედან, ცხადია, ის დასკვნა უნდა გავაკეთოთ, რომ ჩვენი ხელნაწერი გადაწერილია XI ს-ის პირველ ნახევარში, უფრო ამ ნახევრის ბოლო ათეულში, რადგან ეს ხელნაწერი, რომელშიც წარმოდგენილია გიორგი მთაწმიდლის დიდი სვინაქსარი, 1042—44 წწ-ში ნათარგმნად მიიჩნევა.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ხელნაწერთა აღწერილობა საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფ. მუზეუმის ხელნაწერები (კოლექცია H), V, თბილისი, 1949, გვ. 151; ელ. მეტრეველის დასახ. სტატია.

ტაბ. 77 და 78 (H 1866) — მათეს სახარების თარგმანება.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით შესრულებული ეტრატზე, შედგება 299 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 32,5×21,5 სმ, თვით ნაწერისა კი — 25,8×16 სმ.

ნუსხას ნაკლებევაწობის გამო ანდერძი არ შერჩენია. გადაწერის მინაწერებიდან კი ზოგიერთი უნდა მიგვიითებდეს მთარგმნელზე („ქრისტე, შეიწყალე ეფთვიმე“ — 93r), ეფთვიმე ათონელზე, ზოგი — ხელნაწერის მომგებელზე: „ქრისტე, შეიწყალე ფოკას ებისკოპოსი“ (2r); „ესე სახარებისა თარგმანი დაიწერა ფოკასის საფასოათა...“ (96v), მაგრამ სად დაიწერა და ვის მიერ, არსადაა აღნიშნული. ხელის მიხედვით ხელნაწერი შეიძლება მივიჩნიოთ XI ს-ის პირველი ნახევრისად.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი მეორმოცე თავიდან არის იოანე ოქროპირის მათეს სახარების განმარტებისა, რომლის მთარგმნელადც ეფთვიმე ათონელია ცნობილი.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ხელნაწერთა აღწერილობა საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზღვარის ეფ. მუზეუმის ხელნაწერებისა (H კოლექცია), III, ქრ. შარაშვილის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, თბილისი, 1948, გვ. 325—326.

ტაბ. 79—82 (H 1741) — პალესტინური ოთხთავი.

ნუსხა-ხუცურით შესრულებულ ოთხთავთა შორის ერთი უძველესი თარიღიანი ნუსხათაგანია, შედგება 335 ფურცლისაგან. ნაწერია ეტრატზე ორ სვეტად. ხელნაწერის ზომაა 21,8×15,5 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 17×4,8 სმ (ცალი სვეტისა).

ხელნაწერის მოეპოვება ანდერძი: „...მე, გლახაკი სტეფანე, ხუცესი პალაგრელი, მნათე ყოფილი, ყოველთა მოწესეთა ნარჩევი, მიწა და მტურეი, შვილი მცხეთისაჲ, ღირს მყო ღმერთმან... და მოვიწიე წმიდასა ქალაქსა იერუსალიმსა, აღგომსა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა და წმიდასა გოლგოთასა, და მოვილოცენ ყოველნი წმიდანი ადგილნი მისნი მოწყალებითა ქრისტესითა და დამაწესეს მწირველად ქართლისა კათალიკოზისა ოქროპირისა... და მოვიგე წმიდაჲ ეცე ოთხთავი, სრული ყოველითა საქმრითა, სალოცველად ცოდვილისა უფლისა ჩემისა... ქრონიკონი იყო ხმს. დაიწერა წმიდასა ადგილსა გეს(ა)მანიას, საფლავსა წმიდისა ღმრთის-მშობელისასა დედისაგან საბა-წმიდისა, განგებსა ზედა ბერძულსა, ღიად ხარკებითა კელითა საწყალობელისა მიქაელ მწირისა მცხეთისაჲე მიწისაგან...“ (298v—299r). აქედან ირკვევა, რომ ხელნაწერის მომგებელი ყოფილა პალაგრაში მოღვაწე ხუცესი მცხეთელი სტეფანე, რომელსაც დაუწერინებია ეს ოთხთავი საბაწმიდური დედნიდან მცხეთელსავე მიქაელისთვის გესამანიას, იერუსალიმს, 1048 წ.

ტაბულებზე აღბეჭდილი ტექსტი წარმოადგენს ლუკას სახარების VII, 41—47; VIII, 11—16; IX, 13—25.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), IV, შედგენილია და დასაბუქდალ დამაღებული ელენე მეტრეველის მიერ, თბილისი, 1950, გვ. 173—174.

ტაბ. 83 და 84 (H 1700) — ნიკოლოზ საკვირველთმოქმედის ცხოვრება.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით შესრულებული ეტრატზე, შეიცავს 131 ფურცელს, მისი ზომაა 20×14 სმ, ხოლო ნაწერისა — 16,5×8 სმ.

ნუსხას მოეპოვება ანდერძი: „წმიდაო მღვდელ-მოდელარო ნიკოლოზო, მეოხ ეყავ... ერისთავთ-ერისთავსა ივანე დადიანსა..., რომელმან ილაწა სიყუარულისათვის შენისა და აღწერა ანგელოზებრი მოქალაქობაჲ შენი... დაიციე მშველობით, სიმრთელით და დღევრძელობით...“ (1r). მართალია, აქედან არა ჩანს ხელნაწერის დაწერის არც ადგილი და არც დრო, მაგრამ აქ მოხსენებული პირის — ერისთავთ-ერისთავის ივანე დადიანის — მოღვაწეობის ხანა XI ს-ის პირველ ნახევარზე მოდის, რის გამოც ნუსხის დათარიღება შესაძლებელია ამ ხნით. ამას უდგება ხელნაწერის ხელიც, რომელიც, თუ ანდერძში ნახმარ სიტყვას „აღწერას“ გადაწერის მნიშვნელობით გაიგებდით, ამავე დადიანისათვის უნდა მიგვეყუთვნებინა.

ტაბულებზე აღბეჭდილი ტექსტის სათაური შემდგენიარად არის წარწერილი: „ცხოვრებაჲ და მოქალაქობაჲ [დიდის] და საკვრეელთ-მოქმედისა მამისა ჩუენისა ნიკოლოზ მთავარებისკაპოზისსაჲ მირთა ქალაქისა, რომელ არს ქუეყანასა ლუკისასა“.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), IV, შედგენილია და დასაბეჭდად დამზადებული ელენე მეტრეველის მიერ, თბილისი, 1950, გვ. 139—140.

ტაბ. 85 (A 285) — კლემაქსი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ეტრატზე შესრულებული, შედგება 266 ფურცლისაგან, რომელთაგან 24 ფურცელი (ქალაქისა) შემდეგშია დავით რექტორის მიერ დამატებული. ძველი ხელნაწერის ზომაა 21×14 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 18×10 სმ.

ანდრძი ხელნაწერს აღარ შემორჩენია ნაკლულებანობის გამო თავისა და ბოლოსი. გადამწერის მიერ შიგნით გაკეთებულ მინაწერებში ხშირად იხსენიება არსენი, ათონის მოღვაწე, ასე რომ, იგი, საფიქრებელია, ათონური წარმოშობისა იყოს. ხელის მიხედვით ხელნაწერი XI ს-ის პირველი ნახევრისად უნდა მივიჩნიოთ.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი იოანე სინელის კლემაქსიდანაა, სახელდობრ, თავიდან, რომელიც ასეა წარწერილი: „თქმული მისივე ყოვლად წმიდისა და სათნობათა დედისა ლოცვისათვის და მას შინა გუამითაჲ და გონებითა კეთილად დგომისა თავი კმ“ (222r).

აღწერილობისათვის იხ. თ. უორდანიას Описание рукописей церковного музея, I, Тифлис, 1901, стр. 287—288.

ტაბ. 86 (A 840) — სვინაქსარი.

ნუსხა-ხუცურით ეტრატზე შესრულებული ხელნაწერი შეიცავს 191 ფურცელს. მისი ზომაა 28,5×21,7 სმ, ხოლო ნაწერისა — 21×13,7 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდრძი: „...დასრულდა განგება თუეთა წელიწადისათაჲ ქელითა გლახაკისა და ფრიად ცოდვილისა ათანასესითა... ღმრთისათვის ლოცვა ყავთ გლახაკისა გიორგისთვის, რომელნიცა იკითხვიდეთ, გინა სწერდეთ, რამეთუ, ღმერთმან იცის, ფრიადი ლუაწლი და ჭირი მინახავს ამისა თარგმნასა(!)... წმიდანო ღმრთისანო, ლოცვა ყავთ უღირსისა და ფრიად ცოდვილისა... ათანასესთვისცა, რამეთუ ფრიადითა ჭირითა და გულსმოდგინებითა გარდმოვწერე მესამისა წიგნისაგან მეოთხედ წიგნად... დიდად მიხარება სიმართლჳ და სიტყვისა არაშეცვალებაჲ, ამისთვის რამეთუ ფრიად საკრძალავი წიგნი არს და სულთა სარგებელი და ეკლესიისა წინამძღუარი უცთომელი...“ (180r—v). აქედან ჩანს, რომ ეს წიგნი (სვინაქსარი) უთარგმნია გიორგი (მთაწმიდელს), ხოლო გადაუწერია ათანასეს. მეოთხე ცალი ყოფილა ეს ნუსხა ათანასეს გადაწერილთაგან, მაგრამ სად და რა დროს არის გადაწერილი, არაა ნათქვამი. ხელის მიხედვით იგი XI ს-ის პირველი ნახევრისა უნდა იყოს.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. მ. ჭანაშვილის Описание рукописей церковного музея, III, Тифлис, 1908, стр. 51—53.

ტაბ. 87 და 88 (S 381) — მარტვილის ოთხთავი.

ეს ოთხთავი, როგორც ერთხელ უკვე აღვნიშნეთ, (ტაბ. 27 და 28), ორნაირი ხელით არის ნაწერი: ასომთავრული ხუცურითა (1—130 ფფ.) და ნუსხა-ხუცურით (131—184 ფფ.) ერთიცა და მეორეც ნაწერია ორ სვეტად ეტრატ-

ტაბ. 93 და 94 (A 97) — სვინაქსარი.

გიორგი მთაწმიდლისეული სვინაქსარის ერთი უძველეს ხელნაწერთაგანი, შესრულებულია ნუსხა-ხუცური ხელით. ხელნაწერი შედგება ეტრატის 369 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 27×20 სმ, ხოლო ნაწერისა — 20×13,5 სმ.

გადამწერის ანდერძი ნუსხას არ შემორჩენია, მთარგმნელისა კი შემორჩენილია „...ლოცვა ყავთ გლახაკისა გიორგისთვის... ფრიადი ღუაწლი და ჰირი მინახავს ამისსა თარგმნასა... სიმართლე დიად გვხარკებია და სიტყუსა არაშეცვალემაჲ, ამისთვის რამეთუ ფრიად საკრძალავი წიგნი არს და სულთა სარგებელი და ეკლესიისა წინამძღუარი უცთომელი... ხოლო რომელი სწერდეთ, სიტყუასა ნუ შესცვალებთ, ნუცა სახელსა, ღმრთისათვის“ (290r). აქვე, გასწვრივ აშიაზე სინგურით მიწერილია: „ესე ანდერძი გიორგი მთაწმიდელისა არს, ვინცა სვინაქსარსა სწერდეთ, ღმრთისათვის ნუ შეცვალებთ“. ხელის მიხედვით ნუსხა XI ს-ის მეორე ნახევრისა შეიძლება იყოს.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ჟორდანიას Описание рукописей церковного музея. I, Тифлис, 1901, стр. 115—116.

ტაბ. 95 და 96 (A 257) — ოთხთავის თარგმანება.

ოთხთავის თარგმანების ნაწყვეტი, ნუსხა-ხუცურით ორ სვეტად ეტრატზე ნაწერი, 9 ფურცლისაგან შედგება. მისი ზომაა 39,4×30 სმ, ხოლო ნაწერისა — 31,5×10 სმ (ცალი სვეტისა).

ანდერძი ნუსხას არსად მოეპოვება. ხელის მიხედვით XI ს-ის მეორე ნახევრისა უნდა იყოს.

ტაბულებზე აღბეჭდილი ტექსტი გვაწვდის განმარტებებს მათეს სახარების ადგილებისა: XI1, 41 და 42. ეტყობა, უნდა იყოს იოანე ოქროპირის მათეს თავის თარგმანება, რომელიც ეფთვიმე ათონელმა გადმოიღო.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ჟორდანიას Описание рукописей церковного музея. I, Тифлис, 1901, стр. 267—268.

ტაბ. 97 (A 845) — შავიმთის ოთხთავი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ეტრატზე ორ სვეტად ნაწერი, შეიცავს 306 ფურცელს. მისი ზომაა 16,3×12,8 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 12,2×4 სმ (ცალი სვეტისა).

ხელნაწერს მოეპოვება შემდეგი ანდერძი: „დაიწერა წმიდაჲ ესე სახარებაჲ შავსა მთასა, უდაბნოსა ლერწმისკევისასა, ზღვს ბირსა, რომელ არს დასასრულსა შავისა მთისასა, მახლობელად სელევკისა, კელითა უბადრუქისა და მწარედ ცოდვლისა შავ ზაქარიაჲსითა, მადლითა და ლოცვითა მოძღუროსა ჩემისა საბა პროკოპე-წმიდელისაჲთა, რომელი მკვდრ იყო მონასტერსა წმიდისა სუმეონ საკვრველთ-მოქმედისასა... და მოაფხვსა მისსა დანიელს შეუნდვენ ღმერთმან ბრალნი მისნი, ამინ“.

„ნიკოლოს ხუცესსა მიეცინ ღმერთმან სასყიდელი და მადლი ჩემისა კეთილისათვის და წყალობისა. მისითა დედითა დაეწერე, რომელი მას დაეწერა გიორგი მთაწმიდელისა სახარებისაგან, რომელი გიორგი მთაწმიდელსა ბერძელთა სახარებათადა შეემოწმა მესამედ; ორჯელ პირველ შეემოწმა, ღმერთმან მიეცინ სასყიდელი სულსა მისსა შრომისათვის, ამინ“.

„და მე შემინდევით ღმრთისათვის, უცბად და უშეცრად ჩხრეკისათვის,

სხუა ღონე არა მაქნდა, საფასისაგან გლახაკად ვიყავ და უსასყიდლოდ და არაეინ დამიწერდა...“ (305v—306r).

როგორც ვხედავთ, ეს ოთხთავი შავი მთიდანაა. დაუწერია ის ვინმე შავ ზაქარიას, რომელსაც სახსარი იმდენი არა ჰქონია, რომ სხვისათვის დაეწერი- ნებინა. დედანი ამ ნუსხისა ყოფილა გიორგი მთაწმიდელისაგან ბერძნულზე შემოწმებულთაგანის გადმონაწერი.

როლის არის გადაწერილი ეს ოთხთავი, ანდერძიდან არ ირკვევა. ხელის მიხედვით კი ის შეიძლება XI ს-ის მეორე ნახევრისად ჩათვალოს.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი წარმოადგენს მარკოზის სახარებას — IX, 5—12.

სელნაწერის აღწერა: ობს. იბ. მ. ქანაშვილის Описание рукописей церков- ного музея. III, Тифлис, 1908, стр. 59—67.

ტაბ. 98 (S 1276) — მეტაფრასი.

ხელნაწერი შეიცავს 220 ფ., ზომა 36×23 სმ, ნაწერია ძველ ქალაღზე ნუსხურით. ხელნაწერში ერთადაა აკინძული ორი სხვადასხვა ხელნაწერი. პირველი (1—115 ფ.) ძირითადად ჰომილეტიკური ხასიათისაა, XI საუკუნის II ნახევრისა. პირველი ნაწილი დაწერილია ოთხი სხვადასხვა ხელით, რომელ- თაგან მესამე (72r—80v) ეფრემ მცირის ავტოგრაფია (იხ. ელ. მეტრეველი, ეფრემ მცირის ავტოგრაფი, ხელნაწერთა ინსტიტუტის მოამბე, I, თბი- ლისი, 1959, გვ. 115—125).

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი აღებულია ბასილი ისავერელის საკით- ხავიდან „ისტყუა ჩხელთათს ბეთლემ მოწყუედილთა“ (72r—74v). ეს სა- კითხავი თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ და მისივე ავტოგრაფია (იხ. ელ. მეტრეველის დასახ. სტატია, გვ. 122).

ხელნაწერის აღწერა: ობს. იბ. ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ყოფილი ქარ- თული შრომის წინადასრულებული საზოგადოების (S) კოლექცია, II, თბილისი, 1961, გვ. 135—142; ელ. მეტრეველის დასახ. სტატია.

ტაბ. 99 და 100 (A 558) — ათონის კრებული.

ხელნაწერი, რომელიც სხვადასხვა ჩაწარმოების კრებულს წარმოადგენს, ნაწერია ნუსხა-ხუტურით ეტრატზე და შეიცავს 213 ფურცელს. მისი ზომა 19,4×11,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 16×9,7 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება გადაწერის ანდერძი: „შეწენითა ყოვლად წმი- დისა სამებისათა... მადლითა წმიდისა მამისა ჩუენისა ეფთვი მიაწმდილი- საათა მე, გლახაკმან სულითა და უნდომან კორცითა მიქაელ დაღალისონელ- მან, სახითა ხოლო მონაზონმან, დაეწერე ცხორება განმანათლებელისა ჩუე- ნისა ეფთვიმ ქართველისა ახლისა ოქროპირისა და მერამე... ქადაგებანი და მიმოსლვანი დიდებულისა ღმრთის-მეტყუელისა და მახარებელისა იოანესნი, მამასახლისობასა გიორგი ოლთისარისა, დეკანოზობასა იაკობ მღვდელისასა, განზრახვითა მისითა, თენიერ სასყიდლისა და ყოვლისავე საფასოასა... ეტრატ- ი იაკობ დეკანოზმან მოილო. ფარჩხად წერისათეს შემინდევით, რამეთუ მესამესა წელსა ბოსტანსა მ.ს და დასასრულსა ჰასაკათას შინა ვიქციოდე. აწ თუ ესეცა გარდავლო და მიწად მივიქცე და ყოვლითურთ უკმარ ვიქმნა, ხო- ლო თქუნე ნამუშავევი რაე იხილოთ, მუშავი გექსენედ, რაათა თქუნეცა მო- გიქსენეს ქრისტემან... ქარიკონი იყო, ოდეს დაიწერა — ორას ოთხმეოც- და ათოთხმეტი.

დაწერა ამასვე წმიდასა ლავრასა წმიდისა ეფთვიმის მიერ აღწენებულსა, ბურღოსა შინა, სადა თვთ მას წმიდასა დაუყოფია. და ვინცა ვინ ესე წიგნაჲ ამას წმიდასა ეკლესიასა რაათაცა მიზეზითა გამოაქუას, რომელსა შინა სწერია წმიდისა მამისა ჩუენისა ცხორებაჲ და მერმე აღაპნი და მერმე ქადაგებანი მოციქულისანი, იგიმცა ნუ არს კურთხეულ, და ვინცა ვინ რაათაცა არგოს და შეამოსოს, კურთხეულ იყავნ იგი, ამინ“ (155r—156r).

აქედან ირკვევა, რომ ეს კრებული დაუწერია მიქაელ დალაღისონელს 1074 წელს, ათონს, ქართველთა მონასტერში, ეფთვიმეს მიერ აშენებულ ბურღოში, ე. ი. კოშკში.

ტაბულეზე აღბეჭდილი ტექსტი იოანე მახარებლის ცხოვრებიდანაა, რომელსაც ასეთი სათაური აქვს წარწერილი: „ცხორებაჲ და ქადაგებაჲ წმიდისა და ყოვლად ქებულისა მოციქულისა და მახარებელისა იოანე ღმრთისმეტყველისაჲ, აღწერილი პროხორეს მიერ მოწფისა მისისა, ერთისა შვდთაგანისა, ძმისწულისა წმიდისა სტეფანე პირველმოწამისა. თარგმნილი წმიდისა მამისა და განმანათლებელისა ჩუენისა ახლისა ოქროპირისა ეფთვიმე მთაწმიდელისაჲ“ (90r).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ქორდანიას Описание рукописей церковного музея, II, Типоис. 1902, стр. 85—86; ნ. ბერძენიშვილი, ათონის კრებულის რედაქცია. საქართველოს საბელაშვილო მეზემის მოამბე, XI—B, თბილისი, 1941, გვ. 25—40.

ტაბ. 101 (H 1850) — ხაწინასწარმეტყველო.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ეტრატზე ნაწერი, შეიცავს 93 ფურცელს (ნაწყვეტია). მისი ზომა 24,8×18 სმ, ხოლო ნაწერისა — 18,5×11,5 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „...დაესრულა საწელიწადო საწინამწარმეტყველოჲ წესსა ზედა ბერძულსა, ახალ თარგმნილი წმიდისა მამისა ჩუენისა გიორგი მთაწმიდელისაჲ, სრული ყოვლითურთ და უნაკულუოჲ.

მე, სულთა საწყალობელმან ეგნატი დავწერე წმიდაჲ ესე წიგნი საწინამწარმეტყველოჲ დიდებულისა ლავრისა შატბერდისათვის, სალოცველად ღმრთივ გვარჯუნისანთა მეფეთა ჩუენთა გიორგი მეფეთა-მეფისა და კესაროსისა და ძისა მათისა დავით მეფისა და სევასტოსისა... და კულად სალოცველად ძმათა ჩემთა იოანე ჭყონდიდელ მთავარბისკოპოსისა და სინგლოზისა, პეტრე ვესტისა და მწიგნობართა უხუცესისა; და ჩემ ცოდვილისაცა ეგნატიისთვის ლოცვა ყავთ... ქრონიკონი იყო ტ და ე. დიწერა მოსე ხუცისა ხანციელისა ქელითა“ (93r-v).

როგორც აქედან ირკვევა, ეს ხელნაწერი გადაუწერია მოსე ხუცესს, ხანციელს, ეგნატის დაკვეთით, 1085 წელს. იგი ბერძნულიდან ნათარგმნი ყოფილა გიორგი ათონელის მიერ.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი საკითხავია ესაია წინასწარმეტყველის წიგნიდან (XL, 10—14), რომელიც იკითხვისთა „თუესა ავსტოსსა კო, თვისს კუეთაჲ წმიდისა იოანე ნათლის-მცემელისაჲ, წინა დღით მწუხრსა“.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ქორდანიას, ქრონიკები, I, ტფილისი, 1892, გვ. 232—233; ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფ. მეზემის ხელნაწერები (H კოლექცია), შედგენილი ქრ. შარაიშის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, III, თბილისი, 1948, გვ. 306.

ტაბ. 102 (A 186) — ოთხთავის თარგმანება.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით შესრულებული ორ სვეტად კარგ ეტრატ-

ზე, შეიცავს 391 ფურცელს. მისი ზომაა 36,7×26,7 სმ, ხოლო ნაწერისა — 29,3×8,2 სმ (ცალი სვეტისა).

ხელნაწერს მოეპოვება შემდეგი ანდერძი: „...ღირს ვიქმენ მე, უღირსი ეგნატი, სახელით ოდენ ხუცეს-მონაზონი... აღწერად წმიდასა ამას წიგნსა, თარგმანებასა წმიდისა სახარებისასა... ღმრთივ აღმწებულსა უდაბნოსა შინა წყაროხათავს, სენაკსა შინა ნეტარისა ბერისა ეფთჳმენსა, რომლისაცა ფერკთა თანა აღზრდილ ვიყავ, და შევწირე ეკლესიასა წყაროხათვისასა... საღი-ღებელად და სალოცველად ღმრთივ გვრგვინსანთა მეფეთა ჩუენთა... დედოფლისა მარიაშისა და ძმისა მათისა გიორგი მეფეთა-მეფისა და კესაროსისა, და ძისა მათისა დავით მეფისა და სევესტოსისა, და სანატრელისა დედისა მათისა ელენე დედოფლისა, და გამზრდელისა ჩემისა მამისა ეფთჳმენსა და ყოველთა მამათა წყაროხათველთა...“ (391r).

როგორც აქედან ჩანს, ოთხთავის ეს თარგმანება გადაწერილია წყაროხათავს (კლარჯეთს) ეგნატე ხუცეს-მონაზონის მიერ, მაგრამ როდის — ნათქვამი არაა. შოგ მოხსენებული მეფეები წინა ხელნაწერის ანდერძშიც ამნაირადვე იყენენ ჩამოთვლილი, ამიტომ ამ ხელნაწერის აღმოჩენება შეიძლება იმავე ხანას მიეკუთვნებოდეს, რასაც წინა, ე. ო. XI ს-ის 80-იან — 90-იან წლებს (თ. ე ო რ დ ა ნ ი ა 1089—1091 წწ. შორის ღებეს დაწერის თარიღს).

სხვათა შორის, წინა ხელნაწერის ანდერძშიც ეგნატე იხსენიება ხელნაწერის მომგებელად, მხოლოდ იქ არა ჩანს, თუ რა წოდების პირია. რადგან ხანა და მოღვაწეობის ადგილი (ხანძთა, შატბერდი, წყაროხათავი — კლარჯეთი) ერთი და იგივეა, ამიტომ შეიძლება ორივე ხელნაწერი ეგნატე წყაროხათაველის სახელთან იქნეს დაკავშირებული.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი წარმოადგენს იოანე ოქროპირის მათეს თავის თარგმანებას, რომელიც ქართულად ეფთჳიმე ათონელმა გადმოიღო. აქ განმარტება ეხება მთ (49) თავს, მათეს სიტყვებს: „ეთარცა შემწუხრდა, მოუტდეს მოწაფენი...“ (XIV, 15-21).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ე ო რ დ ა ნ ი ა ს Описание рукописей церковного музея, I. Тип. и др., 1901, стр. 144; მისივე, ქრონიკები, I, ტფილისი, 1892, გვ. 234—235.

ტაბ. 108 (A 98) — პარაკლიტონი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ეტრატზე ნაწერი, 207 ფურცლისაგან შედგება. მისი ზომაა 34×24,3 სმ, ხოლო ნაწერისა — 28×17 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „ქრისტე ღმერთო, აღიდე წმიდაა მამა ჩუენი გიორგი მთაწმიდელი, რომლისა შეწევნითა დავნუსხე წმიდაა ესე და სულთა განმანათლებელი პარაკლიტონი...“

მე, უღირსი და ფრიად საწყალობელი... უღები და დაქსნილი ათანასე, არბანდ ყოფილი, ღირს ვიქმენ დაწერად და აღსრულებად... დიდებასა ყოველთა ეკლესიათასა წმიდასა ამას პარაკლიტონსა, სრულსა და უკლებსა, ვითა ეთარგმნა წმიდასა მამასა გიორგი მთაწმიდელსა... და შევწირე უნდოა ესე ნამუშავევი კელთა ჩემთაა... წმიდასა იოვანეს წინამორბედსა... ხოლო თქუენ, ღმერთმემოსილნო წმიდანო მამანო, აწ მყოფნო და კუალად მომავალნო, დიდებულისა და სახელგანთქუმელისა ოპიზისა მკედრნო... იხილოთ რაა ნამუშავევი ესე კელთა ჩემთაა, თქუთ სიტყუაჲ წყალობისაა... დაიწერა ქრონიკისა ტოჲ, დიდებულსა ლავრასა შინა ოპიზას. დედაჲ გიორგი მთაწმიდელი... ნუსხისაგან დაწერილი მქონდა, მაგრა ეზომ წურტილად ნაწერი იყო, რა-

მელ კაცისა თავისა თმასა ჰკვანდა და მე კაცი ვიყავ მოღღეწებულნი...“ (206r—v).

აქ მოყვანილი სიტყვებიდან ნათლად ჩანს, რომ ეს ხელნაწერი, რომელიც პარაკლიტონს წარმოადგენს, გადაუწერია თვით მისი მთარგმნელის — გიორგი ათონელის — ხელნაწერის პირიდან, ოპიზას, ათანასე ბერს, არვანდ ყოფილს (ე. ი. ნათისკაცობაში რომ არვანდი პრემევი), 1093 წ. და შეუწირავს ოპიზისავე ნათლისმცემლის სახელობის ეკლესიისათვის.

ხელნაწერის აღწერალობისათვის რ. ბ. ე ო რ დ ა ნ ი ა ს ოписание рукописей перкопийского музея, I, Тифлис, 1901, стр. 95.

ტაბ. 104 (A 1105) — მამათა ცხოვრება.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ქალაღზე ნაწერი, შედგება 458 ფურცლისაგან. ნაწერია ორ სვეტად. ხელნაწერის ზომაა 24×17 სმ, ხოლო ნაწერისა — 21×6 სმ (ცალი სვეტისა).

გადამწერის ხელით შესრულებული მინაწერები ზმირად იპოვება ხელნაწერში. ერთი მათგანი შემდეგს გადმოგვცემს: „ლოცვა ყავთ, წმიდანო მამანო, ცოდვილისა თეოფილშ რშცა თარგმანისათჳს, რამეთუ ცოდვანი ერთბამად ყოველთანი მქონან, ხოლო სინანულსა ერთისასაცა ყოვლად არა ვახლავ... და ბერი კლიმი აკურთხეთ ყოველთა, რამეთუ შემდგომად ღმრთისა და წმიდათა მისთა მისითა მოლუაწებითა ითარგმანების წმიდად ესე და სულთა საცხორებელი წიგნი, საუკუნომცა არს საკსენებელი და კურთხევაჲ მისი, ამინ“ (163v). აქედან ირკვევა, რომ მთარგმნელი ამ თხზულებისა, რომელიც „მამათა ცხოვრებად“ იწოდება (ე. ი. პატერიკად), არის თეოფილე, ხოლო მისი ხელის შემწყობი — ვინმე ბერი კლიმი. თეოფილე თარგმანი თეოფილე ხუცესმონაზონია, რომელიც ათონს მოღვაწეობდა XI ს-ის უკანასკნელ მეოთხედში.

სად, როდის და ვის მიერ არის გადაწერილი ეს ნუსხა, არ ირკვევა (ბოლოს თუ ეწერა, ეს ბოლო ნუსხას აღარ გააჩნია), ხელის მიხედვით კი XI ს-ის მიწურულისა უნდა იყოს.

ხელნაწერის აღწერალობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერაობა, ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის ხელნაწერები (A კოლექცია), IV, შეადგინა ქ რ ი ს ტ ი ნ ე შ ა რ ა შ ი ძ ე შ. თბილისი, 1954, გვ. 86—90; შუა საუკუნეთა ნოველების ძველი ქართული თარგმანები, I... ტექსტი გამოსაყენებლად მოამზადა... შ ა ნ ა ნ ა დ ვ ა ლ - ბ ა. თბ., 1956, გვ. 017.

ტაბ. 105 (A 090) — ოთხთავის თარგმანება.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ეტრატზე ორ სვეტად ნაწერი, შეიცავს 155 ფურცელს. ხელნაწერის ზომაა 27,5×20 სმ, ხოლო ნაწერისა — 22,5×6 სმ (ცალი სვეტისა).

არც გადამწერი და დამკვეთი, არც დრო და ადგილი ხელნაწერის დაწერისა არ ვიცით, რადგან მას არც მინაწერი და არც ანდერძი არ გააჩნია. ხელის მიხედვით კი XI ს-ის მიწურულისაა.

ნუსხა წარმოადგენს ოთხთავის განმარტებას, სახელდობრ, მათეს სახარებისას, რომლის ავტორად იოანე ოქროპირია ცნობილი, ხოლო ქართულად მთარგმნელი ეფთვიმე ათონელია. ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი ამ თხზულების მეორე თავიდანაა, რომელსაც ასეთი წარწერა აქვს: „სწავლავ შ, ცხოვრებისათჳს მონაზონთაჲსა“, სადაც განმარტებულია მათეს სახარების ადგილეები II, 19—23.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. მ. ჯანაშვილის *Описание рукописей церковного музея*, III, Тифлис, 1908, стр. 252; ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექცია, III, თბილისი, 1963, გვ. 143, ხელნაწერი № 1698.

ტაბ. 106 (A 24) — გარდამოცემა მართლმადიდებელთა სარწმუნოებისა იოანე დამასკელისა.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ქალაღზე ორ სვეტად ნაწერი. შედგება 147 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 21×16 სმ, ხოლო ნაწერისა — 18,2×7,5 სმ (ცალი სვეტისა).

ხელნაწერი წარმოადგენს თარგმანს იოანე დამასკელის თხზულების „წყარო ცოდნისას“, რომელიც ეფრემ მცირეს ეკუთვნის, როგორც ეს თხზულებისათვის წარმძღვარებული წინასიტყვაობიდანაც ჩანს. მისი დაწერის დრო და ადგილი, ისე როგორც გადაწერი და დამკვეთი, ანუ მომკვებელი უცნობია.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი წიგნის მეორე ნაწილიდანაა, რომელიც ასეა წარწერილი: „ღირსისა მამისა იოვანე ხუცეს-მონაზონისაა — გარდმოცემაჲ უცილობელი მართლმადიდებელთა სარწმუნოებისაჲ“ (36r). იმ თავის სათაური კი, საიდანაც აღებულია დასახელებული ტექსტი, ასეთია: „ჩუენ შორის მყოფისათეს, ესე იგი არს თვთმფლობელობისა, თავი ლთ“ (74v).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. კორდანიას *Описание рукописей церковного музея*, I, Тифлис, 1901, стр. 17—19.

ტაბ. 107 და 108 (H 1661) — ხვინაქსარი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით კარგ ეტრატზე ნაწერი, შედგება 339 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 24,5×19 სმ, ხოლო ნაწერისა — 19,3×14 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „დაიწერა წიგნი ესე წმიდასა ქალაქსა იჭრუსალემსა, მონასტერსა შინა ჭუარისასა, კელითა უცხად მჩხრკელისა ფრიად უღირსისა ხუცეს-მონაზონისა გიორგი დოდისითა. სრულ იქმნა... ესე წიგნი ბერძენთა ზეად მეფობასა მანოელისსა, ქართლს — დიმიტრისსა... დასაბამითვანნი წელნი იყენეს ზღნთ...“ (338v).

ამრიგად, ხელნაწერი, რომელიც გიორგი ათონელის რედაქციის სვინაქსარს წარმოადგენს, გადაუწერია ჭუარის მონასტერში, იერუსალიმს, 1155/6 წელს გიორგი დოდისს.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ელ. მეტრეველი, იერუსალიმის ერთი ხელნაწერი, აკად. ს. ჯანაშვიას სახ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის შოამბე, XV—B, თბ., 1948, გვ. 37—43; საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), IV, შედგენილია და დასაბუთდად დამზადებული ელენე მეტრეველის მიერ, თბილისი, 1950, გვ. 82—86.

ტაბ. 109 (Q 1152) — ველათის ბიბლია.

ხელნაწერი შედგება 403 ფურცლისაგან, მისი ზომაა 40×28,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 33×20 სმ; ნაწერაა ქალაღზე XII—XIII ს-ის ნუსხურით. ხელნაწერი ნაკლულია, შეიცავს ბიბლიის ტექსტს კატენებითურთ. ფურცლის შუაში მოცემულია ბიბლიის ტექსტი, ხოლო ამოკეზზე — შესაბამისი კომენტარები. კომენტარები ნაწერია იმავე გადაწერის ხელით.

ტაბულაზე აღბეჭდილია II შჯულისა XXXII თავის 10—11 მუხლები კომენტარითურთ.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ჯორდანია, ქრონიკები, II, 1897, გვ. 37: ბ. გიგინეიშვილი. ც. კიკვიძე. რუსთაველის ხანის ქართული ბიბლიის თარგმანი — შოთა რუსთაველი, ისტორიულ-ლიტერატურული ძიებანი, თბილისი, 1966, გვ. 150.

ტაბ. 110 (A 65) — ზოდიაკოთათვის.

ხელნაწერი, რომელიც სხვადასხვა ნაწარმოებთა კრებულს წარმოადგენს, ნაწერია ქალღმერთზე ორნაირი ხელით: ნუსხა-ხუცურითა და მხედრულით (უკანასკნელით შესრულებულია მარტო 36 გვ., დანარჩენი ნუსხა-ხუცურით ნაწერს უჭირავს).

გადამწერის ანდერძი ხელნაწერს არ ახლავს. ხელნაწერის დაწერის თარიღის განსასაზღვრავად გამოსაყენებელია კრებულის შემადგენელი ერთი სტატია, სახელდობრ, კვიცილოსი, რომელშიც იკითხება: „...წელნი ქრისტესითგან ვიდრე მოაქამომდე — ქართველნი ვთულავთ წელიწადსა ჩის, ხოლო ჭულად ყოველნი წელნი ადამისითგან დღესამომდე, ოდეს ესე დაიწერა ხლჳბ, ქრონიკონი ვჴ“ (179v). აქედან ბირველი სათარიღო ნიშანი 1210 წელს უდრის, ხოლო დანარჩენები — 1188 წელს. ნუსხა, მაშასადამე, დაწერილია 1188—1210 წწ.

ხელნაწერს მოეპოვება გადამწერის ვინაობის მუშუყებელი მინაწერიც: „შემინდევით, ღმრთისა მადლსა, ვინცა იკითხვიდეთ, ნუ მწყევთ, ფიცხლა მიხჩრკეთა მე, გლახაყსა ისაის“ (180r).

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი კრებულის იმ ნაწილიდან არის, რომელიც შეიცავს სწავლას ზოდიაკოთა შესახებ.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ჯორდანიას Описание рукописей церковно-истор. музея, I, Тифлис, 1901, стр. 59—65; ა. შანიძის პალეოგრაფიული რეველი, თარგმანებაი ჭებისა ჭებათისაი, თბილისი, 1924, წინასიტყვაობა.

ტაბ. 111 და 112 (A 1886) — ვანის ოთხთავი.

ასეთ სახელწოდებას ნუსხა-ხუცურით ორ სვეტად კარგ ეტრატზე ნაწერი ეს ოთხთავი იმის გამო ატარებს, რომ ის სოფ. ვანიდან (იმერეთიდან) არის შესული სიძველეთსაცავში. ნუსხა შედგება 272 ფურცლისაგან, მისი ზომაა 29×21 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 19×5,2 სმ (ცალკე სვეტისა).

ხელნაწერს მოეპოვება მისი დამწერის ხელით შესრულებული რამდენიმე მინაწერი: 1. „წმიდანო მახარებელნო, განმაძლიერეთ ცოდვილი იოანე, რომელმან ფრიადსა უძლურებასა შინა მყოფმან ჴელ-ყვავ წერით მოსაქმეზად წმიდისა ამის სახარებისა“ (126v); 2. „...ხოლო ჩუენთა ამათ შინა ეჴმათ დიდი მოღუაწეთა შორის ბერი ზაქარია, მი-რაჲ-ვიდა მათსა წმიდასა, ძიება ყო გიორგის მიერ აღწერილისა წმიდისა მის სახარებისათჳს; და პოა დიდსა წიგნის საცავსა შინა და აღივსო სიხარულითა, და მიერ გარდმოწერა შატ-ბერდელსა ხუცესსა სტეფანეს. და აღმო-რაჲ-ვიდა რომანას, მე ჴელ-ყვავ, ცოდვილმან იოანე, აღწერად, რამეთუ აღრითგან სწყუროდა სულსა ჩემსა მოგებად წმიდისა სახარებისა. აწ ვინცა სწერდეთ, ვითა აჴა ჰპოოთ, ეგრე დაწერეთ წენტილითა და პატივთა ზედა მეორითა სიტყვთა, რამეთუ ანდერძი

ვითა აქა სწერია, ესრე პოვნილ არს ნუსხასა“ (266v); 3. (მხედრულად) „ესე სახარებოა მე, იოანე უღირსმან, საპყარმან და მოლოცველმან წმიდის დედოფლის თამარისმან, ვიოფლე წერით ქალაქსა შინა კონსტანტინოპოლის. ლოცვა-სავთ ყოველთა“ (272v).

როგორც ამ მინაწერებიდან ვიტყვობთ, ეს სახარება დაუწერია კონსტანტინეპოლს, რომანსა, „უღირსსა, საპყარსა და მოლოცველსა დედოფლისა თამარისსა“ იოანეს. ამ ნუსხის დედანი გადმოწერილი ყოფილა შატერადელი ხუცის სტეფანეს ხელით მთაწმიდას, დიდ წიგნის საცავში, ვინმე ზაქარიას მიერ მიკვლეული გიორგი მთაწმიდელისაგან „აღწერილი“ ცალიდან.

ტაბულეებზე აღბეჭდილი ტექსტი მათეს სახარებიდანაა, სახელდობრ: XII, 3—20.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა. უფილი საეკლესიო მუზეუმის ხელნაწერები (A კოლექცია), IV. შადუნა ქრისტონე შარაშაძემ, თბილისი, 1954, გვ. 407—410.

ტაბ. 118 — ლაბსყალდის ოთხთავი.

ხელნაწერი შეიცავს 265 ფ., ნაწერია ეტრატზე ორ სვეტად. ხელნაწერის ზომაა 29×22 სმ, სვეტისა — 18,5×5 სმ. სვეტებს შორის მანძილი 1,8 სმ-ია, სვეტში 21 სტრიქონია. ტექსტი ნაწერია ნუსხურით. ხელნაწერი ჩასმულია ბოლოქრული ვერცხლის ფირფიტებით შემოსილ ხის ყდაში. ყდაზე გამოყვანილია მაცხოვარი, ჭვარციმის კომპოზიცია, მახარებელთა და მოციქულთა გამოსახულებები. ხელნაწერი შემკულია ნატიფი გემოვნებით შესრულებული კამარებით, თავსაკაულებით, საზედაო ასოებითა და მახარებელთა გამოსახულებებით.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. Д. Баградзе, Сванетия, Записки КОРГО, VI, 1861, стр. 98—99; А. Хаканашвили, О Сванетских рукописных евангелиях и надписях, Материалы по археологии Кавказа, Москва, 1904; П. Уварова, Сванетия, МАК, X; ექ. თაყაიშვილი, არქეოლოგიური ექსპედიცია ლეჩხუმ-სვანეთში 1910 წელს, პარიზი, 1937, გვ. 398—403; ელ. მაქავარიანი, ლაბსყალდის ხელნაწერი, ხელნაწერთა ინსტიტუტის მოამბე, V, თბილისი, 1963, გვ. 137—161.

ხელნაწერს არ ახლავს გადამწერის ანდერძი. ა. ხახანაშვილისა და ექ. თაყაიშვილის ვარაუდით, ხელნაწერი გადაწერილია ბერების იოვანეს და სკმეონის მიერ, რომლებიც იხსენიებიან იოვანეს სახარების ბოლოს დართულ მინაწერში: „წმიდაო ღმრთისაო, ვინცა მიემთხვენთ წმიდასა ამას სახარებასა. ლოცვა-ყავ მდაბლთა მონაზონთა იოვანეს და სკმეონისთვის“ (257v). ხელნაწერს ერთვის სხვა მინაწერიც: „ქრისტე, შეიწყალე სული ჩემ ცოდვისისა სტეფანესი“ (78r). შესაძლოა, გადამწერი ამ მინაწერში მოხსენიებული სტეფანე იყოს, მით უმეტეს, რომ ხელნაწერი თავიდან ბოლომდე ერთი ხელითაა ნაწერი.

დ. ბაქრაძე და ა. ხახანაშვილი ხელნაწერს XI ს-ით ათარიღებენ, პ. უვაროვა — XIII ს-ით, ექ. თაყაიშვილი — XII—XIII ს-ით, ელ. მაქავარიანი — 1259—1270 წლებით.

ხელნაწერი დაცულია მესტიის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში.

ტაბულაზე წარმოდგენილია ლუკას XV თავის 2—9 მუხლები.

ტაბ. 114 და 115 (Q 902) — მოქვის ოთხთავი.

ასეთ სახელწოდებას ნუსხა-ხუცურით კარგ ეტრატზე ორ სვეტად ნაწერი ეს ოთხთავი იმის გამო ატარებს, რომ მოქვიდან (აფხაზეთიდან) არის ჩამოტანილი. ნუსხა შედგება 170 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 29,5×23 სმ, ხოლო ნაწერისა — 21,5×7 სმ (ცალი სვეტისა).

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „...დაიწერა წმიდაა ესე ოთხთავი დასაბამითანთა წელთა ზმდ ქართულითა სათუალავითა, და ბერძულად — ხუც, ქრონიკონსა ფ, ზედნადებსა მთოვარისასა ვ, მცხრალსა ზ, ინდიკტიონსა ფ, კეთუელსა ლ, ექუსულსა ლფ, მზისა მოქცევსა დ, მთოვარისა მოქცევსა ვ, ხულითა ჩემ ფრიად ცოდვილისა ეფრემისითა“ (166v—167r). აქედან ნათლად ჩანს, რომ ხელნაწერი დაუწერია ვინმე ეფრემს 1300 წელს. სად და ვისი დაკვეთით — არაა ნათქვამი არც ანდერძში და არც სხვა მინაწერში.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი ლუკას სახარებიდანაა, სახელდობრ: XIX, 22—36.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ახალი (Q) კოლექციისა, II, ი. ლ. აბულაძის რედაქციით, თბილისი, 1958, გვ. 312—315.

ტაბ. 116 (H 1844) — შიომღვიმის ოთხთავი.

ასეთ სახელწოდებას ეს ოთხთავი, ნუსხა-ხუცურით ეტრატზე ორ სვეტად ნაწერი, იმის გამო ატარებს, რომ დაწერილია შიომღვიმეს. შედგება ის 264 ფურცლისაგან, რომელთაგან ეტრატზე ნაწერი (ე. ი. ძველი ნაწილისა) არის 255 ფურცელი. ამის ზომაა 22×16,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 16,5×5,5 სმ (ცალი სვეტისა).

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „...ესე წმიდაა და საწადელი სახარებაა მოვიგე და დაწერე კელითა ჩემითა მე, გიორგი, სულითა საწყალობელმან, სახითა ოდენ მონაზონ-ხუცესმან... ღმერთო, შეუნდვენ ყოველნი ცოდვანი გიორგის, ამის წმიდისა სახარებისა მწერალსა, ამინ. დაიწერა წმიდაა ესე ოთხთავი დიდსა უდაბნოსა მღვმისასა, საყოფელსა წმიდისა და ღმერთ-შემოსილისა მამისა შიომღვისა. ხოლო ქრონიკონისა წელი იყვნეს ვე. წელინი, რომელ გარდასრულ არიან დასაბამითან ვიდრე ჭუარციუმამდე უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა ესრეთ იცნობების — ჭფლდ. ხოლო შემდგომად ჭუარციუმისა ვიდრე მოაქმომდე ჩხო, ერთ რიცხუად ყოველნი წელინი დასაბამითან ვიდრე აქამომდე ხუდ“ (254v).

ამ ადგილიდან ჩანს, რომ სახარების ეს ნუსხა დაუწერია გიორგი ხუცეს-მონაზონს შიომღვიმეში. პირველი სათარიღო მაჩვენებელი დაწერის დროდ ასახელებს ქრონიკონს ვე-ს, ე. ი. 1185 წელს, ხოლო მეორენი — 1304 წელს. უკანასკნელი უფრო სწორი უნდა იყოს ხელის თვისების მიხედვითაც. პირველი შეიძლება ამ ნუსხის დედნის დაწერის თარიღი იყოს (აქ შემთხვევით გადმოყოლილი).

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი მათეს სახარებიდანაა, სახელდობრ: XVII, 53—63.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფ. შეხვედრის ხელნაწერები (H კოლექციისა), III, შედგანილი ქრ. შარაშიძის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, თბილისი, 1948, გვ. 289—291.

ტაბ. 117 (A 570) — ზიბლია.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ქაღალდზე ორ სვეტად ნაწერი, შედგება 144 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 29,5×23 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 22,5×6,7 სმ (ცალი სვეტისა).

ხელნაწერს ანდერძი არ შემორჩენია. მასში ეპოულობთ რამდენიმე მინაწერს, რომელთაგან ირვეცაა გადაშვრის ვინაობა და ხელნაწერის დაწერის დრო: 1. „დაესრულა ნეშტთაჲ პირველი, ცოდვისა გიორგის შეუნდვენ ღმერთმან“ (55v); 2. აქა დაბნელდა დღე ასრე, რომე წერაჲ აღარა იქნებოდა და გალატონი [ველარა ჰხედვი]დეს საქმესა. თუე იყო ივლისი, დღე პარასკევი, თუჲ თურამეტი, ქრონიკონი რმშ; თუ რაჲ მოჰკვდების, ღმერთმან უწყის“ (146r). ამრიგად, ამ ცნობებიდან ჩანს, რომ ხელნაწერი დაუწერია ვინმე გიორგის 1460 წელს.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი II ნეშტთან ადრის, სახელდობრ: XIX, 4—XX, 6.

ხელნაწერის აღწერალობისათვის იხ. თ. გორდანიას Описание рукописей церковного музея, I, стр. 90.

ტაბ. 118 (A 851) — დავითნი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ეტრატზე ნაწერი, შედგება 167 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 10×7,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 7,7×5,5 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „...სრულ იქმნეს წმიდანი ესე დავითის ფსალმუნნი ბრძანებითა დიდისა წარჩინებულისა თვთმპყრობლისა პატრონის ყუარყუარეს ძისა. მკისა და ახოვნისა პატრონის მზექაბუქისითა. რომლისა მრავალმცა არიან წელნი სუფევისა მისისანი და ქსენებაჲ მისი მოუკლებელ ყოს ღმერთმან სიმრავლესა შინა ჟამთასა, ამინ.

აღაწერიანი წმიდანი ესე დავითნი მე. მონამან და მოსაემან ქრისტეს ღმრთისამან მზექაბუქ, საკსრად და საცოდ სულისა ჩემისათეს და შესანდობლად მშობელთა, ძმათა და ნათესავთა ჩემთათეს. აწ ვინცა მიემთხვენეთ, ესრეთ შენდობასა ბრძანებდით: პატრონსა დედისიმედსა ცოდვანი მისნი შეუნდენეს ღმერთმან; პატრონი ყუარყუარე აღდგარძეულ და ცოდვანი მისნი შეუნდენეს ღმერთმან; პატრონსა ქაიხოსროს შეუნდენეს ღმერთმან; პატრონსა მზექაბუქს შეუნდენეს ღმერთმან; პატრონსა ბაადურს შეუნდენეს ღმერთმან... ვთავადეს ქრონიკონსა რპპ. აპრილსა კე, კელითა ფრიად ცოდვილისა მწერლისა ამბროსისითა...“ (165r).

აქედან ნათლად ჩანს, რომ ეს დავითნი დაუწერია ამბროსოს 1494/5 წელს მზექაბუქ ათაბაგის დაკვეთით.

ტაბულაზე აღბეჭდილი დავითნის ტექსტია — XLIII, 2—17.

ხელნაწერის აღწერალობისათვის იხ. თ. გორდანიას Описание рукописей церковного музея. I, Тип. пис., 1901, стр. 350.

ტაბ. 110 (A 401) — ვალეს ოთხთავი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ქაღალდზე ორ სვეტად ნაწერი, შედგება 509 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 21×15,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 15×4,7 სმ (ცალი სვეტისა).

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „ღმერთო... პატრონი სვკრიდონ აცოცხლე და აღდგარძეულ და ძე მათი, პატრონი იორამ, ამოდ უმოყოფლე... დაიწე-

რადეგ განმანათლებელი სულისა და კორცისა ოთხთავი ქორანიკონსა ორას და ორსა. ზოსიმეს ვალებსა და მისთა მიცვალებულთა შეუნდგენს ღმერთ-მან...“ (486v).

აქედან ირეკევა, რომ ეს ოთხთავი გადაუწერია ზოსიმე ვალებს 1514 წ., ალბათ, ვალებს ეკლესიისთვის.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი ლუკას სახარებიდანაა, სახელდობრ XVIII, 26—34.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ჟორდანიას *Описание рукописей церковного музея*, II, Тифлис, 1902, стр 1—2.

ტაბ. 120 (H 1721) — ოთხთავი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუტურით ეტრატზე ორ სვეტად ნაწერი, შედგება 325 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 12×8,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 9,3×3 სმ (ცალი სვეტისა).

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „...მე, მერაბ კალმახელმან, და ჩემმან თანამეცხედრემან ელენე, დავაწერინეთ წმიდაჲ ესე და სულთა განმანათლებელი ოთხთავი სამლოცველოდ სულისა ჩუენისათვის და სადღეგრძელოდ შეილისა... დაიწერა წმიდაჲ ესე სახარებჲაჲ ქორანიკონსა სჴ, მოქცევასა მეაცამეტესა“ (325r). ეს სახარება დაუწერიანებია მერაბ კალმახელსა და მის ცოლს ელენეს 1520 წ. მელქიზედეგისთვის (4v).

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი მარკოზის სახარებიდანაა, სახელდობრ, IX, 16—30.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ჯიფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), IV, შედგენილია და დასაბუქდალ დამზადებული ელენე მეტრეველის მიერ, თბილისი, 1950, გვ. 154—155.

ტაბ. 121 (A 189) — სვინაქსარი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუტურით ეტრატზე ნაწერი, შედგება 362 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 30×22,2 სმ, ხოლო ნაწერისა — 23,5×15,3 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „...დაიწერა კელითა გლახაკისა... აბრაჰამ დავითის ძისათა, რომელი [წარმოვემართე] სამცხით, მთის ძირით კარჩხალთ... და დავწერე წიგნი ესე სვინაქსარი ბრძანებითა [პატრონისა] დედაფლისა თინათინისაჲთა. დავიწერე გრემს... თუქსა დეკემბერსა ქუქსსა, ქრონიკონსა სჴგ.. გათავდა ალოსს, ტაძარსა შინა ნათლისმცემელისასა თუქსსა იენისსა იბ-სა, დღესა შაბათსა, ქრონიკონს სჴგ-სა, ზედნადებსა კგ“ (362r). აქედან ჩანს, რომ ხელნაწერი დაუსრულებია აბრაამ გადამწერს 1535 წელს 12.VI, შაბათს. თარიღი ამ ნაწილში ზემიწვევით სწორია. როდის შეუდგა აბრაამი წერას? ანდერძი ამბობს, 6 დეკემბერსაო, და დასძენს ქრონიკონსა სჴგ-ო, რაც შეცდომაა, უნდა იყოს — ქრონიკონსა სჴბ.

ხელნაწერი, როგორც ანდერძშია აღნიშნული, სვინაქსარს წარმოადგენს. ეს სვინაქსარი გიორგი ათონელის მიერ არის გადმოღებული, რაც აღნიშნულია ხელნაწერშიც (362r).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თ. ჟორდანიას *Описание рукописей церковного музея*, I, Тифлис, 1901, стр. 145—147.

ტაბ. 122 (H 1048) — გამოკრებული ოთხთავი და სამოციქულო.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ეტრატზე ნაწერი, შედგება 274 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 26×19,4 სმ, ხოლო თვით ნაწერისა — 19,5×13 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „...გასრულდა წმიდაა ესე გამოკრებულნი და წართული სრული სამოციქულოა და სრული სხაზრება... დაიწერა წმიდასა და დიდებულსა... გოლგოთსა შინა... ხუცეს-მღვდელისა ოჯიქძისა დიმიტრისა ქულით... დაიწერა დასაბამითგან შვდიათას ხუთას მე წელსა, იესუს ქრისტეს ჭუარცუმითგან ათას ხუთას მე წელს“ (271v).

ამ ანდერძიდან ირკვევა, რომ ხელნაწერი დაიწერა ხუცესს დიმიტრი ოჯიქძეს გოლგოთას, იერუსალიმს. დაწერის თარიღიც აღნიშნულია აქ, მაგრამ შეცდომას ვამჩნევთ შიგ. ასე, მაგალითად, დასაბამითგანი [(7546—5604) 1942 წ. (?)] საუქუნთოც კი არ უდგება იმას, რასაც ქრისტესით გვაწვდის (1546 წ.). ხოლო უკანასკნელზე ნათქვამია „ჭუარცუმითგან“-ო, სადაც შეიძლება აგრეთვე შეცდომა იყოს (ნაცვლად „ქრისტეს დაბადებითგან“ ანუ „განკორიცილებითგან“-ო). თუ „ჭუარცუმითგან“ სწორია, მაშინ გადაწერის თარიღი წამოიწევს და ნაცვლად 1546 წლისა იქნება (1546+34) 1580 წ. მაგრამ, უფრო საფიქრებელია, რომ დასაბამითგანდ უნდა აღნიშნულიყო 7046, რაც ალექსანდრიული სათვალავით მოგვეცემს (7046—5500) 1546 წ.

ხელნაწერს აღწერილობისათვის იხ. ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზღვის ეოც. მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), შედგენილი ქრ. შარაშვილისა ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, 111, თბილისი, 1948, გვ. 302—303.

ტაბ. 128 (H 1608) — მარხვანი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ქალაღზე ორ სვეტად ნაწერი, შეიცავს 194 ფურცელს. მისი ზომაა 39,3×26,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 29,7×8,5 სმ (სვეტისა).

ანდერძის თანახმად, რომელიც ტაბულაზეა აღბეჭდილი, ეს ხელნაწერი — მარხვანი — დაუწერია აწყურს, 1538 წელს, „აწყურისა ქალაქსა და მონასტერსა აღზრდილს“ გრიგოლს ჭაიხოსრო ზაალის ძე ფანასკერტელ-ციცისშვილის დაკვეთით.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი იმ თავიდანაა, რომლის წარწერა შემდგომია: „წესი და განგება წმიდათა ვენებათა უფლისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტესთა“ (109v).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), IV. შედგენილია და დასაბეჭდად დაზამბებული ე. ლ. ე. მ. ტ. რ. ე. კ. ლ. — მიერ, თბილისი, 1950, გვ. 122—123.

ტაბ. 124 (H 842) — ჟამგულანი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ქალაღზე ნაწერი, შედგება 652 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 27,3×18 სმ, ხოლო ნაწერისა — 21×12,5 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „წმიდანო... რომელნი ამა წმიდათა ჟამგულანთა მიემთხვენთ, მო[მ]იკესნებდით... მე... ფრიად ცოდვილმა ფანასკერტელმა ციციშვილმა სარდრის პალატთ უხუცის პაპუნის ძემან ზაალ და თანამეცხებდრემან ჩუენმან ასულმან ამირეჯიბისმან ბატონმან მარიამ ვიგულეთ... და აღვაწერინეთ წმიდაა ესე და სულთა განმანათლებელი, უნაკლულო და ყოვლითურთ აღსრულებული ჭაზულითა და დაბ[ა]ტკთა ესე ჟამგულ-

ლანი სულისა ჩუენისა საოხად და ძეთა ჩუენთა სადღეგრძელოდ... შემოგვირთ მცირე ესე შესაწირავი, შენ, საშინელსა და ცათა უმადლესსა ვეღრებინა ღმრთის-მშობელსა... დაიწერა წიგნი ესე ქრონიკონსა ტმთ“ (232v).

ზაალ პაპუნას ძე ფანასკერტელ-ციციისშვილის დაკვეთით 1661 წ. გადაწერილი ეს ქაშველანი გადაუწერია რამდენიმე პირს, როგორც ამას ხელნაწერის სხვადასხვა ადგილს აღნიშნული მინაწერები მოწმობს: 1. „ღმერთო, შეიწყალე ცოდვილი ამის მწერალი მღვდელი შოი...“ (111r); 2. „სრულ იქმნა რვა კმა ესე, კვრამალი და ერთი მრთელი შვდელული... ბრძანებითა ციციისშვილის ზაალისითა... კელითა ჩემ ცოდვილისა ათანასესითა. ახლად მოსწავლე ვიყავ და, თუ რამემ დამეშავებინოს, ნუ მწყევთ...“ (319v); 3. „უფალო, შეიწყალე ფრიად ცოდვილი იესე ამა შაბათ-კვრიაკის მწერალი, ამინ. რაც ოდენ ძალ-მედვა, სიკეთესა და სიმართლესა და რიგს ვეცადე, უწყის ღმერთმან. უცებად წერისათვის ნუ მწყევთ...“ (510v). ამრიგად, ამ მინაწერებითა, სულ მცირე, სამი გადაწერილი მანაც არის გამოვლინებული: შოი მღვდელი, ათანასე და იესე.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი იმ წიგნიდანაა, რომელიც ასეთ წარწერას ატარებს: „ოხითა იბაკონი წლისანი“.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის ახ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა... (H კოლექცია), I, დასაბეჭდად მომზადებული ლ. ქუთათელაძისა და ნ. კასრაძის მიერ ილია აბულაძის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, თბილისი, 1945, გვ. 252—255.

ტაბ. 125 (H 1719) — კურთხევანი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურიტი ქალღმერთ ნაწერი, შედგება 298 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 24,5×19,8 სმ, ხოლო ნაწერისა — 15,5×12,7 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „...სრულ იქმნეს წმიდანი ესე და სულთა განმანათლებელი წიგნი — კურთხევანი ბრძანებითა ღმრთისათა და მოძღვართ-მოძღურისა წალენჯიხისა ილარიონისითა, ქუეყანასა ოდიშსა და მონასტერსა წალენჯიხისასა. სრულ იქმნა თვესა მარტსა ღა, ქრონიკონსა და-საბამითან წელთა შვიდი ათას ას სამოცდათხუთმეტსა, აღთკრძობიან ათას ექუსას სამოცდაშვიდსა. აწ გევედრები ყოველთა... უცებად ნაჩხრეკსა წყევას ნუვიწ შემამთხუტვთ, ამაღ რომემ აჩქარებით ვაჩხრეკი[ნე], ჩემი კურთხევანი დამეკარგა და მართალი დედა ვერ ვიშოვე, ზოგი აქით, ზოგი იქით გამოვებნე... და... ამის თქუთეს ველარას გამოვეციდე... ლოცვა ყავთ ჩემ უღირსისათეს. გევედრები, ქუთ სიყვარულისათეს ღმრთისა, ვითარმედ, დაღაცათუ უნდო არს ნაწერი ესე, წალენჯიხელი ილარიონ ღმერთმან შეიწყალოს... ამის უცებად მჩხრეკელსა უგუნურსა და დიდად ცოდვილსა გაბრიელ მღვდელსა ბოკუჩავას ცოდვანი მისნი შეუნდოს ღმერთმან...“ (298r—v).

როგორც აქედან ირკვევა, კურთხევანი ილარიონ წალენჯიხელის თაოსნობით გადაუწერია გაბრიელ ბოკუჩავას წალენჯიხის მონასტერში, ოდიშს, 1667 წ. (დასაბამითანი 7175 ბერძნული სათვალავით არის აღებული: 7175—5508=1667; „ჯუარცმითან“ გამოთქმა გულისხმობს „განკორციელებით-განს“). ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი იმ თავიდანაა, რომელიც შემდგენიერად არის წარწერილი: „კურთხევამ მონაზონისა ბერძნულად თქმული წმიდისა ბასილ მთავარებისკაოპოსისა“ (16v).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი

მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), IV, შეღვენილია და დასაბეჭდად დაზღვეულია ელენე მეტრეველის მიერ, თბილისი, 1950, გვ. 152—153.

ტაბ. 128 (H 1888) — კრებული.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცურით ქალაღღზე ორ სვეტად ნაწერი, წარმოადგენს სხვადასხვა ნაწარმოებთა კრებულს, რომელიც შედგება 190 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 41×26,8 სმ, ხოლო ნაწერისა — 32,3×9,5 სმ (სვეტისა).

ხელნაწერის მოეპოვება ანდერძი: „აქა სრულ იქმნეს შესხმა ყოვლად წმიდისა ღმრთის-შობელისა ბრძანებითა პატრონისა ჩუენისა დედოფალთ-დედოფლისა ელენესითა და კელითა ფრიად ცოდვისისა და უსწავლელისა დიღმის წმიდის გიორგის დეკანოზ ყოფილის ზებღდესითა...“ (73v); „ღმერთმან უწყის, ბევრი ჭირი ვნახე ამის... ჩხრეკაშია... აღიწერა... ფებრვალსა ოვ, დღესა საშშაბათსა, ქორნიკონსა ტნჲ“ (130v).

აქედან ნათლად ჩანს, რომ ეს ხელნაწერი-კრებული ელენე დედოფლის დაკვეთით გადაუწერია დიღმის წმ. გიორგის დეკანოზ-ყოფილს ზებღდეს 1669 წელს.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი იოანე მახარებლის ცხოვრებიდანაა.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ხელნაწერთა აღწერილობა... (H კოლექცია), შედგენილი ქრ. შარაშიძის ხელმღღენლობითა და რედაქციით, III, თბილისი, 1948, გვ. 274—276.

ტაბ. 127 (H 1452) — ყანაეთის ჟამგულანი.

ხელნაწერი ჟამგულანი, რომელიც ნუსხა-ხუცურით არის ქალაღღზე ნაწერი, ასე იწოდება მისს გამო, რომ ის ერთ დროს ყანაეთის ეკლესიაში იყო დაცული. იგი შედგება 577 ფურცლისაგან. ნუსხის ზომაა 24,5×18 სმ, ხოლო ნაწერისა — 15,5×11,2 სმ.

ხელნაწერის მოეპოვება ანდერძები: 1. „უფალო, შეიწყალე ცოდვილი ზაქარია, რომელმან ესე ჟამგულანი... მოვიჭირვე კარგად გაკეთება ბრძანებითა მთავარებისკოპოსისა რატიშვილის ევღემოზისაათა... ვინ მიემთხვენეთ ნაჩხაბსა ამას, ქრონიკონსა ტპი“ (23v); 2. „ღმერთო, შეიწყალე ცოდვილი მთავარეფისკოპოზი, რომლისა ბრძანებითა აღიწერა ჟამგულანი ესე. პირველად ვიყავ ურბნელი, მერმე — მანგლელი და მერმე — მთავარეფისკოპოზი ქართლისა, ქრონიკონსა ტნიბ. მე, ყოვლად უღირსმა მთავარებისკოპოზმა ევღემოზ, შესწირეთ საძუალესა ჩემსა კაბენის მონასტერსა...“ (339v).

აქედან ნათლად ჩანს, რომ ამ ჟამგულანის დაწერის ინიციატორია ევღემოზ მთავარებისკოპოსი, რომელიც ზოგიერთ მინაწერში ასედაც იხსენიება: „გლონისთავისძე. ქსნის ერისთვის ძე, ურბნელი ევღემოზ“ (527v). გულანი რამდენიმე პირის მიერ არის ნაწერი, ერთი ზემოთაც იყო აღნიშნული, სხვები თავს არ ასახელებენ. ხელნაწერი გადაწერილია 1674 წელს. მართალია, ზემოთ სხვა თარიღიც იყო აღნიშნული, მაგრამ უპირატესობა თვით ევღემოზის პირით აღნუსხულს უნდა მიეცეს.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი იმ წიგნიდან არის, რომლის ზღღწარწერაა: „სხუა ლოცვაა შუღამისა, თქმული წმიდისა ბასილი კესარიელი-საა“ (37r).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ხელნაწერთა აღწერილობა... (H კოლექცია), შედგენილი ქრ. შარაშიძის ხელმღღენლობითა და რედაქციით, III, თბილისი, 1948, გვ. 381—391.

ტაბ. 128 (H 98) — დაუჯდომელი.

ხელნაწერი, ნუსხა-ხუცური ხელით ქაღალდზე შესრულებული, შედგება 87 ფურცლისაგან. მისი ზომაა $20 \times 13,7$ სმ, ხოლო ნაწერისა — $12,2 \times 8$ სმ. ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „დიდებაა ღმერთისა... რომლისა შეწევნითა აღვაწერინე წმიდაჲ ესე წიგნი დაუჯდომელი მისის შედეგებითა და ზნეარების ლოცვანითა, შევაჰყვე და დავახატენინე მე, ამილახორის შეიღმან კათალიკოზმან პატრონმან ნიკოლოზ, ცოდვათა ჩუენთა შესანდობლად... მეფობასა პატრონის გიორგისსა, ქრონიკონსა ტათ, კელითა მიქელისათა...“ (61r). აქედან ნათლად ჩანს, რომ დაუჯდომლად წოდებული წიგნი გადაუწერია გიორგის მეფობაში, 1681 წ., ნიკოლოზ კათალიკოზის, ამილახორის შვილის, დავალებით ვინმე მიქელს.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი სათაურად შემდეგ ზედწერას ატარებს: „სხუაჲ ლოცვაჲ ზიარებისაჲ“ (51v).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა... (H კოლექცია), I, დასაბეჭდად მომზადებული ლ. ქუთათელაძისა და ნ. კასრაძის მიერ ილია აბულაძის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, თბილისი, 1946, გვ. 72—73.

ტაბ. 129 (H 108) — კრებული.

ხელნაწერი, გაკრული ნუსხა-ხუცური ხელით შესრულებული, ნაწერია ქაღალდზე. იგი შედგება 274 ფურცლისაგან. ნუსხის ზომაა $18,8 \times 5,8$ სმ, ხოლო ნაწერისა — $17,5 \times 4,5$ სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „ვსწერ კელითა ჩემითა წიგნსა ამას სხუათა ნამუშავეთა... აღიწერა წელსა ქრისტეს აქათ ჩღნ, 1750, ნოენბერს კჲ, 27 შესრულდა: ვარდოვანი არს ხანიერი, უფროს შაქრისა ტკბილი, იგემე შით, ესრეთ ფრთეს ისხამ, სისრულით შთააგდებ ვაებით იმ ლეგეონს ისხერტში“ (აკროსტიქია, ნიშნავს — ვახუშტი მეფის შვილი, 270r—v). აქედან ირკვევა, რომ ეს წიგნი, რომელიც სხვადასხვა ავტორთა ნაწარმოებების კრებულს წარმოადგენს, გადაუწერია 1750 წლის 27.XI ვახუშტი ბატონიშვილს. ამ დროს მეფის წული ვახუშტი მოსკოვს ცხოვრობდა და, ცხადია, ამ ხელნაწერს იქ გადასწერდა.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ორი გვერდიდან პირველი (150v) იმ ნაწარმოებიდანაა, რომელიც ასეა დასათურებული — „სამნი ვენბანი, რომელთაგან იშობიან ყოველნი ვენბანი და ბოროტნი“ (150r), ხოლო მეორეს (151r), როგორც აქ მისი დასაწყისის სათაური მოწმობს, ეწოდება: „განზრახეს ლოცვასათს“. ეს თხზულებანი, როგორც მინაწერებიდან ჩანს, გადმოღებულია, ე. ი. გადმოთარგმნილია, უცხო წყაროდან და „საბასულხან ორბელიანისაგან განსწორებული“ (243v).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა... (H კოლექცია), I, დასაბეჭდად მომზადებული ლ. ქუთათელაძისა და ნ. კასრაძის მიერ ილია აბულაძის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, თბილისი, 1946, გვ. 84—86.

ტაბ. 180 და 181 (H 972) — კრებული.

ხელნაწერი-კრებული, ნუსხა-ხუცურით ქაღალდზე ნაწერი, შედგება 531 ფურცლისაგან. მისი ზომაა $19,3 \times 14$ სმ, ხოლო ნაწერისა — $16,2 \times 11,5$ სმ.

კრებული გადაწერილია რამდენიმე პირის მიერ. ტაბულაზე აღბეჭდილი პირველი ნიმუში, რომელიც წმ. იაკობ სპარსელის წამების წიგნდანაა, ეკუთვნის, როგორც მასზევეა აღნიშნული, იესე ბედისმწერლის შვილს, მეორე კი (აქვე ტაბულაზე წარმოდგენილი), მასზე დართული ანდერძის თანახმად, გადაუწერია კერძოლიაკონს ოსეს ძეს იესეს, რომელსაც ის დაუმთავრებია 1741 წელს: „აღმწერელი ამისი ცოდვილი კერძოლიაკონი ოსეს ძე იესე ვმადლო უფალსა. აღმწერინა ყოვლად ღირსმან ამოლაზარის ძემან ტფილელ მიტროპოლიტ-ეპისკოპოსმან ათანასიმ... ქრისტეს აქათ ჩღმა“ (440v). ოსეს ძის იესეს გადაწერილის ამ ნაწილს სათაურად აქვს: „თუესა იანეარსა კგ, წმიდისა მღვდელ-მოწამისა კლიმი ანკვირილისა, რომელი იქმნა ე[ა]ზად სიწმინდისა განსახილავთა“ (422r).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), II, შედგენილია და დასაბეჭდად დამზადებული ილიო ქუთათელაძის მიერ ილიე აბულაძის რედაქციით, თბილისი, 1951, გვ. 334—340.

ტაბ. 182 (H 1781) — საბუთების კრებული.

ხელნაწერი, რომელიც სიგელ-გუჯრების კრებულს წარმოადგენს, ნაწერია ნუსხა-ხუცურით ქალაღზე. შედგება 43 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 23,2×17 სმ, ხოლო ნაწერისა — 16,7×12,2 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „...ჩვენ, ყოვლად სამღვდელმ კუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს, განვიხილე ჩვენის ეკლესიის კაცხის ძეჟ-ლნი და ახალნი გუჯარნი, რომელნიცა მოიღო ჩვენდამო არხიმანდრიტმან კაცხისამან პეტრე და ფრიად გვევედრა განახლებად დაძველებულთა მათ შეწირულთა გუჯართა, და ჩვენცა ვინებეთ. და ჩვენს არხიმოდაკონს ოსეს გაბაონს უბრძანეთ და სწორედ იმ ძველ გუჯარებზე გარდმოვადებინე და ხუცურად ახლად აღეწერინე... და... ჩვენის ბეჭდით დაებეჭდეთ... განვაახლე ჟამსა უმადლესისა მეფისა ჩვენისა სოლომონ მეორისასა, არჩილის ძისათა, თთვესა აპრილსა კ, განჯორციელებითგან სიტყვსა ღმრთისა ჩღჟ“.

ამრიგად, გელათელი მიტროპოლიტის დოსითეოსის დავალებით ეს ხელნაწერი გადაუწერია ოსე გაბაონს 1797 წლის 20 აპრილს.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტის შემცველი გუჯარის სათაურია: „აბულ-ახსარის შეწირული ქვემო მოღებაქენი და შემდგომი საყდრელნი და საკურწელნი“.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), IV, შედგენილია და დასაბეჭდად დამზადებული ელენე მეტრეველის მიერ, თბილისი, 1950, გვ. 209—211.

ტაბ. 188 (Ad 14) — ბაგრატ IV-ის შეწირულობის სიგელი.

ბაგრატ IV-ის შეწირულობის სიგელი, დაწერილი მხედრულით ეტრატზე, მიცემულია შიომღვიმის მონასტრისადმი. ზომა დედნის იმ ნაწილისა, რომელიც ტაბულაზეა ასახული, შემდეგია: 37×27(23,4) სმ.

1 ფრჩხილებში ჩასმული რიცხვითი ნაწერის ზომა აღნიშნული კიდევების ანუ ამოების გარეშე.

შეწირულობის სიგელს მოეპოვება თარიღი: „...დაიწერა ბრძანება და სიგელი ესე ჩუენი ინდოკტიონს მფეობისა ჩემისასა მეო-ლა-სა, კელითა იოვა-ნე მწიგნობრისა მწერლისათა“. მაშასადამე, იოანე მწიგნობარს ბაგრატ მეფის ეს სიგელი დაუწერია 1057 წელს.

სიგლის აღწერილობისა და ტექსტისათვის იხ. თ. ყორღანიას ისტორიული საბუთები შიო-მღვიმის მონასტრისა... ტფილისი, 1896, გვ. 3—7; ი. დოლიძე, ქართული სამართლის ძეგლები, II, თბილისი, 1966, გვ. 5, 590.

ტაბ. 184 (Sd 1201) — ბაგრატ IV-ის სიგელი.

ბაგრატ IV-ის ეს სიგელი, დაწერილი მხედრულით ეტრატზე, წარმოადგენს სამეფო დარბაზის განაჩენს იმ დავის შესახებ, რომელიც ამტყდარა ადგილებისათვის ოპიზისა და მიჯნაძორის მონასტრებს შორის. ზომა დედნის იმ ნაწილისა, რომელიც ტაბულაზეა ასახული, შემდეგია: 34,5×28,5 (24) სმ.

სიგლის ბოლოს მოსალოდნელი იყო დაწერილი იქნებოდა თარიღი, მაგრამ სიგელს ბოლო აკლია და სხვა ნიშნების (მეფისა და უფლისწულის წოდებულობის მოხსენების) მიხედვით მას აკად. ივ. ჯავახიშვილი 1060/65 წლით ათარიღებს (იხ. მისი ქართული დამწერლობათა-მკოდნება ანუ პალეოგრაფია, II გამოცემა, თბილისი, 1949, გვ. 178—179).

ამ სიგლის პირი ლიტოგრაფიული წესით გამოცემული აქვს აკად. ე. თაყაიშვილს: პალეოგრაფიული ალბომი, I, „საქართველოს სიძველეთა“ დამატება, თბილისი, 1909; ტექსტისა და აღწერილობისათვის იხ. მისივე რედაქტორობით გამოცემული „საქართველოს სიძველენი“, II, თბილისი, 1909, გვ. 1—5; ი. დოლიძე, ქართული სამართლის ძეგლები, II, თბილისი, 1966, გვ. 8—9, 591.

ტაბ. 185 (Hd 1851) — გიორგი III-ის სიგელი.

გიორგი III-ის სიგელი, დაწერილი მხედრულით ეტრატზე, ბოძებულია შიომღვიმის მონასტრისადმი. ზომა დედნის იმ ნაწილისა, რომელიც ტაბულაზეა ასახული, შემდეგია: 30,5×21,8 (19) სმ.

დაწერის თარიღი ამ სიგელს გააჩნია: „ინდიქტიონსა მეფობისა მისისასა იდ“, რაც (1156+14) 1170 წელს უდრის.

სიგლის აღწერილობისა და ტექსტისათვის იხ. ე. თაყაიშვილის რედაქციით გამოცემული „საქართველოს სიძველენი“, III; დამატება, 1926, გვ. 2—7; ი. დოლიძე, ქართული სამართლის ძეგლები, II, თბილისი, 1966, გვ. 20—24, 592.

ტაბ. 188 (Ad 2) — კიაბერის შეწირულობის სიგელი.

მანდატურთ-უხუცესის კიაბერის შეწირულობის სიგელი, დაწერილი მხედრულით ეტრატზე, მიცემულია შიომღვიმის მონასტრისადმი. ზომა დედნის იმ ნაწილისა, რომელიც ტაბულაზეა ასახული, შემდეგია: 25,5×19,2 (17) სმ.

დაწერის თარიღი ამ წიგნს არ გააჩნია. სხვა ნიშნების (კიაბერის წოდებულობათა დროს განსაზღვრის) მიხედვით აკად. ივ. ჯავახიშვილი მას 1184/85 წლით ათარიღებს (იხ. მისი ქართული დამწერლობათა-მკოდნება ანუ პალეოგრაფია, II გამოცემა, თბილისი, 1949, გვ. 180—182. საბუთის დათარიღებისათვის იხ. აგრეთვე ი. დოლიძის ქართული სამართლის ძეგლები, II, თბილისი, 1966, გვ. 593.

ამ სიგლის აღწერილობასა და ტექსტსათვის იხ. თ. ჯორდანიას ისტორიულ საბუთები შიომღვიმის მონასტრისა... ტფილისი, 1976, გვ. 21—23. თ. ჯორდანიას, ქრონიკები, I, 1892, გვ. 277; ი. დოლიძის დსახს, წიგნი, გვ. 28—30.

ტაბ. 137 (A 05) — ქება-ქებათას თარგმანება.

ხელნაწერი, მხედრულით ქაღალდზე ნაწერი, შემადგენელი ნაწილია იმ კრებულისა, რომლის შესახებ ცნობები ტაბ. 110-თან მოვეცით. ამ კრებულში მხედრულით ნაწერს 36 ევერდი უჭირავს. მისი ზომაა 30,5×24 სმ, ხოლო ნაწერისა — 28,5×20 სმ.

დაწერილია ეს კრებული, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ (ტაბ. 110), 1188—1210 წწ.

მხედრულად ნაწერი ტექსტი წარმოადგენს ქება-ქებათას თარგმანებას (აქედან არის ნიმუში, რომელიც ტაბულაზეა აღბეჭდილი).

კრებულის მხედრულად ნაწერი ნაწილის პირი ლითოგრაფიული წესით გამოცემულია: თარგმანება ქების ქებათასაი, პალეოგრაფიული რვეული, გამოქვეყნებული აკაკი შან-ძის მიერ, თბილისი, 1924.

ტაბ. 188 (Ad 1) — დაწერილი გრიგოლ სურამელისადმი.

საბუთი, ნაწერი ეტრატზე მხედრულით, მიცემულია ქართლის ერისთავთა-ერისთავის გრიგოლ სურამელის მიერ შიომღვიმის მონასტრისადმი. ზომა დედნის იმ ნაწილისა, რომელიც ტაბულაზეა ასახული, შემდეგია: 31,5×26,5 (24,2) სმ.

საბუთს თარიღი არ ახლავს, დათარიღებულია მიხატვებით 1247—1250 წლებით (იხ. ნ. შოშიაშვილი, XIII საუკუნის საქართველოს ისტორიული ქრონოლოგიის საკითხისათვის, საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის მოამბე, XVII—E, 1954, გვ. 123—129).

ტაბულაზე აღბეჭდილი ნაწილი წარმოადგენს გარეჯის უდაბნოს წარმომადგენელთა ხელრთვას.

საბუთს აღწერილობასა და ტექსტსათვის იხ. თ. ჯორდანიას ისტორიულ საბუთები შიომღვიმის მონასტრისა... ტფილისი, 1976, გვ. 52—58; ი. დოლიძე, ქართული სპარტული ძეგლები, II, თბილისი, 1966, გვ. 37—43, 595.

ტაბ. 189 (Ad 5) — ძაგან აბულეთისძის დაწერილი.

საბუთი, დაწერილი მხედრულით ეტრატზე, მიცემულია ძაგან აბულეთისძისაგან შიომღვიმის მონასტრისადმი. ტაბულაზე ასახული დედნის ნაწილის ზომაა 34×22,4 (19,5) სმ.

დაწერის თარიღი დოკუმენტს არ გააჩნია, მაგრამ იქ აღნიშნული ზოგიერთი ისტორიული ფაქტების მიხედვით ის დაწლოებით 1260 წლის ახლოს უნდა იყოს დაწერილი.

ამ წიგნის აღწერილობასა და ტექსტსათვის იხ. თ. ჯორდანიას ისტორიულ საბუთები შიომღვიმის მონასტრისა... ტფილისი, 1896, გვ. 65—68; თ. ჯორდანიას, ქრონიკები, II, 1397, გვ. 145—148; ი. დოლიძე, ქართული სპარტული ძეგლები, II, თბილისი, 1966, გვ. 69—72, 598—599.

ტაბ. 140 (Hd 1880) — დავით მეფის წყალობის სიგელი.

დავით მეფის (1293—1311 წწ.) წყალობის სიგელი, დაწერილი მხედრულით ეტრატზე, მიცემულია გრიგოლ ქარმაულისადმი მისთვის სოფ. ლაუ-

შას ბოძების შესახებ. ზომა დედნის იმ ნაწილისა, რომელიც ტაბულაზეა ასახული, შემდეგია: 35,5×23,7 (21) სმ.

წყალობის წიგნს მოეპოვება დაწერის თარიღი: „ინდიკტიონსა მეფობისა მისისასა მეხუთესა“, რაც დაახლოებით იძლევა 1297 წელს. წიგნი დაწერილია მწიგნობრის იაკობ უფანოსის მიერ.

საბუთს აღწერილობისა და ტექსტისათვის: საისტორიო მუზეუმი, I, თბილისი, 1924, გვ. 141—143.

ტაბ. 141 (Hd 11027) — გიორგი ბრწყინვალის წყალობის სიგელი.

სიგელი, მხედრულით ქალაღზე ნაწერი, მიცემულია მეფის (გიორგი ბრწყინვალის) მიერ ერთგული სამსახურისათვის ჭაფახიშვილ-გამრეკელისადმი. ზომა, ტაბულაზე ასახული დედნის ნაწილისა, შემდეგია: 22,5×17,5 (16,5) სმ.

წიგნს მოეპოვება თარიღი: „...ქრონიკონს ლგ, ოკტომბერსა იბ“, რაც 1345 წელს უდრის.

საბუთის აღწერილობისა და ტექსტისათვის იხ. საქართველოს სიძველენი, II, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, ტფილისი, 1909, გვ. 10—11; ი. დოლიძე, ქართული სამართლის ძეგლები, II, თბილისი, 1966, გვ. 98, 608.

ტაბ. 142 (Hd 1848) — ალექსანდრე I-ის სიგელი.

მხედრულით ეტრატზე ნაწერი სიგელი მიცემულია ალექსანდრე I-ის მიერ ავთანდილ ზეგდგინიძისადმი გორის მოურაობის ბოძების შესახებ. დედნის იმ ნაწილის ზომა, რომელიც ტაბულაზეა ასახული, არის 34,5×25 (22) სმ.

სიგელს მოეპოვება თარიღი: „დაიწერა სიგელი და ბრძანება ესე ჩუენი ქრონიკონსა რიმ, ინდიკტიონსა მეფობისა ჩუენისასა ით“ ე. ი. 1430 წელს. სიგელში აღნიშნულია მისი დაწერილი: „დაიწერა... კელითა ყოველთა უნარ-ჩუევისისა კარის მწიგნობრისა ჩუენისა კლიმი კაკლარასისათა“.

საბუთის აღწერილობისა და ტექსტისათვის იხ. საქართველოს სიძველენი, III, დამატება, 1926, გვ. 12—14; ი. დოლიძე, ქართული სამართლის ძეგლები, II, თბილისი, 1966, გვ. 121—123, 609—610.

ტაბ. 148 (Hd 1809) — ალექსანდრე I-ის სიგელი.

სიგელი, მხედრულით ნაწერი ქალაღზე, მიცემულია ალექსანდრე I-ის მიერ სიონის ღვთისმშობლის ეკლესიისადმი მისთვის თარხნობის ბოძებისათვის. დედნის იმ ნაწილის ზომა, რომელიც ტაბულაზეა ასახული, შემდეგია: 21,5×15,5 სმ.

სიგელს გააჩნია თარიღი: „დაიწერა სიგელი ესე ქრონიკონსა რკთ, ინდიკტიონსა მეფობისა ჩუენისასა კთ“, რაც 1441 წელს უდრის. მოეპოვება დამწერის გვარი: „დაიწერა... კელითა მესტუმრისა და კარის მწიგნობრისა ჩუენისა კლიმი კაკლარასისათა“. მაშასადამე, წინაცა და ეს სიგელიც ერთისა და იმავე პირის მიერ არის დაწერილი.

საბუთის აღწერილობისა და ტექსტისათვის იხ. თ. ჯორჯანიას, ქრონიკები, II, 1897, გვ. 250—251; ი. დოლიძე, ქართული სამართლის ძეგლები, II, თბილისი, 1966, გვ. 128—129, 610.

ტაბ. 144 (Hd 1870) — გიორგი VIII-ის სიგელი.

სიგელი, მხედრულით ქალაღზე ნაწერი, მიცემულია გიორგი მეფისა და მისი ძის, შემდეგში კახთა მეფის ალექსანდრე I-ის მიერ მცხეთის სოფ-

ლებისათვის მითან სათათრო მალის ამოკვეთის შესახებ. სიგლის ის ნაწილი, რომელიც ტაბულაზეა ასახული, ზომით არის 20,5×14,7 (13) სმ

სიგელს მოეპოვება თარიღიც (რაც გამოსულია ტაბულაზე): „დაიწერა მტკიცე სიგელი ესე ქრონიკონსა ჩნგ, მარტსა კბ“ ე. ი. ის დაუწერიათ 1468 წლის 22 მარტს, სიგელში დამწერიც არის მოხსენებული (იხ. ტაბულა): „ქელითა წირქუაღელ გლონისთავაძისა რატისთა“; მაშასადამე, დამწერი ყოფილა რატი გლონისთავაძე.

საბუთის აღწერილობისა და ტექსტისათვის იხ. ი. დოლიძე, ქართულ სამართლის ძეგლები, II, თბილისი, 1966, გვ. 137, 611.

ტაბ. 145 (Q 705) — ანასეული ქართლის ცხოვრება.

„ქართლის ცხოვრების“ ნუსხათაგან ყველაზე ადრინდელი დღემდის ცნობილი ხელნაწერი, რომელიც მხედრულით არის შესრულებული, შედგება 235 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 27,5×20,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 24×15,5 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „...ადიდენ ღმერთმან და დაამყარენ ორთავე ცხოვრებათა შინა პატრონნი: დედოფალთა-დედოფალი ნესტან-დარეჯან და ძე მათი მეფე ალექსანდრე და დედოფალი ანა... ღმერთო... მცველ და მფარველ... ექმენით ორთა ცხოვრებათა შინა... დედოფალსა ანას, რომლისა მიერ გუებრძანა პატოსანთა ამათ წიგნთა აღწერა. დადაცათუ ჩუენ შეუძლებელ ვიყვენით, არამედ ბრძანებათა მისთა ვერღარა ურჩ ვექმენით...“ (410—411 გვ.). აქ მოყვანილი ისტორიული პირების თავდასავლის გათვალისწინებით ამ ნუსხის აღმომჩენი, აკად. ივ. ჯავახიშვილი, ხელნაწერის დაწერის თარიღად 1479—1495 წწ. ანგარიშობს. ვინ არის გადამწერი, არსაიდან ჩანს.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი ჭუნაშვირ ისტორიკოსის ნაწარმოებიდანაა („ცხოვრება და მოქალაქობა ვახტანგ გორგასლისა“ — გვ. 125).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ივ. ჯავახიშვილი, ისტორიის მიზანი, წყაროები და მეთოდები წინათ და ეხლა, I, ძველი ქართული საისტორიო მწერლობა, თბილისი, 1945, გვ. 303—307; ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ახალი (Q) კოლექციისა, II, ილაპუტაძის რედაქციით, თბილისი, 1958, გვ. 226—227. ხელნაწერი გამოცემულია: ქართლის ცხოვრება, ანა დედოფლისეული ნუსხა... სიმონ ყაუხჩიშვილის რედაქციით, თბილისი, 1942; ქართლის ცხოვრება, ტექსტი დადგენილი აყვლა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით ს. ყაუხჩიშვილის მიერ, I, თბილისი, 1955.

ტაბ. 146 (Hd 1878) — ლუარსაბ I-ის სითარხნის სიგელი.

სიგელი, ქალღმრთე მხედრულით ნაწერი. მიცემულია ლუარსაბ I-ის მიერ სიონის ღვთისმშობლის ეკლესიისადმი მისთვის თარხნობის ბოძებაზე. სიგლის ის ნაწილი, რომელიც ტაბულაზეა ასახული, ზომით არის 25×21 (15,3) სმ.

სიგელს მოეპოვება თარიღი: „...დაიწერა სიგელი და ბრძანება ესე ჩუენი ინდიკტიონსა მეფობისა ჩუენისასა მეათცამეტესა. ქრონიკონსა ხკჳ ე. ი. დაუწერიათ სიგელს 1540 წელს. სიგელში იხსენიება დამწერიც: „...დაიწერა... კელითა მწერალ-მწიგნობრისა იორდანესითა“.

საბუთი გამოცემულია: თ. ქორდანიანი, ქრონიკები, II, 1897, გვ. 384—385.

ტაბ. 147 — ვეფხისტყაოსანი (ფრაგმენტი).

ორი დაზიანებული ფურცელი, ნაწერია ქალაღზე მხედრულით. ეს ფურცლები ჩართული იყო ქ. ახალციხის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში დაცული XIX ს-ის ხელნაწერის დაშლილ ყდაში. ილია აბულაძემ ტექსტოლოგიური და პალეოგრაფიული შესწავლის შედეგად გაარკვია, რომ ფრაგმენტი შეიცავს ვეფხისტყაოსნის 867—878, 1060—1080 სტროფებს და შემორჩენილია XVI ს-ის უანასკნელი მეოთხედის ხელნაწერიდან. ამრიგად, ეს ფრაგმენტი ვეფხისტყაოსნის თარიღიან ხელნაწერთა შორის უძველესად მიჩნეულ 1646 წლის მამუკა თავაქარაშვილისეულ ნუსხაზე აღინდელია.

ტაბულაზე აღბეჭდილია ვეფხისტყაოსნის 1075—1079 სტროფები და 1080-ე სტროფის პირველი ტეპი.

ფრაგმენტის აღწერალობისა და ტექსტისათვის იხ. ილ. აბულაძე, ვეფხისტყაოსნის ახლდ მიეკუღული უძველესი (XVI ს.) ხელნაწერის ფრაგმენტი, მაცნე, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა განყოფილების ორგანო, 3, 1964, გვ. 142—150.

ტაბ. 148 (S 80) — მარიამ დედოფლისეული ქართლის ცხოვრება.

„ქართლის ცხოვრების“ ერთ-ერთი ძველი ნუსხაა, ნაწერია მხედრული ხელით ქალაღზე და შეიცავს 470 ფურცელს. მისი ზომაა 33×22,7 სმ, ხოლო ნაწერისა — 25×15,7 სმ.

ხელნაწერს ანდრკი არ გააჩნია. სამაგიეროდ ბლომად აქვს გადამწერის მინაწერები, რომლებშიც დამკვეთად, ანუ როგორც ძველად იტყოდნენ, მომგებლად იხსენიება დედოფალთა-დედოფალი მარიამ. ერთი ამ მინაწერთაგანი ასეთია: „ღმერთო, დაიციე ორსავე ცხოვრებასა შინა დედოფალთა-დედოფალი მარიამ და ძე მისი პირმშო ოტია, რომლისა ბძანებობა იწერება წმიდა ესე წიგნი“ (406v). ხელნაწერის დაწერის თარიღს აქ მოხსენიებული მარიამ დედოფლისა და მისი ძის ოტიას თავგადასავალთა მიხედვით ადგენენ მკვლევრები, ესაა 1638—45 წწ.

ნუსხის დამწერი რამდენიმე პირი ჩანს, ორი მათგანი მინაწერებშიც იხსენიება: 1. „ღმერთო, შეიწყალე მწერალი ამისი გიორგი“ (142v); 2. „სიყრმისა ქელით წერილი სიბერეს ნახეთ სადარად, რომანოზ ცოდვილი“ (360r).

მარიამ დედოფლისეული „ქართლის ცხოვრების“ აღწერალობისათვის იხ. ე. თავაძე-შვილას *Описание рукописей Общества распространения грамотности среди грузинского населения*, II, часть I, Тифлис, 1906, стр. 27—38; ქართულ ხელნაწერთა აღწერა-ლომა ყოფილა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კორექტისა, I, თბილისი, 1959, გვ. 41—45. ხელნაწერი გამოცემულია: იხ. ქართლის ცხოვრება, ტომი I, გამოცემულია ს. ყაუხჩიშვილის მიერ, თბილისი, 1955; ტომი II, თბილისი, 1959.

ტაბ. 149 (H 767) — ვეფხისტყაოსანი.

ჩვენამდის მოღწეულ ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა შორის ერთი უძველესთაგანია, ნაწერია მხედრულით ქალაღზე და შედგება 269 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 34,3×23,3 სმ, ხოლო ნაწერისა — 22×14,5 სმ.

ხელნაწერს მრავალგვარადამწერის ხელით შესრულებული მინაწერი: „შეცა-უწყოდით, უფალნო ჩემნო, რომელ ქამსა ოდეს ამ ვეფხისტყაოსანსა

ესწერიდნენ მე, აღმურანთ ბაღდასარას შვილმა მუშრები გასპარამა, მაშინ ღმერ-
თმან წყალობა მიყო და დაიბადა ჩემი ყმაწვილი დავით, ენკენისთვის კვ, ქო-
ნიკონს ტნთ, შაბათს, კვირამაღს და მაშინვე აღუთქუი მისთვის ეს ვეფხის-
ტყაოსანი“ (269r). აქედან აშკარად ჩანს, რომ ეს ნუსხა დაუწერია 1671 წელს
გასპარა აღმურანთ ბაღდასარას შვილს.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ
ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების
ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), II, შედგენილია და დასაბუქდელ დამზად-
ბელი ლილი ქუთათელაძის მიერ ილია აბულაძის რედაქციით, თბილისი,
1951. გვ. 140; ს.ო.ლ. ყუბანეიშვილი, ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა სტრუქტურული შედგე-
ნილობა, თბილისი, 1959, გვ. 301; სარგის კაიშვილი, ვეფხისტყაოსნის ტექსტის ის-
ტორია, II, თბილისი, 1970, გვ. 58—60; ხელნაწერი გამოცემულია: ვეფხისტყაოსანი, ჩანართი
და დანართი ტექსტებით, ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა, წინასიტყვაობა და საძებნეები და-
ურთო ს.ო.ლ. ყუბანეიშვილმა, თბილისი, 1956.

ტაბ. 150 (H 54) — ვეფხისტყაოსანი.

ესეც ერთი ძველ ხელნაწერთაგანია ვეფხისტყაოსნისა და ნაწერია მხედ-
რულით ქალაღზე. ხელნაწერი შედგება 263 ფურცლისაგან. მისი ზომაა
44,5×30 სმ, ხოლო ნაწერისა — 21,5×15 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „...პატრონმან პატრონთამან, უფალმან
ჩუენმან გიორგი ბრძანება ყო ჩემდა მომართ დაწერად წიგნისა ამის ვეფხის-
ტყაოსანისა, და წარავო მრავალი წარსაგებელი... და ენება, რათამცა ფრიად
კეთილ-შეგნიერ ყოფილიყო, რომელ არსცა ფრიად კეთილ და შუენიერ, თუი-
ნიერ ხოლო ნაწერისაგან კიდე... სრულ იქმნა წიგნი ესე ინდიკტიონსა მფლო-
ბელისა ჩუენისასა მეოთხესა... ადგასრულე ქრონიკონს ტაშ მე, ფრია[დ]
ყოფილმან და და(!) სახითა ოღენ მდივანმან და საქმითა ყოველთა მწიგნობარ-
თა უნარჩავესმან ბეგთაბეგ...“ (260r—261r). ამ ამონაწერიდან ნათლად ჩანს,
რომ ნუსხის მომგებელი, ანუ დამკვეთი, ყოფილა გიორგი XI, ხოლო შემსრუ-
ლებელი ე. ი. გაღამწერი, მისი მდივანი ბეგთაბეგ, რომელსაც ის გაღამწერია
1680 წელს.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ
ხელნაწერთა აღწერილობა... (H კოლექცია), I, დასაბუქდელ მომზადებული ლ. ქუთათელა-
ძისა და ნ. კასრაძის მიერ ილია აბულაძის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, თბ..
1946. გვ. 42—45; ს.ო.ლ. ყუბანეიშვილი, ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა სტრუქტურული
შედგენილობა, თბილისი, 1959, გვ. 301—302; სარგის კაიშვილი, ვეფხისტყაოსნის
ტექსტის ისტორია, II, თბილისი, 1970, გვ. 51—52.

ტაბ. 151 (H 278) — ბასილისა და თეოდორას ცხოვრება.

მხედრულით ქალაღზე ნაწერი ეს ნუსხა შედგება 120 ფურცლისაგან.
მისი ზომაა 19,2×15 სმ, ხოლო ნაწერისა — 12,5×8,3 სმ.

ხელნაწერს მოეპოვება ანდერძი: „ხოლო აღიწერა საღმრთო ესე წიგნი მო-
ბილვისა სამეუფოსა ამას ქალაქსა შინა მოსკოს, კელითა მგალობლის პეტრე-
სითა, დასაბამითგან ვიდრე აქამომდე წელთა გარდასრულთა შვიდი თას ორას
და ათერთმეტსა, ხოლო ქრისტეს აქთ — თას შვიდას სამსა...“ (119v). ამ-
რიგად. ნუსხა დაწერილია 1703 წ.. მოსკოვს, პეტრე მგალობლის მიერ.

ტაბულაზე აღბუქვლი ტექსტი ბასილისა და მისი მხევლის თეოდორას
ცხოვრებიდანაა, რომლის ავტორია გრიგოლი, მოწაფე ბასილი აბლისა (გარ-
დაიცვალა 946 წ.).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა აღწერილობა... (H კოლექცია), I, დასაბეჭდად მომზადებული ლ. ქუთათელაძისა და ნ. კასრაძის მიერ ილია აბულაძის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, 1946, გვ. 196.

ტაბ. 152 (H 462) — ალექსანდრეს ცხოვრება.

კურციოსის „ალექსანდრეს ცხოვრების“ ეს ხელნაწერი, რომელიც მხედრულით არის ქალაღზე ნაწერი, შედგება 362 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 30×20 სმ, ხოლო ნაწერისა — 23×14,5 სმ.

ხელნაწერს მოგპოვება ანდერძი: „წელსა 1733, ჩღღგ, კელმწიფობასა მეორესა იმპერატორცა ანნა იოვანუნასასა აღიწერა წიგნი ესე, ალექსანდრეს მაკრონელისა ცხოვრება, ქალაქსა დიდსა სახელმწიფოსა, დიდსა მოსკოვსა, ბრძანებითა საქართველოს მპყრობელისა, მეფისა ვახტანგისითა, ხელითა თუმანისშვილისა იესეს შვილის პაპუასითა. დასრულდა ამაჲ წელსა, დეკემბერსა 24, ამინ“ (362v). ამრიგად, ეს ხელნაწერი გადაწერილია მოსკოვს ვახტანგ VI-ის ბრძანებით პაპუა თუმანისშვილს.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა... (H კოლექცია), I, დასაბეჭდად მომზადებული ლ. ქუთათელაძისა და ნ. კასრაძის მიერ ილია აბულაძის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, თბილისი, 1946, გვ. 339.

ტაბ. 158 (Q 800) — არისტოტელის ათი კატეგორია.

ხელნაწერი, მხედრულით ქალაღზე ნაწერი, შედგება 79 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 19,8×16 სმ, ხოლო ნაწერისა — 14,7×9,5 სმ.

ხელნაწერი კრებულს წარმოადგენს. ერთ-ერთ თხზულებად იქ შესულია არისტოტელის კატეგორიაც. კრებულში ამ ნაწარმოებს მიუძღვის მთარგმნელის, ზურაბ შანშოვანის, წინასიტყვაობა: „მიმართ კეთილ მოყვარულ წამკითხელსა“ (იხ. ფორტა-პირი ტაბულაზე), სადაც ნათქვამია, რომ ეს ნაწარმოები უთარგმნია ზურაბ შანშოვანს 1736 წლის 20.XII-ს ვახუშტი ბაგრატიონის ბრძანებითა „და მისივე შემწეობითა — წერითა და განმარტებითა“ (39r). ხოლო ეს კი შესაპირებოდა იმიტომ, რომ არ ვიყავ ქართული ენის კარგად მცოდნეო, აცხადებს შანშოვანი.

მთელი კრებული, თავიდან ბოლომდის, გადაწერილია ვახუშტი ბაგრატიონის ხელით 1736—1738 წწ. მოსკოვს.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. პროფ. ალ. ცაგარლის მიერ გამოცემული წიგნის *Краткая грузинская грамматика, составленная Зурабом Шаншовани в 1737 г.*, СПб. 1881 [წინასიტყვაობა]. გვ. III—XXIII; ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ახალი (Q) კოლექცია, ილ. აბულაძის რედაქციით, II, თბილისი, 1958, გვ. 264—266.

ტაბ. 154 (H 95) — ლექსიკონი სულხან-საბა ორბელიანისა.

სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონის ერთ-ერთი ძველ ნუსხათაგანი, ნაწერი ქალაღზე მხედრულით, შედგება 308 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 20,5×15,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 17,3×10,5 სმ.

ხელნაწერს არ ახლავს გადამწერის ანდერძი, სადაც მოსალოდნელი იყო ცნობები დამკვეთის ვინაობაზე, დაწერის დროსა და ადგილზე. ხელნაწერის ბოლო ფურცელთაგანზე (307r) მხოლოდ გადამწერის სახელია აღნიშნული ასომთავრული ხუცურით ხვეულად: „ზოსიმე, ზაალ-ყოფილი, ძე ორბელიანისა“.

ზოსიმე ბერი საბას ძმა არის, რომელიც თანამშრომლობდა ძმასთან განსაკუთრებით ლექსიკონის დარგში.

ტაბულაზე აღბეჭდილი ტექსტი ლექსიკონის შესაილიდანაა, სახელობრ, თავიდან, რომელსაც ეწოდება: „ანდერძმანავი მუშაისა ფრიად დამაშურალი-სა ორბელის ძის სულხან-ყოფილის საბას მიერ აღწერილი მოსწავლეთათვის“ (4r—5v).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა... (H კოლექცია), I, დასაბეჭდად მომზადებული ლ. ქუთათელაძისა და ნ. კასრაძის მიერ ილია აბულაძის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, თბილისი, 1946, გვ. 71; ლილი ქუთათელაძე, სულხან-სა ორბელიანის ლექსიკონის რედაქციები (ავტოგრაფების მიხედვით), თბილისი, 1957, გვ. 26—28. ხელნაწერი განიკეთებულია: სულხან-საბა ორბელიანი, თხზულებანი, IV, ავტოგრაფული ნუსხების მიხედვით გამოსაცემად მოამზადა ილია აბულაძემ, თბილისი, 1965.

ტაბ. 155 (S 115) — განზრახვანი და ვედრებანი თეიმურაზ II-ისა.

საკუთარი ხელით მხედრულად ნაწერი თავისივე ქმნილება მეფის თეიმურაზ II-ისა შესრულებულია ქალაღზე. ხელნაწერი შედგება 199 გვერდისაგან. მისი ზომაა 15,5×10,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 13,7×7 სმ.

ხელნაწერს ბოლოს ავტორის მინაწერი მოეპოვება: „სრულ იქმნა კელითა ჩემითა დეკენბერისა თვისა გ. ქრისტეს აქეთ ჩღნგ“ (გვ. 199). მაშასადამე, თეიმურაზ II-ს ეს მისი ნაწარმოები გადაუწერია 1753 წლის 3.XII-ს.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. თეიმურაზ მეორე, თხზულებათა სრული კრებული, გ. ჭავჭავაძის წინასიტყვაობით, რედაქციით. ლექსიკონით და შენიშვნებით, თბილისი, 1939, გვ. XVII—XVIII: ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექციისა, I, თბილისი, 1959, გვ. 143—144.

ტაბ. 156 (H 1786) — ლექსიკონი სულხან-საბა ორბელიანისა.

ხელნაწერი, მხედრულით ქალაღზე ნაწერი, შედგება 352 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 22,7×16 სმ, ხოლო ნაწერისა — 17,7×13 სმ.

ხელნაწერს ბოლოს მოეპოვება გადამწერის ანდერძი: „სრულ იქმნა სიტყუისი კონა ესე წიგნი, რომელ არს ლექსიკონი, ქრისტეს აქათ 1756 წ., დეკემბრის 10, დიდსა ქალაქსა სანათ-პეტრებრუხს კელითა უნდოს მღვდლის კნიაზ მელქისედეკ კავკასიძისათა სევდისა საქარებებლად, თვთ საბას უკანასკნელს დანარჩომს ლექსიკონზედ დიდის სიფრთხილითა გარდაწერილი...“

ტაბულაზე ასახული ტექსტი სულხან-საბას Curriculum vitae-დანაა.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), IV, შედგენილია და დასაბეჭდად მომზადებულია ელენე პეტრეველის მიერ, თბილისი, 1950, გვ. 163—164.

ტაბ. 157 (H 845) — აპოთეგმატა.

ხელნაწერი, მხედრულით ქალაღზე შესრულებული, შედგება 91 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 28,8×18 სმ, ხოლო ნაწერისა — 25×15 სმ.

ხელნაწერის გადამწერის ანდერძი ასახულია ტაბულაზევე. აქედან ვიტყობთ, რომ ეს ხელნაწერი — აპოთეგმატა — რომელიც ბაქარს უთარგმნია რუსულიდან თეიმურაზ II-ის მეითრის ზაალ ავალისშვილის დაკვეთით, გადამწერია პეტრებურგს დაეით თუშმალიშვილს 1762 წელს.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა... (H კოლექცია), I, დასაბეჭდად მომზადებული ლ. ქუთათელაძისა

25. ქართული პალეოგრაფ. აღბოძი

სა და ნ. კასრაძის მიერ ილია აბულაძის ხელმძღვანელობითა და რედქციით, თბილისი, 1946, გვ. 256—257.

ტაბ. 158 და 159 (საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის აღმოსავლეთ-მცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადში, E 150) — წერილი ერეკლე II-ისა.

ტაბულაზე ასახული ეს საბუთი აღებულია კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის ფოტო-პირიდან (როტო-კოპიიდან) № 66.

ტაბ. 160 (H 256) — ქართველთა მოქცევისათვის ეფრემ მცირისა.

ხელნაწერი, მხედრულით ქალაღზე შესრულებული, შედგება 180 ფურცლისაგან. მისი ზომაა 15,5×10 სმ, ხოლო ნაწერისა — 10,5×6,5 სმ.

ხელნაწერს, რომელიც ძირითადად მხითარ სევასტიელის რიტორიკას შეიცავს, მოჰპოვება მისი ვადაშერის ანდერძი: „აღიწერა მონასტერსა ნათლისმცემლისასა მრავალმთას კელითა ყოვლად უღირსისა დიაკუნის გაიოსისათა. წელსა ქრისტეს აქეთ ჩღაბ, თვესა იანვარსა მ“ (168რ). ამრიგად, ხელნაწერი გადაუწერია გარეჯის უდაბნოში გაიოს დიაკონს 1782 წ.

ტაბულაზე ასახული ტექსტი სევასტიელის ნაწარმოებიდან კი არ არის, არამედ მისი მომდევნო სხვა თხზულებიდან, რომელიც ეფრემ მცირეს ეკუთვნის და ასე იწოდება: „უწყება მიზეზსა ქართუშლთა მოქცევისასა, თუ რომელთა წიგნთა შინა მოიხსენების“ (165რ—176ვ).

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა... (H კოლექცია), I, დასაბეჭდად მომზადებული ლ. ქუთათელაძისა და ნ. კასრაძის მიერ ილია აბულაძის ხელმძღვანელობითა და რედქციით, თბილისი, 1946, გვ. 182—184.

ტაბ. 161 და 162 (S 1598) — დავითიანი დავით გურამიშვილისა.

ხელნაწერი, მხედრულით ქალაღზე შესრულებული, შედგება 288 გვერდისაგან. მისი ზომაა 31,5×19,5 სმ, ხოლო ნაწერისა — 26×13,5 სმ.

ხელნაწერი, რომელიც დავით გურამიშვილის დავითიანს წარმოადგენს, გადაწერილია საკუთარი ხელით თვით ავტორის მიერ. ბოლოს ხელნაწერს დამთავრების თარიღიც აზის: „წელსა 1787, სექტემბერს“.

ხელნაწერის აღწერილობისათვის იხ. ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექცია, III, თბილისი, 1963, გვ. 55—61; ტექსტი გამოცემულია: დავით გურამიშვილი, დავითიანი, თბილისი, 1955, გვ. 128—129.

ტაბ. 168 და 164 (საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის აღმოსავლეთ-მცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადში, E 156) — ბაქარ მეფის ქება მამუკა ბარათაშვილისა.

ტაბულაზე ასახული ნიმუში აღებულია კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის ფოტო-პირიდან (როტო-კოპიიდან) № 63. ხელნაწერის აღწერილობისა და ტექსტისათვის იხ. მამუკა ბარათაშვილი, თხზულებათა სრული კრებული, გამოსაცემად მოამზადა, კომენტარები და საძიებლები დაურთო გივი შიქაძემ, თბილისი, 1969, გვ. 38—39, 142—149. გ. შიქაძე ხელნაწერს XVIII ს. პირველი ნახევრით ათარიღებს (იხ. იქვე, გვ. 149).

ბ. ჯ ა რ ა ნ ე მ ე ბ ი

(აქვე შემოტანილია ასოების რიცხვითი მნიშვნელობანი და აგრეთვე კვეცილი სიტყვები)

ა

- ა — 1
ა ბ რ რ კ მ ი ს — აბრამის
ა რ დ — არამედ
ა დ გ ი ლ თ გ რ ნ — ადგილთაგან
ა დ გ რ ლ-ს ც ე მ — ადგილ-სცემ
ა დ რ რ ბ (ტაბ. 127,1) — [ვიკ]ადრებ
ა ე ზ რ კ ი — ავაზაკი
ა თ ა ს ი ს თ ა ე მ რ ნ — ათასისთავიანი
ა ე რ ხ ა — აკურთხა
ა ე რ ხ ო ს — აკურთხოს
ა ლ რ მ — ალილუია
ა ლ რ მ ა — ალილუია
ა მ ბ ო ვ რ ი ს-ყ რ ფ მ — ამბოვრის-ყოფამა
ა მ ბ ო რ ი ს-ყ ო ფ რ დ — ამბორის-ყოფად
ა მ რ თ — ამათ
ა მ თ რ გ ნ ი — ამათგანი
ა მ რ თ გ რ ნ ს ა — ამათგანსა
ა მ რ თ ი თ ა — ამათითა
ა მ ი ე რ ი თ გ რ ნ — ამიერითგან
ა მ ი ს გ რ ნ — ამისგან
ა მ ი ს გ რ ნ ც ა — ამისგანცა
ა მ ი ს თ რ ს — ამისთვის
ა მ ი ს თ რ ს ც ა — ამისთვისცა
ა მ ლ რ კ ი — ამალეკი
ა მ რ ნ — ამან
ა მ რ ნ (ტაბ. 41,5) — ამენ
ა მ ჰ ა რ ტ ა ვ ა ნ ე ბ რ მ — ამჰარტავანებრმა
ა მ რ ს — ამას
ა მ რ ს ვ ე — ამასვე
ა მ რ ს თ რ ს — ამისთვის
ა მ რ ლ ლ დ ა — ამალლდა
ა რ ნ — ამენ (მე-11 საუკუნემდის), ამინ
(მე-11 საუკუნიდან).
ა ნ გ რ ზ ი — ანგელოზი
ა ნ გ რ ლ ზ ი ს გ რ ნ — ანგელოზისაგან
ა ნ გ რ ლ ზ ი ს რ მ თ ა — ანგელოზისამთა
ა ნ გ რ ლ ზ მ ა ნ — ანგელოზმან
ა ნ გ რ ლ ზ ნ ი — ანგელოზნი
ა ნ გ ლ რ ზ ს ა — ანგელოზსა
ა ო რ რ ც ხ ს ა — აურაცხელსა
ა რ ა ბ რ ლ დ — არაბულად
ა რ ა რ მ — არარამა
ა რ ა წ რ თ ა — არაწმიდათა
ა რ ა წ რ ი ს ა — არაწმიდისა
ა რ ა წ რ ნ — არაწმიდამან
ა რ ა წ რ მ — არაწმიდამა
ა რ ი რ ნ — არიანი
ა რ რ ნ — არიანი
ა რ ს ე ბ რ მ — არსებამა
ა რ ს ი ს ა გ რ ნ — არსისაგან
ა რ წ ი ე მ რ ნ — არწივმან
ა ს დ რ გ — ასდევ
ა ს ი ს რ გ მ რ ნ — ასისთავმან
ა ს ო თ რ გ ნ — ასოთაგან
ა ს წ რ ე ა — ასწავა
ა ს წ რ ე ა მ — ასწავამა
ა უ რ ბ დ ი თ — აურებდით
ა ფ რ ი კ ე თ ი ს რ ს ა — აფრიკეთისასა
ა რ ქ ა — აქა
ა ქ ა მ თ გ რ ნ — აქამთგან
ა ქ ბ დ ი თ ე ბ ი თ ა — აქებდითებითა
ა ქ რ ნ დ ა — აქუნდა
ა ქ რ ნ დ ე ს — აქუნდეს
ა ქ რ ს — აქუს
ა ქ ც რ ა — აქცივა
ა ლ ა ს რ უ ლ რ ს — აღასრულრეს
ა ლ დ რ გ ი ნ — აღდეგინ
ა ლ დ გ რ მ ა მ — აღდეგამა

აღღგ' მისა — აღღგომისა
 აღღგ' მისათ' ს — აღღგომისათეს
 აღღგმ' ჟ — აღღგომაჟ
 აღღგ' მსა — აღღგომასა
 აღღგ' ს — აღღგეს
 აღე ბ' ჟდ — აღებაღ
 აღე ბ' ჟსა — აღებასა
 აღეს რ' ლბდს — აღესრულებოდის
 აღეს რ' ლოს — აღესრულოს
 აღვა (ტაბ. 123,1) — აღვასრულოთ
 აღთქმ' ლთა — აღთქუმულთა
 აღიყვ' ნნეს — აღიყვანნეს
 აღმოთქ' ს — აღმოთქუას
 აღმოიყვ' ნა — აღმოიყვანა

აღმოს' ვლეთისა ჟ — აღმოსავლეთი-
 საჟ
 აღორძინებ' ჟ — აღორძინებაჟ
 აღ-რ' ჟ-ჰქსნიდეს — აღ-რაჟ-ჰქსნიდეს
 აღსა (ტაბ. 137,1) — აღსაარებისაითა(!)
 აღს' ს რ ლამდე — აღსასრულამდე
 აღს' ს რ ლიოცა — აღსასრულიოცა
 აღს' ს რ ლსა — აღსასრულსა
 აღუთქ' ა — აღუთქუა
 აღუთქ' უ' მნ — აღუთქუამნ
 აღძრულმ' ნ — აღძრულმან
 აღჭოცნ' ნ — აღჭოცნენ
 აშენებ' ლი — აშენებულნი
 ახ' ლი — ახალი
 ახოვნებ' ჟ — ახოვნებაჟ

ბ

ბ — 2

ბასილისმ' ნ — ბასილისმან
 ბ' ბ — ბრძანებაი
 ბ' ბა — ბრძანება
 ბ' ბითა — ბრძანებითა
 ბ' გედ — ბაგედ
 ბერსაბეთგ' ნ — ბერსაბეთგან
 ბ' ნბათა — ბუნებათა
 ბ' ნბასა — ბუნებასა
 ბ' ნბითა — ბუნებითა
 ბ' ნბისა — ბუნებისა
 ბ' ნბისანი — ბუნებისანი
 ბ' ნებისა — ბუნებისა
 ბნ' ლი — ბნელი
 ბნ' ლსნი — ბნელისანი
 ბოროტმ' ნ — ბოროტმან
 ბორ' ტისგ' ნ — ბოროტისაგან

ბრკომისაგ' ნ — ბრკომისაგან
 ბრ' ლთა — ბრალთა
 ბ' რტთა — ბოროტთა
 ბ' რტი — ბოროტი
 ბ' რტისა — ბოროტისა
 ბ' რტო — ბოროტო
 ბ' რტსა — ბოროტსა
 ბრძ' ნა — ბრძანა
 ბრძ' ნბისა — ბრძანებისა
 ბრძ' ნოთ — ბრძანოთ
 ბრწყინვ' ლედ — ბრწყინვალედ
 ბრწყინვ' ლითა — ბრწყინვალითა
 ბრწყინვ' ლისა — ბრწყინვალისა
 ბსა — 2-სა
 ბუნ' ბჟ — ბუნებაჟ
 ბჰ' დი — ბჰვედი
 ბჰ' ნი — ბჰენი

ბ

გ — 3

გალობ' ჟ — გალობაჟ
 გამოგ' ირჩინა — გამოგირჩინა
 გამოიყ' ნნეს — გამოიყვანნეს
 გამომ' ვლთა — გამომავლთა
 გამოუთქმ' ლდ — გამოუთქუმელად
 განან' თლებს — განანათლებს
 განან' ლებ' ჟ — განანლებაჟ
 განიზრ' ხონ — განიზრახონ
 განუყ' ვ — განუყავ
 გარდამოსლვ' ჟ — გარდამოსლვაჟ

გაქვ' ნდა — გაქუნდა
 გ' ბრლ — გაბრიელ
 გ' გლ — გრიგოლ
 გ' გლისა — გრიგოლისა
 გ' გლისი — გრიგოლისი
 გ' გლს — გრიგოლს
 გე' ბი — გევედრები
 გემოთაგ' ნ — გემოთაგან
 გ' კედრო — გევედრო
 გ' ი — გიორგი

გ' ო (ტაბ. 70,6; ტაბ. 124,15) — გუერდი
გიგ' ლობ დ ე ნ — გიგალობდენ
გინ' ბ დ — გინებად
გი' ს ი — გიორგისი
გილ' ლ დ ბ — გილაღადებ
გლახაქისა გ' რ — გლახაქისაგან
გლ' ბ ა — გლობაჲ
გ' ლ ე ბ ის ა — გულებისა
გლ' თ ა — გულთა
გ' ლ ი — გული
გ' ლ ი თ ა — გულითა
გ' ლ ი ლ ე ა მ თ — გალილეამთ
გ' ლ ის — გულის
გ' ლ ის ა — გულისა
გ' ლ ის ა გ' რ — გულისაგან
გ' ლ ის ა თ' რ — გულისათვის
გ' ლ ის ა ა — გულისაჲ
გ' ლ ის ხ მ ა - ყ ო — გულისხმა-ყო
გ' ლ ის ხ მ ა - ჰ ყ ე — გულისხმა-ჰყე
გ' ლ ის ხ მ ა - ჰ ყ ო — გულისხმა-ჰყო
გ' ლ ის კ მ ა - ყ ე ე ს — გულისკმა-ყეეს
გ' ლ ის კ მ ა - ყ ო — გულისკმა-ყო
გ' ლ ის კ მ ი ს - ყ ო ფ ა დ — გულისკმის-ყო-
ფად
გ' ლ ლ — გალილეად
გ' ლ ს ა — გულსა
გ' ლ [ს ა] (ტაბ. 95, 41) — გულ[სა]
გ' ლ - ს ა ე ს ე ბ ა დ — გულ-საესებად
გ' ლ ს - მ ო დ გ ი ნ ე ბ ის ა — გულს-მოდ-
გინებისა
გ' ლ ს - მ ო დ გ ი ნ ე ბ' ა — გულს-მოდგი-
ნებაჲ
გ' ლ ს - მ ო დ გ ი ნ ე დ — გულს-მოდგინედ
გლ' ხ ქ თ ა — გლახაქთა
გლ' ხ ქ თ ს ა — გლახაქთასა
გ' მ ო — გამო
გ' მ ო ა ე ლ ი ნ ე — გამოაველინე
გ' მ ო ა ჩ ი ნ ე — გამოაჩინე
გ' მ ო ვ ი დ ა — გამოვიდა
გ' მ ო ვ ს ც უ ა ლ ე თ — გამოვსცუალეთ
გ' მ ო ი კ ი თ ხ ა ა — გამოიკითხა
გ ა მ ო ი ყ ე ' ნ ე ს — გამოიყვანეს
გ' მ ო მ' ვ ლ ი — გამომვალი
გ' მ ო ს ლ ე ა ს ა — გამოსლვასა
გ' მ ო უ ჩ ნ დ ა — გამოუჩნდა
გ' მ ო ჩ ი ნ ბ' რ ის ა — გამოჩინებულისა

გ' მ ო ჩ ნ დ ა — გამოჩნდა
გ' მ ო ჩ ნ დ ე ს — გამოჩნდეს
გ' მ ო ც დ ი ლ ე ბ ა დ — გამოცდილებად
გ' მ ო ხ უ ე დ — გამოხუედ
გ' მ ს ა ხ ა — გამოსახა
გ' მ ს ხ ა — გამოსახა
გ' ნ ა ა ხ ლ ა — განახლა
გ' ნ ა ბ ნ ე ვ ს — განაბნევს
გ' ნ ა ბ ნ ი ე ნ — განაბნინენ
გ' ნ ა ბ ნ ი ნ ა — განაბნინა
გ' ნ ა გ ო — განაგო
გ' ნ ა დ ი დ ა — განადიდა
გ' ნ ა თ ლ ე ბ' ლ — განათლებულ
გ' ნ ა მ რ ა ე ლ ა — განამრავლა
გ' ნ ა ნ ა თ ლ ნ ა — განანათლნა
გ' ნ ა ნ თ ლ ე — განანათლე
გ' ნ ა რ ი ნ ა — განარინა
გ' ნ ა ს ა ზ ლ ე რ ე ბ ე ნ — განასაზღვრებენ
გ' ნ ა ს ხ ა მ ს — განასხამს
გ' ნ ა ს ხ ე ნ — განასხენ
გ' ნ ა ქ ა რ ე ე ნ — განაქარეენ
გ' ნ ა ყ ე რ ო — განაყერო
გ' ნ ა შ ო რ ნ ა — განაშორნა
გ' ნ ბ ი წ ე ბ უ ლ ი — განბიწებულ
გ' ნ ბ ა — განებაჲ
გ' ნ ბ ძ ა რ ე ა დ — განბძარეად
გ' ნ გ ე ბ ა ნ ი — განგებანი
გ' ნ გ ე ბ ის ა — განგებისა
გ' ნ გ ე ბ ლ' ბ ა — განგებულებაჲ
გ' ნ გ ე ბ' ა — განგებაჲ
გ' ნ გ ე ბ უ ლ ის ა — განგებულისა
გ' ნ გ ე ბ უ ლ ნ ი — განგებულნი
გ' ნ გ უ ა ზ რ ა ხ ე ბ ლ ა — განგუაზრახებლად
გ' ნ გ უ ა შ ო რ ე ნ — განგუაშორენ
გ' ნ გ ვ ლ ე — განგვლე
გ' ნ გ ვ ხ უ ნ ა — განგვხუნა
გ' ნ გ შ რ ა — განგუაშორა
გ' ნ დ გ ი ა ნ — განდგიან
გ' ნ დ ე ე ნ ე — განდევნე
გ' ნ დ' ე ნ ა — განდევნა
გ' ნ ე ბ' ვ ს — განებაგს
გ' ნ ე რ ა — განერა
გ' ნ ე ფ ი ნ ა — განეფინა
გ' ნ ე ფ ი ნ ე — განეფინე
გ' ნ ე ყ ე რ' ნ — განეყერენ
გ' ნ ე შ ო რ ა — განეშორა
გ' ნ ე შ ო რ ე ს — განეშორენს

გწვაშორო — განვაშორო
 გწვბრწყინდეთ — განვბრწყინდეთ
 გწვედ — განვედ
 გწვედით — განვედით
 გწნ-ვე-ეშორნიან — გან-ვე-ეშორნიან
 გწვიდა — განვიდა
 გწვიდეს — განვიდეს
 გწვიდოდეს — განვიდოდეს
 გწვიზრახავთ — განვიზრახავთ
 გწვიკითხავთ — განვიკითხავთ
 გწვიწმინდენ — განვიწმინდენ
 გწვმსჯღროთ — განვმსჯღროთ
 გწზავა — განზავა
 გწზარდის — განზარდის
 გწზარხეს — განზარხეს
 გწზრახესა — განზრახესა
 გწთავისუფლენ — განთავისუფლენ
 გწთენა — განთენა
 გწთიად — განთიად
 გწთიადისაჲ — განთიადისაჲ
 გწთიადსა — განთიადსა
 გწთქოან — განთქოან
 გწიბნივენ — განიბნივენ
 გწიზრახა — განიზრახა
 გწიზრახვიდეს — განიზრახვიდეს
 გწიზრახონ — განიზრახონ
 გწითქუა — განითქუა
 გწიკრნა — განიკურნა
 გწიკურნებთან — განიკურნებთან
 გწიკურნებოდეს — განიკურნებოდეს
 გწირათხ — განირათხ
 გწირთხ — განირათხ
 გწირთხა — განირთხა
 გწისწველენი — განისწავლენი
 გწისხმიან — განისხმიან
 გწიტკნა — განიტკნა
 გწიყარე — განიყარე
 გწიციდი — განიციდი
 გწიციინა — განიციინა
 გწკაცებასა — განკაცებასა
 გწკვირდა — განკვირდა
 გწკვირვებლი — განკვირვებული
 გწკრებთ — განკრებთ
 გწკრნებჲ — განკურნებჲ
 გწკრნა — განკურნა
 გწკრძალული — განკრძალული
 გწკუეთაჲ — განკუეთაჲ

გწკუჭრდა(!) — განკურდა
 გწკურნა — განკურნა
 გწკურნებად — განკურნებად
 გწკურნეს — განკურნეს
 გწკურნა — განკურნა
 გწკურნოს — განკურნოს
 გწკკრდეს — განკკრდეს
 გწკკრვებამან — განკკრვებამან
 გწკკრვებამწ — განკკრვებამან
 გწკკრვებულ — განკკრვებულ
 გწკკრვებულნი — განკკრვებულნი
 გწლევისა — განლევისა
 გწმანთლებლნი — განმანათლებლნი
 გწმაქარვებელსა — განმაქარვებელსა
 გწმაძლიერა — განმაძლიერა
 გწმზადებლ — განმზადებულ
 გწმზადებულნი — განმზადებულნი
 გწმთესენ — განმთესენ
 გწმიშორენ — განმიშორენ
 გწმკითხუშლი — განმკითხუშლი
 გწმრავლებჲ — განმრავლებჲ
 გწმრავლებთა — განმრავლებთა
 გწმრავლებულნი — განმრავლებულნი
 გწმრვლდეს — განმრავლდეს
 გწმრთლებჲ — განმრთლებჲ (?)
 გწმტკიცებოდა — განმტკიცებოდა
 გწმღებლად — განმღებლად
 გწმღებლი — განმღებლი
 გწმღთბლი — განმღთობელი(?)
 გწმღთობლი — განმღთობელი(?)
 გწმცემელ — განმცემელ
 გწმწმედელცა — განმწმედელცა
 გწნოკვრდებოდა — განუკვრდებოდა
 გწნპო — განიპო
 გწნპურნა — განიპურნა
 გწრინებად — განრინებად
 გწრინებლ — განრინებად
 გწრისხებასა — განრისხებასა
 გწრისხნა — განრისხნა
 გწრომილთა — განრომილთა
 გწრღუეულისა — განრღუეულისა
 გწრღუეულსა — განრღუეულსა
 გწრღვეოლსა — განრღვეულსა

გ რ ჩ ე ვ ი ს ა — განრჩევისა
გ რ ჩ ე ვ ი ს ა გ რ — განრჩევისაგან
გ რ ს ა ზ ლ ვ რ ე ბ ე ნ — განსაზღვრებენ
გ რ ს ა მ ა რ ტ ე ბ ე ლ ა დ — განსამართებულად
გ რ ს ა ს უ ე ნ ე ბ ე ლ ს ა — განსასუენებელსა
გ რ ს ა ქ ა რ ვ ე ბ ე ლ ა დ — განსაქარვებულად
გ რ ს ა ლ ე ბ რ ი — განსალებლი
გ რ ს ა ყ ო ფ ე ლ ა დ — განსაყოფელად
გ რ ს ა ც დ ე ლ ი ს ა ს ა — განსაცდელისასა
გ რ ს კ რ ნ ე ბ ლ ა დ — განსაკურნებულად
გ რ ს ლ ვ ა დ — განსლვად
გ რ ს ს უ მ ნ ე ბ რ ი — განსასუმნებელი
გ რ ს უ ე ნ ე ბ ა — განსუენება
გ რ ს ლ ე ბ ე ლ ი — განსალებელი
გ რ ს ყ ი დ უ ლ ს ა — განსყიდულსა
გ რ ს ც ხ რ ე ბ ო დ ე — განსცხრებოდე
გ რ ს წ ა ვ ლ ა — განსწავლა
გ რ ს წ ა ვ ლ ა ც ა — განსწავლაცა
გ რ ს წ ო რ ე ბ ი თ — განსწორებით
გ რ ს წ ო რ ე ბ რ — განსწორებულ
გ რ ს კ მ ე ლ ი — განსაკუმელი
გ რ ნ უ კ კ რ დ ე ბ ო დ ა — განუკკრდებოდა
გ რ ნ უ მ ზ ა დ ა — განუმზადა
გ რ ნ უ ტ ე ო ბ დ ე — განუტეობდე
გ რ ნ უ ყ ვ ი ს — განუყვის
გ რ ნ უ ც დ ე ლ ო — განუცდელი
გ რ ნ უ ც ხ ა დ ო ს — განუცხადოს
გ რ ნ ფ ი ც ხ დ ე ს — განფიცხდეს
გ რ ნ ქ ი ქ ე ბ ი ს ა — განქიქებისა
გ რ ნ ლ ე ბ ა დ — განლებად
გ რ ნ ლ ე ბ ს — განალებს
გ რ ნ ყ ო ფ ი ო ლ ე ბ ა — განყოფილება
გ რ ნ შ ი შ ვ ლ დ ე ს — განშიშვლდეს
გ რ ნ შ ო ვ რ ე ბ რ — განშორებდა
გ რ ნ შ ო რ ე ბ ა დ — განშორებდა
გ რ ნ შ ო რ ე ბ ი თ ა — განშორებითა
გ რ ნ შ რ ე ბ რ ა — განშორება
გ რ ნ შ უ ე ნ ე ბ უ ლ ი — განშუენებული
გ რ ნ შ უ ე ნ ე ბ უ ლ ს — განშუენებულს
გ რ ნ ჩ ი ნ ე ბ ა — განჩინება
გ რ ნ ც ბ რ დ ე ს — განცებრდეს
გ რ ნ ც ა დ ე ბ უ ლ ა დ — განცხადებულად
გ რ ნ ც ა დ ნ — განცხადენ

გ რ ძ ე ბ რ — განძებად
გ რ ძ მ ლ ი ე რ ე ბ რ ლ ი თ ა — განძლიერებულთა
გ რ ძ რ დ ს ა — განძლიერდითა
გ რ ძ ლ ე ბ ო ლ ი ს — განძლებოდის
გ რ ძ მ დ ე ს — განძმეს
გ რ ნ წ ე ს ე ბ უ ლ — განწესებულ
გ რ ნ წ მ ე დ ი ლ ნ ი — განწმედილნი
გ რ ნ კ რ ი ლ თ ა — განკრილთა
გ რ ნ ხ რ წ ა დ თ ა — განხრწადათა
გ რ ნ ხ რ წ ა მ — განხრწამა
გ რ ნ ხ ვ ლ მ — განხვლმ
გ რ ნ ე ა მ ს — განეკამს
გ რ ნ კ მ ე ბ ი ნ — განკმებინ
გ რ ნ კ მ ე ლ — განკმელ
გ რ ნ კ მ ე ლ ი — განკმელი
გ რ ნ კ მ ე ს — განკმეს
გ რ ნ კ ს ნ ა — განკსნა
გ რ ნ კ უ მ ბ უ ლ — განკუმბულ
გ რ ნ კ უ რ ვ ე ბ უ ლ თ ა — განკურვებულთა
გ რ ნ ჰ გ მ ო — განჰგმო
გ რ ნ ჰ ვ რ დ ე — განჰვარდე
გ რ ნ ჰ კ უ რ ნ ე ბ დ ა — განჰკურნებდა
გ რ ნ ჰ რ ი ს ხ ნ ე ბ ი — განჰრისხნები
გ რ ნ ჰ ს კ ლ ე თ — განჰსკლეთ
გ ო ლ ე ბ რ ა — გოლება
გ ო ნ ე ბ რ ა — გონება
გ ო ნ ი ე რ ბ ი თ ა — გონიერებითა
გ რ დ ა კ ლ ა — გარდაქლა
გ რ დ მ ო ჰ კ ე დ — გარდამოჰკედ
გ რ ე — გარე
გ რ ე მ ო ს თ ა — გარემოსთა
გ რ ე - შ ე ც ვ ი თ — გარე-შეცვით
გ რ ი გ რ ლ ი ს ი — გრიგოლისი
გ რ ი გ რ ლ ი ს ი თ ა — გრიგოლისითა
გ რ ლ — გაბრიელ
გ რ ა ნ — გარნა
გ რ წ მ რ ე ს — გრწმენეს
გ უ ლ ს - მ ო დ გ ი ნ ე ბ რ ა — გულს-მოდგინება
გ უ რ ა მ ი — გუამი
გ კ რ გ კ ო ს რ ნ — გკრკვოსან
გ რ ც ხ ვ რ ნ — გუაცხოვენ
გ ც ხ ო ვ რ ნ — გუაცხოვენ
გ ხ ნ — გიხაროდენ
გ ხ ნ თ ა — გიხაროდენთა

დ — 4

დაამტკიცა — დაამტკიცა
 დაბისაგან — დაბისაგან
 დაბნელბლნი — დაბნელებულნი
 დაბნლბლთა — დაბნელებულთა
 დაისხნეს — დაისხნეს
 დამდბლბლი — დამდაბლებული
 დამთრგუნველი — დამთრგუნველი
 დამკვდრბლთა — დამკვდრებულთა
 დამკვდრებლისა — დამკვდრებულისა
 დამოკიდბლი — დამოკიდებული
 დამტკიცებესა — დამტკიცებასა
 დამტკიცე — დამტკიცე
 დარაქსა — დარაქსა
 დასაბამითგან — დასაბამითგან
 დასარლებისა — დასარლებისა
 დასარლებესა — დასარლებესა
 დასარლამდე — დასასარულამდე
 დასხნეს — დასხნეს
 დაუძინებლთა — დაუძინებულთა
 დაუწყუდედ — დაუწყუდედულად
 დაუწყუდედ — დაუწყუდედულად
 დაუქნობლითა — დაუქნობელითა
 დაქცევისაგან — დაქცევისაგან
 დაწესებლ — დაწესებულ
 დაქმეს — დაქმეს
 დაქმლთა — დაქმულთა
 დაქსენ — დაქსენ
 დბბთი — დაბადებითი
 დბბლთა — დაბადებულთა
 დბბლთაჲ — დაბადებულთაჲ
 დბდბლი — დაბადებული
 დბლთა — დიდებულთა

დბლი — დიდებული
 დბლსა — დიდებულსა
 დბლსაჲ — დიდებულსაჲ
 დბჲ — დიდებაჲ
 დბჲთა — დიდებათა
 დბჲსა — დიდებასა
 დბსა — დიდებასა
 დბცვა — დავიცვა
 დბჲ — დიდებაჲ
 დელაკცი — დელაკცი
 დელაკცსა — დელაკცსა
 დელამნ — დელამან
 დელჲ — დელაჲ
 დელრო — დელაო
 დვითისა — დავითისა
 დთ — დავით
 დთისი — დავითისი
 დთს — დავითს
 დიაკონისჲ — დიაკონისაჲ
 დიდბასა — დიდებასა
 დიდებულბჲ — დიდებულბჲ
 დიდლი — დიდლი
 დიქნ — დიკონი
 დრაქმა — დრაქმა
 დრბჲსა — დასაბამისა
 დსდბლი — დასდებელი
 დუმნენ — დუმნენ
 დღეგრძელობესა — დღეგრძელობასა
 დღენდელ — დღენდელად
 დღესსწლისა — დღესასწაულისა
 დღესსწული — დღესასწაული
 დღს — დღეს
 დღსა — დღესა
 დღსსწლსა — დღესასწაულსა
 დღსნა — დაქსნა

ე

ე — 5

ებრლთა — ებრაელთა
 ეგვერთა — ეგვიპტართა
 ეგვერთი — ეგვიპტართი
 ეგლებოდა — ეგულებოდა
 ეენი — ერისთავთ-ერისთავნი
 ეკლესიათგან — ეკლესიათაგან
 ეკლესიისნი — ეკლესიისანი

ეკლესიჲ — ეკლესია
 ეკლსიათა — ეკლესიათა
 ეკლსა — ეკლესია
 ეკლსსა — ეკლესიისა
 ენ — ერმან
 ენი — ერისთავნი
 ერთბჲმდ — ერთბამად
 ერთგლებით — ერთგულებით

ე რ თ რ დ — ერთად
 ე რ თ ი ს ა თ რ ს — ერთისათვის
 ე რ თ მ რ ნ — ერთმან
 ე რ თ ო ბ რ ჯ — ერთობაჲ
 ე რ ი ს ა მ რ ნ — ერისამან
 ე რ ი ს გ რ ნ მ რ ნ — ერისაგანმან
 ე რ ი ს თ რ ვ დ — ერისთავად
 ე რ მ რ ნ — ერმან
 ე ს ე ვ რ თ ა — ესევეთართა
 ე ს ე ვ რ ი — ესევეთარი
 ე ს ე ვ რ ი თ ა — ესევეთარითა
 ე ს ე ვ რ ნ ი — ესევეთარნი
 ე ს რ რ თ — ესრეთ
 ე ს რ რ თ ღ ა — ესრეთღა

ე ტ ყ რ დ ა — ეტყოდა
 ე ტ ყ რ დ ე ს — ეტყოდეს
 ე ტ ყ რ ს — ეტყვის
 ე ფ თ რ მ ე — ეფთვემე
 ე შ მ ა კ თ რ ს ა — ეშმაკათასა
 ე შ მ ა კ მ რ ნ — ეშმაკმან
 ე შ მ რ კ ე ბ რ ე ი ს ა — ეშმაკებრივისა
 ე შ მ რ კ ი — ეშმაკი
 ე შ მ რ კ ი თ უ რ თ — ეშმაკითურთ
 ე უ მ რ კ ი ს ა — ეშმაკისა
 ე შ მ რ კ ნ ი — ეშმაკნი
 ე ძ ი ე ბ ღ რ ს — ეძიებდეს
 ე წ ღ ე ბ რ დ ა — ეწოდებოდა
 ე კ რ ჯ — ეჰა

3

ვ — 6

ვ რ ა — ვითარცა
 ვ რ ა - ე ს ე — ვითარცა-ესე
 ვ რ ა - ი გ ი — ვითარცა-იგი
 ვ ა ი ძ უ ლ რ ბ ო — ვაიძულებო
 ვ რ ა ჯ (ტაბ. 92, 18) — ვინაჲ
 ვ არ ს კ უ ლ რ ვ ი — ვარსკულავი
 ვ ა კ შ ი თ რ რ თ — ვაკშითურთ
 ვ რ დ — ვითარმედ
 ვ რ დ ე — ვიდრე
 ვ რ დ ი ს — ვიდრემდის
 ვ რ დ ს — ვიდრემდის
 ვ რ ე — ვიდრე
 ვ ე ბ რ ჯ ს ა — ვედრებასა
 ვ ე დ რ ე ბ რ ჯ — ვედრებაჲ
 ვ რ ე მ დ ე — ვიდრემდე
 ვ რ ე - მ ე — ვიდრე-მე
 ვ ე რ ა რ რ ჯ — ვერარაჲ
 ვ ე ს რ ვ — ვესავ
 ვ ე ს პ ა ს ი ა ნ რ ს თ ა — ვესპასიანესთა
 ვ რ ე ღ ა — ვიდრეღა
 ვ რ ე ღ ა რ ა — ვიდრეღა არა
 ვ ე შ ა პ ი ს ა გ რ ნ — ვეშაპისაგან

ვ ე ც ხ ლ ი ს რ ჯ — ვეცხლისაჲ
 ვ ე ც ხ ლ მ რ ნ — ვეცხლმან
 ვ რ თ ღ — ვითარმედ
 ვ რ თ რ — ვითარ
 ვ თ ქ რ თ — ვთქუათ
 ვ ი კ რ ღ რ ბ — ვიკარებუ
 ვ ი ნ ა მ თ გ რ — ვინამთგან
 ვ ი ნ ა მ თ გ რ ნ — ვინამთგან
 ვ ი ნ ა მ თ გ რ ნ — ვინამთგან
 ვ ი ნ რ ჯ ც ა — ვინამცა
 ვ ი ყ რ ვ — ვიყავ
 ვ ნ რ ბ ნ ი — ვნებანი
 ვ ნ ე ბ რ ლ თ რ გ ნ — ვნებულთაგან
 ვ რ — ვითარ
 ვ რ - ი გ ი — ვითარი-იგი
 ვ რ ი თ ა — ვითარითა
 ვ რ - მ ე — ვითარ-მე
 ვ რ მ ც ა — ვითარმცა
 ვ რ ს კ ლ ვ ი ს ა — ვარსკულავისა
 ვ რ ც ა — ვითარცა
 ვ რ ც ა - ი გ ი — ვითარცა-იგი
 ვ რ ს — ვიდრემდის
 ვ რ ქ ბ თ — ვაქებთ
 ვ ლ რ ღ ღ ბ თ — ვლალადებთ
 ვ პ რ ქ რ ა — ვპრქუა

ზ — 7

ზ რ ა — ზედა
 ზ ა ტ ი კ რ დ — ზატიკად

ზ რ ა წ ე რ ი ლ ი თ ა — ზედაწერილითა
 ზ ა ხ რ ფ ლ ი (!) — ზაფხული
 ზ ე გ რ დ მ ო ჯ — ზეგარდამოჲ

ზედადს-ზ'ა — ზედადს-ზედა
 ზეთისაგ'ნ — ზეთისაგან
 ზეთის-ხილთ'ა — ზეთის-ხილთაჲ
 ზორვ'ა — ზორვაჲ
 ზრუნვათგ'ნ — ზრუნვათაგან

ზრუნვისაგ'ნ — ზრუნვისაგან
 ზქ'რია — ზაქარია
 ზ'ცით — ზეცით
 ზ'ცისა — ზეცისასა

ფ

ფ — 8

თ

თ — 9

თ'ა — თანა
 თ'ა — თთუესა
 თავადმ'ნ — თავადმან
 თანა-ცხრებ'ლისაგ'ნ — თანა-ცხო-
 რებულისაგან
 თგ'ნი — თარგმანი
 თ'ეასითა — თეოდორეასითა
 თეოდულ'სი — თეოდულესი
 თ'ეს — თეედორეს
 თესლ'ნიკელთაჲ — თესალონიკელთაჲ
 თ'ედი — თავადი
 თ'ედისა — თავადისა
 თ'ვდმ'ნ — თავადმან
 თ'ვთა — თავთა
 თ'ვი — თავი
 თ'ვით — თავით
 თ'ვის — თავის
 თ'ვისათა — თავისათა
 თ'ვისაჲთა — თავისაჲთა
 თ'ვს'ლვა — თავს-იღვა
 თ'ვს-იღვა — თავს-იღვა
 თ'თ — თვთ
 თითოეულმ'ნ — თითოეულმან
 თითო-სხეთგ'ნ — თითო-სახეთაგან
 თ'ლთაგ'ნ — თულთაგან
 თ'ლითა — თულითა
 თ'ლნი — თულნი
 თ'ლ-ღება — თულ-ღება
 თ'ლ-ღება — თულ-ღება
 თ'ნა — თანა
 თ'ნა-აღრევით — თანა-აღრევით
 თ'ნა-ნადებთა — თანა-ნადებთა
 თ'ნა-ნადებისა — თანა-ნადებისა
 თ'ნა-შეესუაროს — თანა-შეესუაროს
 თ'რგმნი — თარგმანი
 თრგ'ნი — თარგმანი

თ'სა — თვსა
 თ'სად — თვსად
 თ'სთა — თვსთა
 თ'სთა — თვსთაჲ
 თ'სი — თვსი
 თ'სით — თვსით
 თ'სისა — თვსისა
 თ'სისაჲ — თვსისაჲ
 თ'სის'ა — თვსისასა
 თ'სნი — თვსნი
 თ'სსა — თვსსა
 თს'სა — თვსსაჲ
 თუალისაგ'ნ — თუალისაგან
 თუალის'სა — თუალისასა
 თვთმყ'ფა — თვთმყოფად
 თვნ'რ — თვნიერ
 თვსაგ'ნ — თვსაგან
 თვსისაგ'ნ — თვსისაგან
 თქ'ა — თქუა
 თქ'ას — თქუას
 თქ'ენ — თქუენ
 თქ'ენცა — თქუენცა
 თქ'ეს — თქუეს
 თქ'ლ — თქუმულ
 თქ'ლი — თქუმული
 თქ'მლ — თქუმულ
 თქ'მლი — თქუმული
 თქ'ნ — თქუენ
 თქ'ნ — თქუნ
 თქ'ნგანთა — თქუნგანთა
 თქ'ნგანი — თქუნგანი
 თქ'ნგანსა — თქუნგანსა
 თქ'ნგ'ნი — თქუნგანი
 თქ'ნგ'ნსა — თქუნგანსა
 თქ'ნდა — თქუნდა
 თქ'ნდაცა — თქუნდაცა

თქ'ნთა — თქუენთა
თქ'ნთაგანნი — თქუენთაგანნი
თქ'ნთ'ს — თქუენთვს
თქ'ნთვს — თქუენთვს
თქ'ნნი — თქუენნი
თქ'ნითა — თქუენითა
თქ'ნისა — თქუენისა
თქ'ნისათ'ს — თქუენისათვს
თქ'ნისაჲ — თქუენისაჲ
თქ'ნნი — თქუენნი
თქ'ნსა — თქუენსა
თქ'ნცა — თქუენცა

თქ'ა — თქუა
თქ'ას — თქუას
თ'ყნის-გცემდეც — თაყუანის-გცემ-
დენ
თ'ყნის-გცემენ — თაყუანის-გცემენ
თ'ყნის-იციეშების — თაყუანის-იციეშე-
ბის
თყ'ნის-სცა — თაყუანის-სცა
თ'ყნის-სცეს — თაყუანის-სცეს
თ'ყნის-ცეშა — თაყუანის-ცეშა
თ'ყნის-სცეს — თაყუანის-სცეს
თყ'ნს-ვს'ცთ — თაყუანის-ვსცეთ

ი

ი — 10
ია — 11
იაკ'ბისი — იაკობისი
იბ — 12
იბ'კოჲ — იბაკოჲ
იგ — 13
იგ'ვ — იგავ
იგი — იგივე
იგ'ნი — იგინი
იდ — 14
იდუმ'ლ — იდუმალ
ი'ე — იოანე
ი'ესა — იოანესა
ი'ესთვს — იოანეთვს
ი'ესსა — იოანესსა
ი'ვენე — იოვანე
ი'ენო — იენო
ი'ენსა — იენისა
ი'ენსი — იოვანესი
იჟ — 17
იშ — 18
იშ'ლეშად — იშრუსალეშად
ი'შლი — ისრაშლი
ი'შლისათა — ისრაშლისათა
ი'შლისანი — ისრაშლისანი
ი'შლისაჲ — ისრაშლისაჲ
ი'შლისაო — ისრაშლისაო
ი'შლისასა — ისრაშლისასა
ი'შლისნი — ისრაშლისნი
ი'შლისსა — ისრაშლისასა
იშ'ლმ — იშრუსალემ
იშ'ლშად — იშრუსალეშად
იშ'ლმდ — იშრუსალემდ

იშ'ლში — იშრუსალეში
ი'შლშს — იშრუსალეშს
ი'შლშსცა (ტაბ. 117,18) — იშრუსალეშ-
სცა
ი'შლსა — ისრაშლსა
ი'შმდ — იერუსალშმდ
ი'შმდევე — იერუსალშმდევე
ი'შში — იერუსალშში
ი'შშს — იერუსალშშს
ი'შშსა — იერუსალშშსა
ით — 19
ითარგმ'ნებს — ითარგმანების
ითქ'შიან — ითქუშიან
იკ'ბ — იაკობ
იკ'ბისი — იაკობისი
იკ'ოსი — იკოსი
იკ'ხა — იკუთხა
იშს'ხრბის — იშსახურების
ი'ნე — იოვანე, ივანე, იოანე
ი'ნშ — იოანშ
იო — იოვანე
იოვ'ნე — იოვანე
იოვ'ნს — იოვანეს
იონ'ახსი — იონაჰსი
ი'სბ — იოსებ
ისერ'ს — ისერეს
ისკ'სი — ისაქსი
იტყ'და — იტყოდა
იტყ'დეს — იტყოდეს
იტყ'დის — იტყოდის
იტყ'დს — იტყოდს
იტყ'ნ — იტყვან
იტყ'ს — იტყვს

იკ — იესუ
იკჲს — იესუჲს
იკჲსა — იესუჲსა
იკჲსი — იესუჲსი
იკჲს — იესუს
იკჲსი (!) — იესუჲსი
იქქლსა — იქქლსა
იქმნ'ბიან — იქმნებია
იქმნ'ბის — იქმნების
იყვ — იყავ

იყვენ — იყავნ
იყვენ'ნ — იყვენენ
იყვენ'ს — იყვენეს
იშვე — იშვა
იხ'ილა — იხილა
იხილ'თ — იხილოთ
იხილ'ს — იხილოს
იხრ'ბლით — იხარებდით
იხრ'ბს — იხარებს
იხრ'ებდეს — იხარებდეს

ბ

ბ — 20
ბა — 21
ბარვისსა — ბარვისასა
ბადა-კ'ცდი — კაცად-კაცადი
ბადა-კაცადმან — კაცად-კაცადმან
ბაციისა — კაციასა
ბბ — 22
ბბილთჲსა — კბილთაჲსა
ბგ — 23
ბდ — 24
ბდ — კუალად
ბდემულეზ'ჲ — კდემულეზაჲ
ბდნი — კიდენი
ბდნიერზ'ჲ — კანნიერზაჲ
ბდცა — კუალადცა
ბე — 25
ბეთლთა — კეთილთა
ბერბათ'ს — კერბათავს
ბერბთ-მსახ'რთა — კერბთ-მსახურთა
ბერბთ'ჲ — კერბთაჲ
ბერბისგ'ნ — კერბისაგან
ბეცისსა — კეცისასა
ბვ — 26
ბშ — 28
ბთ — 29
ბთილთა — კეთილთა
ბთილისა — კეთილისა
ბთილსა — კეთილსა
ბთლ — კეთილ
ბთლ-არსთასა — კეთილ-არსთასა
ბთლდ — კეთილად
ბთლი — კეთილი
ბთლისათ'ს — კეთილისათავს
ბთლნი — კეთილნი
ბიდეთაგ'ნ — კიდეთაგან

კკითგ'ნ — კკრიაკითგან
კკისა — კკრიაკისა
კკლად — კკუალად
კკლდ — კკუალად
კკლდისაგ'ნ — კკლდისაგან
კკლდცა — კკუალადცა
კკნნი — კკანონნი
კკონონისმ'ნ — კკონონისმან
კკოსტ'ნტნეპოლის — კკოსტანტი-
ნეპოლის
კკრთხ'ვაჲ — კკურთხევაჲ
კკრნბთა — კკურნებთა
კკრნბჲ — კკურნებაჲ
კკრნთლთა — კკორინთელთა
კკრულმ'ნ — კკრულმან
კკსნი — კკვრიელისონი
კკურნბ'თჲ — კკურნებთაჲ
კკურნებ'ჲ — კკურნებაჲ
კკც — კკაც
კკცბრივი — კკაცობრივი
კკცდ-კ'ცდსა — კკაცად-კკაცადსა
კკცები — კკაცები
კკცებითა — კკაცებითა
კკცებისა — კკაცებისა
კკცთა — კკაცთა
კკცთაგ'ნ — კკაცთაგან
კკცთანი — კკაცთანი
კკცთაჲ — კკაცთაჲ
კკცთაჲსა — კკაცთაჲსა
კკცთადა — კკაცთადა
კკცთ-მოყ'რესა — კკაცთ-მოყუარესა
კკცთ-მოყ'რბასა — კკაცთ-მოყუარე-
ბასა
კკცთ-მოყ'რბისა — კკაცთ-მოყუარე-
ბისა

კ' ცთ-მ ყ რ ე — კაცთ-მოყუარე
კ' ცთ-მ ყ რ ე ბ ი ს ა — კაცთ-მოყუარე-
ბისა
კ' ცთ-მ ყ რ ე ს ა — კაცთ-მოყუარესა
კ' ც ი — კაცი
კ' ც ი ს ა — კაცისა
კ' ც ი ს ა ნ ი — კაცისანი
კ' ც ი ს ა ჯ — კაცისაჲ
კ' ც ი ს ა ს ა — კაცისასა
კ' ც ი ს გ' რ — კაცისაგან
კ' ც ი ს ჯ — კაცისაჲ
კ' ც ი ს ს ა — კაცისასა
კ' ც - ი ქ მ ნ ა — კაციქმნა

კ' ც მ' რ — კაცმან
კ' ც ნ ი — კაცნი
კ' ც ნ ო — კაცნო
კ' ც ო — კაცო
კ' ც ს ა — კაცსა
კ' ხ ვ ა ჯ' — კურთხევაჲ
კ' ხ ვ' ჯ — კურთხევაჲ
კ' ხ ლ — კურთხეულ
კ' ხ ლ ი ს — კურთხეულის
კ' ხ ლ ო — კურთხეულო
კ' ხ' ლ რ ს — კურთხეულ-არს
კ' ხ რ ს — კურთხეულ-არს

მ

ლ — ლუკა
ლ ა — 31
ლ ა ვ რ' ს ა — ლავრასა
ლ ა ნ გ უ ე ა რ დ თ ა გ' რ — ლანგუეარდთა-
გან
ლ გ — 33
ლ ლ — 34
ლ ე ო ნ ტ ი ს' ს ა — ლეონტისასა
ლ მ — 38
ლ კ — ლუკა
ლ კ' ს ი — ლუკასი

ლო ც ვ ი ს ა გ' რ — ლოცვისაგან
ლ' ტ ნ ჯ — ლიტანიაჲ
ლ' ც ვ (ტაბ. 24,15) — ლოცვისაჲ
ლ' ც ვ ა თ ა — ლოცვათა
ლ' ც ვ თ ა — ლოცვათა
ლ' ც ვ ი თ ა — ლოცვითა
ლ' ც ვ ი ს ა — ლოცვისა
ლ ც ვ' ყ თ — ლოცვა ყავთ
ლ ც' ჯ — ლოცვაჲ
ლ ც' ყ თ — ლოცვა ყავთ

მ

მ — 40
მ — მათე
მ (ტაბ. 16,11) — მოსე
მ ა გ ი ს გ' რ — მაგისგან
მ ა გ' ს — მაგას
მ ა დ ლ ი ს ა გ' რ — მადლისაგან
მ ა დ ლ ი ს' ს ა — მადლისასა
მ ა თ გ' რ ნ ი — მათგანნი
მ ა თ თ' ჯ — მათთაჲ
მ ა თ თ' ს ც ა — მათთვისცა
[მ ა] მ ა დ ე დ ა თ ა გ' რ — მამა-დედათაგან
მ ა მ ა დ მ თ ა ე' რ თ ა — მამად-მთავართა
მ ა მ ა მ' რ — მამამან
მ ა მ' ო — მამო
მ ა რ თ' ლ თ ა — მართალთა
მ ა რ თ' ლ ი — მართალი
მ ა რ ტ ო ლ მ ყ ო ფ ო ბ ი ს' ს ა — მართოლ-
მყოფობისასა
მ ა რ ხ ვ' ჯ — მარხვაჲ

მ ა რ ჯ' ე ნ ე მ ნ — მარჯუნემან
მ ა ქ ს' მ ნ ს — მაქსიმიანეს
მ ა ლ' ლ — მალალ
მ ა ც თ' რ ი — მაცთური
მ ა ც ხ' ვ ა რ — მაცხოვარ
მ ა ც ხ' ვ ე ნ ა — მაცხოვრანა
მ ა ც ხ ო ვ რ ი ს' ს ა — მაცხოვრისასა
მ ა ც ხ ო ვ' რ მ' — მაცხოვარმან
მ ა ქ ი რ ე ე ბ' ლ თ ა — მაქირეებელთა
მ ა ხ' რ ე ბ ე ლ ნ ო — მახარებელნო
მ ა ხ ჯ ლ მ' ნ — მახჯლმან
მ ზ — 42
მ გ' ლ ბ ლ ნ ი — მგალობელნი
მ გ ლ ო ვ' რ ე — მგლოვარე
მ გ' მ დ ლ ა — მოგუმაღლა
მ' გ ნ კ' ა — მოგუანიკა
მ' გ ც ა — მოგუცა
მ დ გ ო მ' რ ე — მდგომარე
მ' რ ლ ი თ — მოველით

მ რ ი ს — მარადის
 მ რ ლ ბ ა — მარლობა
 მ რ ლ ი — მარლი
 მ რ ლ ი თ ა — მარლითა
 მ რ ლ ი ს ა — მარლისა
 მ რ ლ ნ ი — მარლინი
 მ რ ლ ო ბ რ დ — მარლობად
 მ რ ს — მარადის
 მ რ დ ლ ე — მარადლე
 მე-იღ — მეათობხმეტესა
 მე-ი ე — მეათხუთმეტესა
 მე ო რ ე მ რ ნ — მეორემან
 მე ს რ მ ე ს ა — მესამესა
 მე ტ ყ რ ლ ე ბ ა ს ა — მეტყუელებასა
 მე უ ფ ბ რ ა — მეუფება
 მე უ ფ ე მ რ ნ — მეუფემან
 მე ფ ე მ რ ნ — მეფემან
 მე ფ ი ს ა მ რ ნ — მეფისამან
 მე ფ ი ს რ თ ა — მეფისათა
 მე ფ ო ბ ი ს რ ს ა — მეფობისასა
 მე ფ ო ბ რ ა — მეფობა
 მე ყ ს ე უ ლ რ — მეყსეულად
 მე ყ ს რ ლ — მეყსეულად
 მე ც ნ ი ე რ მ რ ნ — მეცნიერმან
 მ ვ — 46
 მ ვ რ დ თ — მოვედით
 მ ვ რ დ ი თ — მოვედით
 მ რ ე ს ც თ — მისცეთ
 მ ზ — 47
 მ ჭ — 48
 მ თ — 49
 მ თ — მათე
 მ რ თ — მათ
 მ რ თ ა — მათა
 მ თ ა ვ ა რ ე ბ ი ს კ რ ი — მთავარეპისკოპო-
 ზი
 მ თ ა ვ რ თ ა — მთავართა
 მ თ ა ვ რ ს ა — მთავარსა
 მ რ თ ა მ დ ე — მთამდე
 მ რ თ გ ა ნ ი — მათგანი
 მ რ თ გ რ ნ — მათგან
 მ რ თ გ ნ ი — მათგანი
 მ რ თ გ ნ ნ ი — მათგანნი
 მ რ თ დ ა — მათდა
 მ რ თ ვ ე — მათვე
 მ თ რ ვ რ ა ნ გ რ ლ ზ ი ს რ ა თ ა — მთავარან-
 გელოზისამთა

მ თ რ ვ რ თ ა — მთავართა
 მ თ რ ვ რ თ ა ა — მთავართა
 მ თ რ ვ რ ი — მთავარი
 მ თ რ ვ რ ი ს ა — მთავარისა
 მ თ ვ რ მ რ ნ — მთავარმან
 მ თ რ ვ რ ნ ი — მთავარნი
 მ თ რ ვ რ ო ბ ი ს გ რ ნ — მთავარობისაგან
 მ თ რ ვ რ ო ბ ა — მთავარობა
 მ თ რ ვ რ ს ა — მთავარსა, მთავარისა
 მ რ თ თ ა — მათთა
 მ რ თ თ ა გ რ ნ — მათთაგან
 მ რ თ თ ა ნ ი — მათთანი
 მ რ თ თ ა ა — მათთა
 მ რ თ თ ა ა თ ა — მათთაგან
 მ რ თ თ ა ა ს ა — მათთაგან
 მ რ თ თ რ ს — მათთვის
 მ რ თ ი — მათი
 მ რ თ ი თ ა — მათითა
 მ რ თ ი ს ა — მათისა
 მ რ თ ი ს ა გ რ ნ — მათისაგან
 მ რ თ ი ს ა ა — მათისა
 მ რ თ ი ც ა — მათიცა
 მ რ თ მ რ ნ — მათმან
 მ რ თ ნ ი — მათნი
 მ რ თ ს ა — მათსა
 მ თ რ ს ა — მათსა
 მი დ რ ე კ ი ლ რ ს — მიდრეკილ არს
 მი ე ტ ე ვ ე ნ რ ნ — მიეტევენენ
 მი ვ ი დ რ ს — მივიდეს
 მი მ რ რ თ — მიმართ
 მი ნ ე ლ ე ლ თ რ გ ნ ნ ი — მინელელთაგანნი
 მი ნ ი ჰ ე ბ რ ა — მინიჰება
 მი ს ა გ ე ბ რ ლ ი — მისაგებელი
 მი ს ა ქ ე ვ ე ლ რ — მისაქვევლად
 მი ს გ რ ნ — მისგან
 მი ს გ რ ნ ნ ი — მისგანნი
 მი ს თ რ ნ ა თ ა — მისთანათა
 მი ს თ რ ს — მისთვის
 მი ს ი ს ა გ რ ნ — მისისაგან
 მი ს ი ს ა თ რ ს — მისისათვის
 მი ს ი ს რ ა — მისისა
 მი ს მ რ ნ — მისმან
 მი უ კ რ ე — მიუკუნისამდე
 მი უ წ ლ ო მ ლ რ ს — მიუწლომელ არს
 მი ლ ე ბ რ ა — მიღება
 მი ყ ვ რ ნ ე ბ რ ა — მიყვანება
 მი ც ე მ რ დ — მიცემად

მიცვლტბისაცა — მიცვლტბისაცა
მიწი<რ>თ — მიწითურთ
მნიწყლა — მნიწყლა
მიწყლე — მიწყალე
მიწყლე — მიწყალენ
მკ (ტაბ. 123,5) — მკუდრეთით
მკდრთ — მკუდრეთით
მკრთით — მკუდრეთით
მკრთითი (ტაბ. 123,1) — მკუდრეთით
მკლა — მოკლა
მკლავმნ — მკლავმან
მკლვმნ — მკლავმან
მკურნლო — მკურნალო
მკხნ — მკურთხენ
მკაღ-მთავერთა — მამაღ-მთაგართა
მკანი — მამანი
მკა — მამა
მკასა — მამასა
მკათა — მამათა
მკით — მამით
მკისა — მამისა
მკისგნ — მამისაგან
მკინი — მამანი
მკა — მამა
მკასახლისისა — მამასახლისისა
მკმო — მამაო
მკრთ — მიმართ
მკსა — მამასა
მკნ — მან
მნებებელობა — მნებებელობა
მნზნბსა — მონაზონებისა
მნთა — მონათა
მოგიქსნოს — მოგიქსენოს
მოგცა — მოგუცა
მოეწუნს — მოეწუნენს
მოვიქსნეთ — მოვიქსენეთ
მოვლს — მოვალს
მოინტრე — მოინატრე
მოიყენენეს — მოიყენენენს
მოიქსენინ — მოიქსენენინ
მომგბ — მომაგებ
მომდლა — მომადლა
მომიქსნე — მომიქსენე
მომნიქე — მომანიქე
მომრთ — მომართ
მონათაგნსა — მონათაგანსა

მონამნ — მონამან
მონასტრისა — მონასტერისა
მო-რ-გ-ვიდეს — მო-რ-ა-ვიდეს
მორწმენემნ — მორწმუნემან
მორწმენთსა — მორწმუნეთსა
მორწმენისა — მორწმუნისა
მოსღვდ — მოსღვად
მოსრლ — მოსრულ
მოსრტევებლად — მოსატევებელად
მოსწრაფებ — მოსწრაფებამ
მოქლქთა — მოქალაქეთა
მოქლქობითა — მოქალაქობითა
მოქმედებლსა — მოქმედებულსა !
მოქმედობა — მოქმედობამ
მოღწებითა — მოღუაწებითა
მოყრე — მოყუარე
მოყრნი — მოყუარენი
მოყუარებისაგნ — მოყუარებისაგან
მოციქლად — მოციქულად
მოციქლთა — მოციქულთა
მოციქლისა — მოციქულისა
მოციქლისა — მოციქულისა
მოციქლმნ — მოციქულმან
მოციქლსა — მოციქულსა
მოციქულმნ — მოციქულმან
მოძლ (ტაბ. 123,5) — მოძულენი
მოძლნი — მოძულენი
მოძლრ — მოძულარ
მოძლრთა — მოძულართა
მოწფთა — მოწაფეთა
მოწყლბათა — მოწყალეობათა
მოწყლე — მოწყალე
მოხუცებლთა — მოხუცებულთა
მოხუცებულთაგნ — მოხუცებულ-
თაგან
მოქსნბლმნ — მოქსენებულმან
მრ — მარკოზ
მრ — მიერ
მრადლე — მარადლე
მრალენი — მრავალნი
მრდლე — მარადლე
მრვლზის — მრავალზის
მრვლთა — მრავალთა
მრვლთაგნ — მრავალთაგან
მრვლთაგრ — მრავალთაგან
მრვლთ-მყრე — მრავალთ-მოყუარე

მ რ ' ვ ლ ი — მრავალი
მ რ ' ვ ლ ნ ი — მრავალნი
მ რ ' ვ ლ ფ ე რ ა დ — მრავალფერად
მ რ ვ ' ლ ფ ე რ ი — მრავალფერი
მ რ ' ვ ნ ი — მრავალნი
მ რ ' თ — მიმართ
მ რ ' თ ლ თ ა — მართალთა
მ რ თ ' ლ ნ ი — მართალნი
მ რ ' თ ლ ო — მართალო
მ რ თ ' ლ ს ა — მართალსა
მ რ ' თ ლ - უ ქ უ ნ — მართლ-უქუნ
მ რ ' რ ი თ გ ' ნ — მიერთვანი
მ რ ' რ კ ზ ი ს — მარკოზის
მ რ ' რ კ ი ლ ე — მარკილე
მ რ ' რ მ — მარიამ
მ რ ' რ მ ის — მარიამის
მ რ ' რ მ ის გ ' ნ — მარიამისგან
მ რ ' რ მ ს — მარიამს
მ რ ' რ ჯ ვ ა ლ ნ ი — მრავალნი
მ რ ქ ' ა ს — მრქუას
მ რ ' რ ც ხ ვ ე — მარცხენე
მ რ წ მ ' ნ ა — მრწმენა
მ რ წ ' მ ს — მრწამს
მ რ წ ' ნ თ ა — მორწმუნეთა
მ რ ' რ ხ ვ ა ნ ი — მარხვანი
მ რ ' რ ხ ვ ი თ ა — მარხვითა
მ რ ' ს (ტაბ. 37,10; 66,10; 78,4) — მარადის
მ რ ' ს — მას
მ ს ა ხ უ რ ' ბ ა — მსახურებად
მ ს ა ჟ უ ლ ' ბ ი — მსაჯულები
მ ს გ ა ვ ს ' რ — მსგავსად
მ რ ' ს ე — მოსე
მ რ ' ს ვ ე — მასვე
მ ს უ ქ ' ნ ჭ — მსუქანჭ
მ ს ხ ' რ ბ ი თ — მსახურებით
მ ს ' რ ა ნ ი — მსახურნი
მ ს ხ ' რ კ ლ ი — მსხუერპლი
მ ს ხ უ ჭ რ ა ლ ' რ — მსხუჭრალად
მ ტ კ ' ც ე — მტკიცე
მ ტ ' რ თ ა — მტერთა
მ ტ ' რ ი — მტერი
მ ტ ' რ ნ ი — მტერნი
მ ტ ' რ ს ა — მტერისაჲ
მ ტ ყ ' ლ ის ა — მტყუელისა
მ ფ ' ბ ის ა — მეფობისა
მ ' ფ ე — მეუფე
მ ' ფ ე მ ' ნ — მეფემან

მ ' ფ ჭ — მეუფე
მ ' ფ ჭ თ ა ა — მეფეშთაჲ
მ ' ფ ის ა — მეფისა
მ ' ფ ის გ ' ნ — მეუფისაგან
მ ' ფ ო — მეუფეო
მ ' ფ ო ა — მეუფეო
მ ' ფ ს ა — მეფესა
მ ქ ლ ' გ ბ ლ ს ა — მქალაგებელსა
მ ' ქ ლ — მიქაელ
მ ლ ' რ ე ლ თ — მღვდელთ
მ ლ დ ე ლ თ ა გ ' ნ ნ ი — მღვდელთაგანნი
მ ლ დ ' ლ თ — მღვდელთ
მ ლ დ ' ლ თ ა — მღვდელთა
მ ლ დ ლ თ ' ა თ ა — მღვდელთაჲთა
მ ლ დ ' ლ ი — მღვდელი
მ ლ დ ' ლ ნ ი — მღვდელნი
მ ლ ' რ ლ ს ა — მღვდელსა
მ ლ ვ დ ლ ის ა გ ' ნ — მღვდლისაგან
მ ' რ ლ ი თ — მალით
მ ' რ ლ ო — მალალო
მ ლ ' ნ — მღვდელმან
მ ' რ ლ წ ე — მოღლაწე
მ ' რ ლ წ ე თ ა — მოღლაწეთა
მ ყ ვ ' ნ — მყვენ
მ ყ ო ფ ' ლ ი — მყოფელი
მ ყ ო ფ ო ბ ის ' ს ა — მყოფობისასა
მ ყ ' რ ე — მოყუარე
მ ყ ' რ ე თ ა — მოყუარეთა
მ ყ ' რ ის ა — მოყუარისა
მ ' ყ ს ლ — მეყსეულად
მ ყ ' ფ ლ ი — მყოფელი
მ ყ ' ფ ლ ის — მყოფელის
მ ყ ფ ' ლ ს ა (ტაბ. 16,20) — მყოფელისა
მ ყ ' ფ ნ ი — მყოფნი
მ შ ' ბ (ტაბ. 123,33) — მშობელისა
მ შ ბ ' ლ ის ა — მშობელისა
მ შ ბ ლ ნ ი — მშობელნი
მ შ დ ' ბ ის ა ა — მშვიდობისაჲ
მ შ დ ' ბ ა — მშვიდობაჲ
მ ' შ ი ნ — მაშინ
მ ' შ ი ნ ლ ა — მაშინლა
მ ' შ ნ — მაშინ
მ შ ვ დ ო ბ ' რ — მშვიდობად
მ შ ვ დ ო ბ ' ა — მშვიდობაჲ
მ ' ტ ო რ ს ა — მაკთურსა
მ ' ტ ი ქ ლ თ ა — მოციქულთა
მ ტ ' ს ა — მოციქულისაჲ

მცქლოთა — მოციქულთა
 მცქლოთასა — მოციქულთასა
 მცქლი — მოციქული
 მცქლისა — მოციქულისა
 მცქლისაჲ — მოციქულისაჲ
 მცქლისაჲ — მოციქულისაჲ
 მცქლის'სა — მოციქულისასა
 მცქლმ'ნ — მოციქულმან
 მცქლნი — მოციქულნი
 მცქლსა — მოციქულსა
 მცქლსაჲ — მოციქულისაჲ
 მცქსაჲ — მოციქულისაჲ
 მ'ცხენ'ნ — მაცხოვენენ
 მცხერბა — მაცხოვარებაჲ
 მცხერისა — მაცხოვრისა
 მ'ცხერო — მაცხოვარო
 მცხერსა — მაცხოვარსა
 მც'ხარ — მაცხოვარ
 მც'ხარისა — მაცხოვრისა
 მძღერმ'ნ — მძღღერმან
 მძღერსა — მძღღერსა
 მძენე'რებითა — მძენეარებითა
 მ'ძღრ — მოძღღერ
 მძღრებ'ლთა — მოძღღერებულთა
 მძ'ღრთა — მოძღღერთა
 მძღრი — მოძღღერი
 მძღრისა — მოძღღერისა
 მძღრისათ'ს — მოძღღერისათვის
 მძღრნი — მოძღღერნი
 მწიგნობართაგ'ნნი — მწიგნობარ-
 თაგანნი
 მ'წმე — მოწამე
 მ'წმეთა — მოწამეთა
 მ'წმემ'ნ — მოწამემან
 მ'წმესა — მოწამესა
 მწ'მ'რთათა — მოწამეთათა
 მწ'მისა — მოწამისა
 მ'წმისთა — მოწამისათა
 მ'წმის'სა — მოწამისასა

მწ'მო — მოწამეო
 მწუხარებისაგ'ნ — მწუხარებისაგან
 მ'წუფე — მოწამე
 მ'წუფეთა — მოწამეთა
 მ'წუფეთაგ'ნნი — მოწამეთაგანნი
 მ'წუფშ — მოწამეშ
 მწ'უფთა — მოწამეთა
 მწუფთაგ'ნნი — მოწამეთაგანნი
 მწუფთამ'ნ — მოწამეთამან
 მ'წუფნი — მოწამენი
 მ'წყალე — მოწყალე
 მ'წყლო — მოწყალეო
 მწ'ხარი — მწუხარი
 მქედ'ლსა — მქედელსა
 მ'ქირებელნი — მაქირებელნი
 მ'ხ — მეოხ
 მ'ხბითა — მეოხებითა
 მხ'ლო — მხოლო
 მ'ხლობელთა — მახლობელთა
 მხ'ლოდ — მხოლოდ
 მხ'ლოჲ — მხოლოჲ
 მხ'ლოჲდ — მხოლოდ
 მხ'ლოო — მხოლოო
 მ'ხკლმ — მახკლმან
 მ'ქდომი — მქდომი
 მქედ'რიცა — მქედარიცა
 მქედრობის'სა — მქედრობისასა
 მქედრობ'სა — მქედრობისა
 მქეცთაგ'ნნი — მქეცთაგანნი
 მ'ქი — მუქლი
 მ'ქლი — მუქლი
 მქნველთაგ'ნ — მქნველთაგან
 მ'ქსენენ — მოიქსენენ
 მქსნ'ლსა — მქსნელსა
 მქურე'ლება — მქურვალეა
 მქურე'ლებითა — მქურვალეებითა
 მქურე'ლედ — მქურვალედ
 მქურე'ლი — მქურვალი

5

ნა — 51
 ნათესავეისაგ'ნ — ნათესავეისაგან
 ნათეს'ვი — ნათესავი
 ნათ'ლ-გვლებიეს — ნათელ-გვლებიეს
 ნათლისაგ'ნ — ნათლისაგან
 ნათლის-მც'მლი — ნათლის-მცემელი

ნაკლულევანებისათ'ს — ნაკლულე-
 ვანებისათვის
 ნაკლულევ'ნებისათ'ს — ნაკლულე-
 ვანებისათვის
 ნაკუერცხ'ლთა — ნაკუერცხალთა
 ნამეტ'ვი — ნამეტნავი

ნ ა ყ ო ფ თ ა თ ' ს — ნაყოფთათვის
ნ ა ყ ო ფ ი ე რ ' ბ ა ჯ — ნაყოფიერებაჲ
ნ ა ც ვ ლ ' დ — ნაცვალად
ნ ა წ ' ლ ნ ი — ნაწილნი
ნ ' ბ ს ი თ — ნებსით
ნ ე ბ ' ჯ — ნებაჲ
ნ ე ლ ს ა ც ხ ე ბ ' ლ ი — ნელსაცხებელი
ნ ე ტ ა რ ი ს ' ს ა — ნეტარისასა
ნ ე ტ ა რ მ ' ნ — ნეტარმან
ნ ე ტ ' რ — ნეტარ
ნ მ — 58
ნ თ — 59
ნ თ ე ს ' ვ თ ა — ნათესავთა
ნ ' თ ე ს ვ ი — ნათესავი
ნ ' თ ლ დ — ნათლად
ნ ' თ ლ თ ა — ნათლითა
ნ ' თ ლ ი — ნათელი

ა — 60
ა გ — 63

ო ' — უფალო
ო ' ა — უფალსა
ო ბ — 72
ო გ ' ლ ბ დ — უფალობდ
ო ლ — 74
ო ღ ' ს — ოდეს
ო მ — 78
ო ' ი — უფალი
ო ' ის ა — უფლისა
ო ' ის ა თ ა — უფლისათა
ო ' ის ' ს ა — უფლისასა
ო კ ა ნ ' ს კ ე ლ ი ს — უკანასკნელის
ო ' კ ე — უკუნისამდე

პ ა ს ე ჭ ი ს ' ს ა — პასეჭისასა
[პ ა] ს ' ჭ ი — პასეჭი
პ ა ტ ი ო ს ' ნ თ ა — პატროსნათა
პ ბ — 82
პ დ — 84
პ ' დ — პირველად
პ ე — 85
პ ' ე — პეტრე
პ ' ვ ლ ე — პავლე
პ ი ლ ' ტ ე — პილატე
პ ი ლ ' ტ ე ს ა — პილატესა

ნ ' თ ლ ის ა — ნათლისა
ნ ' თ ლ ის ნ ი — ნათლისანი
ნ ' თ ლ ის - ლ ე ბ ' ჯ — ნათლის-ლებაჲ
ნ ' თ ლ - ი ლ ე ს — ნათელ-ილეს
ნ ' თ ლ მ ' ნ — ნათელმან
ნ ' თ ლ ს - ლ ე ბ ' ჯ — ნათლის-ლებაჲ
ნ ' თ ლ - ს ც ა — ნათელ-სცა
ნ ' თ ლ - ს ც ე ს — ნათელ-სცეს
ნ თ ს ' ვ ს ა — ნათესავსა
ნ ი ვ თ თ ა გ ' ნ — ნივთთაგან
ნ ი ჭ თ ა გ ' ნ — ნიჭთაგან
ნ ო ტ ი ო ბ ი ს ა გ ' ნ ი — ნოტიობისაგანი
ნ ' ტ რ — ნეტარ
ნ ' ტ რ ე ბ ი ს ა — ნეტარებისა
ნ ' ტ რ ი ს ა — ნეტარისა
ნ ' ყ ფ ი — ნაყოფი
ნ ც ვ ლ ' დ — ნაცვალად

ღ

ა ლ — 64
ა მ — 68

ო

ო ' კ ნ — უკუნ
ო ' ლ ის ა — უფლისა
ო ' ლ ის ა თ ა — უფლისათა
ო ' ნ — უფალმან
ო ' ნ ო — უფალო
ო ' ჯ — უფლისაჲ
ო ' ჯ თ ა — უფლისაჲთა
ო ' ო — უფალო
ო რ გ ' ლ ო — ორგულო
ო რ შ ა ბ ' თ ს ა — ორშაბათსა
ო რ ჩ ' ლ თ გ ნ — ურჩულოთაგან
ო ს ე ს ' ს — ოსესთვის
ო ფ ' ლ თ ა — უფალთა

პ

პ ი ლ ' ტ ე ს ს ა — პილატესსა
პ ი რ (ტაბ. 16,10) — პირველვე
პ ი რ ი ს ა გ ' ნ — პირისაგან
პ ი რ ი ს გ ' ნ — პირისაგან
პ ' ლ — პირველ
პ ' ლ დ — პირველად
პ ' ლ თ ა — პირველთა
პ ' ლ თ ა გ ' ნ ი — პირველთაგანი
პ ' ლ ი — პირველი
პ ' ლ ის ა — პირველისა
პ ' ლ მ ' ნ — პირველმან

პ რ ვ ლ ე ე — პირველე
პ რ ვ ლ ი — პირველი
პ რ ლ — პირველ
პ რ ლ ი ს ა — პირველისა
პ რ ს კ ე ე ი ს ა — პარასკევისა
პ რ ს ე ქ ი — პასეჟი
პ რ ს ქ ა ჯ — პასქაჟ
პ რ ს ქ ი — პასეჟი
პ რ ს ქ ა — პასქაჟ
პ რ ტ ე — პეტრე
პ რ ტ ი ვ ი — პატივი
პ რ ტ ი ვ ი თ ა — პატივითა

პ რ ტ ი ო ს ნ ი ს ა — პატიოსნისა
პ რ ტ ნ ს ა — პატრონსა
პ რ ტ ო ს ნ თ ა — პატიოსნითა
პ რ ტ რ ე — პეტრე
პ რ ტ რ ნ თ ა — პატრონთა
პ რ ტ რ ნ თ ა ი — პატრონთაი
პ რ ტ რ ნ ი ს — პატრონის
პ რ ტ რ ნ ი ს ა — პატრონისა
პ რ ტ რ ნ ს ა — პატრონსა
პ რ ტ ს ნ ი — პატიოსანი
პ უ რ თ ა გ რ ნ — პურთაგან

ქ

ქ — 90
ქ ა — 91
ქ ა — ქამსა
ქ ბ — 92
ქ გ — 93
ქ დ — 94
ქ ე — 95
ქ ვ — 96
ქ ზ — 98

ქ თ ა — ქამთა
ქ რ ი — ქამი
ქ რ ი ს — ქამის
ქ რ ი ს ა თ ა — ქამისათა
ქ მ თ ა — ქამთა
ქ მ ი — ქამი
ქ მ ი ს ა თ რ ს — ქამისათვის
ქ მ ნ ი — ქამნი
ქ მ ს ა — ქამსა
ქ ს ა — ქამსა

რ

რ — 100
რ — რამეთუ
რ ა — 101
რ ა — რაჟათა
რ ა მ ც ა — რაჟათამცა
რ ა ჯ ს ა თ რ ს — რაჟსათვის
რ ა რ ც ა — რაჯცა
რ ვ რ ს ა ნ ი — რვალისანი
რ თ ა — რომელთა
რ თ ა დ ა — რომელთადა
რ თ ა ი გ ი — რომელთაიგი
რ ი — რომელი
რ ი ა — 111
რ ი ლ — 114
რ ი ლ ო ბ ი ს ა გ რ ნ — რილობისაგან
რ ი ე — 115
რ ი ე ს ე — რომელი-ესე
რ ი ვ — 116
რ ი ზ — 117
რ ი ზ — 118
რ ი თ ა — რომლითა
რ ი ი გ ი — რომელი-იგი

რ ი მ ე — რომელიმე
რ ი ს ა — რომლისა
რ ი ს ა თ რ ს ც ა — რომლისათვისცა
რ ი ს ა თ ვ ს — რომლისათვის
რ ი ს ა ი გ ი — რომლისა-იგი
რ ი ს ხ ვ ე ჯ — რისხვაჟ
რ ი ც — რომელიც
რ ი ც ა — რომელიცა
რ კ ზ — 127
რ კ თ — 129
რ ლ — 130
რ ლ — რომელ
რ ლ გ — 133
რ ლ ლ — 134
რ ლ ე ს ე — რომელ-ესე
რ ლ თ — 139
რ ლ თ ა — რომელთა
რ ლ თ ა გ რ ნ ს ა — რომელთაგანსა
რ ლ თ ა გ რ ნ ც ა — რომელთაგანსა
რ ლ თ ა თ რ ს — რომელთათვის
რ ლ თ ა თ ვ ს — რომელთათვის
რ ლ თ ა ი გ ი — რომელთა-იგი

საუკუნე' დასა — საუკუნოდასა
 საფასეთათ' ს — საფასეთათეს
 საფასის' სა — საფასისასა
 საფლავისაგ' რ — საფლავისაგან
 საფლ' ვით — საფლავით
 საფლ' ვესა — საფლავესა
 საქმეთაგ' რ — საქმეთაგან
 საქმეთმ' რ — საქმეთამან
 საქმეთ' ა — საქმეთაჲ
 საქმ' მ — საქმე
 საქმ' თაგ' რ — საქმეთაგან
 საქმისათ' ს — საქმისათეს
 საქმ' ნი — საქმენი
 საღ' თოთა — საღმართთა
 საღ' თოქსა — საღმართოქსა
 საღ' თოსა — საღმართოსა
 საყდართაგ' რ — საყდართაგან
 საძაგ' ლმ' რ — საძაგელმან
 საწ' წყლოებითა — საწინაწარმეტყუე-
 ლოებითა
 საქმ' ლ — საქმელად
 სახელისათ' ს — სახელისათეს
 სახიერ' ბსა — სახიერებასა
 სახიერმ' რ — სახიერმან
 სახ' ლგ' ნთქმ' ლისა — სახელგანთ-
 ქუმელისა
 სახლ' დ — სახლად
 სახ' ლისა — სახელისა
 სახ' ლსა — სახლსა
 სახ' ლსა — სახელსა
 სახრელ' დ — სახრელად
 საქუმილისაგ' რ — საქუმილისაგან
 ს' რ — სრულიად
 სდგ' თ — სდგათ
 ს' რისა — სრულიადისა
 ს[.]ე — 2[.]5
 სეკდ' ბრსა — სეკდენბერსა
 ს' თნო — სათნო
 ს' თნოებ' ათა — სათნოებათა
 სი — 210
 სიბ — 212
 სიბერისაგ' რ — სიბერისაგან
 სიგლახაკისაგ' რ — სიგლახაკისაგან
 სი — 214
 ს' რდმლოა — საიდუმლოა
 სიე — 215
 სიფ — 218

სიო — 219
 სიკ' რილი — სიკუდილი
 სიკ' რილითა — სიკუდილითა
 სიკ' რილისათ' ს — სიკუდილისათეს
 სიკ' რლისა — სიკუდილისა
 სიკ' რლსა — სიკუდილსა
 სიმდ' ბლისა — სიმდაბლისა
 სიმრავლემ' რ — სიმრავლემან
 სიმრ' ველ — სიმრაველ
 სიმრ' ვლემ' რ — სიმრავლემან
 სიმრათელ' სსა — სიმრათელესა
 სიმწარის' ათა — სიმწარისაჲთა
 სინ' რლად — სინანულად
 სირცხვლ' ლი — სირცხველული
 სირცხვლმ' რ — სირცხვლმან
 სისხლით' რთ — სისხლითურთ
 სიტყ' აო — სიტყუაო
 სიტყ' ასა — სიტყუასა
 სიტყ' დ — სიტყუად
 სიტყ' თა — სიტყუათა
 სიტყ' ნი — სიტყუანი
 სიტყ' ა — სიტყუაჲ
 სიტყუამ' რ — სიტყუამან
 სიტყუ' ა — სიტყუაჲ
 სიტყვ' რთა — სიტყვერთა
 სიტყვს-გებ' დ — სიტყვს-გებად
 სიტყვს-გებ' ა — სიტყვს-გებაჲ
 სიქალწულითგ' რ — სიქალწულითგან
 სიქდ' ლ — სიქადულ
 სიყ' არ' ლ — სიყუარულ
 სიყ' რლი — სიყუარული
 სიყ' რლის — სიყუარულის
 სიყ' რლის' ა — სიყუარულისაჲ
 სიყრმითგ' რ — სიყრმითგან
 სიცბილისაგ' რ — სიცბილისაგან
 სიცხისგ' რ — სიცხისაგან
 სიწ' რით — სიწმიდით
 სიწ' რისა — სიწმიდისა
 სიწ' რიდენი — სიწმიდენი
 სიხარ' ლისაჲ — სიხარულისაჲ
 სიხარულ' ათა — სიხარულისაჲთა
 სიხ' რლი — სიხარული
 სიხ' რლით — სიხარულით
 სიხ' რლითა — სიხარულითა
 სიხ' რლისაჲ — სიხარულისაჲ
 სიხ' რლისსა — სიხარულისასა
 სიხ' რლსა — სიხარულსა

ს ი ხ რ ე უ ლ — სიხარულ
ს რ კ (ტაბ. 16,11) — საკვრველი
ს კ ა — 221
ს კ ბ — 222
ს კ გ — 223
ს კ ვ — 226
ს რ კ ვ ი რ ვ რ ლ ი — საკვირველი
ს კ მ — 228
ს კ თ — 229
ს კ ი თ ხ რ ვ ს ა — საკითხავსა
ს კ ი ბ რ ვ ი — საკითხავი
ს რ კ ნ ე მ ც ა — საუკუნემცა
ს რ კ ნ ე ს ა — საუკუნესა
ს რ კ ნ ე — საუკუნეა
ს რ კ ნ ო მ ც ა — საუკუნომცა
ს რ კ ნ ო ნ ო ს ა — საკანონოსა
ს რ კ ნ ო ე — საუკუნოა
ს რ კ ნ ს ა — საუკუნესა
ს რ კ ვ რ ვ რ ლ ი — საკვრველი
ს რ კ ვ რ ვ ლ ო — საკვრველი
ს ლ — 230
ს რ ო — სულ
ს ლ ა — 231
ს ლ ბ — 232
ს ლ გ — 233
ს რ ლ გ რ ძ რ ლ ბ ს ა — სულგრძელებასა
ს ლ ლ — 234
ს ლ ე — 235
ს ლ ვ — 236
ს რ ლ თ ა — სულთა
ს რ ლ თ ა გ რ ნ — სულთაგან
ს რ ლ თ - ი თ ქ უ ა მ ს — სულთ-ითქუამს
ს რ ლ თ ე — სულთაა
ს რ ო ი — სული
ს რ ლ ი ე რ ა დ — სულიერად
ს რ ლ ი ე რ თ ა — სულიერთა
ს რ ლ ი ე რ ნ ი — სულიერნი
ს რ ლ ი ე რ ს ა — სულიერსა
ს რ ლ ი თ — სულით
ს რ ლ ი თ ა — სულითა
ს რ ლ ი ს ა — სულისა
ს რ ლ ი ს ა ე — სულისაა
ს რ ო - კ ხ რ ლ ს — სულ-კურთხეულის
ს რ ლ მ რ ნ — სულმან
ს რ ლ მ ო კ ლ ე — სულმოკლე
ს რ ლ ნ ი — სულნი
ს რ ლ ს ა — სულსა

ს მ — 240
ს რ მ ბ ი ს ე — სამებისაა
ს რ მ გ ზ ი ს — სამგზის
ს რ მ ე ბ ი ს ა — სამებისა
ს რ მ თ ხ ი ს ა — სამოთხისა
ს რ მ თ ხ ე — სამოთხეა
ს მ რ თ ხ ს ა — სამოთხესა
ს რ მ კ ვ დ რ ბ ლ ს ა — სამკვდრებელსა
ს მ რ თ ლ თ — სამართლით
ს მ რ ფ თ ა — სამეუფოთა
ს მ ლ რ ლ ო ე — სამლდლოა
ს რ მ შ რ ბ თ ს ა — სამშაბათსა
ს რ მ ხ რ ა დ — სამხრად
ს ნ — 250
ს ნ ა — 251
ს ნ ბ — 252
ს ნ გ — 253
ს ნ დ — 254
ს ნ ე — 255
ს ნ ე უ ლ ე ბ ა თ ა გ რ ნ — სნეულებათაგან
ს ნ ე უ ლ ე ბ ი ს გ რ ნ — სნეულებისაგან
ს ნ რ ლ ბ ი ს გ რ ნ — სნეულებისაგან
ს ნ რ ნ ლ ი — სინანული
ს ნ რ ტ რ რ ლ ნ ი — სანატრელნი
ს ხ თ — 269
ს ხ ო — 270
ს ო ფ ლ ი ს ა გ რ ნ — სოფლისაგან
ს პ ა რ ს რ ს ა — სპარსისაა
ს რ რ ლ — სრულ
ს რ რ ლ ი — სრული
ს რ რ ლ ო ბ ი თ — სრულობით
ს რ რ წ მ ნ ბ ა ს ა — სარწმუნოებასა
ს რ რ წ მ ნ ბ ი თ — სარწმუნოებით
ს რ რ მ რ ნ ბ ე — სარწმუნოებაა
ს რ რ წ მ ნ ო — სარწმუნო
ს რ რ წ მ ნ ო ე ბ ა დ — სარწმუნოებად
ს რ ს ბ ი თ ა — სასოებითა
ს რ ს ო ბ ე — სასოებაა
ს რ ს ო ე ბ ა — სასოება
ს რ ს ო ფ ე ვ ე ლ ი — სასუფეველი
ს რ ს უ ფ ე ვ ე ლ ს ა — სასუფეველსა
ს რ ს ფ ე ვ ე ლ ს ა — სასუფეველსა
ს რ ს ფ ე ვ ე ლ ი — სასუფეველი
ს რ ს ფ ე ლ ი ს ა მ თ კ ს — სასუფეველისა-
თკს
ს რ ს ფ ლ ი — სასუფეველი
ს რ ს ყ ი დ ე ლ ი — სასყიდელი

ს / ს ყ ი დ ლ ი ს ა — სასყიდლისა
 ს / ს ძ ლ ო თ — საძლოთ
 ს / ს წ ა უ ლ თ ა — სასწაულთა
 ს / ს წ ლ დ — სასწაულად
 ს / ს წ ლ თ ა — სასწაულთა
 ს / ს წ ლ ი — სასწაული
 ს / ს წ ლ ნ ი — სასწაულნი
 ს / ტ ი — სტრატეგიატი
 ს ტ ნ ჯ ე / ლ ს ა — სტანჯველსა
 ს ტ ნ ჯ ლ ი ს ა გ / ნ — სტანჯველისაგან
 ს ტ / ფ ნ ე — სტეფანე
 ს ტ / ნ ჯ ე — სტენჯე
 ს უ რ ნ / ლ ბ ი ს ა — სურნელებისაჲ
 ს უ ფ / ვ ა დ — სუფევად
 ს უ ფ / ვ ა — სუფევაჲ
 ს / ფ ა ს ე — საფასე
 ს / რ ე — სტეფანე
 ს / რ ე ლ თ ა — სოფელთა
 ს / ფ ლ ა ვ ს ა — საფლავსა
 ს / ფ ლ დ — სოფლად
 ს / ფ ლ ვ ი თ — საფლავით
 ს ფ ლ / ვ ი ს ა — საფლავისა
 ს ფ ლ / ვ ი ს ა თ ა — საფლავისათა
 ს ფ ლ / ვ ი ს ს ა — საფლავისასა
 ს / ფ ლ ვ ს ა — საფლავსა
 ს / ფ ლ ი — სოფელი
 ს / ფ ლ ი ს ა — სოფლისა
 ს / ფ ლ ი ს ა ნ ი — სოფლისანი
 ს / ფ ლ ი ს გ / ნ — სოფლისაგან
 ს / ფ ლ ი ს / ნ ი — სოფლისანი
 ს ფ ლ / ა დ — სოფლად
 ს / ფ ლ ს ა — სოფელსა
 ს / ფ ს ე — საფასე
 ს კ დ / ლ ი — სიქადული
 ს კ მ ე თ ა — საქმეთა
 ს კ მ ე ნ ი — საქმენი
 ს რ თ ა ს ა — საღმრთოჲსა
 ს რ თ ო ლ — საღმრთოდ
 ს რ ა — საღმრთოჲ
 ს რ ყ დ რ ი ს ა — საყდრისა

ს რ ყ დ რ / ლ — საყუდრედ
 ს რ ყ ვ რ ე ლ ო — საყვარელი
 ს რ ყ რ ი — სიყუარული
 ს რ ყ უ მ დ რ / ლ — საყუმდრედ
 ს რ შ ბ ლ დ — საშუებელად
 ს რ შ ი ნ ლ ი ს ა — საშინელისა
 ს რ შ ნ ლ ი — საშინელი
 ს ძ ლ / ვ ლ დ — საძლეველად
 ს ძ / ლ ო — საძლოთ
 ს წ / ვ ლ ი ს ა — სწავლისა
 ს წ / ვ ლ / ნ ი — სწავლანი
 ს წ რ / ფ ა ა — სწრაფაჲ
 ს რ ხ ბ ა — სახარებაჲ
 ს რ ხ ე ლ ი — სახელი
 ს რ ხ ე ლ ი თ — სახელით
 ს რ ხ ე ლ ს დ ე ბ ე ნ — სახელსდებენ
 ს ხ / თ ა — სხუათა
 ს რ ხ ი დ — სახიდ
 ს რ ხ ლ ა დ ვ ე — სახლადვე
 ს რ ხ ლ ი — სახლი
 ს რ ხ ლ ი თ ა — სახელითა
 ს რ ხ ლ ს ა — სახლსა
 ს რ ხ ლ ს ა — სახელსა
 ს რ ხ ნ — სხუამან
 ს ხ რ ი — სხუანი
 ს ხ რ ა — სხუაჲ
 ს რ ხ ა — სახეჲ
 ს ხ რ ა თ ა ც ა — სხუათაცა
 ს ხ რ ა - ლ ა — სხუაჲ-ლა
 ს ხ რ ა ც ა — სხუაჲცა
 ს რ ხ რ — სახიერ
 ს ხ რ რ ბ ბ ი თ ა — სახარებებითა
 ს ხ რ ბ ა — სახარებაჲ
 ს რ ხ რ ბ ა ს ა — სახარებასა
 ს რ ხ რ ბ ს ა — სახარებასა, სახარებისა
 ს ხ რ ე ბ ა ა — სახარებაჲ
 ს ხ რ მ რ — სახიერმან
 ს რ ხ რ ო — სახიერო
 ს ხ უ ა გ რ — სხუაგან
 ს რ კ ს ნ ბ რ ლ ი — საკსენებელი

ტ

ტ ა ნ ჯ / ვ ა — ტანჯვა
 ტ ა ძ რ ს ა — ტაძარსა
 ტ ი ზ — 317
 ტ ი მ — 318
 ტ ი თ — 319
 ტ კ — 320

ტ კ ა — 321
 ტ კ ბ — 322
 ტ კ გ — 323
 ტ კ დ — 324
 ტ კ ვ — 326
 ტ კ ი — 330

ტ ლ ბ — 332
 ტ ლ რ — 334
 ტ ლ ე — 335
 ტ ლ ვ — 336
 ტ ლ ზ — 337
 ტ ლ ტ — 338
 ტ ლ გ — 339
 ტ მ — 340
 ტ მ ბ — 342
 ტ მ ვ — 346
 ტ მ ზ — 347
 ტ მ ტ — 348

ტ მ თ — 349
 ტ ნ — 350
 ტ ნ ა — 351
 ტ ' ნ ჯ ე ა დ — ტ ა ნ ჯ ე ა დ
 ტ ' ნ ჯ ე ა თ ა — ტ ა ნ ჯ ე ა თ ა
 ტ ა ე — 365
 ტ ო მ თ ა გ ' ნ ნ ი — ტ ო მ თ ა გ ა ნ ნ ი
 ტ ო მ ი ს ა გ ' ნ — ტ ო მ ი ს ა გ ა ნ
 ტ ' ძ ა რ ს ა — ტ ა ძ ა რ ს ა
 ტ ' ძ რ ი ს ა — ტ ა ძ რ ი ს ა
 ტ ' ძ რ ს ა ა — ტ ა ძ რ ი ს ა ა

უ

უ ბ ე თ გ ' ნ — უ ბ ე თ ა გ ა ნ
 უ ბ ა დ რ ' კ ი — უ ბ ა დ რ უ კ ი
 უ ბ რ ძ ' ნ ა — უ ბ რ ძ ა ნ ა
 უ გ ლ ' ბ დ ი თ — უ გ ა ლ ო ბ დ ი თ
 უ გ ' ლ ე ბ ე ლ ს - ვ ყ ო თ — უ გ უ ლ ე ბ ე ლ ს -
 ვ ყ ო თ
 უ გ ' ლ ო ბ დ ე ნ — უ გ ა ლ ო ბ დ ე ნ
 უ გ უ ნ უ რ ' დ — უ გ უ ნ უ რ ა დ
 უ დ ა ბ ნ ო ა თ გ ' ნ — უ დ ა ბ ნ ო ა თ გ ა ნ
 უ ე კ ' უ შ ლ ' დ — უ ე კ ' უ შ ლ ა დ
 უ ზ ე შ თ ა ე ს ' დ — უ ზ ე შ თ ა ე ს ა დ
 უ კ ' ა ნ ა — უ კ ა ნ ა
 უ კ დ ვ ' ბ ი ს ს ა — უ კ დ ვ ა ვ ე ბ ი ს ს ა
 უ კ ' ე — უ კ ე ს ი ს ა მ დ ე
 უ კ ე თ უ რ ' ბ ა — უ კ ე თ უ რ ე ბ ა ა
 უ კ ე თ უ რ ე ბ ი ს ა გ ' ნ — უ კ ე თ უ რ ე ბ ი ს ა -
 გ ა ნ
 უ კ ე თ უ რ თ ა გ ' ნ — უ კ ე თ უ რ თ ა გ ა ნ
 უ კ ' ტ — უ კ ტ ე
 უ კ ' ტ ' თ შ მ ც ა — უ კ ტ ე თ შ მ ც ა
 უ კ ' თ ი — უ კ ტ ე ნ ი თ ი
 უ კ ' თ რ ' ბ ა — უ კ ე თ უ რ ე ბ ა ა
 უ კ ' თ ' რ ნ ი — უ კ ე თ უ რ ნ ი
 უ კ ' თ უ — უ კ ტ ე თ უ
 უ კ ' თ უ მ ც ა — უ კ ტ ე თ უ მ ც ა
 უ კ ' ი — უ კ ტ ე ნ ი თ ი
 უ კ ' უ — უ კ ტ ე თ უ
 უ კ უ ა ნ ' მ ს კ ნ ე ლ ი — უ კ უ ა ნ ა მ ს კ ნ ე ლ ი
 უ კ უ ა ნ ' ს კ ნ ' რ — უ კ უ ა ნ ა მ ს კ ნ ე ლ
 უ კ უ დ ა ვ ე ბ ი ს ა გ ' ნ — უ კ უ დ ა ვ ე ბ ი ს ა გ ა ნ
 უ კ უ რ ' თ უ — უ კ ტ ე თ უ

უ კ უ ნ ' მ ს კ ნ ე ლ ი — უ კ უ ა ნ ა მ ს კ ნ ე ლ ი
 უ მ ო ს წ რ ' ფ ე ს — უ მ ო ს წ რ ა ფ ე ს
 უ რ ' ნ — უ ფ ა ლ მ ა ნ
 უ რ წ მ ' ნ ბ ა ს ა — უ რ წ მ უ ნ ო ე ბ ა ს ა
 უ რ წ მ ' ნ ო ა — უ რ წ მ უ ნ ო ა
 უ ს ჯ ლ ' ბ ნ ი — უ ს ჯ უ ლ ო ე ბ ა ნ ი
 უ ტ ყ ვ ტ ბ ი ს ' მ — უ ტ ყ უ ე ბ ი ს ა მ
 უ ფ რ ' მ ს — უ ფ რ ო მ ს
 უ ფ რ ' ს — უ ფ რ ო მ ს
 უ ფ რ ' ს დ — უ ფ რ ო მ ს ა დ
 უ ფ რ ' ს — უ ფ რ ო მ ს
 უ ფ ს კ რ ' ლ ი — უ ფ ს კ რ უ ლ ი
 უ ქ მ თ ა გ ' ნ — უ ქ მ თ ა გ ა ნ
 უ ლ ' თ ო ე ბ ი ს ა — უ ლ მ რ თ ო ე ბ ი ს ა
 უ ლ ' თ ო თ ა — უ ლ მ რ თ ო თ ა
 უ ლ ' თ ო ა — უ ლ მ რ თ ო ა
 უ ყ ' ვ — უ ყ ა ვ
 უ შ ჯ ლ ' ბ თ ა — უ შ ჯ უ ლ ო ე ბ ა თ ა
 უ შ ჯ ლ ' ბ ა — უ შ ჯ უ ლ ო ე ბ ა ა
 უ ც ა ლ ო ე ბ ' მ ნ — უ ც ა ლ ო ე ბ ა მ ა ნ
 უ ც ბ ' დ — უ ც ბ ა დ
 უ ც ნ ო ბ ო მ ' ნ — უ ც ნ ო ბ ო მ ა ნ
 უ ძ ლ ' ვ ლ — უ ძ ლ ე ვ ე ლ
 უ ძ ლ ' რ — უ ძ ლ ო რ
 უ ძ ლ ' რ მ ' ნ — უ ძ ლ ო რ მ ა ნ
 უ წ ი ნ ' რ ე ს — უ წ ი ნ ა რ ე ს
 უ წ ყ ე ბ ' მ — უ წ ყ ე ბ ა მ
 უ ხ ' ლ ე ს ა მ ც ა — უ ხ ი ლ ა ე ს ა მ ც ა
 უ ხ რ წ ' რ — უ ხ რ წ ე ლ
 უ ქ მ ' რ ს ა — უ ქ მ ა რ ს ა

ფ ა რ ი ს ე ე ლ ნ ი — ფარისეველნი
 ფ რ დ — ფრიად
 ფ რ დ ი — ფრიადი
 ფ რ დ ი თ ა — ფრიადითა
 ფ რ დ ი ს ა — ფრიადისა
 ფ რ დ ს ა — ფრიადსა
 ფ ე რ ა დ — ფერად თ ა გ რ ნ — ფერად-ფე-
 რადთავან
 ფ ი ნ ი კ ი ს მ რ ნ — ფინიკისამან

ფ რ ნ ი — ფსალმუნი
 ფ რ ნ ი — ფსალმუნი
 ფ რ ნ ს ა — ფსალმუნსა
 ფ რ ი ს ე ე ლ ნ ი — ფარისეველნი
 ფ რ ი ს ე ე ლ თ ა — ფარისეველთა
 ფ რ ი ს ე ლ ნ ი — ფარისეველნი
 ფ რ კ თ ა — ფერკთა
 ფ ს რ ნ ი — ფსალმუნი

ქ

ქ ა — ქრისტესა, ქრისტესა
 ქ ა ლ გ ა — ქადაგა
 ქ ა ლ წ უ ლ დ — ქალწულად
 ქ ბ — ქებით
 ქ ბ რ დ — ქებად
 ქ ბ რ თ — ქებით
 ქ ბ რ ს — ქების
 ქ ბ რ ს ა მ — ქებისამ
 ქ ბ ზ ს ა — ქებულეზასა
 ქ ბ ლ ი — ქებული
 ქ ბ მ — ქებამ
 ქ რ დ ბ ა მ — ქადაგებამ
 ქ რ დ ბ დ ა — ქადაგებდა
 ქ რ დ გ მ — ქადაგებამ
 ქ რ დ გ ბ ი თ ა — ქადაგებითა
 ქ რ დ გ ე ს — ქადაგეს
 ქ რ დ გ ი — ქადაგი
 ქ ე — ქრისტე
 ქ ე ა ნ ე — ქრისტეანე
 ქ ე ა ნ ე თ ა — ქრისტეანეთა
 ქ ე ა ნ ე თ ა გ რ ნ ი — ქრისტეანეთაგანი
 ქ ე ა ნ ე თ ა ნ ი — ქრისტეანეთანი
 ქ ე ა ნ ე თ ა მ — ქრისტეანეთამ
 ქ ე ა ნ ე თ რ მ — ქრისტეანეთამ
 ქ ე ა ნ ი ს ა — ქრისტეანისა
 ქ ე ბ რ თ ა — ქებულთა
 ქ ე მ რ — ქრისტემან
 ქ ე მ რ ნ — ქრისტემან
 ქ ე ნ ე თ ა — ქრისტეანეთა
 ქ ე ნ ე თ ა გ რ ნ ი — ქრისტეანეთაგანი
 ქ ე ნ ი — ქრისტეანენი
 ქ ე მ — ქრისტემ
 ქ ე მ ს ა — ქრისტემსა

ქ ე ს — ქრისტეს
 ქ ე ს ა — ქრისტესა
 ქ ე ს გ რ ნ — ქრისტესგან
 ქ ე ს თ ა — ქრისტესთა
 ქ ე ს თ ვ ს — ქრისტესთვის
 ქ ე ს ი — ქრისტესი
 ქ ე ს ი თ ა — ქრისტესითა
 ქ ე ს ი ს ა — ქრისტესისა
 ქ ზ ს ა — ქათალიკოზსა
 ქ მ — ქრისტე
 ქ მ ა ნ რ თ ა მ — ქრისტეანეთამ
 ქ მ ა ნ რ ნ ი — ქრისტეანენი
 ქ მ ს ა — ქრისტესა
 ქ მ ს თ ვ ს — ქრისტესთვის
 ქ მ ს ი — ქრისტესი
 ქ მ ს ი თ ა — ქრისტესითა
 ქ მ ს ი ს ა მ თ ა — ქრისტესისამთა
 ქ მ ს ს ა — ქრისტესსა
 ქ ე ს — ქრონიკონს (გვიანდელ ძეგლებ-
 ში: ქორონიკონს)
 ქ ე ს ა — ქრონიკონსა
 ქ ე ს — ქრონიკონს
 ქ ე ს ა — ქრონიკონსა
 ქ ე ს — ქრონიკონს
 ქ ლ ქ ა დ — ქალაქად
 ქ ლ ქ რ დ — ქალაქად
 ქ ლ ქ თ ა — ქალაქთა
 ქ ლ ქ ი — ქალაქი
 ქ ლ ქ ი ს ა — ქალაქისა
 ქ ლ ქ ი ს ა მ — ქალაქისამ
 ქ ლ ქ ი ს რ ნ ი — ქალაქისანი
 ქ ლ ქ ე ტ ი — ქალაქებტი
 ქ ლ ქ ს — ქალაქს
 ქ ლ ქ ს ა — ქალაქსა

ქ ლ წ რ ბ ი ს ა — ქალწულებისა
 ქ ლ წ ლ ი ს ა — ქალწულისა
 ქ ლ წ ლ ი ს ა ს ა — ქალწულისასა
 ქ ლ წ ლ ნ ი — ქალწულნი
 ქ ლ წ ლ ს ა — ქალწულსა
 ქ რ ი ს — ქრისტემან
 ქ ო რ წ ი ნ ე ბ ი ს რ ა თ ა — ქორწინებისაა-

თ ა
 ქ რ ი ტ ე ს თ ა — ქრისტესთა
 ქ რ ს — ქრისტეს
 ქ რ ს — ქართლის
 ქ რ ს გ რ ნ — ქრისტესგან
 ქ რ ს თ ა — ქრისტესთა
 ქ რ ს ი — ქრისტესი
 ქ რ ს მ რ ი — ქრისტესმიერი
 ქ რ ქ ი ს ა ა — ქალქისაა
 ქ რ ყ ა ნ ა ა — ქუეყანაა
 ქ რ ყ ა ნ ა ს ა — ქუეყანასა
 ქ რ ყ ა ნ ი ს ა — ქუეყანისა
 ქ რ ყ ნ ა დ — ქუეყანად
 ქ რ ყ ნ ა თ გ რ ნ — ქუეყანათგან
 ქ რ ყ ნ ა მ ა ნ — ქუეყანამან

ქ რ ყ ნ ა ა — ქუეყანაა
 ქ რ ყ ნ ა ო — ქუეყანაო
 ქ რ ყ ნ ა ს ა — ქუეყანასა
 ქ რ ყ ნ დ — ქუეყანად
 ქ რ ყ ნ ი თ — ქუეყანით
 ქ რ ყ ნ ი ს ა — ქუეყანისა
 ქ რ ყ ნ ი ს ა თ ა — ქუეყანისათა
 ქ რ ყ ნ ი ს ა ა — ქუეყანისაა
 ქ რ ყ ნ ი ს ა ა თ — ქუეყანისაათ
 ქ რ ყ ნ ი ს ა ს ა — ქუეყანისასა
 ქ რ ყ ნ ა — ქუეყანაა
 ქ რ ყ ნ ა დ — ქუეყანად
 ქ რ ყ ნ ს ა — ქუეყანასა
 ქ რ ყ ნ ს ნ ი — ქუეყანისანი
 ქ რ ყ ა — ქუეყანა
 ქ რ შ ე — ქუეშე
 ქ რ შ ლ ა დ — ქალწულად
 ქ რ შ ლ ე ბ ი თ — ქალწულებით
 ქ რ შ ლ ე ბ ი ს რ ა — ქალწულებისასა
 ქ რ შ ლ ი ს ა თ ვ ს — ქალწულისათვის
 ქ რ შ ლ ო — ქალწულო

ღ

ღ რ ა — ღმერთსა
 ღ რ თ — ღმერთ
 ღ რ თ ა დ — ღმრთად
 ღ რ თ ა ე ბ ი ს ა (ტაბ. 125,11) — ღუთაებისა
 ღ რ თ ბ ი ს ა — ღმრთეებისა
 ღ რ თ ე ბ ი თ ა — ღმრთეებითა
 ღ რ თ ე ბ ი ს ა — ღმრთეებისა
 ღ რ თ ე ე ბ ი ს ა — ღმრთეებისა
 ღ რ თ თ ა ა თ ა — ღმერთთაათა
 ღ რ თ ს ა — ღმერთთასა
 ღ რ თ ი — ღმერთი
 ღ რ თ ი ე — ღმრთიე
 ღ რ თ ი ს — ღმრთის
 ღ რ თ ი ს ა — ღმრთისა
 ღ რ თ ი ს ა თ ვ ს — ღმრთისათვის
 ღ რ თ ი ს ა ი თ ა — ღმრთისათა
 ღ რ თ ი ს ა მ რ ნ — ღმრთისამან
 ღ რ თ ი ს ა ა — ღმრთისაა
 ღ რ თ ი ს ა ო — ღმრთისაო
 ღ რ თ ი ს ა ც ა — ღმრთისაცა
 ღ რ თ ი ს თ ა — ღმრთისათა
 ღ რ თ ი ს ა — ღმრთისაა
 ღ რ თ ი ს ს ა — ღმრთისასა

ღ რ თ ნ — ღმერთმან
 ღ რ თ ნ ი — ღმერთნი
 ღ რ თ ო — ღმერთო
 ღ რ თ ს ა — ღმერთსა
 ღ რ თ ს ა — ღმრთისაა
 ღ რ თ შ ე მ ო ს ი ლ თ ა — ღმერთშემოსილთა
 ღ რ თ შ ე მ ო ს ი ლ ო — ღმერთშემოსილო
 ღ რ ს რ ბ ი თ — ღირსებით
 ღ რ ს — ღმრთის
 ღ რ ს ა — ღმრთისა
 ღ რ ს ა გ რ ნ — ღმრთისაგან
 ღ რ ს ა ი თ ა — ღმრთისათა
 ღ რ ს ა მ რ ნ — ღმრთისამან
 ღ რ ს ა ნ ი — ღმრთისანი
 ღ რ ს ა ნ ო — ღმრთისანო
 ღ რ ს ა ს ა — ღმრთისასა
 ღ რ ს თ ა — ღმრთისათა
 ღ რ ს მ შ რ ბ (ტაბ. 123,33) — ღმრთისმშობელისა
 ღ რ ს მ შ რ ბ ლ ი ს ა — ღმრთისმშობელისა
 ღ რ ს ს ა — ღმრთისასა
 ღ მ რ თ რ ბ ს თ ა — ღმრთეებისაათა

ღ ო ნ — ღმერთმან
 ღ ო მ — ღმრთისამ; ღმრთისა (ტაბ. 119,5;
 123,32)
 ღ ო მ თ ა — ღმრთისამთა
 ღ ო მ ო — ღმრთისაო
 ღ ო ო — ღმერთო
 ღ ო მ ა ს ა — ღმერთოამსა
 ღ ო რ ს ო — ღირსო

ღ ო ღ ბ დ ე ს — ღაღაღებდეს
 ღ ო ღ ბ დ ი თ — ღაღაღებდით
 ღ ო ღ ბ დ ე ნ ე ე — ღაღაღებდენეე
 ღ ო ღ ბ დ ე ს — ღაღაღებდეს
 ღ ო ღ ვ ყ ო თ — ღაღაღ-ვყოთ
 ღ ო ღ - ყ ო — ღაღაღ-ყო
 ღ ო ტ ყ ვ ს ა — ღაღატყავსა

ჟ

ჟ ო ა — ჟოველსა
 ჟ ო ა ვ ე — ჟოველსავე
 ჟ ო დ — ჟოვლად, ჟოლად
 ჟ ო დ ვ ე — ჟოვლადვე, ჟოლადვე
 ჟ ო ვ — ჟავ
 ჟ ო თ ა — ჟოველთა
 ჟ ო თ ა გ ო ნ — ჟოველთაგან
 ჟ ო თ ა — ჟოველთა
 ჟ ო ი — ჟოველი
 ჟ ო ი ვ ე — ჟოველივე
 ჟ ო ი თ — ჟოვლით
 ჟ ო ი თ ა — ჟოვლითა
 ჟ ო ი ს ა — ჟოვლისა
 ჟ ო ი ს ა თ ო ს — ჟოვლისათვის
 ჟ ო ი ს გ ო ნ — ჟოვლისაგან
 ჟ ო ლ — ჟოველ
 ჟ ო ლ დ ვ ე — ჟოვლადვე, ჟოლადვე
 ჟ ო ლ გ ა ნ — ჟოველგან
 ჟ ო ლ დ — ჟოვლად, ჟოლად
 ჟ ო ლ დ ვ ე — ჟოვლადვე, ჟოლადვე
 ჟ ო ლ თ ა — ჟოველთა
 ჟ ო ლ თ ა გ ა ნ — ჟოველთაგან
 ჟ ო ლ თ ა გ ო ნ — ჟოველთაგან
 ჟ ო ლ თ ა ვ ე — ჟოველთავე
 ჟ ო ლ თ ა თ ვ ს — ჟოველთათვის

ჟ ო ლ თ ა მ — ჟოველთამ
 ჟ ო ლ თ ა ს ა — ჟოველთასა
 ჟ ო ლ ი — ჟოველი
 ჟ ო ლ ი ვ ე — ჟოველივე
 ჟ ო ლ ი თ — ჟოვლით
 ჟ ო ლ ი თ ა — ჟოვლითა
 ჟ ო ლ ი თ ა ვ ე — ჟოვლითავე
 ჟ ო ლ ი თ უ რ თ — ჟოვლითურთ
 ჟ ო ლ ი თ უ რ თ ვ ე — ჟოვლითურთვე
 ჟ ო ლ ი ს ა — ჟოვლისა
 ჟ ო ლ ი ს ა გ ა ნ — ჟოვლისაგან
 ჟ ო ლ ი ს ა გ ა ნ ი — ჟოვლისაგანი
 ჟ ო ლ ი ს ა ვ ე — ჟოვლისავე
 ჟ ო ლ ი ს ა თ ო ს — ჟოვლისათვის
 ჟ ო ლ ნ ი — ჟოველნი
 ჟ ო ლ ს ა — ჟოველსა
 ჟ ო ლ ს ა ვ ე — ჟოველსავე
 ჟ ო ნ — ჟოველმან
 ჟ ო ნ ი — ჟოველნი
 ჟ ო ნ ი ვ ე — ჟოველნივე
 ჟ ო ფ ა დ თ ა გ ო ნ ი ს ა — ჟოფადთაგანისა
 ჟ ო ფ ო მ — ჟოფამ
 ჟ ო მ ო თ ა — ჟრმათა
 ჟ ო მ ი ს ა მ ო ნ — ჟრმისამან
 ჟ ო ფ ლ — ჟოფად

შ

შ ო ა — შინა
 შ ო ა გ ო ნ — შინაგან
 შ ო ბ ა თ ს ა — შაბათსა
 შ ო ბ ა თ მ დ ე — შაბათამდე
 შ ო ბ თ ს ა — შაბათსა
 შ ო ბ ი ლ ი — შობილი
 შ ო ბ ლ ს ა — შობილსა, შობილისა
 შ ო დ — შემდგომად
 შ ო დ ლ ი ს ო ს ა — შვდელულისასა
 შ ო ე — შეიწყალე; შემიწყალე (ტაბ. 127,8)

შ ე გ ი ვ რ ღ ო ბ ი — შეგივრდები
 შ ე გ ი ნ ე ბ ო ს ა — შეგინებასა
 შ ე ო დ — შემდგომად
 შ ე ე შ ო ა — შეეშინა
 შ ე ე ა მ ს გ ო ვ ს ნ ე თ — შეეამსგავსნეთ
 შ ე თ ქ ე მ უ ლ ე ბ ო მ — შეთქუმულებამა
 შ ე ი ყ ვ ო ს — შეიყვანოს
 შ ე ი წ ყ ო ლ ბ თ — შეიწყალბოთ
 შ ე ი წ ყ ნ ო რ ა — შეიწყანარა
 შ ე მ უ რ ო ს — შემურეს

შექმლებელ — შემქმლებელ
 შემწვრდ — შემწვრდ
 შემწვრხრდა — შემწვრხრდა
 შენდობრსა — შენდობასა
 შეპყრობილ — შეპყრობილ
 შეპყრობრლ — შეპყრობილ
 შესაწირავთრნი — შესაწირავთანი
 შესკრბლთა — შესკრებულთა
 შესღვრ — შესღვრ
 შეუნდრნს — შეუნდღვნს
 შეურრცხ — შეურრცხ
 შეურრცხებხსა — შეურრცხებხსა
 შეურრცხვყვნეთ — შეურრცხ-ვყვნეთ
 შეუძრვს — შეუძრავს
 შეწირლმცა — შეწირულმცა
 შეწირლრს — შეწირულარს
 შვრლი — შვილი
 შთაგღებრ — შთაგღებამ
 შრთათრს — შერთათვს
 შთამომვრლი — შთამომავალი
 შრნი — შენი
 შიგრნ — შიგან
 შრითა — შენითა
 შინაგრნ — შინაგან
 შრისა — შენისა
 შრისამრნ — შენისამან
 შრისაჲ — შენისაჲ
 შრისასა — შენისასა
 შიშისაგრნ — შიშისაგან
 შიშისათრს — შიშისათვს
 შმრგდ — შემდგომად
 შმრდ — შემდგომად
 შმრდგომად — შემდგომად
 შმრკრბნა — შემოკრიბნა
 შმრნ — შენმან
 შმრსრნა — შემუსრნა
 შრნ — შენ
 შრნ (ტაბ. 124, 10) — შენმან
 შრნ — შეიწყალენ
 შრნა — შინა
 შრნგრ — შენგან
 შრნგან — შენგან

შრნგრნ — შენგან
 შრნლა — შენლა
 შრნლაში — შენლაში
 შრნლრხა — შენლრხა
 შრნლრხად — შენლრხად
 შრნლრხისა — შენლრხისა
 შრნლრხა — შენლრხა
 შრნთა — შენთა
 შრნთაგანნი — შენთაგანნი
 შრნთაგრნ — შენთაგან
 შრნთათრს — შენთათვს
 შრნთასა — შენთასა
 შრნი — შენი
 შრნით — შენით
 შრნითა — შენითა
 შრნისა — შენისა
 შრნისაგრნ — შენისაგან
 შრნისამრ — შენისამან
 შრნისანი — შენისანი
 შრნისაჲ — შენისაჲ
 შრნისასა — შენისასა
 შრნმან — შენმან
 შრნმრნ — შენმან
 შრნმრნი — შენმნიერი
 შრნმრნისა — შენმნიერისა
 შრნნი — შენნი
 შრნსა — შენსა
 შრნსაცა — შენსაცა
 შრნცა — შენცა
 შრრხა — შრრხა
 შრრხამრნ — შრრხამან
 შრს — შოვრის, შორის
 შრსა — შენსა
 შრუებრ — შრუებამ
 შრურისათრს — შურისათვს
 შრრმრნ — შურმან
 შფოთთაგრნ — შფოთთაგან
 შჯრლთაჲ — შჯულთაჲ
 შჯრლთაჲთა — შჯულთაჲთა
 შჯრლსა — შჯულსა
 შჯრულისრ — შჯულისაჲ

ჩ

ჩ — ჩუენისა
 ჩრ — ჩემსა
 ჩრდა — ჩემდა

ჩემგრნ — ჩემგან
 ჩემისათრს — ჩემისათვს
 ჩემისრსა — ჩემისასა

ჩ'თ ა ე ბ რ — ჩუენთაებრ
ჩ'ი — ჩემი
ჩ'ისა — ჩემისა
ჩ'ისამ'ნ — ჩემისამან
ჩ'ისაჲთა — ჩემისაჲთა
ჩ'მ — ჩემ
ჩ'მდა — ჩემდა
ჩ'მთა — ჩემთა
ჩ'მთა ე ბ რ — ჩემთაებრ
ჩ'მთაჲთა — ჩემთაჲთა
ჩ'მთაო — ჩემთაო
ჩ'მთჳს — ჩემთჳს
ჩ'მი — ჩემი
ჩ'მი თ გ'ნ — ჩემითგან
ჩ'მისსა — ჩემისასა
ჩ'მმ'ნ — ჩემმან
ჩ'მნი — ჩემნი
ჩ'მნო — ჩემნო
ჩ'მო — ჩემო
ჩ'მს — ჩემს
ჩ'მსა — ჩემსა
ჩ'ნ — ჩუენ
ჩ'ნგან — ჩუენგან
ჩ'ნგ'ნ — ჩუენგან
ჩ'ნგ'ნი — ჩუენგანი
ჩ'ნგ'ნმ'ნ — ჩუენგანმან
ჩ'ნდა — ჩუენდა

ჩ'ნთა — ჩუენთა
ჩ'ნთათჳს — ჩუენთათჳს
ჩ'ნთასა — ჩუენთასა
ჩ'ნთგ'ნ — ჩუენთგან
ჩ'ნთ'ს — ჩუენთჳს
ჩ'ნთჳს — ჩუენთჳს
ჩ'ნი — ჩუენი
ჩ'ნითა — ჩუენითა
ჩ'ნისა — ჩუენისა
ჩ'ნისაჲ — ჩუენისაჲ
ჩ'ნისასა — ჩუენისასა
ჩ'ნიცა — ჩუენიცა
ჩ'ნმიერნი — ჩუენმიერნი
ჩ'ნმ'ნ — ჩუენმან
ჩ'ნნი — ჩუენნი
ჩ'ნო — ჩუენო
ჩ'ნსა — ჩუენსა
ჩ'ნცა — ჩუენცა
ჩჳჲე — 1685
ჩჳჲ — 1698
ჩლი — 1710
ჩლიბ — 1712
ჩლიგ — 1713
ჩლიე — 1715
ჩლჲა — 1761
ჩლჲბ — 1762
ჩლო — 1770
ჩჩჳლისათ'ს — ჩჩჳლისათჳს

ც

ც'დ — ცუდ
ც'დვათა — ცოდვათა
ც'დვათაჲსა — ცოდვათაჲსა
ც'დვანი — ცოდვანი
ც'დვთა — ცოდვთა
ც'დვთაჲ — ცოდვთაჲ
ც'დვთგ'ნ — ცოდვთგან
ც'დვილთა — ცოდვილთა
ც'დვილთაჲ — ცოდვილთაჲ
ც'დვილი — ცოდვილი
ც'დვილისა — ცოდვილისა
ც'დვილისსა — ცოდვილისასა
ც'დვილსა — ცოდვილსა
ც'დვილისა — ცოდვილისა
ც'დვნი — ცოდვანი
ც'თა — ცათა
ც'თაჲ — ცათაჲ

ც'თასა — ცათასა
ც'თომისაგ'ნ — ც'თომისაგან
ც'თსა — ცათსა
ც'თუნბ'ჲ — ც'თუნებჲა
ც'ილობ'ჲ — ც'ილობაჲ
ც'ნი — ცანი
ც'ნობ'დ — ც'ნობად
ც'ოდვ'თა — ც'ოდვთა
ც'ოდვ'ნი — ც'ოდვანი
ც'ოდვ'თა — ც'ოდვთა
ც'ოლმ'ნ — ც'ოლმან
ც'ოლმ'ნცა — ც'ოლმანცა
ც'ოცხ'ლ-და — ც'ოცხალ-და
ც'ცხისთა — ც'ეცხლისათა
ც'ცხლი — ც'ეცხლი
ც'ცხლითა — ც'ეცხლითა

ც' ცხ ლ ის ა — ცეცხლისა
ც' ცხ ლ ის ა ე — ცეცხლისაჲ
ც' ცხ ლ ს ა — ცეცხლსა
ცხ' ვ ლ ს — ცხოველს
ცხ ე' რ ნ ი — ცხოვარნი
ცხ ო ვ' ლ ს — ცხოველს
ცხ ო ვ' რ ის ა — ცხოვარისა
ცხ ო რ ბ' რ ს ა — ცხორებისაჲ
ცხ ო რ ე ბ ის' ს ა — ცხორებისასა

ძე თ ა გ' ნ — ძეთაგან
ძი ე ბ ა თ ა თ' რ ს — ძიებათათვის
ძი ე ბ' დ — ძიებად
ძი ე ბ' დ ლ — ძიებად
ძი ს ა თ' რ ს — ძისათვის
ძი ს გ' ნ — ძისაგან
ძ' ლ ა დ — ძალად
ძ' ლ - გ ი ც — ძალ-გიც
ძ' ლ - ე დ ვ ა ს — ძალედვას
ძ ლ ე ვ ი ს' ს ა — ძლევისასა
ძ ლ' ვ ს — ძლევის
ძ' ლ ი — ძალი
ძ' ლ ი — ძელი
ძ ლ ი ე რ' დ — ძლიერად
ძ ლ ი ე რ მ' ნ — ძლიერმან

წ' ა — წმიდასა
წ ა დ ი ე რ' ბ ი თ — წადიერებით
წ ა დ ი ე რ ე ბ ის ა გ' ნ — წადიერებისაგან
წ ა მ' ბ ი თ ა — წამებითა
წ' ა ე — წმიდაჲ
წ ა რ ი ყ ვ' რ ნ ე ს — წარიყვანეს
წ ა რ მ ა ვ' ლ — წარმავალ
წ ა რ მ ა რ თ ე ბ' ლ — წარმართებულ
წ ა რ მ ა რ თ თ ა გ' ნ — წარმართთაგან
წ ა რ მ' თ ნ ი — წარმართნი
წ ა რ ტ ყ უ' რ ნ ე ს — წარტყუენეს
წ ა რ წ ყ მ ე ლ ის ა გ' ნ — წარწყმელისაგან
წ' დ ა — წმიდა
წ' დ ა თ ა — წმიდათა
წ' დ ა ს ა — წმიდასა
წ' დ ა - ჰ ყ ო ფ ე ნ — წმიდა-ჰყოფენ
წ' დ თ ა მ' ნ — წმიდათამან
წ' დ ი თ — წმიდით
წ' დ ი თ ა — წმიდითა

ცხ ო რ ე ბ ის' ს ა — ცხორებისასა
ცხ' რ ბ ის ა — ცხორებისა
ცხ' რ ბ ის ა ე — ცხორებისაჲ
ცხ' რ ბ ის ს ა — ცხორებისასა
ცხ' რ ბ ლ — ცხორებულ
ცხ' რ ბ ე — ცხორებაჲ
ცხ' რ ე ბ ა ს ა — ცხორებასა
ცხ' რ ე ბ ის ა — ცხორებისა
ცხ' რ ე ბ ის' ს ა — ცხორებისასა
ცხ' რ ე ბ ე — ცხორებაჲ

ძ

ძ' ლ ი თ ა — ძალითა
ძ' ლ ის ს ა — ძალისასა
ძ' ლ ნ ი — ძალნი
ძ ლ' რ ი თ ა — ძლიერთა
ძ მ' დ — ძმად
ძ მ' თ ა — ძმათა
ძ მ' ნ ი — ძმანი
ძ მ' ნ ო — ძმანო
ძ მ' ე — ძმაჲ
ძ მ' ს ა — ძმასა
ძ რ ე' ე — ძრეჲა
ძ უ ჯ' ლ თ ა — ძულათა
ძ ვ რ თ ა გ' ნ — ძვრთაგან
ძ ვ რ - უ კ ს ნ ბ' ლ — ძვრ-უკსენებელად

წ

წ' რ ლ ის ა — წმიდისა
წ' რ ლ ის ა ე თ ა — წმიდისაჲთა
წ' რ ე — წმიდაჲ
წ' ე — წინაშე
წ ე ლ' წ ლ ს ა — წელიწადსა
წ ე რ ი ლ' რ ს — წერილ არს
წ ე რ ის ა თ' რ ს — წერისათვის
წ' თ ა — წმიდათა
წ' თ ა ნ ი — წმიდათანი
წ' თ ა ე — წმიდათაჲ, წმიდათა
წ' თ ა ს ა — წმიდათასა
წ' თ - წ მ ი დ ა ს ა — წმიდათ-წმიდასა
წ' ი — წმიდაი
წ' ი თ — წმიდიით
წ' ი თ ა — წმიდითა
წ' ი თ რ თ — წმიდითურთ
წ' ი თ უ რ თ — წმიდითურთ
წ ი ნ ა გ' ნ რ ჩ ე ვ ის ა — წინაგანჩევისა

წინაგონარჩევისგონ — წინაგანარჩევისაგან
 წინამძღვრად — წინამძღვრად
 წინამძღვრი — წინამძღვარი
 წინაწარმეტყუელთა — წინაწარმეტყუელთა
 წისა — წმიდისა
 წისათა — წმიდისათა
 წისათეს — წმიდისათეს
 წისა — წმიდისა
 წლისა — წლისა
 წმებისა — წმებისა
 წნ — წმიდამან
 წნი — წმიდანი
 წნო — წმიდანი
 წნელმან — წინაწარმეტყუელმან
 წნწარმეტყუელთა — წინაწარმეტყუელთა
 წნწყელი — წინაწარმეტყუელი
 წნწყლისა — წინაწარმეტყუელისა
 წნწყლისამან — წინაწარმეტყუელისამან
 წნწყლმან — წინაწარმეტყუელმან
 წა — წმიდა
 წო — წმიდა
 წოდება — წოდება
 წოდებდა — წოდებდა
 წრავლინა — წარავლინა
 წრავუნა — წარავუნა
 წრავუნა — წარავუნა
 წრავრავნა — წარავრავნა
 წრავიდა — წარავიდა
 წრავიღეს — წარავიღეს
 წრავლინა — წარავლინა
 წრავითხეს — წარავითხეს
 წრავიღეს — წარავიღეს
 წრმართთასა — წარმართთასა
 წრმომკვიდრეს — წარმომკვიდრეს

წრმართთა — წარმართთა
 წრმართთაგნიცა — წარმართთაგნიცა
 წრმართთასა — წარმართთასა
 წრმართნი — წარმართნი
 წრს — წმიდას
 წრწყმედლისა — წარწყმედლისა
 წრწყმედულისა — წარწყმედულისა
 წრწყმიდა — წარწყმიდა
 წრსა — წმიდასა
 წულმან — წულმან
 წყალბა — წყალბა
 წყალთაგნ — წყალთაგან
 წყალო (ტაბ. 16, 11) — წყალობასა
 წყალობებასა — წყალობასა
 წყარა — წყარო
 წყლებით — წყალობით
 წყლებითა — წყალობითა
 წყლებისა — წყალობისა
 წყლები — წყალობა
 წყლობისაგებრ — წყალობისაგებრ
 წყლობი — წყალობა
 წყობთა — წყობათა
 წყრავ — წყარო
 წწყარმეტყუელთა — წინაწარმეტყუელთა
 წწყლთა — წინაწარმეტყუელთა
 წწყრ — წინაწარმეტყუელი
 წწყრელ — წინაწარმეტყუელი
 წწყრელთა — წინაწარმეტყუელთა
 წწყრელი — წინაწარმეტყუელი
 წწყრელისა — წინაწარმეტყუელისა

3

კემმართად — კემმართად
 კრ — კემმართ
 კრბით — კემმართებით
 კრად — კემმართად
 კრებისასა — კემმართებისასა
 კრებისსა — კემმართებისასა
 კრით — კემმართით

კრნი — კემმართნი
 კრმართებისასა — კემმართებისასა
 კრმართად — კემმართად
 კემმართით — კემმართით
 კრმართება — კემმართებისა
 კრმართად — კემმართად
 კრმართმან — კემმართმან

ბ რ — ხოლო
 ხ ვ ა ლ ი ს გ რ ნ — ხვალისაგან
 ხ ვ რ ლ ი ს ა — ხვალისა
 ხ რ რ — ხარ
 ხ რ ბ ჯ — ხარებაჲ
 ხ რ ე ბ რ დ — ხარებად

ხ რ რ თ — ხართ
 ხ რ წ ნ ი ლ რ ბ ე ს ა — ხრწნილებასა
 ხ უ ა რ ა ს ნ ი ს ა გ რ ნ — ხუარასნისაგან
 ხ ე ჯ მ — 6468
 ხ რ ქ ა — ხრქუა

ქ ე ლ თ ა გ რ ნ — ქელთაგან
 ქ ე ლ თ რ ე თ ა — ქელთაჲთა
 ქ ე ლ ი ს უ ფ რ ლ თ ა — ქელისუფალთა
 ქ ე ლ მ რ ნ — ქელმან
 ქ ე ლ მ წ ი ფ რ ბ ჯ — ქელმწიფებაჲ
 ქ ე ლ ო ვ ნ რ ბ თ ა — ქელოვნებითა
 ქ რ ი ს ა — კმისა
 ქ რ ლ თ — ქელთ
 ქ რ ლ თ ა — ქელთა
 ქ რ ლ ი — ქელი
 ქ რ ლ ი თ ა — ქელითა
 ქ რ ლ მ წ ი ფ რ ბ ჯ — ქელმწიფებაჲ
 ქ რ ლ მ წ ი ფ ე ბ რ ჯ — ქელმწიფებაჲ

ქ რ ლ მ წ რ ფ ბ ი თ ა — ქელმწიფებითა
 ქ რ ლ ნ ი — ქელნი
 ქ რ ლ ო ვ ნ ე ბ ი ს ა — ქელოვნებისა
 ქ რ ლ - ყ ო — ქელ-ყო
 ქ მ ი ს ა გ რ ნ — კმისაგან
 ქ რ ჯ — კმაჲ
 ქ რ რ ც თ ა — ქორცთა
 ქ რ რ ც თ ო — ქორცთაო
 ქ რ რ ც ლ დ — ქორციელად
 ქ რ რ ც ნ ი — ქორცნი
 ქ ს რ ნ ბ მ ნ — ქსენებამან
 ქ ს რ ნ ბ ჯ — ქსენებაჲ

ჯ რ ა — ჯუარსა
 ჯ ე რ რ ს — ჯერ-არს
 ჯ რ ი — ჯუარი
 ჯ რ ი ს ა თ რ ს — ჯუარისათვის
 ჯ რ ი ს ა ჯ თ ა — ჯუარისაჲთა
 ჯ რ ი ს ჯ — ჯუარისაჲ
 ჯ რ ჯ — ჯუარისაჲ
 ჯ რ ჯ თ ა — ჯუარისაჲთა
 ჯ რ რ თ ა — ჯუართა
 ჯ რ რ ი — ჯუარი
 ჯ რ რ ი თ ა — ჯუართა
 ჯ რ რ ი ს ა — ჯუარისა
 ჯ რ რ ი ს ა ჯ თ ა — ჯუარისაჲთა

ჯ რ რ რ ს — ჯერ-არს
 ჯ რ რ ს — ჯუარს
 ჯ რ რ ს ა — ჯუარსა
 ჯ რ რ ს ა (ტაბ. 16,21) — ჯუარისა
 ჯ რ რ ს - ე ც უ ა — ჯუარს-ეცუა
 ჯ რ რ ს ჯ — ჯუარისაჲ
 ჯ რ რ ს ც ა — ჯუარს-ეცუა
 ჯ რ რ - ც მ ი თ ა — ჯუარ-ცუმითა
 ჯ რ რ - ც მ ი ს ა — ჯუარ-ცუმისა
 ჯ რ რ - ც უ მ ა დ — ჯუარ-ცუმად
 ჯ რ ჯ ხ ე თ ი ს ა — ჯოჯხეთისა
 ჯ რ ჯ ხ თ ი ს ა — ჯოჯხეთისა

ჰ ა ე რ მ რ ნ — ჰერმან
 ჰ მ ს რ ხ რ ე ბ დ ე ს — ჰმსახურებდეს
 ჰ ნ ბ რ ე ნ — ჰნებაენ
 ჰ რ ა მ ა ნ — ჰეროამან
 ჰ რ ო ლ ე — ჰეროდე
 ჰ რ ო მ ა უ ლ ი ს ა გ რ ნ — ჰრომაულისაგან
 ჰ რ ქ რ ა — ჰრქუა
 ჰ რ ქ რ ე ს — ჰრქუეს
 ჰ უ რ ი ს რ ჯ — ჰურისაჲ

ჰ რ ქ ა — ჰრქუა
 ჰ რ ქ ა ს — ჰრქუას
 ჰ რ ქ ე ს — ჰრქუეს
 ჰ რ ქ ჭ ს — ჰრქუეს
 ჰ რ ქ ე ს — ჰრქუას
 ჰ რ ქ რ ს — ჰრქუეს
 ჰ რ ქ ვ რ ნ — ჰრქვან
 ჰ ყ რ ფ ს — ჰყოფს